



SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2020-10-02

Ärendenr:

NV-00049-20

Genomförande av Parisavtalet

- Underlag för regeringens fortsatta genomförande av Parisavtalet

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Innehåll

SAMMANFATTNING	6
1. UPPDRAGET OCH DESS GENOMFÖRANDE	9
1.1 Uppdraget	9
1.2 Organisation	9
1.3 Samverkan	10
1.4 Avgränsningar och prioriteringar	10
1.5 Skrivelsens disposition	11
2. ARTIKEL 1-3 ÖVERGRIPANDE	12
2.1 Krav i artiklar och beslut	12
2.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt	12
2.3 GAP-analys	13
3. ARTIKEL 4-6 UTSLÄPPSBEGRÄNSNINGAR	14
3.1 Artikel 4 – Utsläppsbegränsningar	14
3.2 Artikel 5 – Kolsänkor, inklusive skog	17
3.3 Artikel 6 – Marknadsbaserade och icke-marknadsbaserade internationella samarbetsformer	21
4. ARTIKEL 7-8 ANPASSNING	25
4.1 Hur hanteras klimatanpassning i Parisavtalet?	25
4.2 Artikel 7 - Klimatanpassning	26
4.3 Artikel 8 - Internationella Warszawamekanismen om skador och förluster	39
5. ARTIKEL 2.1.C OCH 9 KLIMATFINANSIERING	46
5.1 Krav i artiklar och beslut	46
5.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt	46
5.3 GAP-analys	47
5.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet	49
6. ARTIKEL 10 TEKNIKUTVECKLING OCH TEKNIKÖVERFÖRING	51
6.1 Krav i artiklar och beslut	51
6.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt	51
6.3 GAP-analys	52
6.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet	53
7. ARTIKEL 11-29 TVÄRGÅENDE ARTIKLAR	55
7.1 Artikel 11 – Kapacitetsuppbyggnad	55

7.2	Artikel 12 – Utbildning, lärande, allmänhetens medvetenhet, deltagande och tillgång till information	59
7.3	Artikel 13 – Transparent rapportering och uppföljning	60
7.4	Artikel 14 – Global översyn	68
7.5	Artikel 15-29 – Juridik och formalia	71
8.	TVÄRGÅENDE ÄMNESOMRÅDEN	72
8.1	Jämställdhet	72
8.2	Urfolk	80
8.3	Mänskliga rättigheter	90
9.	KÄLLFÖRTECKNING	94
	BILAGA A - ARTIKEL 1-3 ÖVERGRIPANDE	104
	BILAGA B - ARTIKEL 4-6 UTSLÄPPSBEGRÄNSNINGAR	105
	BILAGA C - ARTIKEL 7-8 ANPASSNING	115
	BILAGA D - ARTIKEL 2.1.C OCH 9 KLIMATFINANSIERING	170
	BILAGA E - ARTIKEL 10 TEKNIKUTVECKLING OCH TEKNIKÖVERFÖRING	176
	BILAGA F - ARTIKEL 11-29 TVÄRGÅENDE ARTIKLAR	182
	BILAGA G - TVÄRGÅENDE ÄMNESOMRÅDEN	209
	BILAGA H – PARISAVTALET OCH DESS UNDERLIGGANDE BESLUT	239

Sammanfattning

I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal som innebär att den globala temperaturökningen ska begränsas till långt under två grader Celsius och ansträngningar göras för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius jämfört med förindustriell nivå. Parisavtalet trädde ikraft i november 2016 och sedan dess har avtalet utvecklats genom beslut som fattats på de gemensamma partskonferenserna (COP).

Regeringen har uttryckt att Sverige ska ha en hög ambition för klimatarbetet och vill vara ett föredöme vid genomförandet av avtalets artiklar och besluten som fattas på COP. Naturvårdsverket redovisar här regeringens uppdrag att ta fram förslag på genomförandeplan för Parisavtalet och dess underliggande beslut.

Naturvårdsverket har haft en dialog med de myndigheter och personer på Regeringskansliet som arbetar med klimatförhandlingar och klimatpolitikens genomförande i syfte att kartlägga klimatarbetet i Sverige och EU och identifiera gapen i genomförandet.

Naturvårdsverket pekar i den här redovisningen ut 34 möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera svenska genomförandet. Analysen bygger på en inventering av kraven i 28 av Parisavtalets 29 artiklar (artikel 12 analyseras i ett separat regeringsuppdrag), artiklarnas 174 underliggande beslut inklusive de tvärgående ämnesområdena jämställdhet, urfolk och mänskliga rättigheter. Kraven har jämförts med det beslutade och praktiska genomförandet i syfte att identifiera gap som kan kräva nya åtgärder för att åstadkomma ett fullständigt genomförande.

De övergripande artiklarna, artikel 1-3, innehåller skrivningar om de långsiktiga och övergripande målen i Parisavtalet. Kraven finns specificerade i Parisavtalets övriga artiklar vilket betyder att det inte finns något gap eller behov av nya åtgärder för artikel 1-3.

För artiklarna om utsläppsbegränsningar, artikel 4-6, bedömer Naturvårdsverket att det finns vissa brister och utvecklingspotential för genomförandet. För artikel 4, utsläppsbegränsningar, har Sverige ett absolut mål till 2045 som omfattar alla sektorer, men utsläppsminskningen behöver gå fortare. Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet har under 2019 och 2020 presenterat de förslag som bedöms nödvändiga för att nå målen i tid. Naturvårdsverket konstaterar också att Sverige ska ha en långsiktig klimatstrategi vilken bör lämnas till FN under 2020. För artikel 5, kolsänkor och skog, uppfyller Sverige i dagsläget vårt åtagande när det gäller skogens kolsänka men det behövs fortsatt aktivt arbete för att bibehålla dagens relativt höga kolsänka på lång sikt. Det finns också skäl att utöka det skogliga biståndet som minskat under senare år. Artikel 6 behöver konkretiseras genom ett omfattande regelverk som parterna inte lyckats enas om. Naturvårdsverket föreslår

att Sverige driver på arbetet genom att visa upp erfarenheter från de befintliga marknadsmekanismerna under Kyotoprotokollet samt genom pilotprojekt som Sverige finansierar.

För artiklarna om anpassning, artikel 7-8, bedömer Naturvårdsverket att det finns vissa brister i genomförandet och pekar ut flera möjliga åtgärder. För artikel 7 finns brister i rapporteringen och Sverige behöver genomföra ett antal åtgärder för att uppfylla befintliga och kommande krav. För det nationella och internationella genomförandet behöver mer hänsyn tas till utsatta grupper och Sverige behöver få kontroll på klimatskadliga finansiella flöden som motverkar och försvårar arbetet med klimatanpassning. För artikel 8 ser Naturvårdsverket en möjlighet att stärka det nordiska samarbetet kring beredskap och förebyggande av större naturhändelser. Sverige behöver också säkerställa tillräckliga underlag för riskbedömning och modellering genom en översyn av datainsamling och databaser. I den fullständiga kravanalysen av artikel 7 och 8 har det också framkommit ett antal mindre gap och problemställningar som kan analyseras och hanteras vid revideringen av Sveriges Nationella strategi för klimatanpassning.

För artiklarna om klimatfinansiering, artikel 2.1.C och 9, bedömer Naturvårdsverket att Sverige idag är en av de största bidragsgivarna oavsett om man räknar per capita, per territoriella växthusgasutsläpp eller per BNP. Sveriges ledarskap när det gäller klimatbistånd kan inspirera andra länder att följa efter vilket är positivt. Naturvårdsverket konstaterar samtidigt att bistånd endast är en mindre del av de finansiella flöden som måste klimatanpassas. Naturvårdsverket ser behovet av en kartläggning som identifierar finansiella flöden som motverkar arbetet för att nå Parisavtalets mål. Kartläggningen kan ligga till grund för nya styrmedel och åtgärder.

För artikel 10 om teknikutveckling och tekniköverföring, bedömer Naturvårdsverket att det finns brister i Sveriges övergripande strategi samt rapportering och finansiering. Naturvårdsverket pekar på behovet att en handlingsplan tas fram i syfte att utveckla en sammanhållen strategi kring Sveriges engagemang i artikel 10. Naturvårdsverket bedömer också att ökat ekonomiskt stöd till Climate Technology Centre and Network (CTCN) är en viktig åtgärd.

För de tvärgående artiklarna 11, 13 och 14, bedömer Naturvårdsverket att det finns flera brister och behov av nya åtgärder. För Artikel 11 om kapacitetsuppbyggnad bedöms Sverige uppfylla det enda skall-kravet gällande kommunikation av kapacitetsbyggande insatser. För några av de frivilliga kraven krävs dock nya åtgärder för att Sverige ska anses ha ett fullständigt genomförande. Det handlar om systematiskt och kontinuerligt deltagande i förhandlingarna om artikel 11, kontinuerlig uppföljning av PCCB:s rekommendationer samt deltagande i plattformen Durban Forum on Capacity-building.

När det gäller genomförandet av artikel 13 om transparent rapportering och uppföljning bedömer Naturvårdsverket att Sverige redan uppfyller de flesta krav genom nuvarande rapportering men det finns nya och skärpta krav på rapportering, datainsamling och datahantering. För att kunna uppnå de nya kraven behövs bland annat en undersökning kring behovet att utveckla nationell hantering av digitala uppgifter kring F-gaser och utvecklingsarbete för att kunna beräkna indirekta N2O-utsläpp för övriga sektorer. Det behövs också ett bättre informationsutbyte mellan myndigheter om arbetet med Art 6-krediter (ITMOs) samt utökad rapportering av sidonyttorna med nya styrmedel och åtgärder och hur de interagerar.

Artikel 14 omfattar en global översyn för att utvärdera parternas gemensamma insatser gentemot de långsiktiga målen. Denna process initieras först 2021 och i dagsläget finns inga krav på Sverige och därmed heller inga gap i genomförandet. I uppdraget har Naturvårdsverket analyserat hur Sverige kan verka på ett progressivt sätt för att den globala översynen ska bli så resultatinkriktad som möjligt. Naturvårdsverket ser också möjligheter med att den globala översynen kopplas ihop med andra högnivåprocesser för att skapa politisk tyngd för utfallet.

För artiklarna 15-29 som handlar om formalia och juridik bedömer Naturvårdsverket att det inte finns något gap eller behov av nya åtgärder.

För de tvärgående ämnesområdena, jämställdhet, urfolk och mänskliga rättigheter, bedömer Naturvårdsverket att det finns brister i framförallt det nationella genomförandet. För jämställdhet handlar bristerna framförallt om att det saknas statistik för arbetet med jämställdhetsintegrering hos svenska myndigheter och att jämställdhetsaspekter inte beaktas tillräckligt i det svenska klimatanpassningsarbetet. Naturvårdsverket anser i linje med ett tidigare regeringsuppdrag från 2019 att Sverige bör utarbeta en nationell strategi för klimatrelaterat jämställdhetsarbete som utgår från Parisavtalets Gender Action Plan (GAP). Parallellt bör Sverige också fortsätta driva på arbetet med åtgärder och projekt för det svenska genomförandet av GAP.

Inom området urfolk har Naturvårdsverket identifierat brister i hur samerna inkluderas i framtagning av strategier och handlingsplaner för det svenska klimatarbetet. Naturvårdsverket bedömer att utredningen om den så kallade konsultationsordningen kan vara lösningen, men redan nu kan strukturen för samråd med Sametinget ses över. En möjlig åtgärd är också att regeringen utser en nationell fokalpunktsansvarig för urfolksrelaterade frågor inom klimat.

Inom området mänskliga rättigheter kan det svenska nationella genomförandet kopplas till integrering av jämställdhet och hantering av urfolksfrågor. För det internationella genomförandet följer Sverige de nuvarande riktlinjerna inom FN och OECD för att beakta mänskliga rättigheter. För att Sveriges arbete fortsatt ska vara i linje med Parisavtalet är en möjlig åtgärd att lyfta fram mänskliga rättigheter inom områdena kapacitetsuppbyggnad och internationella samarbetsformer.

1. Uppdraget och dess genomförande

I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal som innebär att den globala temperaturökningen ska begränsas till långt under två grader Celsius och ansträngningar göras för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius jämfört med förindustriell nivå. Parisavtalet trädde ikraft i november 2016¹.

Avtalet bygger på att alla parter ska ha nationellt fastställda bidrag (NDC, Nationally Determined Contribution) som ska uppdateras och kommuniceras vart femte år. De nationellt fastställda bidragen ska inkludera utsläpps begränsningar och parterna kan också inkludera åtgärder för anpassning, klimatfinansiering, kapacitetsuppbyggnad och tekniköverföring. Därutöver finns ett antal tvärgående artiklar och ämnesområden; Kommunikation och utbildning, Transparens, Juridik och formalia, Jämställdhet, Mänskliga rättigheter och Urfolk.

På de årliga partskonferenserna (COP), fattas beslut inom ramen för Parisavtalets artiklar. Besluten innebär olika former av åtaganden för parterna. Sverige har en hög ambition för klimatarbetet och vill vara ett föredöme vid genomförandet av avtalets artiklar och besluten från COP. Regeringen vill därför ha en sammanställning av besluten och vad som förväntas av Sverige för att möjliggöra för Regeringskansliet att följa upp och driva på arbetet.

1.1 Uppdraget

Naturvårdsverket fick i myndighetens regleringsbrev den 19 december 2019 uppdraget att ta fram förslag på genomförandeplan för Parisavtalet och dess underliggande beslut². Planen ska identifiera nödvändiga åtgärder, såsom exempelvis strategier och planer, och vilka aktörer som berörs samt innehålla en tidplan för genomförandet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 2 oktober 2020.

1.2 Organisation

Uppdraget har genomförts i projektform och projektgruppen vid Naturvårdsverket har bestått av Annika Christell, Erik Adriansson, Flemming Hedén, Joel Bengtsson, Maria Smith Cato, Sara Berggren, Timo Persson, Tom Liffen, Viktor Andréén samt Sebastian Dahlgren Axelsson (projektledare).

¹ Godkännande av klimatavtalet från Paris (Prop. 2016/17:16)

² Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket, 2019-12-19

1.3 Samverkan

En viktig del av handläggarnas arbete handlade om att inhämta information från de personer på Miljödepartementet, Finansdepartementet, Utrikesdepartementet, SMHI, Sida och Energimyndigheten som är sakkunniga och ansvarar för förhandlingar om olika delar av Parisavtalet.

1.4 Avgränsningar och prioriteringar

Vid uppdragsdialog och avstämningar med Regeringskansliet klargjordes vissa inriktningar i uppdraget som vi har arbetat efter.

- De underliggande beslut som ingår i uppdraget är de som hittills fattats på partskonferenserna i Paris, Marrakech, Bonn, Katowice och Madrid.
- Regeringen vill ha en hög ambition på det svenska genomförandet av Parisavtalet och det är därför viktigt att alla artiklar och ämnesområden är lika prioriterade.
- Fokus ska ligga på att beskriva de luckor som identifieras (GAP-analys), där det idag saknas åtgärder eller processer i Sverige eller inom EU. Luckorna finns antagligen i de svagare skrivningarna (olika nyanser av ”bör”) medan EU och Sverige i de flesta fall redan har tagit hand om skallkraven.
- I uppdraget framgår att ”Planen ska identifiera nödvändiga åtgärder, såsom exempelvis strategier och planer”. Vi har tolkat det som att vi inte ska utarbeta kompletta konsekvensanalyserade förslag på nya åtgärder eller program utan mer att föreslå strategier och handlingsplaner där det kan ingå att utveckla nya åtgärder, instrument eller andra aktiviteter i syfte att hantera den lucka i genomförandet som vi identifierat. Vi benämner detta som möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet.
- I uppdragstexten framgår att vi ska ta fram en tidplan för genomförandet. På uppdragsdialogen förtydligades detta med att vi ska hänvisa till befintliga tider som specificeras i besluten eller artiklarna.
- Artikel 12 ingår inte i uppdraget utan genomförs i ett parallellt uppdrag; Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12³.
- Alla beslut med relevans för Sveriges genomförande och som har koppling till genomförande av Parisavtalet ska analyseras. Vissa beslut som gäller genomförandet av konventionen kan också inkluderas.
- Det kan bli aktuellt med en prioritering av arbetet eftersom det finns väldigt många bör-krav av olika karaktär. Om prioritering är nödvändig lyfter vi de krav som innehåller frågor med störst relevans för svenska intressen.

³ Regeringsbeslut, 2020-01-30

1.5 Skrivelsens disposition

Skrivelsen består av rapportdelen och bilagorna A-H.

I rapportdelen finns en analys om varje artikel som utgår från den fullständiga sammanställningen i bilagan. Analysen inkluderar en översiktlig beskrivning av kraven och det beslutade svenska genomförandet. Sedan följer en GAP-analys som beskriver de gap vi identifierat mellan kraven och det svenska genomförandet. Därefter beskriver vi ett antal möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet och sluta gapet.

I bilaga A-G finns en sammanställning av med en kortfattad beskrivning/tolkning av vad varje krav innebär samt en kort redovisning av hur Sverige omhändertar respektive krav. I bilaga H finns en lista på alla beslut med länkar till beslutsdokumenten.

För att skapa en överblick har vi valt att gruppera Parisavtalets artiklar i sex områden. Därutöver finns en grupp med tvärgående ämnesområden. Varje område redovisas i ett eget kapitel.

I kapitel 2 redovisas artikel 1-3 ”Övergripande artiklar”.

I kapitel 3 redovisas artikel 4-6 ”Utsläpps begränsningar”.

I kapitel 4 redovisas artikel 7-8 ”Anpassning”.

I kapitel 5 redovisas artikel 2.1.C och 9 ”Klimatfinansiering”.

I kapitel 6 redovisas artikel 10 ”Teknikutveckling och tekniköverföring”.

I kapitel 7 redovisas artikel 11-29 ”Tvärgående artiklar”.

I kapitel 8 redovisas de tvärgående ämnesområdena Jämställdhet, Urfolk och Mänskliga rättigheter.

2. Artikel 1-3 Övergripande

2.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 1–3 har beslut 1/CP.21 analyserats. Det finns inga specifika krav i beslut för parterna inom ramen för artikel 1–3 i Parisavtalet.

Artikel 1–3 är de artiklar i Parisavtalet som fastställer de långsiktiga och övergripande mål som anges i artikel 2.1 a-c. Där ingår Parisavtalets långsiktiga mål om att begränsa den globala temperaturökningen långt under 2 grader Celsius och ansträngningar för att begränsa ökningen till 1,5 grader Celsius jämfört med förindustriell tid. Utöver att begränsa den globala temperaturökningen fastställs det att parterna ska uppnå stärkt anpassningskapacitet för att inte hota livsmedelsproduktionen samt stärkt genomförandestöd där finansiella flöden ska göras förenliga med en väg mot låga utsläpp av växthusgaser och klimatrezilient utveckling.

Artikel 2.2 understryker att avtalet kommer att genomföras så att det återspeglar rättvisa och klimatkonventionens princip om parternas gemensamma men olikartade ansvar och förmåga, i ljuset av olika nationella förhållanden. Varje land ska genomföra åtgärder efter sin förmåga och utöver det beror insatserna på hur stort finansiellt stöd, tekniköverföring samt stöd till kapacitetsutveckling som industriländerna bidrar med.

För att utvärdera parternas gemensamma insatser i förhållande till de övergripande och långsiktiga målen fastställer artikel 14 i Parisavtalet, den globala översynen, att insatserna regelbundet ska utvärderas. Genom regelbunden uppföljning ska den globala översynsprocessen leda till rekommendationer som ska leda till en effektiv ambitionscykel och skapa politisk drivkraft för högre ambition i linje med vad som krävs för att klara de långsiktiga målen. I kapitel 14 redogörs en analys och förslag på vidare åtgärder i genomförandet av artikel 14.

2.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

EU:s medlemsländer ratificerade formellt Parisavtalet i oktober 2016. Eftersom medlemsländerna arbetar gemensamt med implementeringen lämnar EU in en gemensam NDC som omfattar alla medlemsländer. I december 2019 ställde sig det Europeiska rådet, med undantag av ett medlemsland, bakom målet om ett klimatneutralt EU till 2050. Samtidigt offentliggjorde den Europeiska kommissionen den s.k. Europeiska gröna given som har som ett huvudsyfte att göra

det möjligt för EU att nå det skärpta klimatmålet till 2050.⁴ I den gröna givens klimatdel ingår att införa en EU-gemensam klimatlag för att lagfästa 2050-målet.⁵

År 2017 antog Sveriges riksdag ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som innehåller nya klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd⁶. Syftet med ramverket är att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik för att säkerställa långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att genomföra den omställning som krävs för att Sverige ska nå sina klimatmål. Det Klimatpolitiska rådet utvärderar om regeringens samlade politik leder mot det långsiktiga klimatmålet om netto noll utsläpp år 2045. Ramverket antogs med bred majoritet i riksdagen och är utformat på ett sätt som ska klara av politiska förändringar. Det klimatpolitiska ramverket är en nyckelkomponent i Sveriges ansträngningar att leva upp till Parisavtalet.

2.3 GAP-analys

Artikel 1–3 i Parisavtalet innehåller de övergripande och långsiktiga målen men inga specifika krav. I rapporten analyseras Sveriges genomförande under respektive artikel; utsläpps begränsningar i kapitel 3, klimatanpassning i kapitel 4 och Sveriges genomförandestöd i kapitel 5 och 6.

⁴ Europeiska Kommissionen, 2019, *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén samt Regionkommittén*.

⁵ För djupare analys av förutsättningarna för en höjning av EU:s klimatambition till 2030 hänvisar vi till regeringsuppdraget *"Förutsättningar för en höjning av EU:s klimatambition till 2030*, som Naturvårdsverket lämnade över till Miljödepartementet den 3 april 2020.

⁶ Prop. 2016/17:146, *Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige*, Stockholm: Miljö- och energidepartementet.

3. Artikel 4-6 Utsläppsbegränsningar

3.1 Artikel 4 – Utsläppsbegränsningar

3.1.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 4 i Parisavtalet har paragraferna 22-35 i Parisbeslutet 1/CP.21 samt besluten 4/CMA.1, 5/CMA.1, 6/CMA.1 och 7/CMA.1 analyserats.

Ett stort antal av artiklarna och paragraferna handlar om att nationella utsläppsminskningar ska genomföras, utsläppsmål och vad som ska ingå i en NDC⁷ och när de ska kommuniceras och uppdateras. Det finns också bestämmelser om vilken information om NDC:erna som ska redovisas. Det handlar om ambition och ambitionshöjning i NDC:erna, inklusive kopplingen till den globala översynen. Det handlar också om redovisning och undvikande av dubbelräkning. Slutligen finns bestämmelser om att agera gemensamt såsom EU gör.

Många av artiklarna är skall-krav medan andra är formulerade utan användningen av ordet ”skall” men innebär ändå *de facto* att man ska göra på ett visst sätt, se exempelvis artikel 4.3 i Parisavtalet om ambitionshöjning i parternas klimatlöften. Det finns också skall-krav rörande områden som inte kommer att kunna följas upp på det sätt som förväntas av skall-krav. Detta är fallet med formuleringen av artikel 4.15 (agendafrågan ”Response Measures”), som ser ut som ett skall-krav men som utmynnat i upprättandet av ett forum, en expertgrupp och ett arbetsprogram. En del bestämmelser utgör upplysningar om vilka utsläppsminskningar som får räknas mot klimatlöftet, exempelvis artikel 4.7, och dessa kan det vara viktigt att hålla koll på även om de inte är krav. Sådana upplysningar kan också innehålla villkor, som artikel 4.11, som anger att uppdatering av klimatlöften är tillåtna när som helst så länge ambitionen höjs.

Det finns också många bör-krav, exempelvis i artikel 4.19 som anger att parterna bör lämna in långsiktiga klimatstrategier. Dessa strategier är länders planer på längre sikt än NDC:erna, som är femåriga och som förhoppningsvis ska operationalisera de mer långsiktiga klimatstrategierna.

3.1.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

De flesta krav under artikel 4 genomförs av EU i och med att EU har en gemensam NDC samt kommunikation om NDC:n (den s.k. ICTU:n). Det ligger på medlemsländerna att genomföra nationella utsläppsminskningar och att ta fram långsiktiga klimatstrategier.

⁷ Nationellt beslutade klimatåtaganden (Nationally Determined Contribution; NDC)

EU:s nuvarande fastställda NDC innebär att utsläppen ska minska med minst 40 procent till år 2030, jämfört med 1990 års nivåer⁸.

2017 antog Sverige ett klimatpolitiskt ramverk som innehåller klimatmål som fastställer Sveriges etappmål samt långsiktiga klimatmål för utsläpps begränsningar. Etappmålen mot det långsiktiga målet inkluderar växthusgasutsläpp i den så kallade icke-handlande sektorn⁹. Etappmålen är:

- Utsläppen år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990
- Utsläppen år 2030 bör vara 63 procent lägre än utsläppen år 1990
- Utsläppen år 2040 bör vara 75 procent lägre än utsläppen år 1990

Sveriges långsiktiga klimatmål innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder.¹⁰

När det gäller rapporteringsfrågorna har Sverige en rapporteringsskyldighet till EU i enlighet med regler framtagna av både EU och Sverige. Dessa regler utgörs av EU:s styrningsförordning (EU) 2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434), som för närvarande ses över. EU rapporterar sedan till FN. Se vidare nedan, avsnittet om artikel 13.

3.1.3 GAP-analys

Gällande NDC-frågorna har inga luckor identifierats eftersom EU hanterar NDC:n.

Bör-kravet i artikel 4.4 gällande utvecklade länders absoluta utsläppsmål och att alla sektorer omfattas är uppfyllt genom målet till år 2045. Det är dock inte uppfyllt i 2030- och 2040-målen. Vidare ingår inte internationell sjöfart och internationellt flyg.

Gällande måluppfyllelsen publicerade Naturvårdsverket i december 2019 den officiella utsläppsstatistiken för 2018. Sveriges klimatpåverkande utsläpp (utsläpp av växthusgaser exklusive upptag av koldioxid) var 51,8 miljoner ton år 2018.

⁸ Europeiska Kommissionen, 2020, *EU:s klimat och energiramverk*

⁹ Utsläpp av växthusgaser som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter är inte inkluderade i etappmålen.

¹⁰ För att nå målet får även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung räknas som en åtgärd där rimliga alternativ saknas. Vid beräkning av utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium omfattas inte utsläpp och upptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF).

Jämfört med 2017 är det en minskning med 1,8 procent. Naturvårdsverket bedömde då att det krävs en årlig genomsnittlig minskningstakt om 5–8 procent för att nå det långsiktiga klimatmålet om netto-noll utsläpp till 2045, räknat från 2015 års utsläpp.¹¹ Naturvårdsverket har i tidigare underlag som överlämnats till regeringen tagit fram förslag på åtgärder för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser i den takt som bedöms som behövs¹².

Klimatpolitiska rådet överlämnade sin rapport till regeringen i mars 2020 med tillhörande utvärdering huruvida regeringens samlade politik är förenlig med Sveriges fastställda klimatmål. Det klimatpolitiska rådet bedömde då att befintlig politik inte räcker till för att nå klimatmålen och gjorde bedömningen att det krävs en årlig genomsnittlig minskningstakt om 6–10 procent för att nå målet 2045 räknat från 2018 års utsläpp¹³. I rapporten presenteras en rad olika förslag för att minska Sveriges utsläpp i linje med de fastställda klimatmålen.

Sverige har också att lämna in en långsiktig klimatstrategi till FN i enlighet med artikel 4.19, och detta behöver göras för att Sveriges ambition ska uppfylla alla bör-krav.

Gällande rapporteringsfrågorna, se avsnittet nedan om artikel 13.

3.1.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 1] En långsiktig klimatstrategi för Sverige ska redovisas

Naturvårdsverket föreslår att en långsiktig klimatstrategi lämnas in till FN, senast under 2020.

[Åtgärd 2] Förslag för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser

Naturvårdsverket bedömer att utsläppens minskningstakt behöver öka för att Sverige ska klara våra klimatmål. Naturvårdsverket har i tidigare underlag som överlämnats till regeringen tagit fram förslag på åtgärder för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser¹⁴ ¹⁵. Klimatpolitiska rådet överlämnade i mars 2020 sin rapport med en utvärdering av regeringens samlade politik i förhållande till

¹¹ Naturvårdsverket, 2019, Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2019 - Industrin i fokus

¹² För information förslag på åtgärder hänvisar vi till rapporterna: 'Underlag till regeringens klimatpolitiska handlingsplan' som redovisades mars 2019 och 'Naturvårdsverkets underlag för klimatredovisning enligt klimatlagen' som redovisades april 2020.

¹³ Klimatpolitiska rådet, 2020, Klimatpolitiska rådets rapport 2020

¹⁴ Underlag till regeringens klimatpolitiska handlingsplan, mars 2019

¹⁵ Naturvårdsverkets underlag för klimatredovisning enligt klimatlagen, april 2020.

Sveriges klimatmål¹⁶. I dessa rapporter presenteras en rad olika förslag för att minska Sveriges utsläpp i linje med de fastställda klimatmålen.

3.2 Artikel 5 – Kolsänkor, inklusive skog

3.2.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 5 i Parisavtalet har paragraferna 1-2 i Parisbeslutet 1/CP.21 analyserats.

I Parisavtalet har skog och markanvändning fått en framträdande roll. Länder uppmanas bevara kolsänkor, bruka skogen hållbart, minska den globala avskogningen och att värna om livsmedelsproduktionen. Ett viktigt initiativ som är riktat till utvecklingsländer kallas REDD+¹⁷ och syftar till utsläpps begränsningar, klimatanpassning och hållbar utveckling.

Artikel 5 i Parisavtalet handlar i huvudsak om skog. Det innebär att LULUCF-sektorn är den enda sektorn som ”pekas ut” genom att få en egen artikel i Parisavtalet. Artikel 5 innehåller två paragrafer.

Först fastslås den övergripande riktningen med tydlig referens till FN:s klimatkonvention. Den första paragrafen speglar konventionens språk¹⁸ och ställer förväntningar på att alla parter bör vidta åtgärder inom markanvändningssektorn. Detta är den mer uttryckliga hänvisningen till markanvändningssektorn i avtalet.

” 5.1 Parterna bör vidta åtgärder för att bevara och förbättra, i förekommande fall, sänkor och reservoarer av växthusgaser i enlighet med artikel 4, punkt 1 (d) i konventionen, inklusive skogar.”

Det andra stycket i artikel 5 fokuserar på att minska skogsrelaterade utsläpp i utvecklingsländer. Det erkänner det befintliga REDD+ ramverket som i och med ett par slutliga metodbeslut vid COP21 är färdigförhandlat. Stycket nämner resultatbaserade betalningar som en möjlig modalitet för att stödja REDD+. Stycket stöder även alternativa strategier, såsom gemensam ansats för både klimatbegränsning och anpassning¹⁹. Stycket avslutas med att betona vikten av

¹⁶ Klimatpolitiska rådet, 2020, Klimatpolitiska rådets rapport 2020

¹⁷ REDD+ är ett internationellt ramverk och står för: ‘reducing emissions from deforestation and forest degradation, conservation of existing forest carbon stocks, sustainable forest management and enhancement of forest carbon stocks’. ”Ramverket ger incitament till utvecklingsländer att hållbart sköta skogar så att utsläpp från avskogning minskar eller att öka upptag av koldioxid från atmosfären i skogar

¹⁸ ”Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) Artikel 4(d) ”Främja hållbar skötsel, och främja och samarbeta om bevarande och ökning, i tillämpliga fall, av sänkor och reservoarer för alla växthusgaser som inte regleras i Montrealprotokollet, inklusive biomassa, skogar och oceaner, såväl som andra ekosystem på land, vid kusten och i vatten”;

¹⁹ Beslut 16/CP.21 Alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests

samhällsnyttor utöver klimat som till exempel fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Detta berörs även i kapitel 8.

” 5.2 Parterna uppmanas att vidta åtgärder för att genomföra och stödja, bland annat genom resultatbaserade betalningar, den befintliga ramen som anges i tillhörande vägledning och beslut som redan antagits under konventionen för: policystrategier och positiva incitament för verksamhet som rör minskade utsläpp från avskogning och utarmning av skog, och den roll som bevarande, hållbart skogsbruk och förbättring av kolinlagring i skogar i utvecklingsländer; och alternativa strategier, såsom gemensam ansats för både klimatbegränsning och anpassning för integrerad och hållbart skogsbruk, samtidigt som vikten av incitament, om lämpligt, för de nyttor förutom kol som är förknippade med sådana metoder.”

3.2.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

EU:s medlemsländer, inklusive Sverige, har ratificerat Parisavtalet och arbetar gemensamt med implementeringen. EU lämnar in en gemensam klimatplan som gäller för hela EU och som omfattar kolsänkor inom skog och markanvändning (LULUCF-sektorn). EU:s LULUCF-förordning²⁰ ställer höga krav på att i princip befintliga nettoupptag i LULUCF-sektorn ska bibehållas. Det innebär för Sveriges del att LULUCF-sektorn årligen ska resultera i ett nettoupptag på 35-40 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2021-2025.

3.2.3 GAP-analys

Paragraf 5.1

Det finns i dagsläget inget gap vad gäller kolsänkan. Sverige har en mycket stor kolsänka i sektorn markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF). LULUCF-sektorn ingår i EU:s klimatmål. Därmed uppfyller Sverige i dagsläget vårt åtagande.

Det sker betydande kolförrådsökningar/ökat nettoupptag (upptag minus avgång av koldioxid minus utsläpp av lustgas och metan) inom LULUCF-sektorn. Under perioden 1990–2018 har nettoupptaget i genomsnitt uppgått till knappt 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Det totala nettoupptaget inom hela sektorn var 42 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2018. Nettoupptaget motsvarar lite drygt 80 procent av de totala utsläppen från alla övriga sektorer i Sverige år 2018²¹.

²⁰ EU 2018/841, Förordning om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030

²¹ Naturvårdsverket 2019, Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2019 - Industrin i fokus

Skogsmark utgör 63 procent av Sveriges areal. Inom denna marktyp har nettoupptaget ökat under perioden 1990 till och med 2018 från 36 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 43 miljoner ton. Att nettoinlagringen fortsatt är på en hög nivå beror på att tillväxten i levande träd och växter är större än avverkningen samt på kolinlagringen i mineraljord²².

För att Sverige ska fortsätta att ha en stor kolsänka är det exempelvis viktigt att skydda och restaurera kolrika ekosystem som torvmarker samt minska risken för naturliga skadehändelser som granbarkborreangrepp, älgbetesskador, bränder och stormar. På jordbruksmark finns exempelvis potential att öka kolinlagringen i marken genom att öka andelen fånggrödor/mellangrödor vilket även kan ge andra positiva effekter som minskat näringsläckage.

Det är viktigt att främja kolsänkor samtidigt som hänsyn måste tas till livsmedelsproduktion, biologisk mångfald och produktion av biomassa för substitution av fossila bränslen och material som orsakar utsläpp av växthusgaser.

Paragraf 5.2

Sverige är redan internationellt sett en omfattande finansiär av klimatåtgärder i låginkomstländer, främst via svenska biståndssamarbeten. Inriktningen är främst riktad mot anpassningsåtgärder. Insatserna genomförs av Sida och Utrikesdepartementet. Sveriges nuvarande åtagande om klimatfinansiering uppgår sammanlagt till cirka 6 miljarder kronor per år från och med 2020.

Sverige är, vid sidan av de bilaterala samarbetena, även givarland i en rad olika internationella fonder. Sverige är bl.a. den största bidragsgivaren räknat per capita till den gröna klimatfonden (GCF) och den globala miljöfaciliteten (GEF) som båda inrättats under klimatkonventionen.

Sverige har varit en av de största skogliga biståndsgivarna. Det skogliga biståndet har dock minskat radikalt sedan 1980-talet som var den stora perioden i det rent skogliga biståndet, då 450 miljoner SEK årligen gick till detta. År 2016 uppgick det rent skogliga biståndet till 165 miljoner SEK.²³ Under det senaste decenniet har skogen åter gjort en viss återkomst i biståndet, men nu som en mindre och ofta diffus del i större program som till exempel landsbygdsutveckling och fattigdomsbekämpning. Skogar och träd, inte enbart deras skydd utan också den potential som ligger i koldioxidlagring i växande skog, exempelvis REDD+, har också kommit tillbaka i samband med dagens fokus på klimatfrågan. Deras potential att adressera många av de 17 globala utvecklingsmålen (Agenda 2030) har också lyfts fram²⁴.

²² Naturvårdsverket 2019, Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2019 - Industrin i fokus

²³ KSLA och Skogshistoriska Sällskapet, 2017-10-31

²⁴ KSLA och Skogshistoriska Sällskapet, 2017-10-31

3.2.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 3] Sveriges relativt höga kolsänka behöver vidmakthållas och utvecklas
Sverige bör främja kolsänkor samtidigt som hänsyn måste tas till livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, produktion av biomassa för substitution av fossila bränslen och material som orsakar utsläpp av växthusgaser.

För att Sverige ska fortsätta att ha en stor kolsänka är det exempelvis viktigt att skydda och restaurera kolrika ekosystem som torvmarker samt minska risken för naturliga skadehändelser som granbarkborreangrepp, älgbetesskador, bränder och stormar samt ståndortsanpassa skogen för att främja en hög hållbar skogstillväxt samtidigt som man når målen för biologisk mångfald. Naturvårdsverket föreslår att budgeten för återvätning av dränerade torvmarker ökas succesivt så att det går att bygga upp verksamheten på ett bra sätt. Dessutom finns det behov av nya styrmedel för ökad kolinlagring i skog och skogsmark.

Sverige bör verka för att EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) utformas så att såväl regelverk som finansiering av CAP styr mot ett fossilfritt/klimatneutralt jordbruk där kolsänkor främjas och bidrar till att uppnå EU:s och medlemsländernas klimatmål, och därmed målen i Parisavtalet. Åtgärder för ökad kolinlagring i jordbrukslandskapet kan ofta bidra till både begränsning och anpassning till klimatförändringarna. Åtgärder för ökad mullhalt i jorden ökar exempelvis jordens vattenhållande förmåga.

CAP bör stödja åtgärder för kolinlagring som vallodling, fånggrödor/mellangrödor, agroforestry, fleråriga energigrödor, återvätning av dränerade torvmarker, våtmarksodling, samt användning av biokol. Åtgärder som ger synergier med andra miljömål bör särskilt uppmuntras. Exempelvis kan fånggrödor/mellangrödor samt kantzoner med gräs/buskar/träd längs med vattendrag både bidra till ökad kolinlagring och minskat näringsläckage.

[Åtgärd 4] Det internationella skogliga biståndet bör öka

Sverige bör verka för långsiktig finansiering av hållbar markanvändning och minskade utsläpp i utvecklingsländer. Skogligt bistånd har potential att bidra till klimatmålen genom att minska utsläpp från tex avskogning. Sverige är ett land med hög miljöintegritet och ett föregångsland inom miljö och hållbar utveckling samt en stor skogsnation. Vår skogshistoria och erfarenheter av hållbar markanvändning ger trovärdighet och möjliggör att vi globalt ses som ett föregångsland.

Sverige har tidigare varit en av de största skogliga biståndsgivarna. Det rent skogliga biståndet har dock minskat radikalt sedan 1980-talet som var den stora perioden i det rent skogliga biståndet, då 450 miljoner SEK årligen gick till detta. Att öka det svenska skogliga biståndet har potential att bidra i klimatarbetet och till flera av de globala utvecklingsmålen.

3.3 Artikel 6 – Marknadsbaserade och icke-marknadsbaserade internationella samarbetsformer

3.3.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 6 i Parisavtalet har paragraferna 36-40 i Parisbeslutet 1/CP.21 analyserats.

Att delta i internationella samarbetsformer under artikel 6 i Parisavtalet är frivilligt. Skälen för att delta kan vara flera. Det kan exempelvis handla om att länder behöver kunna tillgodoräkna sig utsläppsminskningar utomlands för att uppfylla sina klimatlöften under Parisavtalet eller för att kunna bli mer ambitiösa under Parisavtalet. Höginkomstländer kan också vilja samarbeta med vissa värdländer för att stötta dessa i genomförandet av utsläppsminskningar, till exempel genom ny teknik eller genom att arbeta med en sektor där ett värdland behöver kapacitetsuppbyggnad.

I artikel 6 finns bara krav för de länder som ämnar delta i och använda de internationella samarbetsformerna i artikel 6.2 och 6.4. Kraven är i form av några principer som måste uppfyllas i de internationella samarbetena. Principerna handlar om att stödja hållbar utveckling, säkra miljöintegritet, transparens och tillämpa robust bokföring inklusive att undvika dubbelräkning. Det är dock ännu inte beslutat hur principerna ska implementeras. Det finns också krav på att länder som deltar i samarbeten under artikel 6 och som ger upphov till överföringar av utsläppsminskningssutrymme ska ha en institution som auktoriserar deltagandet.

3.3.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

I Sverige utreds för närvarande om utsläppsminskningar från samarbetsformerna 6.2 och 6.4 ska användas för att nå Sveriges klimatmål, i form av så kallade kompletterande åtgärder.^{25 26}

För att EU ska uppfylla sin NDC delvis genom artikel 6-samarbeten krävs beslut inom EU för detta i en framtida NDC. Internationellt finns redan vissa länder som arbetar med samarbetsformerna och som planerar att uppfylla sina NDC:er genom artikel 6. Ambitionen under klimatförhandlingarna är att enas om regler som operationaliserar artikel 6 i Parisavtalet.

²⁵ Till kompletterande åtgärder räknas ökat nettoupptag och minskade utsläpp i skog och mark, avskiljning, transport och lagring av koldioxid med biogent ursprung, verifierade utsläppsminskningar genom investeringar i andra länder och negativa utsläpp genom andra tekniska åtgärder.

²⁶ SOU 2020:4 Vägen till en klimatpositiv framtid

3.3.3 GAP-analys

Artikel 6.2 och 6.4 – marknadsbaserade samarbetsformer

Utsläppsminskningar som skapas genom dessa samarbetsformer ska kunna användas mot parternas NDC:er. Under de fyra COP-möten som hållits sedan Parisavtalet slöts har parterna inte lyckats enas om regler för artikel 6. För samarbetsformerna i artikel 6.2 och 6.4 behöver ett omfattande regelverk tas fram inklusive former för hur parterna ska fortsätta arbeta fram och utveckla regelverket för samarbetsformerna. Ett liknande arbete gjordes med de marknadsbaserade mekanismerna under Kyotoprotokollet. Arbetet påbörjades direkt efter partsmötet i Kyoto 1997 och 2001 antogs regelboken Marrakech Accords. Därefter fattade CDM-styrelsen beslut och skapade praxis i många år. Det fanns också beslut om en utvärdering som skulle påbörjas 2013 men reglerna har aldrig gått att förbättra genom denna process eftersom parterna varit oeniga. Genom detta arbete blev det tydligt att det tar flera år att utveckla robusta regler och att det behöver finnas aktörer som går före och börjar genomföra insatser för att genom konkret och praktiskt arbete bidra till utvecklandet av regler. Exempelvis Världsbanken och Sverige var sådana aktörer.

Det finns således ett gap gällande regelverket för artikel 6. Det beror förvisso på att parterna tillsammans inte enats om regler, men det kan samtidigt skapa problem för Sverige om ett regelverk inte kommer på plats inom kort eller om det inte blir tillräckligt robust och bra. Då skulle Sverige kunna hamna i en situation där Sverige tvingas att själva avgöra vilka regler som man tillämpar på Sveriges artikel 6-samarbeten.

Detta innebär således att det finns två anledningar för Sverige att arbeta med internationella insatser, trots att regelverket inte är beslutat eller färdigutvecklat. Dels skulle Sverige kunna bidra betydligt mer till ett bra regelverk genom att vara med och utveckla standarder med hög miljöintegritet²⁷ i ett tidigt skede och visa upp som goda exempel i förhandlingarna om regelverket. Det är av yttersta vikt att regelverket för artikel 6 präglas av hög miljöintegritet eftersom regelverket förmodligen kommer att gälla för all framtid och kommer att användas av andra länder. Ett dåligt regelverk riskerar att urholka ambitionen Parisavtalet.

Dels skulle det kunna bli så att reglerna inte kan tillämpas av Sverige, ifall de inte blir tillräckligt bra gällande exempelvis miljöintegriteten. Sverige skulle då hamna i ett läge där vi tvingas utforma egna regler för våra internationella insatser och det

²⁷ Miljöintegritet i detta sammanhang innebär att, vid utformningen av artikel 6-samarbeten, fokusera på NDC:erna och ambitionsnivån i NDC:erna. Vid utformandet av referensbanor kan utgångspunkten inte i alla fall vara NDC:ns ambitionsnivå, utan den behöver utformas mer konservativt, för att undvika "hot air" och att inte ge motsatt incitament till samarbetsländerna. Utsläppsminskningarna behöver vara reella, verifierade och permanenta. Det behövs robust bokföring bl.a. för att undvika dubbelräkning m.m. Här ingår också att ha en lämplig additionalitetsprövning. Det behövs "safeguards" främst för hållbar utvecklingsaspekterna. Överhuvudtaget bör samarbeten leda till "overall mitigation in global emissions" i enlighet med artikel 6.1.

arbetet borde påbörjas redan nu. Även om reglerna skulle bli tillräckligt bra för att kunna tillämpas så finns det risker med att avvakta eftersom förhandlingarna riskerar att försenas ytterligare, vilket skulle skapa problem om Sverige skulle behöva artikel 6-samarbeten för det svenska klimatmålet (i form av kompletterande åtgärder). Denna typ av insatser kräver lång tid för att planera, genomföra samt för utsläppsminskningens enheter att verifieras och levereras.

Artikel 6.8 – icke marknadsbaserade angreppssätt

Ett arbetsprogram för artikel 6.8 behöver också utvecklas inom ramen för klimatförhandlingarna. Artikel 6.8 är icke-marknadsbaserad och ger inte upphov till internationellt överförbara utsläppsminskningens enheter. Sverige föreslås avvakta utvecklingen av denna samarbetsform för att därefter göra en bedömning om den kan utgöra ett effektivt samarbetsverktyg. Inget ytterligare föreslås i denna rapport avseende artikel 6.8 utöver det som Sverige redan nu ska driva på inom klimatförhandlingarna.

3.3.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 5] Fokus för Sveriges arbete med de internationella samarbetsformerna i artikel 6.2 och 6.4

Även om det ännu inte finns beslutat hur principerna i artikel 6 ska implementeras kan vägledning sökas i principernas ordalydelse, genom erfarenheter från de befintliga marknadsmekanismerna under Kyotoprotokollet samt genom de pilotprojekt som genomförs av Energimyndigheten inom anslag 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar²⁸.

Det finns redan sammanslutningar av länder som diskuterar och försöker ta fram regler. Ett exempel är San Joséprinciperna, som utgör principer för högre ambition och miljöintegritet och signerades av ett antal länder år 2019. Japan och Schweiz säger sig arbeta med att ta fram koncept och piloter och det finns initiativ med ett brett deltagande från olika länder som fokuserar på aspekterna beträffande hållbar utveckling inom artikel 6. Andra aktiva aktörer är exempelvis Världsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken. Frivilligmarknaden²⁹ och flygets handelssystem, CORSIA³⁰, är andra områden där erfarenheter och idéer kan hämtas. Slutligen finns en mängd studier på området, till exempel ”Additionality revisited: guarding the integrity of

²⁸ Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens energimyndighet, 2019-12-17

²⁹ Frivilligmarknaden omfattar standarder för utsläppsminskningar upprättade genom privata initiativ för att användas bl.a. för klimatkompensation.

³⁰ Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation

market mechanisms under the Paris Agreement”³¹ och “Drawing Lessons from the Joint Crediting Mechanism” publicerad av Asiatiska utvecklingsbanken under 2019³².

Fokus för Sveriges arbete med samarbetsformerna i artikel 6.2 och 6.4 bör vara miljöintegriteten och komponenter såsom sättandet av referensbanor, additionalitetsprövningen och åstadkommandet av ”overall mitigation in global emissions” enligt artikel 6.1. Det är viktigt att kunna hantera länders olika NDC:er och hitta metodiker för att undvika ”hetluft”³³, vilket annars urholkar syftet och ambitionerna med Parisavtalet. Utgångspunkten bör vara att artikel 6 ska leda till högre ambition. Sverige skulle också kunna arbeta på minimikriterier, ”safeguards” och/eller ”no harm”-kriterier för bedömningen av hållbar utveckling. Det är viktigt att Sverige förespråkar hållbarhetsperspektiv som tar hänsyn till mänskliga rättigheter. Det finns många aktörer, däribland EU, som fokuserar på bokföringsprinciper och undvikandet av dubbelräkning, varför Sverige bör fokusera på och bidra gällande utformningen av de andra viktiga principerna listade ovan.

³¹ Additionality revisited: guarding the integrity of market mechanisms under the Paris Agreement, Michaelowa, Hermwille, Obergassel, Butzengeiger, 2019-06-30

³² Asiatiska utvecklingsbanken, Article 6 of the Paris Agreement, Drawing Lessons from the Joint Crediting Mechanism, 2019-11-30

³³ S.k. ”hetluft” uppstår när ett nationellt utsläppsmål är mindre begränsande än de faktiska utsläppen vid ”business as usual (BAU)” och landet kan sälja utsläppsutrymme till ett annat land, som i sin tur inte får incitament att nationellt minska sina utsläpp.

4. Artikel 7-8 Anpassning

Parisavtalet blev en milstolpe för ett ökat fokus på klimatanpassning hos klimatkonventionens parter och idag finns en tydlig ambition om en jämn fördelning mellan utsläppsminskande åtgärder och klimatanpassning inom ramen för avtalet. I Parisavtalet fastställdes ett globalt anpassningsmål som syftar till att förbättra anpassningsförmågan, förstärka motståndskraften och minska sårbarheten för klimatförändringen i syfte att bidra till hållbar utveckling och säkerställa lämpliga anpassningsåtgärder inom ramen för avtalets temperaturmål. I Parisavtalet framhävs också vikten av att undvika, minimera och avhjälpa förluster och skador till följd av klimatförändringens negativa effekter. Som understryks i avtalet är klimatanpassningsarbetet direkt avhängigt hur väl världens länder lyckas med att begränsa klimatförändringen, och parterna under konventionen, däribland Sverige, uppmärksammar det faktum att desto bättre världen lyckas stävja den klimatförändring den står inför, desto mindre kostsamt och omfattande kommer klimatanpassningsarbetet behöva vara.

4.1 Hur hanteras klimatanpassning i Parisavtalet?

Klimatanpassningsfrågan kommer till uttryck på olika sätt i Parisavtalets struktur. Klimatanpassning har dels en egen artikel, Artikel 7, som med 14 paragrafer styr ambitionen i parternas klimatanpassningsarbete och behandlar frågor såsom ambitionsnivå, integrering av klimatanpassningsfrågor i planering och utveckling, anpassningsplaner, utvecklingsbistånd, uppföljning och utvärdering och spridande av goda exempel. Klimatanpassning behandlas också i Artikel 8, som omfattar den så kallade Internationella Warszawamekanismen för skador och förluster (WIM). Här behandlas frågor kring hur länder ska hantera klimatförändringens negativa effekter och rusta sig för att bemöta, undvika och minimera de skador som uppstår till följd av klimatförändringar. Även beredskapsfrågor samt uppmaningar om finansiering ryms inom ramen för WIM. Avslutningsvis hanteras klimatanpassningsfrågorna också tvärgående i Parisavtalets olika artiklar, vilket innebär att frågor som rör anpassning också dyker upp i andra artiklar så som klimatfinansiering eller transparens.

4.2 Artikel 7 - Klimatanpassning

4.2.1 Krav i artiklar och beslut

Artikel 7 i Parisavtalet styr parternas ambition och engagemang i klimatanpassningsfrågan och sätter upp ramar för frågans implementering i såväl nationella planeringsstrukturer, ekonomisk utveckling, övervakning och utvärdering. Enligt Parisavtalets artikel 7.1 fastställs det globala målet att förbättra anpassningsförmågan, förstärka återhämtningsförmågan och minska sårbarheten för klimatförändringen i syfte att bidra till hållbar utveckling och säkerställa lämpliga anpassningsåtgärder inom ramen för Parisavtalets temperaturmål. Vidare understryks anpassningsutmaningens globala och brådskande karaktär genom artikel 7.2 och 7.4 där anpassningsarbetet pekats ut som en central komponent i ett långsiktigt arbete för att bekämpa klimatförändringen.

Utvecklingsländernas särskilda utsatthet för negativa effekter av ett förändrat klimat framhävs också, där kontinuerligt och förstärkt internationellt stöd ska ges till utvecklingsländer enligt artikel 7.13. Enligt Artikel 7 ska klimatanpassningsarbetet utgå ifrån ländernas egna angreppssätt och prioriterade utmaningar samt spegla en hög grad av delaktighet och transparens, där behoven hos särskilt utsatta grupper, samhällen och ekosystem tillgodoses. Artikel 7 (§ 9–11) ställer också upp grundläggande krav för hur klimatanpassningsfrågan ska integreras i nationella planeringsstrukturer (anpassningsplanering) och utvecklingsprogram samt framhäver att parterna bör samla in, utvärdera och kommunicera sitt arbete i syfte att vägleda och inspirera övriga parter i deras arbete.

Se även bilaga C - Artikel 7 Klimatanpassning för detaljerad genomgång av alla artiklar och beslut rörande klimatanpassning kopplat till denna artikel.

4.2.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

EU:s medlemsländer, inklusive Sverige, arbetar gemensamt med implementeringen av besluten som ryms under paragraf 7 om klimatanpassning. Vid den 24:e partskonferensen i Katowice 2018 kom parterna överens om ett regelverk för Parisavtalets effektiva implementering och genomförande (transparensramverket) (18/CMA.1). Inom ramen för Katowiceregelboken ryms också klimatanpassningsfrågan som ställer upp ett detaljerat ramverk för hur parterna bör rapportera sitt anpassningsarbete. EU och dess medlemsstater ska rapportera denna information i linje med de krav som regelboken ställer upp genom en så kallad Biennial Transparency Report (BRT), senast den 31 december 2024. De paragrafer som rör klimatanpassning i 18/CMA.1 (§104–117) är emellertid inget *skall krav* utan ett *bör krav* och rapportering kan ske på det sätt som anses passande (as appropriate) för landet. Det är alltså upp till varje part att besluta vilken detaljnivå landet avser rapportera klimatanpassningsarbetet enligt 18/CMA.1. Klimatanpassning ingår heller inte som en del av EU:s NDC (att rapportera

klimateanpassning som en del av NDC:n är frivilligt). Sverige har emellertid en rapporteringsskyldighet i enlighet med regler framtagna av EU.

I dagsläget rapporteras Sveriges klimateanpassningsarbete till UNFCCC genom en s.k. Nationalrapport³⁴ (*National Communication*). Nationalrapporten summerar Sveriges framsteg för att uppnå sina obligationer under klimatkonventionen (artikel 12) och skickas in vart fjärde år. Arbetet sker som en del av Klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) som avser uppfyllandet av den klimatrapportering som krävs enligt Klimatkonventionen (artikel 12), Kyotoprotokollet, de beslut som har meddelats under klimatkonventionen eller Kyotoprotokollet, förordning (EU) nr 525/2013 samt de akter som Europeiska kommissionen antar inom ramen för den befogenhet som följer av förordning (EU) nr 525/2013. Av Klimatrapporteringsförordning (2014:1434) framgår att Sverige ska skicka in en tvåårsrapport (biennial report) samt en nationalrapport (enligt artikel 18 i förordning (EU) nr 525/2013). Enligt Klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) ansvarar SMHI för att bistå Naturvårdsverket med underlag till nationalrapporten om anpassningsåtgärder enligt artikel 15 i förordning (EU) nr 525/2013 och artikel 12 i klimatkonventionen.

Formerna för rapportering av det svenska klimateanpassningsarbetet till EU har nyligen ersatts av EU:s styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999). Riktlinjerna för rapportering som förmedlas genom förordning (EU) nr 525/2013 (som upphävs 1 januari 2021 utom för de delar som kopplar till bokföring och efterlevnad under Ansvarsfördelningsbeslutet (EU/406/2005) och Kyotoprotokollet) har integrerats i genomförandeakten³⁵ för den nya styrningsförordningen som beslutades vid klimatkommitténs (CCC) möte i juli 2020. Enligt genomförandeakten till styrningsförordning 2018/1999 är EU:s medlemsstater skyldiga att skicka in rapporter till Kommissionen vartannat år med information kring landets klimateanpassningsarbete och strategier i linje med de krav för rapportering som beslutats under UNFCCC och Parisavtalet. Denna information är avsedd att övervaka och analysera medlemsstaternas klimateanpassningsarbete och EU:s framsteg mot att nå klimateanpassningsmålen i Parisavtalet samt att stödja och utveckla arbetet med EU:s klimateanpassningstrategi. Genom Annex 1 i genomförandeakten till styrningsförordningen (EU 2018/1999) fastslås hur medlemsstaterna ska rapportera sitt klimateanpassningsarbete till kommissionen, vilket från och med 2021 kommer ske innan den 15:e mars vart annat år. Strukturen för rapportering av medlemsstaternas klimateanpassningsarbete i genomförandeakten till styrningsförordning 2018/1999 har utformats efter regelboken från Katowice (18/CMA.1) och innebär en mer omfattande klimateanpassningsrapportering än vad som sker i nuläget. Den nya genomförandeakten (Annex 1) till styrningsförordningen ersätter den klimateanpassningsrapportering som Sverige

³⁴ Regeringskansliet, Sweden's Seventh National Communication on Climate Change, 2017

³⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=PI_COM:Ares\(2020\)742164](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=PI_COM:Ares(2020)742164)

(SMHI) tidigare gjort via EEA (ClimateAdapt) och klimatkommittén (WG6) som en del av Monitoring Mechanism Regulation (MMR).

Sammanfattning av rapporteringskrav

1. Sverige ska med start 2021 rapportera sitt klimatanpassningsarbete vartannat år till EU enligt genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999).
2. Sverige ska med start 2024 rapportera sitt klimatanpassningsarbete till UNFCCC genom en Biennial Transparency Report (BTR) som en del av beslut 18/CMA.1 (regelboken från Katowice).
3. Sverige ska fortsatt rapportera sitt klimatanpassningsarbete i Nationalrapporten (National Communication) till UNFCCC vart 4 år som en del av art 12 i Klimatkonventionen.

Utöver rapportering genomförs förstås Parisavtalets målsättningar avseende klimatanpassning rent operativt inom EU och i Sverige. EU:s gemensamma position för klimatanpassningsfrågorna i Parisavtalet förhandlas i klimatkommittén WG6 där medlemsstaterna representeras. EU driver ett aktivt arbete för att uppnå målen under Klimatkonventionen och Parisavtalet och har bland annat tagit fram en klimatanpassningstrategi³⁶ för unionen. I grunden handlar strategin om att förbättra beredskap, samordningsarbetet och kapaciteten att anpassa sig till klimateffekterna på lokal, regional och nationell nivå samt på EU-nivå. Strategin beslutades 2013 och en ny uppdaterad strategi tas för närvarande fram av EU-kommissionen (publicering 2021). Klimatanpassningsarbetet inom EU drivs också framåt genom finansiering genom bland annat EU:s miljöfond LIFE, EU:s strukturfonder, forskningsprogrammet Horizon 2020 (Horizon Europe) och landsbygdsprogrammen. Europeiska miljöbyrån (EEA) och webbportalen Climate-ADAPT³⁷ tillhandahåller också information om klimatförändring i Europa, sårbarhet inom olika sektorer, strategier och åtgärder på EU-, nationell och regional nivå samt goda exempel och verktyg för att stötta anpassningsplanering.

I Sverige är det Miljödepartementet som har det övergripande ansvaret för att samordna regeringens policyarbete med klimatanpassning. Uppföljning och utvärdering av klimatanpassning sker med stöd av det nyligen tillsatta Nationella expertrådet för klimatanpassning och Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI). Regeringen finansierar årligen åtgärder för att förbättra kunskapen om effekterna av ett klimat i förändring och för att adressera dessa effekter, till exempel genom att implementera förebyggande åtgärder mot ras, skred och översvämningar³⁸. Regeringen delar också ut uppdrag relaterat till olika åtgärder

³⁶ European Commission, EU Adaptation Strategy, 2013

³⁷ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

³⁸ <https://www.klimatanpassning.se/klimatanpassa/underlag-for-klimatanpassning/finansiering>

till sektoriella myndigheter, vilket ofta utförs i samverkan mellan flera aktörer och sektorer på nationell, regional och lokal nivå.

Betydande framsteg har gjorts i det svenska klimatanpassningsarbetet under de senaste åren och medvetenheten kring klimatanpassningsfrågan inom policy, politik och planering har ökat från såväl nationell till lokal nivå. Under 2018 antogs Sveriges första nationella strategi för klimatanpassning³⁹. Med strategin fastställdes mekanismer för samordning, uppföljning och utvärdering samt revidering av det svenska klimatanpassningsarbete. Eftersom klimatanpassning täcker många olika ämnesområden styrs/integreras frågan till stor del av existerande regelverk, ramverk och målsättningar, både nationella och internationella (t.ex. Agenda 2030 eller miljömålen). För att säkerställa klimatanpassningsfrågans breda integrering i Sverige påbörjades implementeringen av den nationella klimatanpassningsstrategin med en klimatanpassningsförordning⁴⁰ (2018:1428) där regeringen uppdrar åt 32 nationella myndigheter och samtliga 21 länsstyrelser att initiera, stödja och följa upp klimatanpassning inom deras respektive ansvarsområde, bland annat genom framtagande av mål och handlingsplaner. Den nationella klimatanpassningsstrategin har en femårig uppföljningscykel. Det första steget är en sårbarhetsanalys, uppföljning och utvärdering av implementeringen av strategin och förslag för revidering av strategin, följt av en uppdaterad strategi år 2023. Regeringen har etablerat ett nationellt expertråd för klimatanpassning vid SMHI enligt förslag i strategin⁴¹. Rådet har ansvar för att utvärdera framstegen med klimatanpassning inför revisionen.

Genom strategin fick Boverket under 2018 ett utökat uppdrag att samordna arbetet med klimatanpassning av den byggda miljön⁴². Länsstyrelserna har redan sedan 2009 ett särskilt uppdrag om att ta fram regionala handlingsplaner för klimatanpassning som antogs 2014 och som nu uppdateras med anledning av förordning (2018:1428). Handlingsplanerna rymmer nära 800 föreslagna åtgärder inom översvämningsskydd, skydd av dricksvatten, skydd av strandlinjer, infrastruktur (vägar och järnvägar), anpassning av jord- och skogsbruk, resiliens vid värmebölja samt hälsovård och täcker hela Sveriges yta. Många av myndigheternas anpassningsplaner (regionala- och nationella sektorsmyndigheter) omfattar också klimat- och sårbarhetsanalyser för verksamheten. En del lokala myndigheter har också tagit fram klimatanpassningsplaner på kommunal nivå och betydande framsteg har gjorts. För att stimulera ytterligare framsteg har Regeringen genomfört förändringar i Plan- och bygglagen⁴³, föreslagna i den

³⁹ Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning

⁴⁰ Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

⁴¹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/08/regeringen-tillsatter-expertrad-for-klimatanpassning/>

⁴² Regeringsbeslut, Uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön, 2018-06-07

⁴³ Lagrådsremiss, En förbättrad beredskap i kommunerna för klimatets förändring, 2018-02-08

nationella anpassningsstrategin och antagna av Riksdagen i juni 2018. Genom dessa ändringar har kommunerna nu fått stärkta möjligheter att inkludera klimatanpassningsaspekter i den kommunala planeringsprocessen.

2012 fick SMHI i uppdrag att bilda Nationellt Kunskapscentrum för klimatanpassning, för att assistera kommuner, regioner, myndigheter och andra intressenter i deras klimatanpassningsarbete. Genom SMHI har också ett myndighetsnätverk för klimatanpassning upprättats, som idag består av 21 länsstyrelser och drygt 32 nationella myndigheter⁴⁴. Inom ramen för nätverket sker såväl informations- och erfarenhetsutbyte som genomförande av gemensamma projekt. Vidare arbetar Rosby Center vid SMHI⁴⁵ aktivt med omfattande klimatforskning och modellering av klimatförändringens effekter i Sverige där bland annat nationella och regionala klimatscenarier tagits fram. I dagsläget finns också en stor del kart/planeringsunderlag tillgängliga hos svenska myndigheter i syfte att stödja det svenska klimatanpassningsarbetet (ex. databas över naturolyckor och havsnivåhöjning vid MSB eller kartor/verktyg över geotekniska risker vid SGI). Sveriges klimatanpassningsportal vid SMHI (www.klimatanpassning.se) tillhandahåller också en rad olika typer av information om hur samhället påverkas av ett klimat i förändring, verktyg för klimatanpassning samt exempel på genomförda klimatanpassningsåtgärder och information om aktuella aktiviteter.

4.2.3 GAP-analys

I gapanalysen för artikel 7 om klimatanpassning har en genomgång gjorts av samtliga paragrafer som finns i Parisbeslutet (1–5/CP.21), artikel 7 i Parisavtalet, beslut 5/CP.22, beslut 6/CP.22, beslut 9/CP.24, beslut 1/CMA.1, beslut 3/CMA.1, beslut 9/CMA.1, beslut 11/CMA.1, beslut 7/CP.25 samt beslut 18/CMA.1 *Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement*, d v s från regelboken som beslutades i Katowice. Vad gäller klimatanpassningsbesluten (18/CMA.1 § 104–117) i regelboken som beslutades i Katowice har endast en enklare analys genomförts. Detta eftersom besluten ska förstås som exempel på vad som skulle kunna ingå i rapporteringen och inte är bindande för Sverige utan kan rapporteras på det sätt som anses passande för landet (*as appropriate*). Kraven för rapportering av klimatanpassningsarbete till EU som Sverige kommer att behöva skickas in från och med 2021 i enlighet med Annex 1 i den nya genomförandeakten till Energiunionens styrningsförordning (EU 2018/1999) bygger emellertid på anpassningsbesluten från 18/CMA.1 (Katowiceregelboken). Analysen av som återfinns i denna rapport bygger på en jämförelse mellan Sveriges rapportering av

⁴⁴ <https://www.klimatanpassning.se/om-oss>

⁴⁵ Rosby Centre är SMHI:s klimatmodelleringsenhet. Vid centret bedrivs studier och forskning kring klimatsystemets beteende och klimatprocesserna (bland annat regionala och globala klimatmodeller som utvecklas vid forskningsenheten).

det nationella klimatanpassningsarbetet från den senaste Nationalrapporten⁴⁶ från 2017 som Sverige skickat till UNFCCC och de krav som ställs upp genom besluten i 18/CMA.1 (§ 104–117).

Det ska understrykas att gap-analysen nedan lyfter de beslut/områden där det finns störst behov att stärka upp det svenska genomförandet av Parisavtalets artikel 7. För en närmare beskrivning av Sveriges genomförande av respektive artikel och efterföljande beslut hänvisas till Bilaga C – klimatanpassning i denna rapport, där även mindre omfattande förslag delges för att stärka upp det svenska genomförandet.

På ett övergripande plan har Sverige ett starkt genomförande vad gäller anpassningsbesluten i artikel 7. Detta särskilt om man ser till de senaste årens framsteg inom klimatanpassningsområdet som skett nationellt. Regeringen har likt beskrivet ovan beslutat om en nationell klimatanpassningstrategi⁴⁷ för Sverige, nya lagändringar har tillkommit som stärker kommunernas roll och ansvar för klimatanpassningsarbetet, en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter har upprättats med utpekade samordningsuppdrag⁴⁸, ett nationellt expertråd för klimatanpassning har inrättats, en ny klimatanpassningsförordning (2018:1428)⁴⁹ som styr 32 nationella myndigheter och samtliga 21 har utfärdats, En rad olika regeringsuppdrag som syftar till att stärka klimatanpassningsarbetet, bland annat för att ta fram nationella uppföljningssystem för klimatanpassning har också beslutats. Klimatanpassningsfrågan är också en viktig del av det svenska klimatbiståndet, där Sverige sett till per capita är ett av världens största givare till Gröna klimatfonden (GCF) och Gröna miljöfonden (GEF) tillsammans andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund.

Samtidigt visar GAP-analysen nedan att det finns ett antal områden och beslut där Sverige kan stärka sitt genomförande avseende klimatanpassning i Parisavtalets artikel 7.

Sveriges roll i klimatförhandlingarna avseende klimatanpassning

Sverige har sedan en tid tillbaka inte haft någon tongivande och aktiv roll i klimatförhandlingarna vad gäller anpassningsfrågor. I dagsläget bistår varken SMHI, Naturvårdsverket eller någon annan myndighet med särskilt utpekad personal med expertkompetens inom klimatanpassningsområdet för att bevaka anpassningsfrågorna för svensk räkning och delta vid partskonferenserna (SMHI deltar i WG6 där EU:s anpassningsarbete förhandlas men inte vid förhandlingarna).

⁴⁶ Regeringen, Sweden's Seventh National Communication on Climate Change, 2017

⁴⁷ Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning

⁴⁸ Regeringsbeslut, Uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön, 2018-06-07

⁴⁹ Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

Inom Regeringskansliet är ansvaret för klimatanpassningsfrågorna inom ramen för klimatförhandlingarna fördelat mellan Miljödepartementet och Utrikesdepartementet. I dagsläget är det främst Miljödepartementet i egenskap av Sveriges chefsförhandlare som bevakar klimatanpassningsfrågan (Artikel 7) inför och under klimatförhandlingarna. Det kan emellertid bedömas svårt att med hög ambition bevaka och driva klimatanpassningsfrågan med ett så övergripande ansvar för hela Sveriges position i klimatförhandlingarna.

Nationella handlingsplaner för klimatanpassning

Artikel 7.9.b relaterar till att parterna under konventionen ska ta fram en nationell handlingsplan för klimatanpassning. Sverige har valt att inte presentera en nationell anpassningsplan utan har istället tagit fram en nationell klimatanpassningsstrategi. Den nationella strategin för klimatanpassning beslutades av regeringen 2018 och kommer att uppdateras vart femte år⁵⁰. Uppdraget att ta fram handlingsplaner för klimatanpassning har istället delegerats till de nationella myndigheter samt länsstyrelserna som tar fram en plan för respektive myndighet. Arbetet har skett genom regeringsuppdrag samt genom Förordning 2018:1428 om myndigheternas klimatanpassningsarbete som ålägger berörda myndigheter och länsstyrelser att ta fram handlingsplaner för sitt sektorsområde. Samtidigt visar en ny studie från IVL och Svensk Försäkring⁵¹ att många kommuner (55%) fortfarande inte tagit fram handlingsplaner för klimatanpassning. Detta kan delvis bero på att Lagändringen i Plan och bygglagen om att kommuner nu ska återge sin syn på klimatrelaterad risk i översiktsplanen och föreslå åtgärder (PBL 3 kap. 5 §) trädde i kraft först 2018 och ett stort antal planer inte aktualitetsprövats ännu. Frågan om kommunala handlingsplaner kan emellertid anses problematiskt på grund av kommunernas stora roll och ansvar i klimatanpassningsarbetet i Sverige, bland annat genom det kommunala planmonopolet (kommunalt självbestämmande över användning/planering av mark, vatten och bebyggelse inom kommunens geografiska område). Detta eftersom klimatanpassningsfrågan främst rör just motståndskraftig planering av mark, vatten och bebyggelse för att undvika ras, skred, erosion och översvämning.

Rapportering av anpassningsarbete enligt Regelboken från Katowice

Flera av besluten i artikel 7 samt beslut 18/CMA.1 (s k regelboken från Katowice) relaterar till uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbete på nationell nivå. Sverige rapporterar i dagsläget kring utvecklingen av klimatanpassningsarbetet till UNFCCC genom den så kallade Nationalrapporten, vilket är en del av Sveriges uppfyllande av klimatrapporteringsförordning (2014:1438) samt förordning (EU) nr 525/2013. SMHI bistår Naturvårdsverket med underlag om klimatanpassning som sammanställs som en del av

⁵⁰ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/08/regeringen-tillsatter-expertrad-for-klimatanpassning/>

⁵¹ IVL, Klimatanpassning 2019 - Så långt har Sveriges kommuner kommit, 2019

Nationalrapporten. I detta underlag⁵² återges en bild av det klimatologiska läget i Sverige samt en inblick hur klimatanpassningsarbetet ser ut nationellt (policyutveckling, sårbarhet, goda exempel m m). Vid COP24 i Katowice i Polen togs beslut (18/CMA.1) om den så kallade *regelboken* med tydligare former för datainsamling och rapportering av parternas klimatanpassningsarbete genom en så kallade Biennial Transparency Report (BTR) som ska skickas in till UNFCCC vart annat år från och med 2024. Besluten i regelboken avseende anpassning är inte bindande för parter, utan sker på det sätt som anses passande (*as appropriate*). EU-kommissionen ansåg initialt att besluten från regelboken (18/CMA.1 §104–117) skulle bli bindande för samtliga av EU:s medlemsstater och finnas med som en del av rapporteringen genom genomförandeakten till Energiunionens styrningsförordning (EU) 2018/1999). Det var emellertid ett flertal medlemsstater som ställde sig kritiska till detta på grund av den höga detaljeringsgrad/arbetsbörda som rapporteringen innebär och en otydlighet vilken nytta detta skulle ha för det enskilda landet. I slutändan enades EU:s medlemsländer om Annex 1 till genomförandeakten där besluten från Katowice (18/CMA.1) till viss del inkorporerats. Från svensk sida rapporteras inte klimatanpassningsarbetet med den detaljrikedom som regelboken ställer upp eller de krav som återges i genomförandeakten till styrningsförordningen (EU) 2018/1999). Det är inte heller möjligt med Sveriges nuvarande struktur för uppföljning av klimatanpassningsarbetet eftersom den inrapportering som sker från nationella myndigheter och länsstyrelser inte ger den detaljrikedom som regelboken från Katowice (18/CMA.1 §104–117) efterfrågar. För närvarande pågår inte heller någon systematisk uppföljning och utvärdering av sårbarhet och klimatanpassningsåtgärder som genomförs inom privat sektor i Sverige (en information som efterfrågas i ett flertal paragrafer under 18/CMA.1) utöver den screeningrapport över det svenska klimatanpassningsarbetet⁵³ som IVL Svenska Miljöinstitutet genomfört på uppdrag av Expertrådet för klimatanpassning. En systematisk informationsinsamling även från denna sektor skulle emellertid kunna bidra till en mer enhetlig bild av Sveriges utsatthet för klimatförändringens effekter och det arbete som genomförs för att minska landets sårbarhet.

Nya beslut kan innebära en omfattande rapporteringsbörda för Sverige

I dagsläget ingår inte klimatanpassning som en del av rapporteringen i Biennial Report (BR) som görs av Sveriges klimatarbete vartannat år enligt klimatrappporteringsförordningen (2014:1438) och förordning (EU) nr 525/2013. Från och med 2021 ska klimatanpassning ingå i den tvåårsrapport som skickas in till EU enligt den nya genomförandeakten till styrningsförordningen (EU) 2018/1999). Från och med 2024 ska det svenska klimatanpassningsarbetet (både artikel 7–8 ska ingå) också rapporteras vartannat år i en så kallad Biennial Transparency Report (BTR) till UNFCCC enligt beslut 18/CMA.1. Sverige

⁵² Regeringen, Sweden's Seventh National Communication on Climate Change, 2017.

⁵³ IVL Svenska Miljöinstitutet, Screening av nationellt arbete med klimatanpassning utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner, 2020.

kommer därför från och med 2024 behöva rapportera sitt klimatanpassningsarbete till UNFCCC vartannat åt istället för vart fjärde, som sker i dagsläget genom den så kallade Nationalrapporten. Utöver detta tillkommer rapportering vartannat år till EU genom genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999).

En sådan omfattande rapportering och datainsamling riskerar att bli resurskrävande och kommer kräva betydande analysarbete av ansvarig myndighet innan underlagen skickas in. Det är emellertid centralt att svenska myndigheter inte lägger resurser på att samla in och rapportera information som är irrelevant för Sveriges klimatanpassningsarbete. Huvudsyftet med rapporteringen: att det ska stödja det svenska klimatanpassningsarbetets framsteg bör därmed hållas i åtanke. Därmed blir det viktigt för regeringen att ha en tydlig bild av den nytta och egenvärde som en högre detaljgrad i den svenska rapporteringen är tänkt att bidra till och att den uppfyller syftet att minska Sveriges sårbarhet mot klimatförändringar. En tydlig konsekvensbedömning av den arbetsbörda en utökad rapportering kommer innebära samt vilken myndighet som ska ansvara för insamlingen blir därmed grundläggande. Det bör även framhållas att en tvåårig rapporteringscykel inte heller är synkroniserad med den nyligen etablerade policycykeln för revidering av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning som kommer att uppdateras vart femte år.

Involvering av särskilda grupper i det nationella klimatanpassningsarbetet

Enligt artikel 7.5 och efterföljande beslut 9/CP.24 samt i annex till beslut 10/CP.24 uppmanas parter att driva ett aktivt arbete för att involvera särskilda grupper i klimatanpassningsarbetet, exempelvis civilsamhälle, migranter, barn, unga, funktionshindrade och generellt utsatta människor. Denna fråga rör också tydligt genomförandet av artikel 12 om kommunikation och utbildning i Parisavtalet. I Sverige involveras civilsamhället främst genom de lagstadgade allmänna samrådsformer som sker inom ramen för plan- och programprocesser (främst reglerade genom miljöbalken och plan- och bygglagen) inom vilka delar planering som rör klimatanpassning ofta kommer till uttryck. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI driver också ett aktivt arbete för att informera civilsamhället, barn och unga kring vikten av att arbeta med klimatanpassning genom tillgängliggörande av information, läromaterial och underlag till bland annat skolundervisning på www.klimatanpassning.se. För migranter, funktionshindrade och generellt utsatta människor pågår emellertid inte någon särskild insats i klimatanpassningsarbetet på nationell nivå och en särskild prioritering för att involvera dessa grupper omnämns inte i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning.

Internationellt stöd och samverkan för att stärka det globala klimatanpassningsarbetet

Flertalet av paragraferna i Artikel 7 samt beslut som fattats vid efterföljande partsmöten uppmanar till att bistå parter som är utvecklingsländer med

internationellt stöd för att stärka klimatanpassningsarbetet globalt och möjliggöra ett effektivt genomförande av Parisavtalets artikel 7 för samtliga parter. Sverige erbjuder i dagsläget ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Miljö- och klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete⁵⁴ och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF). Sverige är också stora givare till andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund (LDCF). Sverige har exempelvis avsatt 400 miljoner SEK över en 4 års period till LDCF och var det första landet i världen att hörsamma denna uppmaning. Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är ”cross cutting” (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige sitter också i Anpassningsfondens styrelse och har där en aktiv och pådrivande roll. Vidare ingår Minister för internationellt utvecklingssamarbete Peter Eriksson i styrelsen för Global Center on Adaptations.^{55 56} Sammantaget hörsammar Sverige kraven som återfinns i artikel 7 med tillhörande beslut avseende stöd till utvecklingsländernas anpassningsarbete med råge.

I Parisavtalets artikel 7.4 står det emellertid att parterna ska uppmärksamma det faktum att utsläppsminskande åtgärder kommer minska behovet och kostnaden av anpassning, vilket lyfts också i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Som pekas ut i avsnittet om klimatfinansiering (se möjliga åtgärder för artikel 9) i denna rapport finns det i dagsläget flertalet exempel på hur svenska kapitalflöden strömmar från såväl offentlig som privat sektor till klimatskadlig verksamhet. Kapitalflöden som bidrar till ökade utsläpp av koldioxid riskerar därmed att hamna i konflikt med åtagandet under artikel 7.4. Detta eftersom klimatskadliga kapitalflöden riskerar att underminera det klimatbistånd som syftar till att stödja utvecklingsländernas klimatanpassningsarbete eftersom sådana flöden i sin tur bidrar till ökade anpassningsbehov.

Systematisk sammankoppling mellan Sendairamverket, Parisavtalet och Agenda 2030 sker inte i dagsläget

Enligt beslut 9/CP.24 paragraf 14 (se bilaga C – anpassning) bjuds samtliga parter in att stärka kopplingarna mellan Parisavtalet, Agenda 2030 och Sendairamverket för katastrofriskreducering i syfte att öka synergieffekter mellan de olika agendorna och att reducera rapporteringsbördan genom förbättrad koordination. Sverige arbetar för närvarande med Agenda 2030, Parisavtalet och Sendairamverket på

⁵⁴ Regeringens skrivelse 2016/17:60, Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd

⁵⁵ <https://gca.org/home>

⁵⁶ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/02/peter-erikssons-invald-i--styrelsen-for-global-center-on-adaptation/>

olika och det saknas en tydlig samordning mellan de olika agendorna/avtalen. Det finns därför utrymme för Sverige att genom sitt internationella arbete eftersträva ökade synergier i genomförandet av agendorna/avtalen eftersom de tillsammans bildar en integrerad plattform som bidrar till ett säkert och hållbart samhälle. Vidare skulle en förbättrad koordinering av rapporteringsinsatser mellan de olika ramverken/avtalen kunna resultera i reducerade kostnader samt ett minskat behov av resurser i form av rapportering och informationsinsamling. För att uppnå detta kan det krävas en förenklad insamling av statistik/data och rapportering på nationell nivå samt ett behov av förtydligande av rapporteringsansvar för frågor rörande agendorna/avtalen som är fördelade mellan flera olika aktörer.

4.2.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 6] Sveriges roll i klimatförhandlingarna avseende klimatanpassning bör stärkas

Mot bakgrund av resonemanget angående Sveriges roll i klimatförhandlingarna som lyfts fram i GAP-analysen bör Sveriges arbete med frågor rörande anpassning i klimatförhandlingarna stärkas. Anpassning är ett stort och centralt område i Parisavtalet som bedöms fortsätta att växa till följd av pågående och framtida klimatförändringar. Om Sverige skulle ta en mer aktiv och framträdande roll i anpassningsfrågorna skulle Sverige kunna bidra med att överbrygga förtroendeklyftan mellan fattiga och rika länder i förhandlingarna. I nuläget anses de rika länderna inte engagera sig tillräckligt i dessa frågor enligt många u-landsgrupper. När Sverige i dagsläget arbetar allt mer aktivt med klimatanpassning nationellt finns det därför en möjlighet att agera som pådrivare och inspiratör genom ett större engagemang i anpassningsfrågorna inom klimatförhandlingarna. En tydligare roll avseende anpassning i klimatförhandlingarna och ett uttalat myndighetsansvar för frågan kopplat till förhandlingarna skulle i ett senare skede även kunna bidra till att arbetet med klimatanpassning kan stärkas inom andra artiklar. Ett exempel skulle kunna vara artikel 10 om tekniköverföring och teknikutveckling där Sverige skulle kunna ta en större roll i att bidra till tekniksamarbeten rörande anpassning.

[Åtgärd 7] Klimatanpassningsrapportering och uppföljning

För att möjliggöra en uppfyllnad av rapportering av det svenska klimatanpassningsarbetet till UNFCCC i den så kallade Biennial Transparency Report från och med 2024 (där samtliga paragrafer i 18/CMA.1 104–117 beaktas) skulle insamlingen av klimatanpassningsdata från Sverige behöva ske med en högre detaljeringsgrad än i dagsläget. Insamlingen av klimatanpassningsdata skulle också behöva ske från fler aktörer, bland annat den privata sektorn. Detta skulle emellertid handla om ett mycket tidskrävande arbete för den ansvariga myndigheten eftersom det material som samlas in också måste analyseras för att kunna rapporteras enligt de krav som ställs upp i regelboken. De krav som ställs

upp i Annex 1 i genomförandeakten till Energiunionens styrningsförordning (EU) 2018/1999) som Sverige ska rapportera från och med 2021 innebär också en mer detaljerad rapportering än vad som sker i nuläget.

Det är därför viktigt att regeringen genomför en konsekvensanalys av den nya rapporteringsbörda som rapporteringskraven enligt genomförandeakten till Energiunionens styrningsförordning samt Biennial Transparency report kommer att innebära för den ansvariga myndigheten. I en sådan analys bör fokus ligga på vilket egenvärde som rapporteringen har för det enskilda landet i sig samt att säkerställa att rapporteringskraven hamnar i balans med det svenska systemet för insamling av klimatanpassningsdata. Vidare är det centralt att den anpassningsdata som samlas in kan återanvändas och matchar rapporteringskraven enligt såväl Nationalrapporten, Biennial Transparency Report som genomförandeakten till styrningsförordningen (EU) 2018/1999). Detta för att minska belastningen och rapporteringsbördan på ansvariga myndigheter.

SMHI har under 2020 ett regeringsuppdrag om att ta fram ett förslag för hur uppföljningen av det svenska klimatanpassningsarbetet ska se ut⁵⁷. Redan i dagsläget (2020) samlas information om det svenska klimatanpassningsarbetet in från myndigheter och länsstyrelser via SMHI till regeringen som en del av klimatanpassningsförordningens (2018:1428) ikraftträdande. SMHI har bland annat etablerat uppföljningssystemet KLIRA⁵⁸ till vilka myndigheterna som lyder under förordningen rapporterar sitt arbete. SMHI:s pågående regeringsuppdrag kommer att bygga vidare på detta system med bland annat effektindikatorer för att mäta Sveriges sårbarhet. Eftersom ett fullskaligt system för uppföljning av det svenska klimatanpassningsarbetet inte finns på plats i nuläget finns därför en möjlighet att utveckla detta på ett sätt som stämmer överens med den internationella rapporteringsstrukturen som Sverige svarar till. Inom ramen för framtagandet av denna struktur kan dialog med fördel föras kring möjligheten att stärka samordningen mellan offentlig och privat sektor vad gäller uppföljning av det svenska klimatanpassningsarbetet. En mer omfattande analys av den privata sektorns klimatanpassningsarbete skulle också kunna genomföras på uppdrag av det Nationella expertrådet för klimatanpassning.

För att Sverige ska uppfylla de krav som ställs upp genom regelboken från Katowice, samt den struktur som förmedlas genom den nya genomförandeakten under Styrningsförordningen, kommer Sverige alltså att behöva samla in, analysera och rapportera sitt klimatanpassningsarbete med en högre detaljrikedom än vad som sker i nuläget. Det är därmed centralt att SMHI, som genom sitt pågående arbete och regeringsuppdrag om att etablera en struktur för uppföljning av klimatanpassningsarbete i Sverige, säkerställer att en sådan struktur lever upp till

⁵⁷ Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, 2020-01-30

⁵⁸ KLIRA klimatredovisning: <https://klira.smhi.se/login>

den nu beslutade genomförandeakten till styrningsförordningen (EU) 2018/1999). Eftersom Annex 1 till genomförandeakten (EU) 2018/1999) bygger på de beslut som fattats genom regelboken (18/CMA.1) kan Sverige således uppfylla både kraven om rapportering till EU och till UNFCCC. Detta skulle därmed minska den totala rapporteringsbördan och säkerställa att data kan återanvändas. Genom detta uppdrag vill Naturvårdsverket också framhäva att SMHI fortsatt bör ha ansvar för att tillhandahållandet av underlag kring det svenska klimatanpassningsarbetet till Naturvårdsverket inför myndighetens sammanställning och rapportering av det svenska klimatarbetet.

[Åtgärd 8] Hantera bristfälliga områden vid en revidering av Nationella strategin för klimatanpassning 2023

För migranter, funktionshindrade och generellt utsatta människor pågår inte någon särskild insats i klimatanpassningsarbetet på nationell nivå och en särskild prioritering för att involvera dessa grupper omnämns inte i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Det finns därför utrymme för regeringen att vid tidpunkt för revidering av den nationella strategin (2023) hantera en bredare involvering av dessa grupper.

Kartlägg och hantera klimatskadliga finansiella flöden

Som lyfts fram i GAP-analysen riskerar klimatskadliga finansiella flöden att underminera klimatanpassningsarbetet hos parter som är utvecklingsländer eftersom det bidrar till ökade klimatanpassningsbehov. För att hantera denna utmaning bör rekommendationen enligt [Åtgärd 14] i rapporten om att ”redovisa en samlad bild av finansiella flöden som inte är förenliga med Parisavtalets mål” beaktas (avsnitt 5.4). Ett sådant arbete kan bidra till Sveriges roll som inspirationskälla och initiativtagare i det globala klimatarbetet.

[Åtgärd 9] Kopplingar mellan Sendairamverket, Parisavtalet och Agenda 2030 kan stärkas

Sverige har genomfört Agenda 2030, Parisavtalet och Sendairamverket⁵⁹ på olika sätt. Agenda 2030 och Parisavtalet ligger som ett samordnat ansvar på regeringen (miljöministern). Sendairamverket är delegerat till MSB för nationell samordning. UD är kontaktpunkt för humanitära insatser kring katastrofriskreducering. Både implementering och övervakning sker därför på olika sätt. Styrdokumentet för arbetet med Sendairamverket är Sveriges nationella säkerhetsstrategi. Strategin lanserades 2017 och har ett allriskperspektiv. Den påpekar kopplingar till bland annat Agenda 2030 som har en hög politisk profil i Sverige. Sendairamverket antogs 2015 vilket är samma år som Agenda 2030 antogs. För att få ökat politiskt stöd för även Sendairamverket och förstärka synergier mellan det arbete som

⁵⁹ Sendairamverket för katastrofriskreducering 2015–2030 antogs vid FN:s tredje världskonferens i Sendai, Japan och syftar till att reducera riskerna för och minska konsekvenserna av olyckor och katastrofer

genomförs för dessa två FN-ramverk, rekommenderas därför att Sendairamverket nämns vid nästa revidering av Sveriges nationella säkerhetsstrategi.

Sverige bör också genom sitt internationella arbete eftersträva ökade synergier i genomförandet av Agenda 2030, Addis Ababa Action-agendan⁶⁰, Parisavtalet och Sendairamverket för katastrofriskreducering. Detta eftersom de tillsammans bildar en integrerad plattform som bidrar till ett säkert och hållbart samhälle. Vidare skulle en förbättrad koordinering av rapporteringsinsatser mellan de olika ramverken/avtalen kunna resultera i reducerade kostnader samt ett minskat behov av resurser. För att uppnå detta kan det krävas en förenklad insamling av statistik/data och rapportering på nationell nivå samt ett behov av förtydligande av rapporteringsansvar för frågor som är fördelade mellan flera olika aktörer. Rapporteringen för myndigheterna bör därför samordnas vad gäller myndigheternas uppdrag enligt klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) samt Agenda 2030-rapporteringen. Arbetet kan med fördel kopplas till den nationella strategin för klimatanpassning och uppföljningsstrukturen för det svenska klimatanpassningsarbetet. Exempelvis rapporterar MSB i dagsläget regelbundet enligt Sendairamverkets globala indikatorer. Indikatorerna är desamma som FN:s globala indikatorer för Agenda 2030 mål 1, 5, 11, och 13 som delvis berör klimatanpassning samt säkra och hållbara städer. Internationella expertgrupper på FN-nivå har strävat efter att synkronisera dessa indikatorer i syfte att skapa synergier bland diverse aktörer samt att underlätta rapportering till FN. Detta arbete kan Sverige med fördel dra nytta av.

[Åtgärd 10] Revidering av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning

Flertalet av de mindre omfattande gapen och problemställningar avseende Sveriges genomförande som redovisas i bilaga C om klimatanpassning i detta uppdrag kan med fördel analyseras och hanteras av regeringen vid nästa planerade revidering av Sveriges Nationella strategi för klimatanpassning 2023.

4.3 Artikel 8 - Internationella Warszawamekanismen om skador och förluster

Vid den 19:e partskonferensen under FN:s ramkonvention för klimatförändringar år 2013 bildades Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts (WIM). Detta för att bemöta förluster och skador som uppstår till följd av klimatförändringar i utvecklingsländer som är särskilt utsatta för negativa effekter av klimatförändringen. Sammanfattningsvis är WIM den centrala komponenten inom Klimatkonventionen (UNFCCC) för att

⁶⁰ Vid FN:s tredje internationella konferens om utvecklingsfinansiering som ägde rum i Addis Abeba 2015 etablerades ett nytt globalt ramverk för finansiering av hållbar utveckling – Addis Ababa Action Agenda. Agendan utgör en viktig och integrerad del av arbetet med Agenda 2030 och de globala målen.

hantera skador och förluster som kan kopplas till klimatförändringen i utvecklingsländer som är särskilt sårbara för negativa effekter av klimatförändringen. Inom WIM behandlas såväl extrema väderföreteelser och långsamt framåtskridande händelseförlopp.

WIM främjar implementeringen av åtgärder för att bemöta skador och förluster som kopplas till negativa effekter av klimatförändringen genom att uppfylla följande funktioner:

- Stärka kunskap och förståelse för övergripande åtgärder för riskhantering.
- Stärk dialog, koordinering och samstämmighet och synergier mellan relevanta aktörer.
- Främja handling och stöd, vilket inkluderar finansiering, teknologi och kapacitetsuppbyggnad.

Skade- och förlustmekanismen uppfyller därmed Klimatkonventionens roll att stödja implementeringen av åtgärder för att bemöta skador och förluster som kan kopplas till negativa effekter av klimatförändringen. Mekanismen beslutades under beslut 3/CP.18 från 2012 och vidarearbetades i beslut 2/CP.19 på ett integrerat och sammanhängande sätt.

Se även bilaga C - Artikel 8 Internationella Warszawamekanismen om skador och förluster för detaljerad genomgång av alla artiklar och beslut rörande klimatanpassning kopplat till denna artikel.

4.3.1 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

EU:s medlemsländer, inklusive Sverige, arbetar gemensamt med implementeringen av besluten som ryms under paragraf 8 om Warszawamekanismen för skador och förluster (WIM) då denna mekanism inkorporerats som en del av Parisavtalet. I artikel 8 om Skador och förluster återfinns inga *skall* krav för parter utan endast *bör* krav (§3–4).

Börkraven i paragraferna 1, 3, 4 som rör parter handlar i regel om att uppmärksamma vikten av att stärka arbetet med frågor som rör skador och förluster till följd av klimatförändringar så som varningssystem, förberedelse vid naturolycka, långsamt framåtskridande fenomen, försäkringslösningar, ekonomisk diversifiering med mera. Det handlar också om att mobilisera stöd för utvecklingsländernas arbete med att hantera skador och förluster samt att främja samarbeten och dialog. Det ska emellertid framhävas att Warszawamekanismen för skador och förluster inte är någon finansieringsmekanism inom Parisavtalet. Frågor som hanterar utvecklingsstöd (finansiering) till parter som är utvecklingsländer förhandlas inom andra artiklar.

Enligt beslut 1/CP.21 paragraf 51 har parterna kommit överens om att artikel 8 i Parisavtalet inte innehåller eller ger något stöd för ansvarsutkrävande eller kompensation. Finansiering och kompensation till följd av irreversibla skador från klimaförändringen är emellertid en återkommande knäckfråga i klimaförhandlingarna. Vid COP 25 i Madrid (2019) uttryckte exempelvis utvecklingsländer och civilsamhällsorganisationer en stor frustration över att det inte gjorts mer för att hjälpa de parter som utsätts för skador och förluster som kopplas till klimaförändringen. Parterna enades då om att mer finansiering behövs och ett flertal områden där arbetet ska stärkas. Bland annat genom att etablera en arbetsgrupp fokuserad på stöd för detta samt ett nätverk som ska mobilisera teknisk hjälp till utvecklingsländer under WIM. Vad gäller utvecklingssamarbete och klimatbistånd erbjuder Sverige i dagsläget ett omfattande stöd till utvecklingsländer. Räknat per capita är Sverige ett av världens största givare till Gröna klimatfonden (GCF), Gröna miljöfonden (GEF) och andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund. Sveriges utvecklingssamarbete och biståndsfinansiering hanteras emellertid inte inom ramen för artikel 8 men det bidrar till ett indirekt uppfyllande av dess paragrafer och beslut.

För att koppla det svenska genomförandet av paragraf 1, 3 och 4 i Artikel 8 samt efterföljande beslut finns det i Sverige en tydlig samordning för hantering och ansvar i händelse av naturolyckor. Ansvaret fördelas mellan staten och nationella myndigheter, länsstyrelser och kommuner ner till civilsamhälle och den enskilde fastighetsägaren. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap arbetar exempelvis med att förebygga och begränsa effekterna av naturolyckor och bistår därigenom kommunernas räddningstjänster. SGI arbetar i sin tur förebyggande med att minska risken för ras, skred och erosion och SMHI hanterar prognosarbete och utfärdar olika typer av vädervarningar. Sverige har också flera olika system för tidig varning så som Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) som varnar människor om att något allvarligt har hänt som hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. Samtliga statliga myndigheter, kommuner och regioner ska enligt diverse lagar och förordningar genomföra risk- och sårbarhetsanalys (RSA) för sina verksamheter och ansvarsområden. Sådana underlag lägger grunden till samlade regionala och nationella lägesbilder av samhällets förmåga att hantera kriser, vilket förmedlas i den årliga Nationella risk- och förmågebedömningen (NRFB)⁶¹. I rapporten ges en övergripande och en områdesvis bild av de sårbarheter, hot och risker i samhället som kan anses vara särskilt allvarliga, hur samhällets krisberedskap och planeringen för civilt försvar utvecklas samt MSB:s förslag på vidare åtgärder för ökad beredskap. NRFB används också som underlag för inriktning av FN-ländernas nationella strategier enligt Sendairamverket för katastrofriskreducering.

⁶¹ MSB, Nationell risk- och förmågebedömning 2019, maj 2019

Arbetet med samhällsanalys av sårbarhet inför klimatrelaterad risk sker också genom statliga utredningar och regeringsuppdrag så som Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60), Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat (SMHI 2015), Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42), genom lagstiftning så som miljöbalken (bl.a. kap 6. miljöbedömningar), Sevesolagstiftning eller plan- och bygglagen (PBL). Klimat- och sårbarhetsbedömningar genomförs även inom ramen för de handlingsplaner som nu tas fram av de 53 myndigheter som omfattas av förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete.

Sverige deltar även i ett flertal makroregionala och internationella samarbetsformer för höjd beredskap och katastrofriskreducering, så som gränsöverskridande beredskap med våra grannländer inom området skydd mot olyckor och samhällets krisberedskap, samverkan inom Östersjösamarbetet, inom EU samt inom EU:s civilskyddsmekanism (EUCPM) med mera. Nära kopplat till artikel 8 ligger också Sveriges genomförande av Sendairamverket för Katastrofriskreducering som antogs 2015. Sendairamverket syftar till att reducera riskerna för och minska konsekvenserna av olyckor och katastrofer genom ett konkret handlingsprogram för parter. Arbetet med ramverkets implementering samordnas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och genomförs i bred samverkan med cirka 50 myndigheter i syfte att skapa en bättre krisberedskap och krishanteringsförmåga i samhället. Förutom länsstyrelser och centrala myndigheter deltar även representanter från kommuner, landsting och frivilligorganisationer. Sendairamverket är också ett prioriterat område för Östersjösamarbetet.

Vad gäller försäkringsfrågor och ekonomisk diversifiering erbjuder svenska försäkringsbolag i dagsläget försäkring mot klimatrelaterade risker så som översvämning eller skogsbrand⁶². Finansinspektionen har gjort bedömningen att den svenska finansiella kapaciteten i dagsläget är tillräckligt stark för att hantera fysiska risker som kopplas till skador och förluster från klimatförändringar. Finansinspektionen menar emellertid att riskbilden snabbt kan förändras i takt med att klimatförändringen fortlöper och att det därför är centralt att se till att svenska finansiella aktörer har tillräcklig finansiell och operativ motståndskraft att hantera specifika händelser så som naturolyckor⁶³. Det finns också en överhängande risk för att klimatförändringarna kommer att utgöra en betydande utmaning för försäkringsgivarnas affärsmodell och där en ökad förekomst av klimatrelaterade naturolyckor kan komma att påverka de grundläggande kriterierna för att utfärda försäkringar, dvs att en händelse ses som ”plötslig” eller ” oförutsägbar ”. Detta kan leda till betydande höjningar av försäkringspremier eller situationer där

⁶² Svensk Försäkring, Vem tar ansvar för klimatanpassningen? – klimatanpassning ur ett försäkringsperspektiv, 2015

⁶³ Finansinspektionen, Klimatförändringar och finansiell stabilitet, 2016-03-07

försäkring inte längre kan tillhandahållas⁶⁴. Denna bild bekräftas av konkreta exempel i Sverige, där bland annat Länsförsäkringar låtit meddela att försäkringsbolaget inte längre kommer erbjuda försäkring för bebyggelse i områden som länsstyrelsen anser vara olämpliga för exploatering ur klimatsynpunkt⁶⁵. Regeringen har under 2020 utfärdat ett regeringsuppdrag till Finansinspektionen att ta fram verktyg och stödja och finansiella aktörers kartläggning av den klimatrelaterade risk de kan utsättas för⁶⁶.

Likt beskrivet i artikel 7 ovan kom parterna överens om ett regelverk för Parisavtalets effektiva implementering och genomförande (transparensramverket) (18/CMA.1) vid COP 24 i Katowice. EU och dess medlemsstater ska rapportera denna information i linje med de krav som regelboken ställer upp genom en så kallad Biennial Transparency Report (BRT), senast den 31 december 2024. Inom ramen för de metoder, riktlinjer och förfaranden som rör klimatanpassning (18/CMA.1 §104-117) finns en frivillig (as appropriate) uppmaning till parter att rapportera information som relaterar till skador och förluster.

4.3.2 GAP-analys

I gapanalysen för artikel 8 om Internationella Warszawamekanismen för skador och förluster (WIM) har en genomgång gjorts av samtliga paragrafer som finns i Parisbeslutet (1/CP.21) artikel 8 i Parisavtalet, beslut 2/CP.21, beslut 3/CP.22, beslut 4/CP.22, beslut 5/CP.23, Beslut 10/CP.24, Annex till beslut 10/CP.24, 18/CMA.1 *Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement* (d v s från regelboken som beslutades i Katowice) och avslutningsvis beslut 2/CMA.2. Vad gäller GAP-analysen över Sveriges genomförande av klimatanpassningsbeslutet (18/CMA.1 § 104–117), där frågan om skador och förluster ingår, hänvisas till 4.2.3 för närmare förklaring i gapanalysen samt till 4.3.3 för möjliga åtgärder.

På ett övergripande plan har Sverige ett starkt genomförande vad gäller Artikel 8 om Warszawamekanismen för skador och förluster (WIM) samt efterföljande beslut (se 4.3.1 beslutat genomförande samt bilaga C Klimatanpassning för närmare beskrivning av Sveriges uppfyllande). Samtidigt visar gap-analysen nedan att det finns beslut och arbetsområden där Sverige kan stärka sitt genomförande. Det ska också understrykas att gap-analysen nedan lyfter de beslut/områden där det finns störst behov att stärka upp det svenska genomförandet av Parisavtalets artikel 8. För en närmare beskrivning av Sveriges genomförande av respektive artikel och

⁶⁴ Svensk Försäkring, Vem tar ansvar för klimatanpassningen? – klimatanpassning ur ett försäkringsperspektiv, 2015

⁶⁵ Webnyhet publicerad 2018-10-05, <https://www.lansforsakringar.se/stockholm/privat/om-oss/press-media/lansforsakringar-kommenterar/185164/>

⁶⁶ Regeringsbeslut, Uppdrag till Finansinspektionen om uppföljning av finansmarknadsaktörers klimatrapportering, 2020-04-23

efterföljande beslut hänvisas till Bilaga C – klimatanpassning i denna rapport, där även mindre omfattande gap delges för att stärka upp det svenska genomförandet.

Vidare tangerar flera av de möjliga åtgärder som lyfts fram i avsnittet om klimatanpassning (se 4.2.4) frågor som hanteras inom ramen för Artikel 8 och efterföljande beslut. Ett starkt genomförande av artikel 7 samt inom tvärgående ämnesområden (jämför jämställdhet, urfolk, mänskliga rättigheter) bidrar således till att stärka upp det svenska genomförandet även inom Artikel 8.

Ökat nordiskt samarbete kring beredskap och förebyggande av större naturhändelser

Klimatförändringarna har redan idag bidragit till mer extrema naturhändelser i världen, även i Norden. Sverige har i dagsläget gränsöverskridande beredskap med sina grannländer inom området skydd mot olyckor och samhällets krisberedskap. Berörda myndigheter samverkar bland annat inom ramen för Östersjösamarbetet, inom EU samt EU:s civilskyddsmekanism (EUCPM) och förmågan att hjälpa varandra över gränserna vid allvarliga incidenter är av stor betydelse. Det så kallade Hagasamarbetet⁶⁷ är därför viktigare än på länge för att gemensamt kunna förebygga och hantera händelser. De nordiska ministrarna som ansvarar för samhällsskydd och beredskap har beslutat om utvecklingsmål för Hagasamarbetet 2019–2021. Den nya och förändrade hotbilden har visat att arbetet med samhällsskydd och beredskap inte kan betraktas enbart i ett nationellt perspektiv, utan också kräver gränsöverskridande samarbete. I dagsläget finns emellertid utrymme för de nordiska räddningstjänsterna att samarbeta i ökad utsträckning kring beredskap och i det förebyggande arbetet mot större naturhändelser. De nordiska formerna för samarbete kring vegetationsbränder samt CBRN⁶⁸, kan visa vägen i EU/EES-samarbetet, men också i de globala diskussionerna. I dagsläget diskuteras varken Sendairamverket eller Agenda 2030 inom ramen för det nordiska samarbetet vilket öppnar upp för potentialen att driva frågan i dessa fora.

Ökad teknisk kapacitet för insamling och bearbetning av klimatanpassningsdata

För att stärka genomförandet av § 14c beslut 9/CP.24 finns ett behov av att se över Sveriges (MSB:s) databaser för naturolyckor och stora olyckor. För närvarande pågår tre studier hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som undersöker behovet av data för att kunna tillgodose MSB:s och Sveriges framtida behov av olika typer av data vad gäller naturolyckor och stora olyckor. Parallellt pågår det internationella aktiviteter som relaterar till datainsamling och användning av data som MSB och Sverige behöver förhålla sig till. Även inom EU pågår arbete med att utveckla medlemsländernas insamling och användning av data. Den grundläggande ambitionen är att länder ska ha en nationell databas för katastrofdata. De befintliga svenska databaserna täcker emellertid inte i dagsläget

⁶⁷ Hagasamarbetet är en deklaration mellan nordiska länder som syftar till att stärka, fördjupa och bredda det nordiska samarbetet inom området samhällsskydd och beredskap (MSB 2020).

⁶⁸ CBRN står för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot (Försvarsmakten 2020).

behovet av data för rapporteringen enligt Sendairamverket och ger långt ifrån tillräckligt underlag för riskbedömningar och riskmodellering. Det finns mycket uppgifter som i dagsläget inte samlas in överhuvudtaget och den data som samlas in finns inte samlad på ett ändamålsenligt sätt.

4.3.3 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 11] Stärk det nordiska samarbetet kring beredskap och förebyggande av större naturhändelser

I dagsläget finns utrymme för de nordiska räddningstjänsterna att samarbeta i ökad utsträckning kring beredskap och i det förebyggande arbetet mot större naturhändelser. De nordiska formerna för samarbete kring vegetationsbränder samt CBRN kan visa vägen i EU/EES-samarbetet, men också i de globala diskussionerna. I dagsläget diskuteras varken Sendairamverket eller Agenda 2030 inom ramen för det nordiska samarbetet vilket öppnar upp för potentialen att driva frågan i dessa fora.

[Åtgärd 12] Säkerställ tillräckliga underlag för riskbedömning och modellering genom en översyn av datainsamling och databaser i Sverige

Bristerna i befintlig svensk datatillgång i kombination med ökade förväntningar på att på Sveriges insamling av data avseende naturolyckor och stora olyckor samt växande möjligheter för informationsnyttjande innebär att en översyn av datainsamling och databaser i Sverige behöver genomföras. Vidare behöver också utvecklingsbehovet av dessa undersökas. Ett första steg i ett sådant arbete är att kartlägga vilka data som kan användas till vad samt vad som krävs i form av data och metodik för dessa användningsområden.

Revidering av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning

På samma sätt som för Artikel 7 [Åtgärd 10] kan flertalet av de mindre omfattande gapen och problemställningar avseende Sveriges genomförande som lämnas i bilaga C om klimatanpassning i detta uppdrag (så som förslag i Annex till beslut 10/CP.24 2 g (i)) med fördel analyseras och hanteras av regeringen vid nästa planerade revidering av Sveriges Nationella strategi för klimatanpassning 2023.

5. Artikel 2.1.C och 9 Klimatfinansiering

Det kommer krävas omfattande finansiella resurser för att ställa om till ett klimatneutralt och klimatanpassat samhälle. Men alternativet, att inte göra detta, skulle kräva ännu mer resurser. Hur omställningen ska finansieras är därför en central fråga i Parisavtalet och frågan återkommer därför på flera ställen i Parisavtalet och efterföljande beslut.

5.1 Krav i artiklar och beslut

Se bilaga D - Artikel 2.1c och 9 Klimatfinansiering för detaljerad genomgång av alla artiklar och beslut rörande klimatanpassning kopplat till denna artikel.

5.1.1 Parisavtalet Artikel 2.1c

Avtalet syftar till att stärka de globala åtgärderna mot hotet från klimatförändringen genom att göra finansiella flöden förenliga med en väg mot låga växthusgasutsläpp och en klimatmässigt motståndskraftig utveckling.

5.1.2 Parisavtalet Artikel 9 med beslut

Sverige ska tillsammans med andra utvecklade länder tillhandahålla finansiella resurser för att bistå parter som är utvecklingsländer både i fråga om utsläpps begränsningar och anpassning som en fortsättning på deras befintliga förpliktelser enligt konventionen. Fördelningen av resurserna ska ta hänsyn till mottagarländernas behov och prioriteringar. Det ska finnas en balans i resursfördelningen mellan utsläppsminskande åtgärder och åtgärder för klimatanpassning. Sverige ska vartannat år rapportera kvantitativa och kvalitativa uppgifter om klimatfinansieringen.

Efterföljande beslut beskriver mer specifikt rapporteringens format och innehåll. Beslut finns också om att i november 2020 ska överläggningar inledas om ett nytt mål för finansiella resurser efter 2025, med ett golv på 100 miljarder dollar årligen.

De finansiella mekanismerna som tjänar Parisavtalet är Global Environment Facility (GEF), Green Climate Fund (GCF), Special Climate Change Fund (SCCF), Adaptation Fund (AF) och Least Developed Countries Fund (LDCF).

5.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Det svenska multilaterala biståndet för 2018 var på cirka 1,9 miljarder SEK och det bilaterala på 4,3 miljarder SEK. Sveriges bidrar till GCF, AF och LDCF. Bidraget till GCF uppgår till 8 miljarder kronor för perioden 2020-2023. Bidragen till AF

och LDCF uppgår totalt till 1 040 miljoner kronor för perioden 2019-2022, fördelat på 520 miljoner kronor per fond. Rapporteringen av Sveriges klimatbistånd sker genom ”National Communication on Climate Change”.⁶⁹ Via tjänsten Openaid.se går det också att se när, till vem och till vad svenskt biståndsmedel betalats ut och vad resultaten blivit. Redovisningen tillfredsställer många av de kommande kraven som specificerats i Parisavtalet med efterföljande beslut.

Angående övriga finansiella flöden finns ett regeringsuppdrag till Finansinspektionen att uppmuntra och stödja privata aktörer på finansmarknaden att kartlägga finansiella flödets förenlighet med Parisavtalet.⁷⁰ Det finns också krav på finansiella aktörer att redovisa hållbarhetsaspekter inklusive klimat kopplade till verksamheten. Dessa krav kommer att ersättas och utvecklas genom införande av EU-gemensam reglering på området.⁷¹ Det finns i sammanhanget fler relevanta åtgärder som till exempel ett regeringsuppdrag om klimatanpassning av det svenska exportfinansieringssystemet.⁷²

5.3 GAP-analys

En central fråga i de internationella klimatförhandlingarna är olika synsätt kring klimatfinansieringen. Det går att tolka det som att utvecklingsländer inte är bundna till några åtgärder av Parisavtalet om inte Sverige och andra utvecklade länder efter 2025 årligen bidrar med mer än 100 miljarder USD i biståndsåtgärder (Parisbeslutets punkt 53). Som framgår av ovan bidrar Sverige med offentligt finansierat klimatbistånd som bedöms vara i enlighet med de hittills färdigförhandlade klimatfinansieringskraven i Parisavtalet och efterföljande beslut. I huvudsak bedöms också den nuvarande redovisningen av klimatbiståndet ske enligt de kommande detalj- och frekvenskrav som specificeras i Parisavtalet och efterföljande beslut.

Den gröna klimatfonden, GCF, är en prominent del av klimatfinansieringen i Parisavtalet och kan användas för att illustrera ett perspektiv på klimatfinansiering i ett större sammanhang. Sverige har fram till februari 2020 bidragit med 581 miljoner USD till GCF. Bidragets relativt stort både om man räknar i proportion till svenska växthusgasutsläpp per capita eller utifrån Sveriges absoluta territoriella växthusgasutsläpp av totalen.

⁶⁹ Miljö- och energidepartementet, 2018-06-08, Swedens Seventh Communication on Climate Change, 2017

⁷⁰ Regeringsbeslut, Uppdrag till Finansinspektionen om uppföljning av finansmarknadsaktörers klimatrapportering, 2020-04-23

⁷¹ ESMA, 2020, Joint Consultation Paper - ESG disclosures, 2020-04-23

⁷² Regeringsbeslut, Uppdrag att se över hur de svenska och internationella exportfinansieringssystemen ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser, 2020-03-05

Sverige är ett relativt rikt land som under lång tid skapat sitt välstånd bland annat genom att i högre grad än många andra länder utnyttja fossila bränslen som i sin tur bidragit till klimatproblemet.⁷³ När nu världen kollektivt och snabbt måste ställa om till nettonoll fossila växthusgasutsläpp är det därför rimligt att Sverige också bidrar proportionellt mer finansiellt till klimatomställningen. Om bidraget ska utgå från välstånd, räknat som BNP per capita, är Sverige även i ljuset av det en oproportionellt stor bidragsgivare. Sveriges 581 miljoner USD utgör hela sju procent av de 8,24 miljarder USD som GCF hittills har säkrat. Det ska ställas emot att Sveriges BNP utgör endast knappt en procent av OECD-ländernas⁷⁴ samlade BNP. Om OECD som helhet, med BNP som utgångspunkt, bidrog med klimatbistånd på Sveriges lägre nivå från år 2018 hade det motsvarat drygt 77 miljarder USD.⁷⁵ I detta sammanhang är det också värt att påminna om att kraven i Parisavtalet inte säger att nationella biståndsmedel ska vara den enda källan till klimatfinansiering. Svenska offentliga och privata finansiella resurser till såväl klimatskadlig som klimatpositiv verksamhet är sannolikt väsentligt större än klimatbiståndet. Relevant statistik saknas dock.

Sverige är en generös bidragsgivare till klimatfinansiering genom bistånd inom Parisavtalet enligt de flesta sätt att räkna. Naturvårdsverket bedömer att Sverige genom sin generositet sporrar och inspirerar andra länder att stärka sina bidrag till klimatfinansiering. Generöst givande kommer samtidigt inte att lösa klimatfinansieringsproblematiken eftersom klimatbistånd finansierat med offentliga medel utgör endast en mindre del av de klimatpåverkande finansiella flödena som Parisavtalets artikel 2.1c syftar på. Betydligt större finansiella flöden verkar i motsatt riktning. IEA bedömer att även under de extrema förutsättningar som Covid-19 ger kommer ändå 511 miljarder dollar att investeras i olje- och gastillgångar under 2020. 90 miljarder dollar investerades i koltillgångar 2019.⁷⁶ IEA noterar också att subventionerna till fossil energi uppgick till 318 miljarder dollar år 2019.⁷⁷

De klimatskadliga finansiella flödena involverar givetvis också Sveriges öppna och med resten av världen väl integrerade ekonomi. Svenska kapitalflöden till klimatskadlig verksamhet strömmar från såväl offentliga som privata källor. Till

⁷³ Till exempel bedöms Sveriges kumulativa växthusgasutsläpp sedan 1850 vara mer än dubbelt så stora som motsvarande utsläpp i Demokratiska Republiken Kongo (DRC), samtidigt som DRC idag har ungefär 10 gånger så stor befolkning. Se vidare: <https://www.climatewatchdata.org/>, Historical GHG Emissions.

⁷⁴ Ett i BNP-termer näraliggande substitut för Annex II.

⁷⁵ OECD Data, Gross domestic product (GDP), 2019 or latest available

⁷⁶ IEA, World energy investment 2020, Flagship report, May 2020

⁷⁷ IEA, Energy subsidies, <https://www.iea.org/topics/energy-subsidies>

exempel gör tvingande socialförsäkringslagstiftning att kapital avsatt till pensionssparare per automatik flödar till oljebolaget Saudi⁷⁸ statliga huvudägare.⁷⁹

Det saknas en karta över vilka svenska finansiella flöden som inte är i linje med Parisavtalet

Det går att beskriva några flöden som är i linje med Parisavtalet, där det svenska klimatbeståndet är det tydligaste exemplet. Därefter finns det endast fläckvis kunskap. Det går att hitta exempel på svenska finansiella flöden som är i linje med och andra som definitivt inte är i linje med Parisavtalet. Den samlade bilden över vilka och hur stora svenska finansiella flöden som behöver Parisanpassas finns inte.

Det positiva är att trevande steg tas för att skapa denna bild. Exempelvis finns Finansinspektionens regeringsuppdrag⁸⁰ och OECD arbetar med metodutveckling kring detta⁸¹. Båda dessa aktiviteter kommer ge viktiga pusselbitar men är otillräckliga i sin omfattning och tidplan.

Mer resurser och mer detaljerade redovisningar av klimatbiståndet kommer ändå inte vara tillräckligt för att nå finansiella flöden i linje med låga växthusgasutsläpp och motståndskraft mot klimatförändringar. Det är nödvändigt att diskutera finansiering i en större kontext inte minst för att få kontroll över de finansiella flöden som direkt motverkar att Parisavtalets mål nås.

I en diskussion där det finns olika syn på klimatfinansiering är det en styrka att kunna visa det relativt stora resursbidraget enligt beståndsdefinitionen. Att kunna beskriva biståndets otillräcklighet i kontexten av finansiella flöden i sin helhet är däremot en nödvändighet som Sverige i dagsläget inte kan leva upp till.

5.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 13] Redovisa en samlad bild av finansiella flöden som inte är förenliga med Parisavtalets mål

Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att redovisa en samlad bild av samtliga svenska finansiella flöden som inte är förenliga med Parisavtalets mål om en väg mot låga växthusgasutsläpp och en klimatmässigt motståndskraftig

⁷⁹ Att inte göra ett aktivt val inom det svenska premiepensionssystemet medför att avsättningarna förs till AP7 vars förvaltningsmodell fått denna effekt. Se vidare på <https://www.ap7.se/vart-utbud/ap7-safa/>.

⁸⁰ Regeringsbeslut, Uppdrag till Finansinspektionen om uppföljning av finansmarknadsaktörers klimatrapportering, 2020-04-23

⁸¹ OECD Research Collaborative on Tracking Finance for Climate Action <http://www.oecd.org/env/researchcollaborative/>

utveckling. Redovisningen bör klargöra vilka av dessa finansiella flöden som utgörs av offentliga medel och vad som krävs för att Parisanpassa dem. Vidare bör redovisningen beskriva de finansiella flöden som utgörs av privata medel samt vilka åtgärder som behövs för en Parisanpassning. Slutsatserna från denna kartläggning utgör en bra grund för en fortsatt samlad svensk klimatfinansieringsstrategi. Se även hur detta går hand i hand med det som beskrivs i gapanalysen under klimatanpassningsavsnittet.

Med stöd av ett sådant arbete, särskilt i kombination med fortsatt ledarskap kring klimatbistånd, kan Sverige visa upp en allsidigt, rättvisande och meningsfull bild när det gäller klimatfinansiering inom ramen för Parisavtalet.

6. Artikel 10 Teknikutveckling och tekniköverföring

6.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 10 i Parisavtalet har utöver själva artikeln även artikel 3, 4.5 och 13.9 analyserats. Utöver dessa har paragraferna 39, 66-67, 69-70, 109, 111 och 114 i Parisbeslutet 1/CP.21 samt besluten 15/CMA.1, 16/CMA.1 och 18/CMA.1 analyserats. Se även bilaga E – Artikel 10 Tekniköverföring för detaljerad genomgång av alla artiklar och beslut rörande tekniköverföring.

Artikel 10 i Parisavtalet handlar om teknikutveckling och tekniköverföring och utgör tillsammans med finansiering (artikel 9) och kapacitetsuppbyggnad (artikel 11) stöd till utvecklingsländer under Parisavtalet. Enligt Parisavtalets art 10.1 delar parterna en långsiktig vision om vikten av att fullt ut genomföra teknikutveckling och tekniköverföring för att förbättra motståndskraften mot klimatförändringar och för att minska växthusgasutsläppen. Enligt artikel 10.2 ska parter förstärka sitt samarbete i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring under Parisavtalet. Artikel 10 fastställer att teknikmekanismen⁸² under klimatkonventionen som utgörs av Technology Executive Committee (TEC) och Climate Technology Centre and Network (CTCN) även ska utgöra teknikmekanism under Parisavtalet. Som en del av Parisavtalets regelbok 2018 antogs ett teknikramverk⁸³ som ger vägledning från parterna till teknikmekanismen under Parisavtalet. Artikel 10 fastställer också betydelsen av att innovation påskyndas och att utvecklingsländer ska erhålla stöd, inklusive ekonomiskt stöd, för genomförande av artikel 10.

6.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Climate Technology Centre and Network (CTCN) utgör tillsammans med Technology Executive Committee (TEC) teknikmekanismen under Parisavtalet. Sverige har bidragit ekonomiskt till CTCN sedan 2017. Ett flertal andra länder bidrar också till CTCN och EU kommissionen utgör den största bidragsgivaren

⁸² Teknikmekanismen stödjer länder i sina ansträngningar att accelerera och stärka sina åtgärder mot klimatförändringar. Den hjälper länder att utveckla och överföra klimatteknologier i syfte att minska utsläppen av växthusgaser på ett effektivt sätt och öka klimatanpassningen. Mer information: https://unfccc.int/tclear/misc/_StaticFiles/gnwoerk_static/TEM/0e7cc25f3f9843ccb98399df4d47e219/174ad939936746b6bfad76e30a324e78.pdf

⁸³ Teknikramverket är parternas vägledning till teknikmekanismen under Parisavtalet. Teknikmekanismen (TEC och CTCN) ska genom vägledningen bidra till visionen i art 10.1 och förbättra stödet från teknikmekanismen under Parisavtalet. Vägledningen är fokuserad på innovation, implementering, kapacitetsuppbyggnad, samarbete och stöd. TEC och CTCN rapporterar varje år till COP och CMA om arbetet med teknikmekanismen. Teknikmekanismen ska utvärderas regelbundet och resultatet ska utgöra information till den globala översynen under Parisavtalet.

hittills. CTCN lider av en osäker ekonomisk situation framgent, och varken inom EU eller internationellt finns något beslut om koordinerat ekonomiskt stöd till CTCN under Parisavtalet.

Förutom stöd till teknikmekanismen bidrar Sverige till teknikutveckling och tekniköverföring genom ett flertal bilaterala och multilaterala samarbeten. Däribland Energimyndighetens verksamhet som syftar till att främja export inom energiteknik. Dessa samarbeten samt stödet till teknikmekanismen rapporteras till UNFCCC som stöd till tekniköverföring.

6.3 GAP-analys

Parisavtalets artikel 10.2 fastställer att parter ska förstärka sitt samarbete i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring. Sådant samarbete kan ske på ett flertal sätt, exempelvis genom stöd till teknikmekanismen under Parisavtalet, bilaterala samarbeten eller genom multilaterala samarbeten. Sverige vidtar ett flertal insatser för att främja teknikutveckling och tekniköverföring, men dessa har inte systematiskt förstärkts med anledning av Parisavtalet.

Parisavtalets artikel 10.3 fastställer att teknikmekanismen under klimatkonventionen även ska utgöra teknikmekanism under Parisavtalet. Sverige stödjer Climate Technology Centre and Network (CTCN) som tillsammans med Technology Executive Committee utgör teknikmekanism under klimatkonventionen och Parisavtalet. Stödet uppgick till 2 miljoner kr per år 2017 och 2018 samt 1 miljon kr per år 2019. Det innebär att Sverige i nuläget bidrar med knappt 1 procent av CTCN:s budget. Miljödepartementet handlägger bidragen som betalas ut efter en avvägning mellan olika program för varje år. De senaste årens minskade bidrag till CTCN beror enligt Miljödepartementet på att det även finns andra program/initiativ som det finns behov och möjlighet att ge stöd till.

Parisavtalets artikel 10.5 fastställer betydelsen av innovationer för att påskynda måluppfyllelse samt att sådana insatser ska, när så är möjligt, stödjas av teknikmekanismen och finansieringsmekanismen. Arbetet med att påskynda, uppmuntra och möjliggöra innovationer kan förstärkas inom teknikmekanismen och finansieringsmekanismens arbete och Sverige kan stödja det arbetet genom ekonomiskt stöd till dessa mekanismer.

Parisavtalets artikel 4.5 samt artikel 10.6 fastställer att stöd, inbegripet finansiellt stöd, ska tillhandahållas parter som är utvecklingsländer för genomförandet av artikel 10. Sådant stöd kan kanaliseras via teknikmekanismen under Parisavtalet samt på andra sätt (bilaterala och multilaterala samarbeten). Sverige bidrar till detta genom stöd till teknikmekanismen och finansieringsmekanismen samt genom deltagande i ett flertal bilaterala och multilaterala samarbeten på området. Stödet kan däremot utökas om Sverige vill bidra till mer ambitiösa insatser i enlighet med artikel 3 i Parisavtalet.

Teknikramverket som är en del av Parisavtalets regelbok innehåller vägledning till teknikmekanismen (TEC och CTCN) under Parisavtalet. För att denna vägledning ska kunna förverkligas och teknikmekanismen ska bidra till genomförandet av Parisavtalet behöver mekanismen fortsatt ekonomiskt stöd av parter. CTCN lider av en osäker finansieringssituation men Sverige kan bidra till genomförandet av artikel 10 genom att bidra konstruktivt till samtal om fortsatt finansiell hållbarhet för CTCN.

Enligt Parisavtalets artikel 13.9 bör de utvecklade länder som är parter i avtalet tillhandahålla uppgifter om finansiellt stöd och stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad som givits till de parter som är utvecklingsländer i enlighet med artiklarna 9, 10 och 11. Genom förstärkta och mer systematiska insatser på området teknikutveckling och tekniköverföring kan även rapporteringen förbättras framgent.

6.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 14] Ta fram handlingsplan för förstärkande av tekniksamarbeten

Parisavtalets artikel 10.2 fastställer att parter ska förstärka sitt samarbete i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring. Sverige kan ta fram en handlingsplan i syfte att utveckla en sammanhållen strategi kring Sveriges engagemang i artikel 10. Handlingsplanen kan innehålla åtgärder för att förstärka samarbeten i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring, och även förstärka synergier mellan befintliga pågående insatser. Handlingsplanen kan vidare inkludera bilaterala och multilaterala samarbeten samt bidra till teknikmekanismens arbete med anpassning och utsläpps begränsning under Parisavtalet med sikte på perioden fram till 2025. Utgångspunkten bör vara att samarbeten ska förstärkas för att bidra till genomförande av Parisavtalet och stöd till ambitiös NDC implementering. Insatserna bör främst fokusera på utsläppsminskningar genom omställning till hållbara energisystem. Ett flertal myndigheters arbete inkluderar stöd till tekniköverföring och bör involveras i en sådan handlingsplan.

[Åtgärd 15] Förbättrad rapportering till EU och UNFCCC

Förstärkta insatser som prioriteras och implementeras för att bidra till Parisavtalets genomförande inom området tekniköverföring kan rapporteras under det förstärkta transparensramverket. En handlingsplan för Sveriges insatser på området kan bidra till en förbättrad rapportering till EU och UNFCCC. Sverige har fått anmärkningar i granskningen på dessa avsnitt och försökt förbättra rapporteringen. Förstärkta insatser och förbättrad rapportering kan bidra till ökad ambition i Parisavtalets genomförande.

[Åtgärd 16] Bidra till CTCN:s finansiella hållbarhet

Parisavtalets artikel 10.3 fastställer att teknikmekanismen (TEC och CTCN) under klimatkonventionen även ska utgöra teknikmekanism under Parisavtalet. Sverige kan bidra till genomförandet av artikel 10 och vägledningen från teknikramverket (som är en del av Parisavtalets regelbok) genom att bidra till koordinering avseende fortsatt finansiell hållbarhet för CTCN. Sverige kan också överväga ökat ekonomiskt stöd till CTCN för att bidra till ett ambitiöst genomförande av Parisavtalets artikel 10 om teknikutveckling och tekniköverföring avseende utsläpps begränsning och anpassning.

7. Artikel 11-29 Tvärgående artiklar

7.1 Artikel 11 – Kapacitetsuppbyggnad

7.1.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 11 i Parisavtalet har utöver själva artikeln också paragraferna 82, 84 och 85 i Parisbeslutet 1/CP.21, samt besluten 12/CP.22, 18/CMA.1, 3/CMA.2, 9/CP.25, och 8/CP.25 analyserats.

I artikelns första paragraf fastslås att kapacitetsbyggande handlar om att stärka kapacitet och förmåga hos utvecklingsländer att implementera minsknings- och anpassningsåtgärder. Fokus ska vara specifikt på de länder med mest begränsad kapacitet och de som är särskilt sårbara för klimatförändringar.

Kapacitetsuppbyggnad som förhandlingsområde spänner bredare än Parisavtalet. Flertalet beslut från COP:ar gällande kapacitetsuppbyggnad rör klimatkonventionen och det är därför problematiskt att fullt ut separera Parisavtalets artikel 11 från klimatkonventionen. Med anledning av detta har vi i analysen av Sveriges genomförande av artikel 11 valt att inkludera ett antal COP-beslut som kopplar mot klimatkonventionen (beslut omnämnda med CP i stycket ovan). Detta har gjorts när det finns en explicit koppling mellan konventionsbeslutet och Parisavtalet.

Parisavtalets artikel 11 består av fem paragrafer som berör områden för kapacitetsuppbyggnad, krav på principer om biståndseffektivitet, öppningar för samarbete mellan länder för att implementera avtalet, skall-krav på att kommunicera om resultat, och slutligen ett skall-krav som handlar om att kapacitetsbyggande aktiviteter ska stärkas av lämpliga institutionella arrangemang. Utöver artikelns tillhörande fem paragrafer finns också ett antal COP-beslut enligt ovan. Dessa beslut (se Bilaga F för fler detaljer) bjuder bland annat in länder och att stärka sitt samarbete för implementering av avtalet, och beskriver vilken information som ska följa med rapporteringen av kapacitetsbyggande insatser. COP-besluten bestämmer också att den så kallade Paris Committee on Capacity-building (PCCB) ska bistå genomförandet av Parisavtalet. COP-besluten bjuder också in (eng. invites) länderna att agera på de rekommendationer som PCCB ger gällande kapacitetsuppbyggnad i sina årliga tekniska rapporter.

Kapacitetsuppbyggnad är såväl under konventionen som Parisavtalet ett område som generellt sett består av mjukare krav (eng. invites) och bör-krav. Dessa handlar bland annat om att länder kontinuerligt ska stärka sina insatser inom kapacitetsuppbyggnad. De berör också, som nämnts ovan, rekommendationer från PCCB (se Bilaga F). I rekommendationerna pratar PCCB exempelvis om att stärka koherens och koordinering av kapacitetsbyggande insatser, att bygga kapacitet hos

nationella institutioner för att integrera jämställdhet i hela NDC-processen, och att länder bör bli bättre på att integrera tvärgående perspektiv (exempelvis mänskliga rättigheter, jämställdhet, urfolks kunskap) i kapacitetsstärkande insatser kopplat till länders nya eller uppdaterade NDC:er.

7.1.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Det beslutade genomförandet av artikel 11 sker på flera plan genom finansiering och genomförande av långsiktigt utvecklingssamarbete med bäring på klimat. EU och dess medlemsländer är samlat världens största biståndsgivare.⁸⁴ Sverige bidrar både till EU-ländernas gemensamma utvecklingssamarbete och till Världsbankens verksamhet som en del av det multilaterala samarbetet, inom vilket Sverige ger stöd främst via olika FN-organ.⁸⁵ Se även kapitel 5 om finansiering i denna rapport för mer detaljer om Sveriges bidrag till klimatfinansiering.

Utöver att bistå med stöd till internationella biståndsorganisationer och som givare genom det multilaterala utvecklingssamarbetet bidrar Sverige också genom Sida till långsiktigt utvecklingssamarbete i form av bilateralt stöd.⁸⁶ Miljö- och klimatperspektivet är ett av fem perspektiv som ska finnas med i samtliga projekt som finansieras. Inom ramen för det bilaterala stödet finansieras även projekt där klimatarbete är i fokus som en del i att motverka multidimensionell fattigdom.

Regeringens sammanhållande instrument för att styra det bilaterala utvecklingssamarbetet formuleras i strategier⁸⁷. Utöver geografiska och tematiska strategier styrs verksamheten också av strategier för olika verksamhetsområden. Dessa strategier är sedan vägledande för de avtal om samarbeten och insatser som myndigheten ingår för att uppnå målen som formulerats i strategierna. Så gäller även för klimat som har egna mål i ett flertal strategier, både globalt och geografiskt. Notera här att såväl det multilaterala som bilaterala utvecklingssamarbetet i sin helhet har ett betydligt bredare syfte än klimat och genomförande av Parisavtalet.

7.1.3 GAP-analys

Kapacitetsuppbyggnad är både ett tvärgående tema som berör andra artiklar i Parisavtalet och ett eget förhandlingsområde. Gapanalysen bygger på en genomgång av de paragrafer och beslut som nämns tidigare i avsnittet om artikel 11. Bortsett från skall-krav gällande att kommunicera kapacitetsbyggande insatser (artikel 11 paragraf 4 Parisavtalet) består resterande paragrafer och beslut främst av frivilliga krav. Naturvårdsverkets analys av det skall-krav som framkommer i 11.4, inklusive beslutet i Katowice 18/CMA1 som bland annat reglerar kommunikation om artikel 11, är att Sverige för närvarande uppfyller dessa krav genom befintligt

⁸⁴ Europeiska kommissionen, EU:s bistånd – mottagare och resultat

⁸⁵ Sida, Långsiktigt utvecklingssamarbete, 2020-05-20

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ <https://www.regeringen.se/land--och-regionsstrategier/>

arbete med Biennial Report (BR). Vidare bedömer vi att Sverige genom Sidas nuvarande krav inom ramen för projektbedömningskommittéer beaktar det som artikel 11 paragraf 2 i Parisavtalet handlar om. Därmed anser vi att skall-kraven under artikel 11 och beslutat genomförande uppfylls rent strukturellt.

Med det sagt ska artikel 11 förstås som en artikel där genomförandet behöver präglas av ständig förbättring i linje med de mjukare kravformuleringar som ryms inom besluten (se bilaga F). Exempelvis kan efterlevnad av principer om biståndseffektivitet ständigt förbättras. För att kunna sträva mot sådan förbättring med avseende på genomförandet av kapacitetsbyggande insatser för att implementera Parisavtalet behöver förhandlingsområdet inklusive de beslut som tas följas upp. Naturvårdsverkets gapanalys är att Sverige idag inte helt följer förhandlingsområdet, inklusive innehållet och rekommendationerna i PCCB:s årliga rapporter.⁸⁸

PCCB:s rapporter pekar ut förbättringsområden inom kapacitetsuppbyggnad vilka man menar är av särskilt vikt för att implementera Parisavtalet. Att ligga i framkant inom området kapacitetsuppbyggnad, inklusive att beakta och använda sig av tvärgående perspektiv som exempelvis jämställdhet och mänskliga rättigheter, är att också ständigt förbättra sin egen genomförandekapacitet. Detta framkommer av exempelvis beslut 12/CP.22 och 8/CP.25. Eftersom PCCB sedan beslut 3/CMA.2 är en del av Parisavtalet som kapacitetsbyggandets institutionella grund (se artikel 11 paragraf 5) är dessa rekommendationer viktiga att såväl beakta som ge inspel till.

Vidare har i gapanalysen framkommit att Sverige idag inte deltar i den under UNFCCC befintliga plattformen Durban Forum on Capacity-building, vilken syftar till att förbättra och förbättra koordinering.⁸⁹ Varken artikel 11 i Parisavtalet eller medföljande beslut ställer skall-krav på deltagande i forumet. Besluten beskriver dock med mjukare formuleringar (exempelvis eng. invites) att länderna stärker sina kapacitetsbyggande insatser genom erfarenhetsdelning. Här är befintliga plattformar under UNFCCC viktiga forum för att göra detta.

Att arbeta med rekommendationerna och deltagande i befintliga plattformar kan stärka Sveriges roll inom förhandlingsområdet. Det skulle också innebära att man skapar bättre förutsättningar för ständig förbättring inom kapacitetsbyggande, inte minst när det kommer till tvärgående perspektiv som mänskliga rättigheter i praktiskt projektgenomförande.

⁸⁸ Se <https://unfccc.int/process-and-meetings/bodies/constituted-bodies/paris-committee-on-capacity-building-pccb/documents-paris-committee-on-capacity-building>.

⁸⁹ Se websida för mer information: <https://unfccc.int/topics/capacity-building/workstreams/durban-forum-on-capacity-building>.

7.1.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

Naturvårdsverket föreslår tre olika, dock sammanlänkade, åtgärder som tillsammans syftar till att ge Sverige förutsättningar för att kunna ligga i framkant när det gäller kapacitetsbyggande som ett sätt att implementera Parisavtalet.

[Åtgärd 17] Systematiskt och kontinuerligt deltagande i förhandlingarna om artikel 11

Som gapanalysen visar deltar Sverige idag inte aktivt i kapacitetsbyggande som förhandlingsområde. Det medför dels begränsad insyn i eventuellt nya krav (såväl skall-krav som krav av mjukare karaktär), dels begränsad påverkansmöjlighet i områdets utveckling som del i att implementera Parisavtalet. Sveriges långtgående roll som globalt viktig aktör i biståndssammanhang ger bra förutsättningar för att också inneha en central roll i områdets förhandlingskontext. Naturvårdsverket föreslår därför att Regeringen och närmast berörda myndigheter mer systematiskt och kontinuerligt bevakar och deltar i kapacitetsbyggande som förhandlingsområde. Detta gäller både i rollen som finansiär och inte minst som genomförare, partner och facilitator av kapacitetsstärkande insatser. I den senare rollen kan flertalet aktörer vara viktiga från myndigheter, privat sektor, akademi och civilsamhälle.

[Åtgärd 18] Uppföljning och beaktande av PCCB:s rekommendationer, inklusive kontinuerlig utveckling av kapacitetsbyggande insatser

PCCB:s rekommendationer är som nämnt ovan en del av avtalets institutionella arrangemang (se artikel 11 paragraf 5) och syftar till att stärka kapacitetsbyggande insatser som en del i att implementera Parisavtalet. Mot bakgrund av detta och de beslut som bjuder in länder att stärka sina kapacitetsbyggnadsinsatser är dessa rekommendationer viktiga att beakta. Naturvårdsverket föreslår därför att Regeringen och närmast berörda myndigheter under kapacitetsbyggande som förhandlingsområde kontinuerligt följer upp PCCB:s rekommendationer och bedömer hur dessa bäst kan beaktas. Exempelvis kan det handla om att utveckla hur vi arbetar med tvärgående perspektiv som mänskliga rättigheter, jämställdhet och urfolk inom kapacitetsbyggande. Detta syftar till att stärka vår nationella kapacitet att leverera innovativa förhållningssätt till kapacitetsutveckling. Det ger också Sverige ökad möjlighet att inom ramen för befintliga plattformar under klimatkonventionen stärka sitt inspel om kapacitetsutveckling. För att skapa förutsättning för Sverige att ligga i framkant, inte minst med de tvärgående perspektiven inom kapacitetsuppbyggnad, är det av stor vikt att bibehålla och utveckla bilaterala myndighetsanslag av olika slag för att kontinuerligt förbättra dialog och samarbete mellan Sverige och andra, i klimatsammanhang, viktiga länder.

[Åtgärd 19] Dela erfarenheter av kapacitetsbyggande inom befintliga plattformar under klimatkonventionen

Sverige deltar i, och leder idag, flera projekt som har bäring på implementering av Parisavtalet, inklusive de tvärgående perspektiv som såväl avtalet som PCCB:s rekommendationer berör. Ett exempel är programmet ”Strengthened institutions for a sustainable climate” som Naturvårdsverket leder i syfte att bland annat stärka transparensramverket under Parisavtalet i ett antal länder.⁹⁰ Ett annat exempel är Naturvårdsverkets och UNDP:s ”Environmental Governance Programme” som arbetar för att integrera miljö och mänskliga rättigheter i miljöförvaltningen av gruvor.⁹¹ Resultat från den här typen av projekt redovisas regelbundet till Sida och när så är lämpligt också i Biennial Report (BR). Naturvårdsverket har också presenterat resultat från projektet om stärkta transparensramverk vid ett event på förra årets COP. Trots detta anser vi att det finns potential att förbättra hur vi delar erfarenheter om kapacitetsbyggande insatser.

Naturvårdsverket föreslår att Regeringen och närmast berörda myndigheter i ökad utsträckning verkar globalt för att dela erfarenheter av innovativa förhållningssätt till kapacitetsbyggande inom ramen för de befintliga plattformar som finns under klimatkonventionen, inte minst när det gäller projekt och erfarenheter som har bäring på de tvärgående perspektiv som lyfts i såväl avtalet som PCCB:s rekommendationer. En sådan plattform är Durban Forum on Capacity-building. Genom att dela erfarenheter kan Sverige ge uttryck för ambitionen att vara ett föregångsland inom klimat, och tillsammans med andra bidra till samskapande och innovation kring kapacitetsbyggande. Kapacitetsbyggande bör inte ses som ett eget spår utan ska istället integreras i frågor om till exempel tekniköverföring, finansiering, etc. Sverige bör också verka för att stärka utvecklingsländers kapacitet att ta ett ägarskap i att koordinera olika källor för finansiering av klimatåtgärder, såsom klimatfinansiering, bistånd, och privata källor för att skapa förutsättningar för ett effektivt genomförande av ländernas klimatplaner.

7.2 Artikel 12 – Utbildning, lärande, allmänhetens medvetenhet, deltagande och tillgång till information

Naturvårdsverket har fått ett särskilt regeringsuppdrag rörande artikel 12. Kraven och Sveriges genomförande när det gäller artikel 12 redovisas inom det regeringsuppdraget.

⁹⁰ <http://www.swedishepa.se/Environmental-objectives-and-cooperation/Cooperation-internationally-and-in-the-EU/International-cooperation/Multilateral-cooperation/Global-Climate-Programme/>

⁹¹ <https://www.environmentalgovernanceprogramme.org/>.

7.3 Artikel 13 – Transparent rapportering och uppföljning

7.3.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 13 i Parisavtalet har paragraferna 84-98 i Parisbeslutet 1/CP.21 samt besluten 18/CMA.1 och 4/CMA.1 analyserats. Se även bilaga F - Artikel 13 Transparens för detaljerad genomgång av artiklar och beslut rörande transparens.

Med Artikel 13.1 i Parisavtalet etablerades ett stärkt transparensramverk för åtgärder och stöd i syfte att ”skapa ömsesidigt förtroende och främja ett effektivt genomförande”. Transparensramverket ska genom inbyggd flexibilitet ta hänsyn till parternas olika kapacitet och bygga på kollektiva erfarenheter.

Enligt beslutet i Katowice, som reglerar hur transparensramverket ska genomföras (18/CMA.1), ska parterna till Parisavtalet redovisa uppgifter om hur man genomfört sina nationella utsläppsåtaganden samt information om utsläppsutvecklingen. Ingår gör även frivillig rapportering av klimatrisker, konsekvenser av dessa samt de klimatanpassningsåtgärder man genomfört. Utöver det ska varje land också redovisa om man tagit emot eller levererat finansiellt stöd samt stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad.

7.3.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Internationellt – modaliteter, procedurer och riktlinjer i Regelboken från Katowice

Den beslutade regelboken från klimatförhandlingarna i Katowice, COP24, innebär att det nu finns ett robust och långsiktigt regelverk för hur länderna ska planera, kommunicera, genomföra, rapportera och följa upp sina åtaganden under Parisavtalet. Det finns också regler för hur parterna under den globala översynen ska följa upp hur det globala klimatarbetet svarar mot målen i Parisavtalet.

Besluten i Katowice är till stor del i linje med det Sverige och EU satte som mål för arbetet. Särskilt viktigt är att Parisavtalets parter ska följa en gemensam uppsättning rapporteringsriktlinjer inom transparensramverket. Länder som är parter till Klimatkonventionen utan att vara part till Parisavtalet kan följa Parisavtalets rapporteringsriktlinjer, alternativt följa tidigare uppsatta rapporteringsriktlinjer för respektive rapportering. För Parisavtalets parter kan rapporteringen uppfylla andra rapporteringskrav under Klimatkonventionen, specifikt nationalrapporten samt växthusgasinventeringen. För att en part ska fullgöra rapporteringsåtagandet med Nationalrapporten krävs viss komplettering (däribland avseende klimatanpassning) i/till Parisavtalets tvåårsrapport vart fjärde år, dvs varannan transparensrapport (BTR).

För att alla Parisavtalets parter ska ges möjlighet att fullgöra sin rapportering finns vissa flexibiliteter inom rapporteringsriktlinjerna. Flexibilitet innebär möjlighet för utvecklingsländer med begränsad kapacitet att rapporteringen inom specifika delar förenklas med avseende på bakomliggande underlag. Det kan exempelvis resultera i att tidsserien över utsläppsstatistik som redovisas har en eftersläpning med tre år och inte två år som rapporteringsriktlinjerna utkräver som standard. Riktlinjer avseende bokföring av utsläpp och upptag av växthusgaser samt flexibla mekanismer kunde parterna inte enas om i Katowice och kvarstår som en viktig komponent för vidare arbete i färdigställandet av Parisavtalets regelbok.

EU:s genomförande

Inför klimattoppmötet 2015 kommunicerade EU sin klimatplan (Intended Nationally Contribution) om att minska utsläppen inom EU med 40 % från basåret 1990 till 2030⁹². I och med att Parisavtalet ratificerats och trätt i kraft fastställdes EU:s klimatplan (NDC, -40%). EU:s bidrag regleras i Energi- och klimatramverket.⁹³ Klimatplanen består av ETS (EU:s utsläppshandelssystem), ESR (ansvarsfördelningen som reglerar de utsläpp som inte ingår i ETS) samt utsläpp och upptag inom LULUCF-sektorn.

Genom EU:s Styrningsförordning⁹⁴ regleras rapportering, granskning, bokföring och uppföljning av ESR och LULUCF i EU:s mål samt medlemsländernas åtaganden/bidrag till EU:s mål. ETS sköts inom en egen cykel med egen lagstiftning.

Styrningsförordningen

År 2018 beslutades en förordning för ett styrningssystem för Energiunionen, (Styrningsförordningen) som är tänkt att samordna och reglera medlemsstaternas och kommissionens förpliktelser. Energiunionen omfattar fem olika dimensioner; energisäkerhet, energimarknaden, energieffektivitet, klimat samt forskning samt innovation och konkurrenskraft, och reglerar rapportering av information, uppföljning och utvärdering. Tanken är även att förordningen ska hjälpa EU och medlemsländerna att uppfylla sina förpliktelser under ESR- och LULUCF-förordningen samt under Klimatkonventionen och Parisavtalet.

Inom klimatområdet och speciellt för uppföljningen av Effort Sharing Decision (ESD), 406/2009/EG finns sedan tidigare en förordning, Monitoring Mechanism Regulation (MMR) 525/2013/EG, med tillhörande genomförande- och delegerade

⁹² Lettiska ordförandeskapet i EU, Intended Nationally Determined Contribution of the EU and its Member States, 2015-03-06

⁹³ Europeiska kommissionen, 2030 climate & energy framework, 2014

⁹⁴ Europaparlamentet och rådet, Förordning 2018/1999, 2018-12-11

förordningar^{95 96}. MMR är även den förordning som reglerar samarbetet mellan EU och medlemsländerna för att EU ska kunna rapportera under Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet.

Kommissionen har lyft in och integrerat MMR i styrningsförordningen med syfte att samla all rapportering under Energiunionen i en förordning samt att uppdatera regleringen att gälla från år 2020 och framåt. Detta innebär att de delar som i dag finns i MMR med anledning av Kyotoprotokollet tas bort då Kyotoprotokollet upphör efter den andra åtagandeperioden. Detsamma gäller för EU:s åtagande genom klimat- och energipaketet till 2020 och specifikt för åtagandena under Decision (ESD). Tillkommer gör de delar som förväntas behövas för rapportering under Parisavtalet samt rapportering, uppföljning och utvärdering av EU:s nationellt beslutade åtagande under Parisavtalet för perioden 2021 – 2030 som inkluderar ESR⁹⁷ och LULUCF-förordningen⁹⁸ under Klimat- och energipaketet.

Styrningsförordningen innehåller även riktlinjer för upprättandet av integrerade nationella energi- och klimatplaner med tillhörande integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter samt riktlinjer för upprättande av långsiktiga klimatstrategier. Dessa delar berörs inte i klimatrapporteringsförordningen på annat sätt än att det som regleras för klimatrapporteringen även utgör underlag för det som ska ingå i och rapporteras vad gäller de nationella energi- och klimatplanerna med lägesrapporter för klimat.

Bokföringen sker genom att utsläpp och upptag bokförs i sin helhet över perioden, och inte, som i fallet med de andra marktyperna, gentemot en referens

LULUCF-förordningen

LULUCF står för "Land Use, Land Use Change and Forestry", dvs markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk. Genom LULUCF-förordningen regleras sektorns bidrag i EU:s klimatplan under Parisavtalet I LULUCF-förordningen anges målet till 2030 för sektorn. LULUCF-förordningen omfattar åtagande, bokföringsregler och flexibiliteter för medlemsländernas LULUCF-sektorer för perioden 2021–2030. Bokföringen sker genom att utsläpp och upptag bokförs i sin helhet över perioden, och inte, som i fallet med de andra marktyperna gentemot en referens. Enligt förordningen ska medlemsstaterna bokföra förändrade utsläpp och upptag från brukad skogsmark, beskogad mark, avskogad mark, brukad åkermark, brukad betesmark samt brukad våtmark. Den nya förordningen kommer att ersätta nuvarande LULUCF-beslut 529/2013/EG.

⁹⁵ Europeiska kommissionen, Implementing regulation 749/2014/EG, 2014-06-30

⁹⁶ Europeiska kommissionen, Förordning 666/2014/EG, 2014-03-12

⁹⁷ ESR: Effort Sharing Regulation, Europeiska kommissionen, 2018, Förordning (EU) 2018/842

⁹⁸ Europaparlamentet och rådet, 2018, Förordning (EU) 2018/841

Tidigare har alla medlemsländer haft ett obligatoriskt åtagande under Kyotoprotokollet för bokföring av beskogning/avskogning samt skogsmark (emot en referensnivå) och frivillig bokföring för åker-, betes och våtmark. Sverige valde att inte bokföra de frivilliga kategorierna. Under EU:s LULUCF-beslut (2013 – 2020) har alla medlemsländer rapporterat på kategorierna åker- och betesmark. Från och med 2021 går denna rapportering över till att vara bokföringsrapportering. Från 2021 är det även krav på rapportering av kategorin våtmark och från år 2026 ingår även våtmarker i bokföringen.

Effort Sharing Regulation (ESR)

Effort Sharing Regulation (ESR) omfattar åtagande för medlemsländerna för åren 2021–2030 och är en fortsättning på Effort Sharing Decision (ESD) som omfattar åtagande för åren 2013–2020. Krav på rapportering enligt ESD har implementerats i EU:s förordning om rapporteringsriktlinjer (Monitoring Mechanism Regulation (MMR) och därefter implementerats i svensk lagstiftning genom klimatrapporteringsförordningen (SFS 2014:1434). ESR innehåller fortsatt krav på rapportering för medlemsländer och dessa krav implementeras genom styrningsförordningen (2018/1999) med tillhörande delegerade- och genomförandeförordningar.

Sveriges genomförande - revidering av klimatrapporteringsförordningen

Klimatrapporteringsförordningen (2014:1434)⁹⁹ innehåller bestämmelser om den rapportering som krävs enligt klimatkonventionen och enligt EU-bestämmelser om klimatrapportering¹⁰⁰. Enligt förordningen är det Naturvårdsverket som ska samordna det nationella klimatrapporteringsarbetet. Flera myndigheter lämnar information om utsläpp och upptag inom olika sektorer till Naturvårdsverket, som sedan sammanställer informationen.

Regeringen beslutade i november 2019 att uppdra åt Naturvårdsverket att lämna förslag på ändringar i klimatrapporteringsförordningen mot bakgrund av nya krav.¹⁰¹ Naturvårdsverket ska enligt regeringsuppdraget lämna förslag till de ändringar i klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) som är nödvändiga för att anpassa förordningen till nya EU-bestämmelser på klimatområdet och till riktlinjer som antas inom ramen för Klimatkonventionen och Parisavtalet. Naturvårdsverket ska också beakta sina erfarenheter av den klimatrapportering som hittills har ägt rum. Uppdraget ska redovisas senast den 16 november 2020. Åtgärdsförslagen i detta regeringsuppdrag är avstämda med SMED och berörda kollegor på Naturvårdsverket.

⁹⁹ Klimatrapporteringsförordning (2014:1434)

¹⁰⁰ Europaparlamentet och rådet, Förordning 525/2013, 2013-05-21

¹⁰¹ Regeringsbeslut, Uppdrag till Naturvårdsverket att lämna förslag till ändringar i klimatrapporteringsförordningen mot bakgrund av nya krav, 2019-11-14

7.3.3 GAP-analys

I gapanalysen för transparens har en genomgång gjorts av samtliga paragrafer som finns i Parisbeslutet (1/CP.21) samt artikel 13 i Parisavtalet, beslut 18/CMA.1 *Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement*, d v s från regelboken som beslutades i Katowice, samt bilaga 2 i beslut 4/CMA.1 *Accounting for Parties' nationally determined contributions, referred to in decision 1/CP.21, paragraph 31*. I de flesta fall uppfyller Sverige redan kraven genom nuvarande rapportering, men vissa nya krav har tillkommit eller skärpts. Synergier med insamling, hantering, utbyte och rapportering av andra uppgifter för andra syften behöver undersökas med särskilt fokus på administrativ börda och nyttor för företag och myndigheter i Sverige.

Nedan följer en genomgång av Sveriges uppfyllande av respektive avsnitt i beslutet från Katowice, där genomförandet av det transparensramverk som beslutades om i Parisavtalet specificeras.

I. Introduktion

Kraven uppfylls redan av Sverige eller kommer att uppfyllas i samband med rapporteringen av den första transparensrapporten (BTR) utan behov av specifikt utvecklingsarbete.

II. Utsläppsinventeringen

Paragraf C.49 handlar om att parter *skall* rapportera utsläpp av HFCs, PFC:s, SF6 och NF3, med disaggregerade data per kemikalie och kategori, i massa och som CO₂-eq. Sverige rapporterar i nuläget dessa data baserat på modelluppgifter då det saknas faktiska dataunderlag. Den modell som används bygger på uppgifter om nettoimport samt antaganden om användning. Modellen beräknar mängder F-gaser inom olika kategorier, såsom kylning i hushåll, kylning under transporter, luftkonditionering i fordon samt sprayer. Överblivna mängder fördelas till kategorin kommersiell och industriell kylning och stationär luftkonditionering. Rapporteringskrav finns för större stationära anläggningar till olika tillsynsmyndigheter, men vidare rapportering eller sammanställning sker ej och tillgång till samlad data saknas därför. Se [Åtgärd 20] under avsnitt 7.3.4.

Paragraf C.52 som rör att parter *kan (may)* rapportera indirekta utsläpp av CO₂ är oförändrat i förhållande till tidigare gällande beslut (decision 24/CP.19). Sverige rapporterar inte indirekta CO₂-utsläpp. Indirekta CO₂-utsläpp rapporteras dock som NO (not *occurring*), vilket snarare borde rapporteras som NE (not *estimated*) i framtida rapportering under Parisavtalet. Rapporteringskraven avseende indirekta N₂O-utsläpp i C.52 har ändrats från *kan* till *bör*. I dagsläget rapporterar inte Sverige indirekta N₂O-utsläpp för övriga sektorer. Indirekta N₂O-utsläpp rapporteras dock som NO (not *occurring*) i memo item, vilket snarare borde rapporteras som NE (not *estimated*). Metod för beräkning av dessa utsläpp finns i

revideringen av IPCC:s vägledning från 2019 (2019 refinement). Se [Åtgärd 21] under avsnitt 7.3.4 i denna rapport.

Vad gäller § C.55 om utsläpp och upptag från naturliga störningar och brukad mark kommer uppfyllande av detta krav ses över inom ramarna för Sveriges fullgörande av LULUCF-förordningen.

III. Uppföljning av NDC

Då Sverige inte har en egen NDC utan är del av EU:s NDC kommer Sveriges rapportering under Parisavtalet handla om hur Sverige bidrar till EU NDC:n, det vill säga till EU:s fördelning av beting i den icke-handlande sektorn (ESR). Det innebär vidare att varje medlemsland rapporterar om sina styrmedel och åtgärder samt utsläppsscenarioer.

Vad gäller **beskrivningen av förutsättningar och institutionella arrangemang** (§ A.59–60) så rapporterar Sverige redan denna information i nationalrapporten och det kommer således inte vara något problem att uppfylla dessa krav.

Enligt § A.61 skall parterna tillhandahålla information om vilka institutionella arrangemang som finns för att följa Art 6-krediter (ITMOs). För att detta krav ska kunna uppfyllas behöver Energimyndigheten bidra med underlag. Se [Åtgärd 22] under avsnitt 7.3.4 i denna rapport.

Vad gäller **beskrivning av partens NDC** (§ B.64) samt övriga krav som handlar om hur NDC:n är uppbyggd (såsom val av indikator, information om basår, metod för bokföring etc.) bör detta tillhandahållas på EU nivå, och Sverige kan antingen referera till eller kopiera denna information i rapporteringen. Även den strukturerade sammanställningen (*structured summary*) bör tas fram på EU-nivå.

Kraven rörande **rapportering av styrmedel och åtgärder** (§ D.80–90) innehåller flera delar som vi inte redovisar idag. Paragraf D.83b om att parterna kan (*may*) tillhandahålla information om *non-GHG mitigation benefits* för var och en av åtgärderna som rapporterats redovisas inte till UNFCCC idag. Inte heller 83c om hur utsläppsminskningsåtgärderna samverkar med varandra rapporteras idag.

Beträffande § D.84 om extranyttor (utöver utsläppsminskningar) och ekonomiska diversifieringsplaner finns detta krav inte med i riktlinjer för nuvarande Tvåårsrapport eller Nationalrapporten¹⁰². Men om det hade funnits denna typ av styrmedel och åtgärder i Sverige skulle vi redan idag ha rapporterat dem om de var tillräckligt signifikanta. Det innebär att detta tillägg inte bör vara något problem att leva upp till om det skulle bli aktuellt att tillämpa.

Enligt § D.86 ska parterna beskriva metoderna som använts för att uppskatta utsläppsminskningarna beskrivna inom § D.85. Idag bör referenser till denna

¹⁰² Tvåårsrapporten benämns som Biennial Report på engelska, och Nationalrapporten som National Communication.

information anges. Möjligen utgör denna paragraf något högre krav än vad vi haft hittills då vi eventuellt behöver bilägga metoder och antaganden och inte enbart hänvisa till en källa.

Avseende § D.87 om att identifiera styrmedel och åtgärder som ej längre är aktuella, jämfört med senaste transparensrapporten (BTR) är det idag frivilligt att i Nationalrapporten redovisa vilka styrmedel som har avslutats och vilka de ersatts med. Denna paragraf innebär därmed ett nytt krav (*börkrav*).

Inte heller § D.88, som handlar om att identifiera styrmedel och åtgärder eller andra aktiviteter som påverkar utsläpp av växthusgaser från internationell transport, eller D.89, om att tillhandahålla information om styrmedel och åtgärder eller andra aktiviteter som påverkar långsiktiga trender avseende utsläpp och upptag, redovisas till UNFCCC idag (*börkrav*).

I § D.90 uppmanas parterna att så långt det är möjligt tillhandahålla information om utvärdering av ekonomisk och social inverkan av *response measures*. Denna paragraf är något annorlunda än vad vi idag redovisar. Eftersom paragrafen endast är ”to the extent possible” utgör den dock inget nytt krav som Sverige kommer få svårt att leva upp till.

Kraven som rör redovisning av **scenarier av utsläpp och upptag** innebär inget nytt som vi inte redan redovisar enligt EU:s riktlinjer eller UNFCCC riktlinjer.

IV. Anpassning.

Se kapitel 4 samt bilaga C.

V. Tillgängligt och mobiliserat genomförandestöd – finansiering, teknikutveckling- och överföring, samt kapacitetsuppgyggnad.

Se även kapitel 5, 6 samt 7.1.

7.3.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 20] Utveckla rapporteringen av HFCs, PFC:s, SF6 och NF3

Sveriges rapportering av faktiska utsläpp av HFCs, PFC:s, SF6 och NF3, med disaggregerade data per kemikalie och kategori, i massa och som CO₂-eq. bör förbättras i syfte att frångå modelldata och istället rapportera faktiska dataunderlag. För att åstadkomma detta behövs en sammanställning av användningen och därmed bör regeringskansliet uppdra åt relevant myndighet att undersöka frågan om nationell hantering av digitala uppgifter kring F-gaser behöver utvecklas.

[Åtgärd 21] Inkludera indirekta utsläpp av N₂O från övriga sektorer

Kravet på att rapportera indirekta utsläpp av N₂O har ändrats från *kan* till *bör*. Naturvårdsverket bör ta ställning till huruvida indirekta N₂O-utsläpp från övriga sektorer ska inkluderas i Sveriges inventering eller ej. För att möjliggöra ett informerat ställningstagande till om Sverige ska rapportera detta eller inte bör en kostnads-nyttoanalys göras. För att uppgiften ska kunna inkluderas krävs utvecklingsarbete inom ramen för inventeringen.

[Åtgärd 22] Nytt uppdrag till relevant myndighet om Art-6 krediter (ITMOS)

För att kravet om att parterna skall tillhandahålla information om vilka institutionella arrangemang som finns på plats för att följa Art 6-krediter (ITMOs) ska kunna uppfyllas behöver relevant myndighet bidra med denna information. Regeringskansliet bör uppdraga åt relevant myndighet att bistå med underlag till Naturvårdsverket så att kravet kan uppfyllas i rapporteringen till UNFCCC.

[Åtgärd 23] Tillhandahålla information om extranyttor (utöver utsläppsminskningar)

För att kravet om att tillhandahålla information om *non-GHG mitigation benefits* av varje enskilt styrmedel eller åtgärd ska kunna uppfyllas behöver nytt underlag tas fram. Vad som krävs beror på ambitionsnivå och hur väl preciserad rapporteringen ska vara – om den ska vara kvalitativ eller kvantitativ har stor betydelse för hur omfattande arbete som fordras. Det vore även lämpligt att inte göra denna rapportering enskilt för varje styrmedel, utan i en aggregerad form och endast för de styrmedel där det relativt enkelt kan dras slutsatser. Det vore önskvärt att analyser främst baseras på pågående arbete inom andra områden, men det kan även vara aktuellt att utveckla viss informationsförsörjning. Sidoeffekter finns i fler sektorer och områden, till exempel hälsa och miljö, buller, biodiversitet, ökad konkurrenskraft och attraktiva städer. Det behöver genomföras en kartläggning för att identifiera vilka sidoeffekter som skulle vara relevanta att rapportera samt vilka myndigheter som behöver bidra med data och analys.

Synergier mellan luft och klimat är ett bra exempel som skulle kunna lyftas fram. Flera styrmedel inom transportsektorn ger positiva effekter på luftkvalitet och därmed bättre hälsa. För att kunna utvärdera effekterna i form av förbättrade hälsoeffekter och hur detta påverkar kostnaden för samhället behöver man ha information om hur förändrade utsläpp påverkar luftkvaliteten och människors exponering av olika luftföroreningar. En sammanhållen nationell modellering krävs för att säkerställa kontinuerlig tillgång till tillförlitliga data men detta saknas idag. Naturvårdsverket har, i sitt regeringsuppdrag ”Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet”¹⁰³, lämnat förslag till ett upplägg för en sådan modellering där SMHI är ansvarig myndighet. Förslaget har även relevans när det gäller uppföljningen av synergieffekter av klimatarbetet och kan användas för att utvärdera effekter i samtliga sektorer. När det gäller transportsektorn är det främst Trafikverket som bör ansvara för att leverera underlag i form av utsläpp av luftföroreningar med

¹⁰³ Naturvårdsverket, Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet - Redovisning av ett regeringsuppdrag , 2020-02-19

hjälp av HBEFA. Indata i form av energiförbrukning kommer från Energimyndigheten.

[Åtgärd 24] Utveckla rapportering om hur styrmedel och åtgärder interagerar

Vad gäller kravet om att tillhandahålla information om hur olika styrmedel och åtgärder interagerar med varandra så har vi en viss grund för detta för existerande styrmedel. Den kan kompletteras efter hand som nya styrmedel beslutas och avslutas. Beskrivning kan tas fram av NV, men skickas med fördel för synpunkter till andra sektorsmyndigheter.

7.4 Artikel 14 – Global översyn

7.4.1 Krav i artiklar och beslut

Till artikel 14 har paragraferna 1–38 i beslut 19/CMA.1 som antogs i Katowice 2018 analyserats.

Med artikel 14 i Parisavtalet etablerades en översynsmekanism för att utvärdera och följa upp hur parternas gemensamma insatser ligger till i förhållande till de långsiktiga målen i artikel 2.1 a-c. Den globala översynsprocessen ska leda till en effektiv ambitionscykel och skapa politisk drivkraft för högre ambition i linje för vad som krävs för att klara de långsiktiga målen. Processen ska genomföras av vetenskapligt förhållningssätt och transparenta dialoger mellan parterna och involverade aktörer.

Genom beslutet i Katowice (19/CMA.1) fastställdes de grundläggande beståndsdelarna för att genomföra den globala översynen där omfattning och dess faser framgår. Mer specifikt så anger beslutet regler kring utformning, modaliteter och en grundläggande lista på informationskällor som översynen ska omfatta. Enligt beslutet finns det inga bör- eller skallkrav för Sverige och EU som parter. Det största ansvaret för att genomföra den globala översynen ligger hos UNFCCC. Det finns möjlighet för Sverige och EU att göra inspel och verka aktivt för att processerna ska leda till konkreta rekommendationer som ska påverka parternas NDCer och bidra till en ökad ambition i parternas gemensamma insatser.

Beslutet fastställer att översynen kommer genomföras i tre olika faser:

- i) Informationsinsamlingsfasen, initieras 2021
- ii) Teknisk granskningsfas, initieras 2022
- iii) Högnivå politisk fas vid partsmötet för Parisavtalet (CMA) år 2023

En mer detaljerad beskrivning av faserna redogörs för i kapitlet 7.4.2 nedan.

Beslutet fastställer även att översynen ska utgå från de tre tematiska områdena utsläppsbegränsningar, anpassningsåtgärder och genomförandestöd (finansiering,

tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad). Andra tvärgående ämnen som skador och förluster kan även komma att beaktas genom de tre olika teman.

Artikel 14 fastställer att den globala översynen ska göras vart femte år och alltid två år innan de nationellt fastställda bidragen för efterföljande cykler revideras. Tidplanen skapar förutsättning för att informera parterna om vad som krävs för att nå temperaturmålet och översynen kan då ligga till grund för ambitionshöjningar samt skapa politisk drivkraft. Beslutet från Katowice innehåller möjlighet till revidering av den organisatoriska utformningen efter den första översynen år 2023. Dock inte av dess syfte eller omfattning.

7.4.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Beslutet i Katowice innebär nu att det finns etablerade riktlinjer för hur den globala översynen ska genomföras. Processen är indelad i tre olika faser och ska täcka utsläpps begränsning, anpassningsåtgärder och genomförandestöd (finansiering, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad). *Equity* kommer behandlas genomgående under alla tre faser. Parterna har möjlighet att göra inspel under alla tre faser. Enligt paragraf 17 i beslut 19.CMA.1 kommer det anordnas ett tillfälle av sekretariatet där parterna (frivilligt) kan presentera sina NDCer och hur resultatet av den globala översynen har påverkat dessa.

Nedan följer en sammanfattande beskrivning av hur faserna kommer att genomföras och de huvudsakliga elementen som fastställdes i beslutet.

I. Fas 1: Informationsinsamlingsfas som initieras 2021

Enligt beslut 19/CMA.1 fastställdes en grundläggande lista på de informationskällor som den globala översynen ska omfattas av. Där ingår bland annat parternas NDCer, andra nationella submissioner, vetenskapligt underlag inklusive IPCC:s rapporter med mera. Enligt paragraf 18¹⁰⁴ SBSTA¹⁰⁵ och SBI^[106] identifiera informationsgap och göra förfrågningar om ytterligare kompletterande information. Det finns inget beslut om att skador och förluster behöver beaktas inom de tre olika tematiska områdena utan *kan komma* att beaktas.

II. Fas 2: Teknisk granskningsfas som initieras 2022

Den tekniska granskningsfasen initieras 2022 och fungerar som en utvärdering av informationsinsamlingsfasen. Fasen kommer bestå av en serie dialoger under två eller tre efterföljande klimatkonferenser som organiseras av UNFCCC. Dialogerna kommer organiseras i syfte att utvärdera den kollektiva insatsen utifrån de långsiktiga målen med fokus på de tre tematiska områdena nämnda ovan.

UNFCCC kommer förbereda flertalet syntesrapporter som innehåller information om nuvarande utsläpp, anpassningsåtgärder och en generell bild av effekterna från

¹⁰⁴ Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice (SBSTA) är ett underorgan inom UNFCCC.

¹⁰⁵ Subsidiary Body for Implementation (SBI) är ett underorgan inom UNFCCC.

NDC och genomförandestöd. Sammanfattningsrapporter för varje tematiskt område kommer publiceras samt en tvärgående sammanfattning. Dessa rapporter ska ligga till grund och informera fas 2. Enligt paragraf 26 i beslut 19.CMA.1 framgår det att informationsinsamlingsprocessen och den tekniska granskningsfasen kan komma att överlappa varandra.

III. Fas 3: Högnivå, politisk fas som genomförs vid partsmötet 2023

Den tredje fasen initieras vid partsmötet (2023 och därefter vart femte år). I denna fas kommer slutsatserna från den tekniska utvärderingen presenteras samt diskuteras mellan parterna. Slutligen summeras politiska nyckelbudskap och möjligheter för att mobilisera politisk drivkraft som ska leda till en ökad ambitionsnivå.

7.4.3 GAP-analys

Den globala översynen initieras först 2021 och ska vara slutförd 2023. Eftersom det inte finns några bör- eller skallkrav för Sverige har vi inom ramen för det här uppdraget gjort en avgränsning och inte gjort en GAP-analys för artikel 14. Vi har däremot tagit fram ett antal strategiskt viktiga åtgärder om hur Sverige aktivt kan verka för att den globala översynen ska resultera i de rekommendationer som krävs för att nå de långsiktiga målen som anges i artikel 2.1a-c.

7.4.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 25] Bevaka närliggande processer som hanterar informationskällor
SB-ordföranden kommer att uppdatera listan med informationskällor 2021 till informationsinsamlingsfasen som initieras. Närliggande processer som hanterar informationskällor till översynen (till exempel UNFCCC's kommittéer, mekanismer och institutioner) kommer fortsättningsvis att utformas och ge inspel till den globala översynen. Sverige bör därför bevaka dessa processer samt verka för att de blir så ändamålsenliga och robusta som möjligt.

[Åtgärd 26] Arbeta på ett progressivt och offensivt sätt för att den globala översynen ska bli så resultatriktad som möjligt

Sverige bör aktivt arbeta på ett progressivt och offensivt sätt för att få igenom den ambitionshöjning som krävs för att nå de långsiktiga målen som anges i artikel 2.1 a-c i Parisavtalet. Det innebär att Sverige aktivt bör verka för att den globala översynen ska bli så *resultatriktad som möjligt* och resultera i *tydliga och konkreta rekommendationer* som kan leda till ambitionshöjningar i parternas NDC:er med utgångspunkt i de tre tematiska teman (utsläppsbegränsningar, klimatanpassning och genomförandestöd). Sverige bör även aktivt verka för att goda exempel belyses för att bidra till accelererad omställning och ökad ambition. Enligt paragraf 17 i beslut 18/CMA.1 välkomnar sekretariatet parterna att presentera sina NDC:er vid ett utvalt tillfälle som arrangeras av sekretariatet och hur den globala översynen har informerat dessa. Sverige bör verka för att EU

belyser eventuella konkreta åtgärder som vidtagits i EU:s NDC och lyfta fram egna exempel för att bidra till och ökad ambition.

[Åtgärd 27] Aktivt verka för att den globala översynen kopplas ihop med andra högnivåprocesser för att skapa politisk tyngd på utfallet

För att skapa politisk tyngd kring utfallet av den globala översynen bör Sverige aktivt verka för att den kopplas ihop med andra högnivåprocesser, både inom och utanför UNFCCC. Sverige och EU kan till exempel aktivt verka för att den globala översynen ska följas upp genom UNSG Climate Summit 2024 för att ge momentum till 2025 när parternas nya NDC:er ska kommuniceras.

Naturvårdsverket anser att det är särskilt angeläget att den globala översynen och dess underlag belyses och lyfts upp i olika sammanhang för att bidra till accelererad omställning och ökad ambition.

[Åtgärd 28] Aktivt verka för att grön återhämtning blir en central del i förslag på rekommendationer

Sverige och EU verka för att återhämtningspaketen på grund av COVID-19-pandemin bidrar till Parisavtalets långsiktiga mål och att följderna av pandemin inte leder bort uppmärksamheten från accelererad omställning och ökad ambition.

7.5 Artikel 15-29 – Juridik och formalia

7.5.1 Krav i artiklar och beslut

Artiklarna 15-29 benämns ”juridik och formalia” eftersom de hanterar frågor såsom vilka organ som är knutna till Parisavtalet, signering och ratificering av avtalet, ikraftträdande, hur tillägg kan göras till avtalet, tvistelösning, röstningsregler och utträde. Endast artikel 20.2 bedöms innehålla ett krav som riktar sig mot parterna. Kravet anger att när både en organisation som EU och en eller flera av dess medlemsstater är part till Parisavtalet ska de bestämma om deras respektive ansvar för skyldigheterna i avtalet.

7.5.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Enligt prop. 2016/17:16 ”Godkännande av klimatavtalet från Paris” uppfylls kravet om uppdelningen av ansvar för skyldigheterna i avtalet genom EU:s gemensamma NDC samt ett avtal som anger respektive medlemsstats utsläppsnivå.

7.5.3 GAP-analys

Något gap bedöms inte finnas.

8. Tvärgående ämnesområden

8.1 Jämställdhet

8.1.1 Krav i artiklar och beslut

För det tvärgående arbetsområdet jämställdhet har följande beslut inkluderats i analysen: 36/CP.7, 1/CP.16, 23/CP.18, 18/CP.20, 1/CP.21, 21/CP.22, 2/CP.23, 3/CP.23, 9/CP.24, 3/CP.25 samt 4/CMA.1, 9/CMA.1, 12/CMA.1, 17/CMA.1, 18/CMA.1 och “Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building 2019”.

Jämställdhet omnämns som en viktig komponent i Parisavtalets inledning, där det fastsatta samhällsgrupper både påverkas av klimatförändringar och är viktiga i omställningen. Jämställdhet har varit en del av klimatkonventionen sedan 2001 och har varit en stående agendapunkt på partsmöten sedan 2012. År 2014 började länderna förhandla fram arbetsprogram så att sekretariatet och parterna kunde arbeta för ett mer jämställt arbete inom UNFCCC och nationellt¹⁰⁶. Arbetet påbörjades bland annat för att de flesta delegationer då inte var jämställda vilket gav kvinnor mindre inflytande, att FN:s arbete belyste hur kvinnor och män påverkas olika av klimatförändringar och att parterna var överens om att Parisavtalets genomförande i länderna skulle ämna att involvera alla samhällsgrupper.

Jämställdhetsarbetet styrs främst av Parisavtalets övergripande text, programmet för jämställdhet ”Enhanced Lima Work Programme” vilken lägger grunden för jämställdhetsarbetet, samt ”Gender Action Plan” (GAP) med 20 aktiviteter som parterna, sekretariatet och andra organisationer bör genomföra mellan år 2020–2025¹⁰⁷.

Jämställdhet är även inkluderat i följande artiklar i Parisavtalet och tillhörande beslut kopplade till dessa olika områden, kort sammanfattat (för fullständiga krav se bilaga):

- **Parisavtalet:** Avtalet och beslutet uppmärksammar att parter bör respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter till jämställdhet mellan kvinnor och män och stärkandet av kvinnors ställning.
- **Klimatanpassning (art. 7):** arbetet bör ske på ett genusmedvetet sätt, vilket inkluderar nationella åtgärder, aktiviteter och strategier.

¹⁰⁶ <https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-enhanced-lima-work-programme-on-gender>

¹⁰⁷ UN FCCC, Enhanced Lima work programme on gender and its gender action plan, 2019

- **Finansiering (art. 9):** ge kvantitativ och kvalitativ information relaterad till artikel 9 i Parisavtalet, inklusive information om bl.a. hänsyn till jämställdhet. Information som ska tillhandahållas av parterna i enlighet med artikel 9, punkt 5, i Parisavtalet har inte påbörjats än.
- **Tekniköverföring (art. 10):** teknikramverket bör utformas på ett sätt som tar hänsyn till jämställdhet, aktiviteter/åtgärder och säkerställer jämställdhet.
- **Kapacitetsuppbyggnad (art. 11):** bör vara en genusmedveten process. Varje år ger kommitteen (PCCB) även rekommendationer för parters genomförande, vilket bland annat kan beröra jämställdhetsintegrering. Som exempel uppmanades parter år 2019 att integrera jämställdhetsperspektiv i kapacitetsutvecklingsarbetet.
- **Kommunikation och utbildning (art.12):** parterna bör bland annat främja en systematisk integrering av jämställdhetsperspektiv i genomförandet av klimatåtgärder, inkluderat i NDC:n (nationally determined contributions), strategier, planer. Kvinnor benämns också som en viktig grupp i klimatarbetet. Artikel 12 analyseras i ett annat regeringsuppdrag¹⁰⁸

Jämställdhetsarbetet kopplat till Parisavtalet har inga skall-krav. Det betyder att hänsyn, arbete och aktiviteter är bör-krav och tillämpas på så sätt i mån av parters kapacitet och dess lämplighet i olika fall. Med det sagt finns det ett stort engagemang från många parter. I enlighet med beslut 3/CP.25, § 11, finns det i skrivande stund 66 designerade National Gender Focal Points, inklusive en från Sverige, som är parternas nationella kontaktpunkter för jämställdhet. Kontaktpunkterna ger stöd under förhandlingar, i implementering och övervakning av GAP nationellt.¹⁰⁹

8.1.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Internationellt – beslut och riktlinjer

Genom Parisavtalet samt programmet och handlingsplanen om jämställdhet finns ett internationellt genomförande för UNFCCC-sekretariatet och parterna. Det internationella genomförandet består av fleråriga överenskommelser om att sträva efter integrering av jämställdhetsaspekter inom sekretariatet, inom länders klimatarbete, att bygga upp kunskapskapacitet mellan parter med gemensamma aktiviteter och workshops som är listade i GAP, samt att integrera jämställdhetsaspekter inom andra områden så som klimatanpassning,

¹⁰⁸ Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12. Ärendenummer på Naturvårdsverket: NV-02394-20

¹⁰⁹ List of Gender Focal Points under the UNFCCC, <https://unfccc.int/topics/gender/resources/list-of-gender-focal-points-under-the-unfccc>

kapacitetsuppbyggnad och tekniköverföring. Jämställdhetsaspekter som helt integreras inom andra områden följs upp genom rapporter till UNFCCC men är inte del av GAP utan integreras i andra processer.

Internationellt finns bidrag för kvinnliga delegater och ledarskapskurser, jämställda delegationer uppmuntras, sekretariatet borde ta hänsyn till jämställdhetsaspekter och det nationella genomförandet av GAP på partsnivå följs upp av UNFCCC. Länder har dock olika utgångspunkter, kunskap och finansiering till genomförande av jämställdhetsåtgärder. Jämställdhetsintegrering i länders klimatarbete ska därför ske till stor del på nationell nivå där länders nationella omständigheter kan omhändertas. Tydliga riktlinjer, uppföljning, verktyg och kunskapsutbyte är nyckelfaktorer för ett internationellt genomförande.

EU:s genomförande – strategier och samverkan

Förhandlingar inom området jämställdhet sker på EU-nivå, där Sverige tillsammans med andra EU-länder förhandlar fram nya arbetsprogram. Integrering av jämställdhet i parters NDC (nationally determined contributions) sker också på EU-nivå, då Sverige är del av EU:s NDC. Även om EU-länder kan stötta varandra i jämställdhetsarbetet, genomförs GAP främst nationellt och representeras av tidigare nämnda nationella kontaktpunkter.

Nationellt genomförande

GAP genomförs nationellt och vår nationella kontaktpunkt företräder Sverige i jämställdhetsfrågor. Sverige deltar i OECD:s enkäter om jämställdhetsintegrering, samt rapporterar in till UNFCCC genom inlagor som beslutats i GAP¹¹⁰.

Sverige arbetar för att driva på jämställdhetsarbetet inom EU, FN, Europarådet och i andra internationella organisationer. Sverige arbetar också för att på nationell nivå uppfylla sina internationella åtaganden och förpliktelser avseende jämställdhet, däribland genom Pekingplattformen, FN:s konvention om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW). Sverige driver sedan många år aktivt att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta EU-processer. I Sveriges klimatpolitiska handlingsplan är det tydligt att Sverige ska fortsatt ta en ledande roll i genomförandet av Parisavtalet och Agenda 2030 och att jämställdhet är en prioriterad fråga.¹¹¹

8.1.3 GAP- analys

Tidigare och pågående jämställdhetsarbete

Under 2019 utarbetade Naturvårdsverket i samråd med Jämställdhetsmyndigheten och Energimyndigheten ett antal förslag som kan bidra till att integrera

¹¹⁰ Survey on integrating gender in environmental policies ENV/EPOC(2019)16, NV-06737-19

¹¹¹ Prop. 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan, 2019-12-17

jämställdhet i Sveriges genomförande av Parisavtalet.¹¹² Denna avgränsade studie identifierade områden som kan bidra till fortsatt arbete med att integrera jämställdhet i klimatarbetet genom en jämställdhetsstrategi. Enligt förslaget kan en framtida strategi med fördel grundas i UNFCCC:s arbete genom Gender Action Plan.

Under 2020 har även ett nordiskt samarbete påbörjats, lett av det Nordiska Ministerrådet och representerat av de nationella fokalpunkterna i Norden. Projektet är fortfarande under uppstart men arbetet bygger på att analysera hur de nordiska länderna kan arbeta för att förbättra jämställdhetsintegrering i våra länder och för att sprida resultatet till andra EU-länder samt inom UNFCCC.

Internationellt genomförande inom utsläppsminskning, klimatanpassning och kapacitetsutveckling

Sverige har generellt sett ett mycket starkt genomförande av de beslut som rör jämställdhetsfrågor med koppling till utsläppsminskning, klimatanpassning och kapacitetsutveckling för internationellt stöd och samverkan.

Sidas jämställdhetsarbete under de senaste åren stärkts.¹¹³ En global jämställdhetsstrategi gäller mellan 2018–2022¹¹⁴ som är finansierad med en miljard kronor och kompletterar nationella och regionala strategier. Sida arbetar aktivt med att integrera ett genderperspektiv inom samtliga delar av sin organisation, däribland klimatfinansiering genom det svenska biståndet. Integration av jämställdhetsfrågorna förbättras löpande, vilket i sin tur bidrar till att öka effektivitet och långsiktig hållbarhet i de projekt och program som finansieras av multilaterala klimatfonder.

De internationella projekt som Sverige ger bidrag till går igenom en kontrollfunktion om jämställdhetsaspekter, det finns olika verktyg så som Gender tool box.¹¹⁵ Sidas statistik som publicerats i Sveriges senaste Biennial Transparency Report¹¹⁶ visar att andelen projekt som antingen har jämställdhet som huvudmål eller där jämställdhet är integrerat i stödet är 88 procent, vilket är den högsta siffran bland alla OECD länder.

Jämställdhetsintegrering är störst för insatser inom mänskliga rättigheter, utbildning och hälsa. Jämställdhetsintegrering inom klimatområdet var enligt Sida

¹¹² Naturvårdsverket, Jämställdhetsmyndigheten, Energimyndigheten, "Förslag som kan bidra till att integrera jämställdhet i Sveriges genomförande av Parisavtalet", 2019-10-31,

¹¹³ SIDA, Plan för jämställdhetsintegrering på Sida 2015 - 2018, 2015-11-02

¹¹⁴ Regeringskansliet, Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018-2022,

¹¹⁵ Sida's Gender Toolbox provides knowledge, tools and inspiration on how to operationalize gender equality in Swedish development cooperation, <https://www.sida.se/English/partners/methods-materials/gender-tool-box/>

¹¹⁶ Swedens fourth Biennial Report under the UNFCCC, 2017

87% år 2018. Områden där man arbetar med att stärka jämställdhetsintegrering är just bland annat inom miljö och klimat.¹¹⁷ I rapporten understryks också att även om det skett en viss ökning i nivå av jämställdhetsintegrering vad gäller projekt med tvärgående mål, så finns det fortfarande utrymme för förbättring vad gäller klimatbistånd som riktas mot bland annat klimatanpassningsprojekt.

Internationellt genomförande av Gender Action Plan

Då den nya Gender Action Plan (GAP) klubbades igenom i slutet av 2019 är de flesta aktiviteter kommande. Om man ser till tidigare versioner av Gender Action Plan kan man se att Sverige lever upp till kraven att delta, skicka inlagor, ha en jämställd delegation och bidra med stöd till ökad jämställdhet. Sverige har en tillsatt nationell fokalpunkt som leder jämställdhetsarbetet inom delegationen, förhandlar och är bryggan mellan jämställdhetsarbetet inom UNFCCC och det nationella arbetet som ska implementera GAP. Sverige ger även specifika stöd för kvinnliga delegater (2018 via WDF och 2019 via UNFCCC), stöd till LDC:s förhandlingsdelegation (via IIED) samt stöd till urfolksplattformen under 2019 (via UNFCCC). Sverige har även ställt sig bakom initiativ om rättvis omställning, som förespråkas i GAP, på COP24 och FN:s climate summit. EU-kommissionen har även föreslagit en mekanism för rättvis omställning (JTM) inom ramen för Gröna givens investeringsplan.

Internationellt genomförande inom tekniköverföring

Inom tekniköverföring finns det inte ett direkt krav på parter men då parter deltar i ramverket och i dess styrelse kan parter verka för att beslut om jämställdhet integreras ytterligare inom teknikramverket. Det finns beslut om att Climate Technology Centre and Network (CTCN) ska verka för att gender ska integreras i verksamheten och i stödet till utvecklingsländer. CTCN har även en Gender Policy and Action Plan som antogs 2019. CTCN samarbetar med organisationer kring jämställdhet, bland annat UNFCCC Women and Gender Constituency.

Nationellt genomförande av Gender Action Plan

Nationellt sett omnämns jämställdhet i Sveriges NECP (National Energy and Climate plan) 2019.¹¹⁸ I den långsiktiga klimatstrategin som Sverige skickade in till EU under Governance-förordningen 2019 är jämställdhet också en viktig komponent.¹¹⁹ Rättvisa och jämställdhet på arbetsmarknaden är en del av handlingsplanen för jämställdhet (GAP) och jämställdhet är en viktig del i Sveriges arbetsmarknadspolitik. Alla arbetsgivare ska arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter på arbetsplatsen. Lönekartläggning

¹¹⁷ <https://www.sida.se/globalassets/sida/eng/partners/green-tool-box/one-pager---climate-finance-reporting-2017-2018.pdf>

¹¹⁸ Regeringskansliet, Sweden's draft integrated national energy and climate plan - According to Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council on the Governance of the Energy Union and Climate Action

¹¹⁹ Regeringskansliet, Rapportering enligt förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder: Sveriges långsiktiga strategi för minskning av växthusgasutsläppen, 2019-12-19

innebär att bedöma om löneskillnader mellan kvinnor och män som utför lika eller likvärdigt arbete har ett samband med kön, detta ska genomföras årligen. Arbetsgivare med minst tio anställda ska även dokumentera hur lönekartläggningen har genomförts.

Lokalt har många kommuner i Sverige en jämställdhetsstrategi som appliceras på deras arbete och det finns en mängd exempel på när jämställdhetsaspekter har inkluderats i klimatåtgärder runtom i Sverige. När det kommer till nationellt myndighetsarbete med att integrera jämställdhetsaspekter och statistik i Sverige, är genomförandet varierande, vilket också bekräftas av regeringsuppdraget med förslag till jämställdhetsintegrering från 2019.¹²⁰ Naturvårdsverket har till exempel viss könsstatistik kopplad till klimat och Energimyndigheten har en del könsstatistik kopplad till energisektorn. Det saknas dock statistik på om jämställdhet integreras i klimatåtgärder i Sverige och det finns ingen gemensam styrning om hur jämställdhet ska integreras på klimatområdet.

Jämställdhetsintegrering i Sveriges arbete med klimatanpassning

Ett antal paragrafer under artikel 7 och 8 i Parisavtalet behandlar klimatanpassning och skador och förluster. Generellt är det komplext att genomföra en bedömning av parternas jämställdhetsarbete inom ramen för klimatanpassningsfrågan eftersom det är svårt att avgöra om en specifik paragraf har uppfyllts eller inte. Jämställdhetsarbetet inom ramen för klimatanpassning bör ses som ett pågående arbete där parterna under konventionen kommit olika långt, däribland Sverige.

Vad gäller jämställdhetsintegrering i anpassning nationellt kommer denna fråga inte till uttryck genom Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Jämställdhetsmyndigheten ingår inte heller bland de 32 nationella myndigheter som omfattas av Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete. Vidare saknas en beskrivning i förordningen om hur jämställdhetsfrågor ska integreras vid framtagande av handlingsplaner för respektive myndighets sektorsområde.

Viss forskning har genomförts kring genusaspekter av klimatanpassning, ett exempel är ”Integrera genus i klimatanpassningen! Vägledning och råd för det kommunala klimatarbetet” från 2012.¹²¹ Denna forskning inte skapat någon större resonans i det svenska arbetet då det inte finns ett koordinerat arbetssätt för att integrera jämställdhet. Kommuner arbetar mer eller mindre med jämställdhet, och det saknas tillgängliga genusdata kopplat till klimatanpassning.

¹²⁰ Naturvårdsverket, Jämställdhetsmyndigheten, Energimyndigheten, ”Förslag som kan bidra till att integrera jämställdhet i Sveriges genomförande av Parisavtalet”, 2019-10-31

¹²¹ ”Integrera genus i klimatanpassningen!”, Karin Edvardsson Björnberg & Sven Ove Hansson, FOI-R--3405—SE. ISSN 1650-1942 Februari 2012.

Hösten 2018 genomfördes en session på NOCCA (Nordic Conference on Climate Change Adaptation) i Norrköping kring frågor om rättvisa och etik i klimatanpassningsarbetet.¹²² Slutsatserna från sessionen var att dessa frågor fått för lite uppmärksamhet och att man ibland förutsätter att samhället är så jämlikt att ingen speciell hänsyn behöver tas för klimatanpassningsaspekter. Eftersom det inte finns analyser om hur kvinnor/män deltar och påverkas i arbetet om klimatanpassning, kan man inte i nuläget säga att ingen speciell hänsyn behöver tas i Sverige. Dessa synpunkter skickades, tillsammans med slutsatser från samtliga sessioner till Nordiska Ministerrådet, i vilket Sverige hade ordförandeskapet under år 2018.

Sammanfattning av GAP-analysen

Sverige lever upp till kraven internationellt genom att integrera jämställdhet i stödprojekt, genom verktyg och uppföljning, genom bidrag till andra länder och genom att driva frågor.

Nationellt finns det ett genomförande med politisk backning, då nationella dokument hänvisar till dess betydelse, samt att myndigheter och kommuner arbetar med jämställdhet. Däremot är det inte koordinerat och det är svårt att bedöma hur väl Sverige lever upp till krav om integrering och statistik samt att det saknas samordning. Klimatanpassning är en del av svenskt klimatarbete där jämställdhetsintegrering är ett förbättringsområde.

8.1.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 29] Jämställdhetsstrategi för genomförande av Parisavtalet som bottnar i arbetsprogram och integrering

Jämställdhet från detta regeringsuppdrag är i linje med det tidigare regeringsuppdraget från 2019¹²³ som rekommenderade en tydligare samordning genom en strategi. Den föreslår att strategin har Gender Action Plan som grund med områden inom Parisavtalet där jämställdhet omnämns (se dessa ämnen ovan). Det är viktigt att Sverige arbetar med jämställdhet utifrån vårt lands specifika förhållanden och jämställdhetsagenda. Utifrån detta uppdrag kan vi även konstatera att det är speciellt viktigt att klimatanpassning, där den största bristen i jämställdhetsintegrering finns, inkluderas i arbetet. En lämplig myndighet bör utses för att samordna uppdraget om en jämställdhetsstrategi.

Regeringsuppdraget från 2019 föreslår en strategiprocess i 7 steg:

1. Genomföra en analys och prioritering på flera nivåer.

¹²² Session 2E: Rättvis klimatanpassning – en Nordisk väg? / Equitable adaptation – the Nordic way? The session discussed equity aspects of heat waves, urban planning and sea water levels.

¹²³ Naturvårdsverket, Jämställdhetsmyndigheten, Energimyndigheten, "Förslag som kan bidra till att integrera jämställdhet i Sveriges genomförande av Parisavtalet", 2019-10-31, NV-05344-19.

2. Utarbeta en bra problemformulering och målsättning.
3. Skapa en övergripande strategi med specifika handlingsplaner där strategin ger ett långsiktigt och gemensamt synsätt medan tidsbestämda handlingsplaner tas fram inom specifika klimatrelaterade områden som relaterar till Sveriges prioriteringar och internationella åtaganden. Strategin bör även
4. Koppla till internationella och nationella initiativ.
5. Det är viktigt att definiera en organisatorisk hemvist för strategin och dess genomförande samt ansvarsfördelning, där berörda departement och myndigheter samt övriga aktörer och deras roller klargörs. Övriga essentiella aspekter är
6. Ledarskap och samordning, expertstöd, kapacitetsuppbyggnad, kunskapsspridning och kommunikation samt att
7. Etablera ett system för rapportering, uppföljning och lärande.

[Åtgärd 30] Jämställdhetsintegrering i klimatanpassning

Jämställdhetsfrågan bör komma till uttryck vid den planerade revideringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning 2023. Regeringen bör även överväga att revidera Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete så att jämställdhetsmyndigheten ingår tillsammans med de andra 32 myndigheterna, samt lägga till en skrivning om jämställdhet. Genom att aktivt driva frågan om jämställdhetsintegrering som en del av det nationella klimatanpassningsarbetet kan Sverige även inspirera och påverka övriga parter inom konventionen i deras jämställdhetsarbete.

[Åtgärd 31] Fortsätta att arbeta med Gender Action Plan (GAP)

Att skapa en ny strategi tar tid och det är därför av vikt att Sverige fortsätter att arbeta med att genomföra den nya handlingsplanen (GAP). Då Sverige har påbörjat ett projekt med de nordiska länderna är det en del av det som kan genomföras under det kommande året och bli ett underlag för genomförandet av GAP. Den nationella fokalpunkten på Naturvårdsverket kan delta i workshops som arrangeras av UNFCCC under året, representera Sverige på möten och förbereda inlämningar till UNFCCC.

Aktiviteter inom GAP under det kommande året är bland annat en inlämning 2021 om olika exempel på klimatförändringars effekter på kvinnor och män och kvinnors roll som ledare för förändring/omställning. Det finns även pågående aktiviteter så som att kommunicera information till allmänheten och nå ut till kvinnor om genomförandet av programmet och handlingsplanen för jämställdhet, vilket kan kopplas till regeringsuppdraget om artikel 12.¹²⁴ Se en fullständig lista av aktiviteter i bilaga G.

¹²⁴ Regeringsbeslut, Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12, 2020-01-30

[Åtgärd 32] Fortsätta att arbeta med att integrera jämställdhet i internationella insatser och bistånd samt i teknikramverket.

Som tidigare nämnts visar Sidas statistik att Sverige har den högsta siffran bland alla OECD länder vad gäller jämställdhetsintegrering av åtgärder men att det fortfarande går att stärka jämställdhetsintegrering inom klimatåtgärder och klimatanpassning. Genomförandet med att integrera jämställdhet inom utsläppsminskning och klimatanpassning kan därför med fördel stärkas genom Sidas fortsatta arbete. Det är även viktigt att beakta PCCB:s rekommendationer enligt [Åtgärd 14] Uppföljning och beaktande av PCCB:s rekommendationer, inklusive kontinuerlig utveckling av kapacitetsbyggande insatser. (avsnitt 7.1.4).

Inom teknikmekanismens arbete finns det potential att ytterligare verka för att beslut om jämställdhet integreras. Sverige kan påverka, särskilt nu när Sverige är en av ordförandena för CTCN år 2020–2022. Sverige bör därför fortsatt verka för jämställdhetsintegrering inom multilaterala och bilaterala insatser inom området teknikutveckling och tekniköverföring under Parisavtalet.

8.2 Urfolk

8.2.1 Krav i artiklar och beslut

För det tvärgående arbetsområdet urfolk har följande beslut inkluderats i analysen: 1/CP.21, 21/CP.22, 2/CP.24, 9/CP.24, 3/CP.25, 4/CMA.1, 9/CMA.1, 15/CMA.1, 17/CMA.1, 18/CMA.1 och “Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building 2019”.

I klimatförhandlingarna och Parisavtalet belyser man vikten av att inkludera alla grupper i samhället och däribland urfolk, samt att ta hänsyn till mänskliga rättigheter och lokala förutsättningar. Urfolk anses vara en särskilt sårbar grupp i världens klimatarbete. Urfolk kan påverkas allvarligt av klimatförändringarna eftersom deras kultur, levnadssätt och näringar är direkt beroende av naturen. Parterna till konventionen har åtagit sig att i stora drag ta hänsyn, respektera, bjuda in till deltagande och konsultation och att stärka urfolks förutsättningar att bidra till klimatarbetet – både nationellt och internationellt. För Sveriges del innebär det nationellt sett ett samarbete med samerna, och på ett internationellt plan genom engagemang och bidrag i andra länder som säkerställer deltagande, samarbete och hänsyn till mänskliga rättigheter för folkgrupper.

Parisavtalet och dess tillhörande beslut innehåller bör-krav men inga skall-krav kopplade till urfolk. Det betyder att hänsyn, arbete och aktiviteter tillämpas i mån av parter kapacitet och lämplighet i olika fall samt att aktiviteter inte kan beordras att genomföras.

Det finns ett flertal områden i Parisavtalet och dess tillhörande beslut där det nämns att parter ska ta hänsyn till urfolk, sammanfattat nedan (*för fullständiga krav se bilaga*):

- **Parisavtalet:** Avtalet uppmärksammar att parter bör respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter till bland annat urfolks rättigheter och lokala samhällen när de vidtar åtgärder för att motverka klimatförändringar. Genom avtalet är man också eniga om att främja regionalt och internationellt samarbete för att mobilisera ambitiösare klimatåtgärder från bland annat urfolk och lokala samhällen.
- **Urfolksplattformen:** År 2017 skapades en plattform för urfolk inom klimatkonventionen där frågor relaterade till urfolk kan diskuteras. Plattformen bygger på FN:s deklARATION om urfolks rättigheter och Parisavtalet och ska bestå av en balanserad representation från urfolk, lokalsamhällen och parter. Plattformen ska möta behovet av att stärka kunskap och teknik hos lokalsamhällen och urfolk med att hantera klimatförändringarna. Den ska även underlätta utbyte av kunskap vad gäller skadereduktion och anpassning angående klimatförändringar. Ett initialt arbetsprogram antogs på COP25 med en rad aktiviteter som ska genomföras.¹²⁵ Genomförandet har påbörjats och aktiviteterna involverar bland annat inlämningar om hur lokalbefolkning och urfolk involveras i skapandet av nationella klimatpolicy.
- **Kolsänkor, inklusive skog (art. 5)** Här påtalas ”non-carbon benefits” som väsentliga, vilket syftar till ytterligare positiva nyttoeffekter av åtgärder kopplade till skog och mark. Skogs- och markåtgärder i Sverige och utomlands kan påverka urfolk då det kan ha positiva och negativa konsekvenser på deras livsmiljöer, bosättning och näringsverksamhet. Positiva nyttoeffekter som eftersträvas kan till exempel vara social nytta, hållbarhet och biologisk mångfald.
- **Samarbete mellan länder (art. 6)** Då reglerna för artikel 6 inte är färdigförhandlade ännu analyseras inte artikeln i detta regeringsuppdrag. Det är dock viktigt att belysa att hänsyn till olika grupper, inklusive urfolk, är väsentligt i fråga om mänskliga rättigheter och hållbarhet när ett samarbete enligt artikel 6 äger rum. Det finns exempel på tidigare liknande internationella kreditprogram, så som CDM (Clean ¹²⁶ Mechanism), där urfolk blivit utsatta och där åtgärden inte lyckats upprätthålla principerna

¹²⁵ UNFCCC, Initial workplan (2020-2021) of the Local Communities and Indigenous Peoples Platform, December 2019

för mänskliga rättigheter¹²⁷. För mer information om kraven i artikel 6, se avsnitt om artikel 6 i denna rapport.

- **Klimatanpassning (art. 7)** Anpassningsåtgärder bör ta hänsyn till utsatta grupper, samhällen och ekosystem, och när lämpligt, grundas i och beakta traditionell kunskap, kunskap hos urfolk och lokala kunskapssystem. Det bör finnas ett förhållningssätt som är deltagande, vilket kan inbegripa ett flertal intressenter så som urfolk, vilket gäller både nationella och internationella strategier och åtgärder. Kommunikation som görs om klimatanpassning kan, när lämpligt, innehålla information om urfolk, traditionell och lokal kunskap relaterat till anpassning. Se även bör-krav under transparens nedan.
- **Tekniköverföring (art. 10)** Under UNFCCC har en teknikmekanism bildats där arbetet med tekniköverföring sker genom CTCN (Climate Technology Centre & Network). CTCN ska implementera de rekommendationer som parterna ger genom Parisavtalet. Sverige som part har inflytande i teknikmekanismen genom finansiellt stöd och representation i styrelsen och har därigenom inte ett direkt genomförandekrav men kan influera arbetet. Begreppet ”endogenous technologies” omnämns i artikelbeslutet och kopplar bland annat till lokal teknik/kunskap, vilket kan omfatta urfolk i vissa situationer, och ”indigenous knowledge” vilket också kan koppla till både lokal och nationell kunskap såväl som kunskap från urfolk.
- **Kapacitetsuppbyggnad (art. 11)** Varje år ger PCCB-kommittén rekommendationer för parternas genomförande kopplat till kapacitetsuppbyggnad (Sveriges bidrag till andra länder), vilket bland annat kan beröra urfolksfrågor. I denna rapport är endast rekommendationer från 2019 med då rekommendationer ändras varje år. Kommande års rekommendationer kommer att vara viktiga framöver. I rekommendationerna från 2019 (*listad i bilaga G*) uppmanas parterna att integrera kapacitetsuppbyggnad i tvärgående frågor så som mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor och kunskap från urfolk i sina nya eller uppdaterade nationella bidrag (NDC:er). Det ingår även att integrera mänskliga rättigheter och att ha jämlikt deltagande i planeringen och genomförandet av NDC:er och klimatåtgärder samt att förbättra andra länders myndigheters kapacitet att engagera urfolk. Se kapitel om kapacitetsuppbyggnad art.11.
- **Kommunikation (art.12)** I beslut kopplade till artikel 12, benämns att en mångfald av intressenter är relevanta för arbetet och däribland urfolk.

¹²⁷ Heinrich Böll Stiftung European union, Geothermal Energy and Indigenous Communities: The Olkaria Projects in Kenya, Dr. Ben R. Ole Koissaba

- **Transparens (art. 13)** När det är lämpligt, bör parter kunna ge information om hur inhemska, traditionella och lokala kunskaper integreras i klimatanpassning.
- **Jämställdhet. Handlingsplanen för jämställdhet: GAP (2020–2025)**¹²⁸ I tidigare års beslut uppmanas parterna att integrera lokal och traditionell kunskap i skapandet av klimatpolicys. I den nya GAP, som klubbades igenom på COP25, citeras inledning till Parisavtalet där hänsyn till urfolk nämns som viktigt. Fortsättningsvis innehåller även aktiviteterna för den nya handlingsplanen tre bör-krav kopplade till urfolk. Parter uppmanas till att ge resebidrag för att uppnå ett mer jämlikt deltagande och att ge resurser för att stödja deltagande av urfolk. Parter borde även öka kunskapen om existerande finansiella och tekniska stöd som är tillgängliga och underlätta tillgången till stödet för bland annat urfolk och lokala samhällen. Det sista bör-kravet uppmanar parter till att öka spridningen av tekniska lösningar som främjar jämställdhet för att tackla klimatförändringar och stärka, skydda och bevara inhemsk och traditionell kunskap.

8.2.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Internationellt – beslut och riktlinjer

Det finns en rad internationella beslut som förkunnar urfolks rättigheter i världen. Universal Declaration of Human Rights (UDHR)¹²⁹ är grundläggande med efterföljande FN beslut och överenskommelser om mänskliga rättigheter så som UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP)¹³⁰ och ILO 169 Indigenous and Tribal Peoples Convention¹³¹. The International Indigenous Peoples Forum on Climate Change (IIFPCC) är den representativa gruppen för urfolk inom klimatkonventionen (UNFCCC). Sedan år 2000 har urfolk varit på agendan inom klimatförhandlingarna och år 2015 blev det aktuellt med att skapa en plattform för urfolk för att stärka deras position och delaktighet i klimatfrågor. Parter uppmanas att låta urfolk delta i förhandlingarna och ge stöd för att möjliggöra ett deltagande.

¹²⁸ Viss forskning har genomförts kring genusaspekter av klimatanpassning, men denna har inte skapat någon större resonans i det svenska arbetet.

¹²⁹ The Universal Declaration of Human Rights (UDHR) is a milestone document in the history of human rights. Drafted by representatives with different legal and cultural backgrounds from all regions of the world, the Declaration was proclaimed by the United Nations General Assembly in Paris on 10 December 1948

¹³⁰ United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 61/295, 2007-09-13

¹³¹ https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169

OECD har även riktlinjer för arbete och bidrag till andra länder som alla OECD-länder ska följa när de ger stöd och arbetar med kapacitetsuppbyggnad i andra länder.

EU och nordiskt samarbete

Samerna är Europas enda erkända urfolk och utgör en nationell minoritet i Finland, Norge, och Sverige. Det finns ett antal samarbeten mellan europeiska och nordiska institutioner, bland annat med Arktiska rådet, Barentssamarbetet och Nordiska ministerrådet. I Arktiska rådet är Samerådet en permanent deltagare. Inom Barentssamarbetet finns olika arbetsgrupper med ansvar för tematiska frågor så som miljö, där vissa arbetsgrupper har en urfolksrepresentant. Det finns även en arbetsgrupp för urfolk (Working Group of Indigenous Peoples, WGIP) som är ett rådgivande organ till både Barents råd och regionkommittén. I det Nordiska Rådet har det samiska parlamentariska rådet SPR (sametingen i Finland, Norge och Sverige) en utvidgad observatörsställning med rätt att yttra sig och delta i utskottsmöten i ärenden som berör samerna. Rätten att delta omfattar inte rösträtt. SPR bjuds in till Nordiska rådets sessioner och SPR:s ordförande brukar numera bjudas in till dialog om aktuella nordiska samefrågor.

Nationella strategier och åtgärder för urfolksrelaterade frågor

Urfolksrelaterade frågor i klimatkonventionen och Parisavtalet måste i en nationell kontext förstås utifrån

- Andra internationella instrument (artikel 8(j) och 10(c) CBD – konventionen om biologisk mångfald om traditionell kunskap, hållbart nyttjande/sevanebruk¹³², UNDRIP - urfolksdeklarationen, ILO 169)¹³³.
- Nationell lagstiftning (RF 1 kap. 2 § 6 stycket), lag om minoriteter och minoritetsspråk¹³⁴, sametingslagen¹³⁵, arbetet med att ta fram lag till konsultation med det samiska folket.
- Förståelsen om kopplingen mellan urfolk och klimat; hur klimatförändringarna påverkar rättigheter, förutsättningar och behov samt om vad urfolks erfarenheter, sedvanor, perspektiv, kunskap, metoder osv. kan bidra med – samerna (och andra urfolk) som vägvisare för hållbara samhällen.
- Det samiska samhället som bestående av flera institutioner, rättighetshavare/företrädare. Sametinget som folkvalt organ och förvaltningsmyndighet, men även det samiska civilsamhället,

¹³² Naturvårdsverket, Konventionen om biologisk mångfald och svensk naturvård Sammanfattning av Sveriges fjärde nationella rapport till sekretariatet för konventionen om biologisk mångfald, 2010

¹³³ UN, United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007-09-12

¹³⁴ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

¹³⁵ Sametingslag (1992:1433)

ungdomsorganisationer, näringsliv, och samer inom Sápmi som ligger utanför de svenska nationsgränserna.

Viktiga klimatfrågor för samer

Klimatförändringar påverkar samernas liv, kultur och näringar. Klimatanpassning är och har länge varit en mycket viktig fråga för samerna, då markanvändning, skogsavverkning, förlusten av biologisk mångfald och höjda temperaturer påverkar samisk kultur och näringar. Allteftersom har även utsläppsminskningssinitiativ och strategier blivit mer relevanta då förnybar energi så som vindkraft bland annat kan påverka renskötseln.

Samernas deltagande i nationellt myndighetsarbete

Sametinget är en statlig myndighet med en folkvald ledning och är därmed både ett folkvalt organ och statlig myndighet. Som statlig myndighet ska Sametinget följa riktlinjerna i det regleringsbrev¹³⁶ som regeringen beslutar om varje år. Genom svenska regler för myndighetssamverkan finns det samverkan mellan olika myndigheter på olika nivåer, beroende på vilka överlappande frågor som finns och behovet av samverkan.

Enligt 5 § lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska förvaltningsmyndigheter ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor¹³⁷. Det finns en pågående utredning inom Sverige med att ta fram en konsultationsordning: lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket.¹³⁸ Det rör inte specifikt klimatfrågor utan handlar om att införa en lag som uppställer en skyldighet för regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, landsting och kommuner att konsultera Sametinget som företrädare för det samiska folket innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Syftet med konsultationsordningen är att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter i beslutsprocesser. Hantering av klimatrelaterade åtgärder/frågor är av särskild betydelse för samerna då klimatförändringar kan få stora negativa konsekvenser för samisk kultur och näringar.

Internationella urfolksfrågor och Sveriges deltagande och bistånd till andra länder

Sverige har skrivit på internationella avtal om mänskliga rättigheter och urfolk, varav ett flertal nämnts ovan. Det är Sveriges biståndsmyndighet Sida som administrerar stöd till och stöttar andra länder med kapacitetsuppbyggnad (för mer information se kapitlet om kapacitetsuppbyggnad art.11).

¹³⁶ Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Sametinget, 2019-12-17

¹³⁷ <https://lagen.nu/2009:724>

¹³⁸ Kulturdepartementet, Utkast till lagrådsremiss - En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket, 2019-06-20

8.2.3 GAP-analys

Nationell myndighetssamverkan

Generellt sätt finns det en myndighetssamverkan med Sametinget och den ser olika ut beroende på myndighet. Naturvårdsverket, vars frågor om bland annat markanvändning, miljö- och naturskydd och rovdjur är relevanta för samer, har två årliga avstämningsmöten på chefsnivå för att samverka i olika sakfrågor samt för att följa upp former och kvalitet på samverkan. Naturvårdsverket har även återkommande avstämningsmöten med den största samiska intresseorganisationen Svenska samernas riksförbund (SSR). Energimyndigheten och Naturvårdsverket samarbetar också med Sametinget i arbetet med en vindkraftsstrategi då den är relevant för samisk markanvändning, i synnerhet rennäringen¹³⁹. SMHI har ett nära samarbete med Sametinget i vissa frågor och det finns exempel på ett flertal projekt för och med samer. Det finns även ett myndighetsnätverk för klimatanpassning vilken omfattas av förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete där Sametinget är delaktigt. Inom klimatanpassningsarbetet i Sverige har olika myndigheter sektorsansvar, där Sametinget har en handlingsplan för samiska näringar och samisk kultur¹⁴⁰.

På grund av att det är upp till varje myndighet att skapa sina samverkansmöjligheter är det svårt att bedöma om nuvarande samverkan är tillräcklig. Möjligtvis saknas riktlinjer för alla myndigheter som tydliggör hur samiska bidrag, intressen och rättigheter ska beaktas. Den pågående utredningen om konsultationsordningen skulle potentiellt lösa problemet med att vissa projekt/strategier kan hamna under radarn och att samiska intressen inte synliggörs. Enligt artikel 12 är det ett bör-krav inom Parisavtalet att involvera olika grupper i samhället, däribland urfolk. Trots att Sametinget är folkvalt kan det ibland vara relevant att konsultera andra aktörer så som det samiska civilsamhället och näringsorganisationer.

Urfolks delaktighet i Sveriges klimatarbete och strategier

Sverige har ett antal befintliga styrdokument och strategier som sätter upp ramarna för Sveriges klimatarbete så som Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk, Sveriges klimatpolitiska handlingsplan (prop. 2019/20:65)¹⁴¹, Klimatpolitiska rådets granskningar och rapporter¹⁴², Sveriges långsiktiga strategi för minskning av

¹³⁹ Generaldirektörerna för Naturvårdsverket och Energimyndigheten tagit initiativ till att arbeta fram en gemensam strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhället/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Energi/nationell-vindkraftsstrategi/>

¹⁴⁰ Sametinget, Handlingsplan för samiska näringar och samisk kultur, 2017

¹⁴¹ Prop. 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan, 2019-12-17

¹⁴² Klimatpolitiska rådet, Årsrapport 2019

växthusgasutsläppen¹⁴³ samt dokument så som regeringens handlingsplan för genomförande av Agenda 2030 (2018–2020)¹⁴⁴. I Sveriges klimatpolitiska handlingsplan omnämns urfolk kort som en del av genomförandet av Parisavtalet och i flera dokument omnämns mänskliga rättigheter, men i dokumenten saknas hänvisningar till och formuleringar om samiska rättigheter, perspektiv och bidrag. Det är heller inte dokumenterat att Sametinget blivit konsulterad angående Sveriges klimatpolitiska ramverk vilket skickades ut på remiss år 2016 till en rad intressenter.¹⁴⁵ Dessa dokument ger inte en helhetsbild av det svenska klimatarbetet med att genomföra Parisavtalets åtaganden men ger en bild av att samer har en begränsad delaktighet och inflytande.

I Sveriges klimatanpassningsarbete involveras samer på flera nivåer genom olika klimatanpassningsnätverk¹⁴⁶, i projekt och genom konsultation. Det finns en lathund för klimatanpassning, riktad till små och medelstora kommuner¹⁴⁷ som uppmanar till särskild analys av sårbara grupper för att identifiera och bedöma sårbarheter. Ordet sårbara grupper på svenska är inte helt tydligt då de flesta associerar det till äldres svårigheter under värmeböljor, men faktum är att det är alla 'vulnerable groups'. Det är inte tydligt hur man engagerar och hur urfolk och civilsamhället deltar även om det finns många samverkansprojekt. Den nationella klimatanpassningsstrategin (Prop. 2017/18:163)¹⁴⁸ innehåller 10 principer som ska vägleda det svenska arbetet. Den första av dessa föreskriver att arbetet ska bedrivas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt i ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Denna tredje hållbarhetspelare omfattar vanligen de aspekter som nämns i Article 7.5, dvs genusperspektiv, demokrati, sårbara grupper & samhällen samt urfolk. Den tredje principen om vetenskaplig grund motsvarar artikel 7.5s formulering om bästa tillgängliga vetenskap. I 2020 års uppföljning av hur myndigheter som berörs av förordningen om klimatanpassning arbetar med den och de underliggande principerna, är det otydligt hur myndigheterna har integrerat hållbarhet i sitt arbete. Flera myndigheter har inte beaktat dessa principer när handlingsplaner tagits fram eller klimat- och sårbarhetsanalyser genomförts, eller har betraktat principerna som givna.

Samernas deltagande i det internationella klimat- och förhandlingsarbetet

¹⁴³ Regeringskansliet, Rapportering enligt förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder: Sveriges långsiktiga strategi för minskning av växthusgasutsläppen

¹⁴⁴ Regeringskansliet, Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020

¹⁴⁵ Regeringskansliet, Remissammanställning av delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om ett klimatpolitiskt ramverk inklusive långsiktigt klimatmål (SOU 2016:21)

¹⁴⁶ Inom Sverige finns en rad nätverk som arbetar med olika frågeställningar där klimatanpassning är en del. Dricksvatten, dammsäkerhet, ras och skred och stranderosion är några exempel på verksamhetsområden. För mer information se <https://www.klimatanpassning.se/vem-gor-vad/natverk-och-naringsliv/natverk-i-sverige-1.15739>

¹⁴⁷ Lathund för klimatanpassning är en webbtjänst som ger stöd till kommuner som vill arbeta med klimatanpassning. För mer information se <https://www.smhi.se/lathund-for-klimatanpassning>

¹⁴⁸ Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning

På internationell nivå finns tydliga strukturer för samiskt deltagande. Sametinget deltar i svenska delegationen vid förhandlingsmöten och inkluderas i framtagandet av svenska (och EU) positioner och instruktioner till möten under UNFCCC. Sverige är pådrivande inom EU för att urfolkscaucus, IIPFCC, International Indigenous Peoples Forum on Climate Change (urfolks samarbetsorgan under klimatkonventionen) positioner beaktas inom förhandlingarna. Sametinget bevakar arbetet under plattformen och FWG (Facilitative Working Group) för Sveriges räkning under förhandlingsmöten och arbete däremellan.

Samarbetet med Sametinget, att företräda samiska intressen på en internationell nivå, samt att förespråka involvering och utvidgning av relevanta klimat och miljöfrågor för samer är ett exempel på ett mycket bra samarbete som har ett internationellt inflytande. Sverige uppfyller kravet i Parisavtalet av delaktighet och hänsyn och är ett föredömligt exempel utifrån den information som uppdraget tagit del av.

Internationellt bidrag och kapacitetsuppbyggnad

Rättighetsperspektivet och Human Rights-based Approach to Programming (HRBAP)¹⁴⁹ som används av Sverige genomsyrar verksamheten för bidrag till andra länder. Det finns en kontrollinstans för om bidragssökande projekt tar hänsyn till mänskliga rättigheter och etnicitet. Särskilt relevant för Sida som en aktör inom utvecklingssamarbete är den rapport som OECD i nära samarbete med Sida har tagit fram ”Aligning Development Co-operation and Climate Action: The Only Way Forward”¹⁵⁰. Utöver att identifiera de största utmaningarna och de viktigaste åtgärderna presenteras ett konceptuellt ramverk för utformning, implementering och uppföljning av insatser för att tydliggöra hur dessa kan vara i linje med Parisavtalet.

Det finns inga specifika verktyg för integrering av urfolks rättigheter eller andra gruppers rättigheter. Rättighetsperspektivet som ansats och metod är det som gäller. Rättighetsperspektivet omfattar till exempel principen icke-diskriminering på grundval av bland annat etnicitet (en av diskrimineringsgrunderna i svensk lagstiftning)¹⁵¹ och kopplar an till det internationella ramverket och instrument för övervakning och uppföljning, inklusive de som gäller för urfolk. Sidans system för bedömning av projekt/program och en HRBAP inkluderar hänsyn till urfolk.

Enligt klimatkonventionens ***handlingsplan för jämställdhet*** (GAP) ska parter verka för att stärka deltagandet av urfolk. Sverige lever upp till kravet genom att bidra med finansiellt till UNFCCC trust funds för deltagande från utvecklingsländer. Sverige ger även specifika stöd för kvinnliga delegater, stöd till

¹⁴⁹ https://www.unicef.org/policyanalysis/rights/index_62012.html

¹⁵⁰ <http://www.oecd.org/development/aligning-development-co-operation-and-climate-action-5099ad91-en.htm>

¹⁵¹ Diskrimineringslag 2008:567

LDC:s förhandlingsdelegation (via IIED) samt stöd till urfolksplattformen under 2019 (via UNFCCC).

Teknikramverket CTCN

Teknikramverket ska också möjliggöra ett stärkt inflytande från olika folkgrupper. Det finns inte ett specifikt krav på parter utan parter kan påverka genomförandet av teknikramverket genom styrelsen, vilket inte går att följa upp utan snarare är ett möjligt tillfälle för inflytande.

Transparens (rapportering)

Rapportering till UNFCCC är under förhandling. Det är oklart hur det ska kunna rapporteras om inhemska, traditionella och lokala kunskaper integreras i klimatanpassning. För närvarande nämns det inte i den svenska Nationalrapporten från 2017.

8.2.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

[Åtgärd 33] Se över den nuvarande strukturen för samråd med Sametinget inom klimatfrågor

I genomförandet av Parisavtalet i Sverige kommer det vara väsentligt att integrera de tvärgående frågorna (urfolk, jämställdhet och mänskliga rättigheter). Det finns ett pågående myndighetssamarbete men Sveriges urfolk är inte inkluderade inom alla områden och klimatstrategier. Om konsultationsordningen går igenom kommer det sannolikt innebära en tydligare struktur, även inom klimat.

En åtgärd som har potential att genomföras inom en överskådlig framtid är att se över strukturen för samråd med Sametinget inom klimat för relevanta myndigheter. Hur tar man om hand om klimatfrågor som berör samerna? Finns en struktur för när konsultation är väsentligt? Hur kan klimat integreras i nuvarande avstämningar?

[Åtgärd 34] Nationellt fokalpunktsansvar för urfolksrelaterade frågor inom klimat

För att koordinera arbetet med urfolk i Sverige under implementeringen och genomförandet av Parisavtalet, kan en nationell fokalpunktsansvarig för urfolksrelaterade frågor inom klimat ges ett övergripande samordningsansvar. Sametinget har till exempel lämnat förslag till regeringen över hur Sametinget bör ges ett utpekat ansvar inom miljömålsrådet samt nationellt fokalpunktsansvar för urfolksrelaterade frågor inom CBD. Ett tydligt utpekat myndighetsansvar/uppdrag till Sametinget, alternativt på annan myndighet, för urfolksrelaterade klimatfrågor kan vara ett sätt för Sverige att öka samernas delaktighet i det nationella klimatarbetet.

Internationellt biståndsarbete - kapacitetsuppbyggnad

Internationellt sett följer Sverige de riktlinjer och använder de verktyg som finns tillgängliga inom FN och OECD för etniska grupper, inklusive urfolk. För att säkerställa att Sverige lever upp till bör-krav för urfolk internationellt på klimatområdet, är det viktigt att Sverige framöver beaktar PCCB:s rekommendationer [Åtgärd 18] ”Uppföljning och beaktande av PCCB:s rekommendationer, inklusive kontinuerlig utveckling av kapacitetsbyggande insatser” (avsnitt 7.1.4).

8.3 Männskliga rättigheter

8.3.1 Krav i artiklar och beslut

För det tvärgående arbetsområdet mänskliga rättigheter har följande beslut inkluderats i analysen: 1/CP.21, 2/CP.23, 10/CP.24, 3/CP.25 samt 17/ CMA.1 och “Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building 2019”.

I klimatförhandlingarna och Parisavtalet belyser man vikten av att inkludera alla grupper i samhället och mänskliga rättigheter. Parterna till konventionen har åtagit sig att i stora drag ta hänsyn, respektera, bjuda in till deltagande och konsultation och att stärka olika gruppers förutsättningar att bidra till klimatarbetet – både nationellt och internationellt.

Parisavtalet och dess tillhörande beslut innehåller bör-krav men inga skall-krav kopplade till urfolk. Det betyder att hänsyn, arbete och aktiviteter tillämpas i mån av parter kapacitet och lämplighet i olika fall samt att aktiviteter inte kan beordras att genomföras.

Det finns ett flertal områden i Parisavtalet och dess tillhörande beslut där det nämns att parter ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter, sammanfattat nedan (för fullständiga krav se bilaga):

- **Parisavtalet:** Avtalet uppmärksammar att parter bör respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter till mänskliga rättigheter när de vidtar åtgärder för att motverka klimatförändringar.
- **Samarbete (art. 6)** Då reglerna för artikel 6 inte är färdigförhandlade än analyseras inte artikeln i detta regeringsuppdrag. Det är dock viktigt att belysa att hänsyn till olika grupper, inklusive urfolk, är väsentligt i fråga om mänskliga rättigheter och hållbarhet när ett samarbete enligt artikel 6 äger rum. Det finns exempel på tidigare liknande internationella kreditprogram, så som CDM (Clean Development Mechanism), där urfolk blivit utsatta och där åtgärden inte lyckats upprätthålla principerna för

mänskliga rättigheter¹⁵². För mer information om kraven i artikel 6, se avsnitt om artikel 6 i denna rapport.

- **Skador och förluster (art. 8)** Parter ska hänsyn mänskliga rättigheter, och när det är lämpligt även ta hänsyn till relevanta internationella standarder och juridiska överväganden.
- **Kapacitetsuppbyggnad (art. 11)** I PCCB:s rekommendationer från 2019 (*för mer information se kapitel om kapacitetsuppbyggnad*) uppmanas parterna att integrera kapacitetsuppbyggnad i tvärgående frågor så som mänskliga rättigheter i sina nya eller uppdaterade nationella bidrag (NDC:er). Kommande års rekommendationer blir viktiga framöver.
- **Kommunikation (art. 12)** Det finns inte något krav utan påpekar vikten av delaktighet från många intressenter i arbetet, inklusive ungdomar, kvinnor och urfolk.
- **Beslut kopplade till urfolk** Ta hänsyn till mänskliga rättigheter i klimatåtgärder.
- **Beslut kopplade till handlingsplanen för jämställdhet** Ta hänsyn till mänskliga rättigheter.

8.3.2 Beslutat genomförande inom Sverige/EU/internationellt

Internationellt

Det finns en rad internationella beslut som förkunnar mänskliga rättigheter i världen. Universal Declaration of Human Rights (UDHR)¹⁵³ är grundläggande med efterföljande FN beslut och överenskommelser om mänskliga rättigheter. I Parisavtalet omnämns vikten av att ta hänsyn till mänskliga rättigheter.

EU

Mänskliga rättigheter är en grund i allt arbete som EU uträttar. En del av grunden för EU är frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. EU strävar efter att integrera mänskliga rättigheter i alla områden och frågor. Det finns en rättslig grund samt strategisk inriktning.¹⁵⁴ Integrering av mänskliga rättigheter i parternas NDC (nationally determined contributions) sker också på EU-nivå, då Sverige är del av EU:s NDC.

Nationellt

¹⁵² Heinrich Böll Stiftung European union, Geothermal Energy and Indigenous Communities: The Olkaria Projects in Kenya, Dr. Ben R. Ole Koissaba,

¹⁵³ <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

¹⁵⁴ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/165/manskliga-rattigheter>

Sveriges regering arbetar utifrån mänskliga rättigheter; att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och med lika värde och rättigheter. Demokratipolitiken omfattar bland annat allmänna val, åtgärder för att stärka och värna individens möjligheter till inflytande samt åtgärder för att främja och säkerställa respekten för de mänskliga rättigheterna. Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer ska även genomsyra hela den svenska utrikespolitiken.

8.3.3 GAP-analys

Nationellt

Mänskliga rättigheter är en grund för jämställdhet och urfolks rättigheter. Hänsyn till jämställdhet och urfolk kan därmed säkerställa ett bättre genomförande. Genom deltagande, konsultation och utbildning enligt artikel 12 (*som behandlas i ett annat regeringsuppdrag*) kan man ta hänsyn till alla grupper i samhället.¹⁵⁵

Internationellt

Rättighetsperspektivet och ”human rights based approach”¹⁵⁶ som används av Sverige genomsyrar bidragsarbetet. Sida har en kontrollinstans för om bidragssökande projekt tar hänsyn till mänskliga rättigheter och etnicitet. Av de åtgärder som Sverige bidrar till har ca. 70% av alla insatser mänskliga rättigheter som ett viktigt eller huvudsakligt mål¹⁵⁷. Då klimat i sig också är ett tvärgående ämne, handlar det om att klimat också ska integreras i andra åtgärder.

Sverige använder även ett arbetssätt enligt OECD DAC (Development Assistance Committee).¹⁵⁸ vilket inkluderar en utvärdering om åtgärder lever upp till Parisavtalet. Sida har dessutom ett regeringsuppdrag där man ska analysera och redovisa vilka lärdomar myndigheten hittills har dragit och vilka ytterligare åtgärder som krävs för att det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet än mer ska vara i linje med klimatavtalet från Paris.

¹⁵⁵ Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12. Ärendenummer på Naturvårdsverket: NV-02394-20

¹⁵⁶ https://www.unicef.org/policyanalysis/rights/index_62012.html

¹⁵⁷ Sida, Intern statistik 2019, mail från Jan Wärnbäck, 2020-05-26

¹⁵⁸ OECD, The Development Dimension - The only way forward - Aligning development Co-operation and Climate Action, 2019, sid 20

8.3.4 Möjliga åtgärder för att utveckla och komplettera genomförandet

Nationellt genomförande

Hänsyn till jämställdhet och urfolk bidrar till ett bättre genomförande av Parisavtalet med hänsyn till mänskliga rättigheter. De möjliga åtgärderna för att utveckla och komplettera genomförandet för jämställdhet [Åtgärd 29, 30, 31, 32] respektive urfolk [Åtgärd 33, 34] gäller därför även för området mänskliga rättigheter.

Det är även relevant att se till förslag kopplade till artikel 12, som är del av ett annat regeringsuppdrag¹⁵⁹

Internationellt genomförande

Internationellt sett följer Sverige de riktlinjer och använder de verktyg som finns tillgängliga inom FN och OECD för att beakta mänskliga rättigheter. För att säkerställa att Sverige lever upp till bör-kraven för mänskliga rättigheter internationellt på klimatområdet, är det viktigt att Sverige framöver beakta PCCB:s rekommendationer, [Åtgärd 18] ”Uppföljning och beaktande av PCCB:s rekommendationer, inklusive kontinuerlig utveckling av kapacitetsbyggande insatser”. (avsnitt 7.1.4).

I enlighet med [Åtgärd 5] ”Fokus för Sveriges arbete med de internationella samarbetsformerna i artikel 6.2 och 6.4” (avsnitt 3.3.4) är det viktigt att säkerställa ett hållbarhetsperspektiv som tar hänsyn till mänskliga rättigheter.

¹⁵⁹ Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12. Ärendenummer på Naturvårdsverket: NV-02394-20

9. Källförteckning

Uppdraget och dess genomförande

Prop. 2016/17:16 Godkännande av klimatavtalet från Paris

<https://www.regeringen.se/4a75ca/contentassets/618f83b8918f4f34bb1ae06b62aae8f2/godkannande-av-klimatavtalet-fran-paris-prop.-20161716>

Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket, 2019-12-19 <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=20404>

Regeringsbeslut, Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12, 2020-01-30,

<https://www.regeringen.se/490b45/contentassets/8bde20baac134a11a604e4501a371574/uppdrag-att-utreda-och-redogora-for-mojligheter-och-forutsattningar-for-sveriges-genomforande-av-parisavtalets-artikel-12.pdf>

Artikel 1-3 Övergripande

Europeiska Kommissionen, 2020, EU:s klimat och energiramverk (websida besökt 2020-08-26) https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en

Europeiska Kommissionen, 2019, Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén samt Regionkommittén. Pdf:

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/SV/COM-2019-640-F1-SV-ANNEX-1-PART-1.PDF>

För djupare analys av förutsättningarna för en höjning av EU:s klimatambition till 2030 hänvisar vi till regeringsuppdraget ”Förutsättningar för en höjning av EU:s klimatambition till 2030, som Naturvårdsverket lämnade över till Miljödepartementet april 2020. <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2020/forutsattningar-for-en-hojning-av-EUs-klimatambition-till-2030.pdf>

Prop. 2016/17:146, Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, Stockholm: Miljö- och energidepartementet.

Naturvårdsverket, 2019, Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2019 - Industrin i fokus,

<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6911-7.pdf?pid=25851>

Naturvårdsverket, 2019, Underlag till regeringens klimatpolitiska handlingsplan.
Pdf: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6879-0.pdf?pid=24382>

Klimatpolitiska rådet, 2020, Klimatpolitiska rådets rapport 2020,
<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2020/05/klimatpolitiskaradetrapport2020.pdf>

Artikel 4-6 Utsläpps begränsningar

SOU 2020:4 Vägen till en klimatpositiv framtid,
<https://www.regeringen.se/48ec20/contentassets/1c43bca1d0e74d44af84a0e2387bf/bcc/vagen-till-en-klimatpositiv-framtid-sou-20204>

Artikel 5 – Kolsänkor, inklusive skog

EU 2018/841, Förordning om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030

Naturvårdsverket 2019, Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2019 - Industrin i fokus, Rapport 6911, ISBN 978-91-620-6911-7
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6911-7.pdf?pid=25851>

KSLA och Skogshistoriska Sällskapet, 2017-10-31, Sammanfattning av seminarie Det skogliga biståndet så här långt Vad hände och vad blev det av det?,
<https://sifi.se/wp-content/uploads/2018/01/2017-10-31-Rapport-Det-skogliga-bist%C3%A5ndet-s%C3%A5-h%C3%A4r-l%C3%A4ngt-1.pdf>

Artikel 7-8 Anpassning

Regeringskansliet, Sweden's Seventh National Communication on Climate Change, 2017
<https://www.regeringen.se/49c71f/contentassets/7473906155764a13b9b3e4b5538a4820/swedens-seventh-national-communication-on-climate-change.pdf>

European Commission, EU Adaptation Strategy, 2013
https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_sv

Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning
https://www.regeringen.se/494483/contentassets/8c1f4fe980ec4fcb8448251acde6bd08/171816300_webb.pdf

IVL, Klimatanpassning 2019 - Så långt har Sveriges kommuner kommit, Nr C 394, Juni 2019

<https://www.svenskforsakring.se/globalassets/rapporter/klimatanpassning-2019/2019-klimatanpassning--langrapport.pdf>

Regeringsbeslut, Uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön, 2018-06-07

<https://www.regeringen.se/49d7ae/contentassets/09404a9d02614cc2a6aca611b31395ca/uppdrag-att-samordna-det-nationella-klimatanpassningsarbetet-for-den-byggda-miljon-dnr-m201801716kl>

Lagrådsremiss, En förbättrad beredskap i kommunerna för klimatets förändring, 2018-02-08

<https://www.regeringen.se/490aa8/contentassets/56a63aa10c684cbe8ea05044608fbc9/en-forbatttrad-beredskap-i-kommunerna-for-klimatets-forandring>

Regeringskansliet, Sweden's fourth Biennial Report under the UNFCCC, December 2019

https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Fourth%20Biennial%20report_%20Sweden.pdf

Regeringens skrivelse 2016/17:60, Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/policyramverk-for-svenskt-utvecklingssamarbete_H40360/html

Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, 2020-01-30

<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=20757>

Svensk Försäkring, Vem tar ansvar för klimatanpassningen? – klimatanpassning ur ett försäkringsperspektiv, 2015

https://www.svenskforsakring.se/globalassets/rapporter/klimat/sf_rapport_klimatanpassning.pdf

Finansinspektionen, Klimatförändringar och finansiell stabilitet, 2016-03-07

<https://www.fi.se/contentassets/df3648b6cbf448ca822d3469eca4dea3/klimat-finansiell-stabilitet-mars2016-ny.pdf>

Regeringsbeslut, Uppdrag till Finansinspektionen om uppföljning av finansmarknadsaktörers klimatrapportering, 2020-04-23

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/04/uppdrag-till-finansinspektionen-om-uppfoljning-av-finansmarknadsaktorerers-klimatrapportering/>

MSB, Nationell risk- och förmågebedömning 2019, maj 2019, MSB1392,
<https://rib.msb.se/Filer/pdf/28836.pdf>

IVL Svenska Miljöinstitutet, Screening av nationellt arbete med klimatanpassning utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner, 2020, Nr C502,
<https://www.ivl.se/download/18.4b6d4d801726dd55433a2/1591022693603/C502.pdf>

Artikel 2.1.C och 9 Klimatfinansiering

Miljö- och energidepartementet, 2018-06-08, Swedens Seventh Communication on Climate Change, 2017

<https://www.government.se/49c920/contentassets/f947f4f4b7ac4af3baadfc827d97557a/swedens-seventh-national-communication-on-climate-change.pdf>

Regeringsbeslut, Uppdrag till Finansinspektionen om uppföljning av finansmarknadsaktörers klimatrapportering, 2020-04-23

<https://www.regeringen.se/499194/contentassets/b54329554053472fbd5dab11a3c00466/uppdrag-till-finansinspektionen-om-uppfoljning-av-finansmarknadsaktorer-klimatrapportering.pdf>

ESMA, 2020, Joint Consultation Paper - ESG disclosures, 2020-04-23

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/jc_2020_16_-_joint_consultation_paper_on_esg_disclosures.pdf

Regeringsbeslut, Uppdrag att se över hur de svenska och internationella exportfinansieringssystemen ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser, 2020-03-05

<https://www.ekn.se/globalassets/dokument/styrning/regeringsuppdrag-till-ekn-2020.pdf/>

World Resources Institute, Climate Watch, <https://www.climatewatchdata.org/>

OECD Data, Gross domestic product (GDP), 2019 or latest available

<https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>.

IEA, World energy investment 2020, Flagship report, May 2020

<https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2020/key-findings>

Tvärgående artiklar

Artikel 11 Kapacitetsuppbyggnad

Europeiska kommissionen, EU:s bistånd – mottagare och resultat, (Websida besökt 2020-08-26) https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/recipient-and-results-eu-aid_sv

Sida, Långsiktigt utvecklingssamarbete, 2020-05-20 (Websida besökt 2020-08-26) <https://www.sida.se/Svenska/sa-fungerar-bistandet/olika-sorters-bistand/langsiktigt-utvecklingssamarbete/>

Artikel 13 Transparent rapportering och uppföljning

Lettiska ordförandeskapet i EU, Intended Nationally Determined Contribution of the EU and its Member States, 2015-03-06 <https://www4.unfccc.int/sites/ndcstaging/PublishedDocuments/European%20Union%20First/LV-03-06-EU%20INDC.pdf>

Europeiska kommissionen, 2030 climate & energy framework, 2014, https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en

Europaparlamentet och rådet, 2018, Förordning 2018/1999 om styrningen av energunionen och av klimatåtgärder..., 2018-12-11 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&from=SV>

Europeiska kommissionen, Implementing regulation 749/2014/EG on structure, format, submission processes and review of information reported by Member States pursuant to Regulation (EU) No 525/2013 of the European Parliament and of the Council, 2014-06-30 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0749&from=ES>

Europeiska kommissionen, Förordning 666/2014/EG om fastställande av väsentliga krav på unionens inventeringssystem och beaktande av förändringar i den globala uppvärmningspotentialen och internationellt överenskomna inventarieriktlinjer i enlighet med Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 525/2013, 2014-03-12 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0666&from=EN>

ESR: Effort Sharing Regulation, Europeiska kommissionen, 2018, Förordning (EU) 2018/842 https://ec.europa.eu/clima/policies/effort/regulation_en

Europaparlamentet och rådet, 2018, Förordning (EU) 2018/841 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0841&from=EN>

Regeringsbeslut, Uppdrag till Naturvårdsverket att lämna förslag till ändringar i klimatrapporteringsförordningen mot bakgrund av nya krav, 2019-11-14
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Oversyn-av-klimatrapporteringsforordningen/>

Klimatrapporteringsförordning (2014:1434)

Europaparlamentets och rådet, 2013-05-21, Förordning 525/2013 om en mekanism för att övervaka och rapportera utsläpp av växthusgaser och för att rapportera annan information på nationell nivå och unionsnivå som är relevant för klimatförändringen och om upphävande av beslut nr 280/2004/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 662/2014.

Naturvårdsverket, Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet - Redovisning av ett regeringsuppdrag , 2020-02-19, NV-02575-19
http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2020/nv-02575-19-redovisning_agp-luftkvalitet-slutlig-version.pdf

Tvärgående ämnesområden

Jämställdhet

United Nations FCCC, Enhanced Lima work programme on gender and its gender action plan, CP/2019/L.3, 12 December 2019, <https://unfccc.int/documents/204536>

”Integrera genus i klimatanpassningen!”, Karin Edvardsson Björnberg & Sven Ove Hansson, FOI-R--3405—SE. ISSN 1650-1942 Februari 2012. FOI. KTH.

List of Gender Focal Points under the UNFCCC, (Websida besökt 2020-08-25), <https://unfccc.int/topics/gender/resources/list-of-gender-focal-points-under-the-unfccc>

Regeringskansliet, Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 med inriktning och åtgärder för år 2019, 2019
<https://www.regeringen.se/49a686/contentassets/26523314f1e94e44b7c6f19226290279/utrikesforvaltningens-handlingsplan-for-feministisk-utrikespolitik-20192022.pdf>

Prop. 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan, 2019-12-17,
<https://www.regeringen.se/4afbe4/contentassets/61f93d2abb184289a0c81c75395207b6/en-samlad-politik-for-klimatet--klimatpolitisk-handlingsplan-prop.-20192065>

Naturvårdsverket, Jämställdhetsmyndigheten, Energimyndigheten, ”Förslag som kan bidra till att integrera jämställdhet i Sveriges genomförande av Parisavtalet”, NV-05344-19, 2019-10-31

SIDA, Plan för jämställdhetsintegrering på Sida 2015-2018, Carolina Wennerholm, Ärendenummer 15/001226, 2015-11-02
https://www.sida.se/globalassets/sida/sve/om-oss/sa-styrs-vi/039443-15-bilaga-1-plan-for-jamstalldhetsintegrering-pa-sida-2015--2018-1684974_1_1.pdf

Regeringskansliet, Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018-2022,
<https://www.regeringen.se/land--och-regionsstrategier/2018/05/strategi-for-sveriges-utvecklingssamarbete-for-global-jamstallldhet-och-kvinnors-och-flickors-rattigheter-20182022/>

Regeringskansliet, Sweden’s draft integrated national energy and climate plan - According to Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council on the Governance of the Energy Union and Climate Action
<https://www.government.se/reports/2019/01/swedens-draft-integrated-national-energy--and-climate-plan/>

Regeringskansliet, Rapportering enligt förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder: Sveriges långsiktiga strategi för minskning av växthusgasutsläppen, 2019-12-19,
<https://www.regeringen.se/rapporter/2019/12/langsiktig-strategi-for-minskning-av-vaxthusgasutslappen/>

Regeringsbeslut, Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12, M2020/00157/K1, 2020-01-30

Swedens fourth Biennial Report under the UNFCCC, 2017,
<https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6900/978-91-620-6905-6/>

Urfolk

Naturvårdsverket, Konventionen om biologisk mångfald och svensk naturvård Sammanfattning av Sveriges fjärde nationella rapport till sekretariatet för konventionen om biologisk mångfald, Rapport 6389, 2010
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-6389-4.pdf>

UN, United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, A/61/L.67, 2007-09-12 <https://www.sametinget.se/2836>

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Sametingslag (1992:1433)

Regeringsbeslut, Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Sametinget, 2019-12-17 <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=20387>

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 61/295, 2007-09-13 <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html>

Klimatpolitiska rådet, Årsrapport 2019, <https://www.klimatpolitiskaradet.se/arsrapport-2019/>

Regeringskansliet, Rapportering enligt förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder: Sveriges långsiktiga strategi för minskning av växthusgasutsläppen <https://www.regeringen.se/rapporter/2019/12/langsiktig-strategi-for-minskning-av-vaxthusgasutslappen/>

Regeringskansliet, Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020 <https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/60a67ba0ec8a4f27b04cc4098fa6f9fa/handlingsplan-agenda-2030.pdf>

Regeringskansliet, Remissammanställning av delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om ett klimatpolitiskt ramverk inklusive långsiktigt klimatmål (SOU 2016:21), M2016/00703/K1, 2016-09-14 <https://www.regeringen.se/4a6540/contentassets/a73d609a28274b86961a199eb16c16bc/remissammanstallning-av-delbetankande-fran-miljomalsberedningen.pdf>

Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/nationell-strategi-for-klimatanpassning_H503163

UNFCCC, Initial workplan (2020-2021) of the Local Communities and Indigenous Peoples Platform, December 2019, <https://unfccc.int/topics/local-communities-and-indigenous-peoples-platform/the-big-picture/introduction-to-lcipp/initial-workplan-2020-2021-of-the-local-communities-and-indigenous-peoples-platform>

Heinrich Böll Stiftung European union, Geothermal Energy and Indigenous Communities: The Olkaria Projects in Kenya, Dr. Ben R. Ole Koissaba, <https://eu.boell.org/sites/default/files/geothermal-energy-and-indigenous-communities-olkariaproject-kenya.pdf>

Kulturdepartementet, Utkast till lagrådsremiss - En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket, 2019-06-20

<https://www.regeringen.se/remisser/2019/07/remiss-av-utkast-till-lagratsremiss-en-konsultationsordning-i-fragor-som-ror-det-samiska-folket/>

Sametinget, Handlingsplan för samiska näringar och samisk kultur, 2017

https://www.sametinget.se/klimatanpassning_handlingsplan

Prop. 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan, 2019-12-17,

<https://www.regeringen.se/4afbe4/contentassets/61f93d2abb184289a0c81c75395207b6/en-samlad-politik-for-klimatet--klimatpolitisk-handlingsplan-prop.-20192065>

Mänskliga rättigheter

Heinrich Böll Stiftung European union, Geothermal Energy and Indigenous Communities: The Olkaria Projects in Kenya, Dr. Ben R. Ole Koissaba,

<https://eu.boell.org/sites/default/files/geothermal-energy-and-indigenous-communities-olkariaproject-kenya.pdf>

OECD, The Development Dimension - The only way forward - Aligning

development Co-operation and Climate Action, 2019, sid 20 [https://www.oecd-](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5099ad91-en.pdf?expires=1598596119&id=id&accname=ocid195089&checksum=F53558A1CEEC4347837C035B470A2C39)

[ilibrary.org/docserver/5099ad91-](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5099ad91-en.pdf?expires=1598596119&id=id&accname=ocid195089&checksum=F53558A1CEEC4347837C035B470A2C39)

[en.pdf?expires=1598596119&id=id&accname=ocid195089&checksum=F53558A1](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5099ad91-en.pdf?expires=1598596119&id=id&accname=ocid195089&checksum=F53558A1CEEC4347837C035B470A2C39)

[CEEC4347837C035B470A2C39](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5099ad91-en.pdf?expires=1598596119&id=id&accname=ocid195089&checksum=F53558A1CEEC4347837C035B470A2C39)

Bilaga A - Artikel 1-3 Övergripande

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Artikel 1 – Definitioner			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
1a-c		Inga krav.	

Artikel 2 – Övergripande mål			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
2.1		Inga krav.	
2.1a		Inga krav.	
2.1b		Inga krav.	
2.1.c		Inga krav.	
2.2		Inga krav.	

Artikel 3 – Alla ska bidra			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
3		Inga krav.	

Bilaga B - Artikel 4-6

Utsläppsbegränsningar

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Artikel 4 – Utsläppsbegränsningar			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
4.1	Aim	Parterna siktar på att nå toppen av de globala utsläppen så snart som möjligt och därefter genomföra snabba utsläppsminskningar i enlighet med bästa möjliga teknik för att åstadkomma balans mellan utsläpp och upptag under andra halvan av seklet på ett sätt som tar hänsyn till jämlikhet, hållbar utveckling och fattigdomsutrotande.	Detta är en allmänt hållen målsättning för parterna. Sverige arbetar med frågorna genom den klimatpolitiska processen och det svenska klimatmål som satts till 2045, generellt klimat- och miljöarbete, jämställdhetsarbetet, bistånd, politiken för global utveckling (PGU) m.m.
4.2	Shall	Parterna ska upprätta NDC:er som de tänker uppnå. Parterna ska genomföra nationella utsläppsminskningar i syfte att uppnå NDC:n.	Detta är omhändertaget genom den klimatpolitiska processen och det svenska klimatmålet samt genom EU:s gemensamma NDC.
4.3	Will	Parternas efterföljande NDC:er kommer att utgöra en ambitionshöjning jämfört med den tidigare och högsta möjliga ambition i förhållande till olika nationella förutsättningar.	Detta tas om hand genom EU:s gemensamma NDC.
4.4	Should	Utvecklade länder bör ha absoluta utsläppsmål som omfattar alla sektorer.	Sveriges klimatmål till 2045 uppfyller detta krav. Dock inte 2030- och 2040-målen. Internationell sjöfart och internationellt flyg ingår inte.
4.5	Shall	Stöd till utvecklingsländers genomförande av NDC:er ska ges i enlighet med art 9-11.	Hänvisar till artikel 9-11.
4.6	-	Inga krav.	-
4.7	Can	Sidonyttor av utsläppsminskningåtgärder från anpassningsåtgärder och/eller ekonomiska differentieringsplaner kan bidra utsläppsminskningresultat under denna artikel.	Detta är inget krav, men något som är viktigt att känna till ur ett redovisningsperspektiv.
4.8	Shall	När parterna kommunicerar sin NDC ska information som är nödvändig för transparens och förståelse av NDC:n också lämnas, i enlighet med beslut 1/CP.21 och andra relevanta beslut. Kopplar till beslut 4/CMA.1.	Detta är omhändertaget inom ramen för EU:s process med den s.k. ICTU:n. Vad EU uppger som svar under varje område är föremål för förhandling.
4.9	Shall	Parterna ska kommunicera NDC:er vart femte år i enlighet med beslut	Detta tas om hand genom EU:s gemensamma NDC.

		1/CP.21 och andra relevanta beslut och informeras av GST. Kopplar till paragraferna 23-25 i Parisbeslutet 1/CP.21.	
4.10	-	Inga krav.	-
4.11	May	Parterna kan när som helst justera sin existerande NDC för att höja ambitionen, i enlighet med vägledning antagen av COP.	Vägledning för sådana justeringar saknas och EU arbetar för att föra upp frågan som en agendapunkt under förhandlingarna.
4.12	-	Inga krav. Kopplar till beslut 5/CMA.1.	-
4.13	Shall	Parterna ska redovisa sina NDC:er och främja miljöintegritet, transparens, riktighet, fullständighet, jämförbarhet och konsistens och säkerställa att ingen dubbelräkning sker i enlighet med vägledning antagen av COP.	Detta ligger både på Sverige och EU. EU hanterar rapporteringen av NDC:n till FN. Sverige rapporterar till EU i enlighet med EU:s styrningsförordning (EU) 2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Denna ses för närvarande över.
4.14	Should	Parterna bör ta hänsyn till existerande metoder och vägledning under konventionen och i ljuset av artikel 4:13, vid genomförandet av utsläppsminskningar under NDC:n.	Detta ligger både på Sverige och EU. EU hanterar rapporteringen av NDC:n till FN. Sverige rapporterar till EU i enlighet med EU:s styrningsförordning (EU) 2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Denna ses för närvarande över.
4.15	Shall	Vid implementeringen av detta avtal ska parterna ta hänsyn till parter med ekonomier som påverkas mest av utsläppsminskningssåtgärderna, i synnerhet utvecklingsländer. Kopplar till paragraf 33 i Parisbeslutet och beslut 7/CMA.1.	Paragrafen rör agendafrågan "Respons Measures". Trots formuleringen som ger intryck av ett skall-krav som riktar sig till parterna får frågan anses hanterad genom upprättandet av ett forum, en expertgrupp och en arbetsgrupp genom paragraf 33 i Parisbeslutet och beslut 7/CMA.1.
4.16	Shall	Parter inkl organisationer såsom EU och dess medlemsstater som har en överenskommelse om att agera gemensamt under paragraf 2 i denna artikel, ska informera sekretariatet	Detta hanteras av EU.

		om innehållet i överenskommelsen inklusive utsläppsnivåerna som allokerats respektive part under relevant tidsperiod, när de kommunicerar sina NDC:er.	
4.17	Shall	Varje part till en sådan överenskommelse ansvarar för sin utsläppsnivå som angetts i överenskommelsen i enlighet med paragraferna 13-14 i denna artikel och artiklarna 13 och 15.	Detta omhändertas genom Sveriges klimatmål.
4.18	Shall	Om parter som agerar gemensamt gör så inom ramarna för en organisation som EU som också är part till detta avtal är varje medlemsstat individuellt och tillsammans med organisationen ansvarigt för sina utsläppsnivåer i enlighet med överenskommelsen som kommunicerats under paragraf 16 i denna artikel i enlighet med paragraferna 13-14 i denna artikel och artiklarna 13 och 15.	Detta omhändertas genom Sveriges klimatmål.
4.19	Should	Alla parter bör sträva efter att formulera och kommunicera långsiktiga klimatstrategier, med hänsyn tagen till artikel 2 och olika kapacitet i ljuset av olika nationella förutsättningar.	Det återstår för Sverige att lämna in en långsiktig klimatstrategi under 2020.
DECISION 1/CP.21 – Adoption of the Paris Agreement			
Paragraf 22	<i>Invites</i>	Parterna uppmanas kommunicera sina första NDC:er i samband med ratificering av Parisavtalet och detta krav anses uppfyllt om en INDC kommunicerats innan parten gick med i Parisavtalet.	Detta krav är överspelat.
Paragraf 23	<i>Requests</i>	De parter vars NDC, i enlighet med beslut 1/CP.20, sträcker sig till 2025 ombeds inkomma med ny NDC år 2020 och därefter vart femte år, i enlighet med artikel 4:9 i Parisavtalet. Hänvisar till artikel 4:9 i Parisavtalet.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC som kommer att lämnas in under 2020.
Paragraf 24	<i>Requests</i>	De parter vars NDC, i enlighet med beslut 1/CP.20, sträcker sig till 2030 ombeds kommunicera eller uppdatera NDC:n år 2020 och därefter vart femte år, i enlighet med artikel 4:9 i Parisavtalet. Hänvisar till artikel 4:9 i Parisavtalet.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC som kommer att lämnas in under 2020.
Paragraf 25	<i>Shall</i>	Parterna ska inkomma med sina NDC:er enligt artikel 4 i Parisavtalet senast 9-12 månader innan relevant COP-möte och underlätta tydlighet, transparens och förståelse av NDC:erna inklusive genom en syntesrapport upprättad av UNFCCC-sekretariatet.	Detta omhändertas genom EU, som skickat in ett brev till FN angående EU:s process för att uppdatera sin NDC under 2020.

		Hänvisar till artikel 4 i Parisavtalet.	
Paragraf 26	-	Inga krav.	-
Paragraf 27	<i>May</i>	Parterna är överens om att för att informationen vid kommunikeringen av NDC:n ska vara tydlig, transparent och förståelig kan omfatta exempelvis kvantifierbar information om referenspunkt, tidsramar och/eller implementeringsperiod, omfattning och täckning, planeringsprocesser, utgångspunkter och metodologiska angreppssätt, inklusive för att mäta och bokföra utsläpp och sänkor, samt hur parterna anser sin NDC vara rättvis och ambitiös i ljuset av nationella förutsättningar och hur den bidrar till konventionens mål såsom det anges i artikel 2 i Parisavtalet.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC och kommunikeringen om densamma.
Paragraf 28-31	-	Inga krav.	-
Paragraf 32	<i>Shall & May</i>	Parterna ska tillämpa vägledningen enligt paragraf 31 på sin andra och alla efterföljande NDC:er och parterna kan välja att tillämpa vägledningen på sin första NDC. Kopplar, genom paragraf 31, till beslut 4/CMA.1.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC och kommunikeringen om densamma. EU kommer att följa vägledningen för sin första NDC.
Paragraf 33-34	-	Inga krav.	-
Paragraf 35	<i>Invites</i>	Parterna bjuds in att år 2020 kommunicera långsiktiga klimatstrategier till UNFCCC-sekretariatet enligt artikel 4:19 i Parisavtalet och sekretariatet ska publicera dessa på UNFCCC:s hemsida. Hänvisar till artikel 4:19 i Parisavtalet.	Det återstår för Sverige att lämna in en långsiktig klimatstrategi under 2020.
DECISION 4/CMA.1 – Further guidance in relation to the mitigation section of the decision 1/CP.21			
Paragraf 1	<i>Shall</i>	Hänvisar till artikel 4:5 i Parisavtalet.	Se ovan; artikel 4:5 Parisavtalet.
Paragraf 2	-	Inga krav.	-
Paragraf 3	-	Inga krav.	-
Paragraf 4	-	Inga krav.	-
Paragraf 5	<i>Should</i>	Hänvisar till artikel 4:4 i Parisavtalet.	Se ovan; artikel 4:4 Parisavtalet.
Paragraf 6	<i>Shall</i>	Hänvisar till artikel 4:8 i Parisavtalet.	Se ovan; artikel 4:8 Parisavtalet.
Paragraf 7	<i>Shall resp. Strongly encourages</i>	Parterna ska tillhandahålla informationen i bilaga 1 när de kommunicerar sin andra och alla efterföljande NDC:er och uppmanar parterna att göra det även för första	Bilaga 1 utgörs av "Information to facilitate clarity, transparency and understanding of nationally determined contributions", den s.k. ICTU. Detta omhändertas inom ramen för EU:s process. Vad EU uppger som svar under varje

		NDC:n, även vid uppdatering år 2020.	område i ICTU:n är föremål för förhandling.
Paragraf 8	-	Inga krav.	-
Paragraf 9	<i>Recalls</i>	Hänvisar till 1/CP.21, paragraf 27, som är tillämplig på parternas första NDC inklusive de som kommuniceras eller uppdateras 2020 enligt paragraf 24 i samma beslut.	Se ovan; paragraf 27 i Parisbeslutet, beslut 1/CP.21.
Paragraf 10	<i>Shall</i>	Parter vars NDC:er innehåller anpassnings- eller ekonomiska diversifieringsplaner som resulterar i utsläppsminskningar i form av en extra nytta ska tillhandahålla relevant information i enlighet med bilaga 1.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC och kommunikeringen av densamma.
Paragraf 11	<i>Shall</i>	Hänvisar till artikel 4:13.	Se ovan; artikel 4:13 i Parisavtalet.
Paragraf 12	-	Inga krav.	-
Paragraf 13	<i>Shall</i>	I enlighet med artikel 4:13 ska parterna bokföra sina NDC:er enligt vägledningen i bilaga 2.	Detta ligger både på Sverige och EU. EU hanterar rapporteringen av NDC:n till FN. Sverige rapporterar till EU i enlighet med EU:s styrningsförordning (EU) 2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Denna ses för närvarande över.
Paragraf 14	<i>Shall & May</i>	Hänvisar till Parisbeslutet 1/CP.21, paragraf 32.	Se ovan; paragraf 32 i Parisbeslutet 1/CP.21.
Paragraf 15	<i>Shall</i>	Vid bokföringen av utsläpp och sänkor inom NDC:erna ska parterna säkerställa att ingen dubbelräkning sker.	Detta ligger både på Sverige och EU. EU hanterar rapporteringen av NDC:n till FN. Sverige rapporterar till EU i enlighet med EU:s styrningsförordning (EU) 2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Denna ses för närvarande över.
Paragraf 16	<i>Shall</i>	Parter vars NDC:er innehåller anpassnings- eller ekonomiska diversifieringsplaner som resulterar i utsläppsminskningar i form av en extra nytta ska följa vägledningen i bilaga 2 gällande de extranyttorna.	Detta är inte aktuellt under nuvarande NDC. Skulle det vara aktuellt ligger ansvaret både på Sverige och EU. EU hanterar rapporteringen av NDC:n till FN. Sverige rapporterar till EU i enlighet med EU:s styrningsförordning (EU)

			2018/1999 och förordning om övervakning och rapportering (EU) nr 601/2012. I Sverige genomförs reglerna i styrningsförordningen genom klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Denna ses för närvarande över.
Paragraf 17	<i>Shall</i>	Parterna ska bokföra sina NDC:er i sina BTR-rapporter, inklusive en strukturerad sammanfattning, förenligt med vägledningen enligt artikel 13:7 (b) i Parisavtalet och annan vägledning beslutad av COP.	Detta ligger både på Sverige och EU. Både EU och medlemsstaterna ska upprätta BTR-rapporter. Se vidare avsnittet om artikel 13.
Paragraf 18	-	Inga krav.	-
Paragraf 19	<i>Notes</i>	Kännetecknen för NDC:erna framgår av Parisavtalet.	Detta omhändertas genom EU:s gemensamma NDC.
Paragraf 20	-	Inga krav.	-
DECISION 6/CMA.1 – Common time frames for nationally determined contributions referred to in Article 4, paragraph 10, of the Paris Agreement			
Paragraf 1	-	Inga krav.	-
Paragraf 2	<i>Shall</i>	Gemensamma tidsramar ska tillämpas på NDC:er från 2031 och framåt.	Detta kommer att omhändertas genom EU:s gemensamma NDC.
Paragraf 3	-	Inga krav.	-

Artikel 5 – Kolsänkor, inklusive skog			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
Paragraf 1	<i>should</i>	<p>Artikel 5 i Parisavtalet handlar i huvudsak om skog. Det innebär att LULUCF-sektorn är den enda sektorn som "pekas ut" genom att få en egen artikel i Parisavtalet. Artikel 5 innehåller två paragrafer.</p> <p>Först fastslås den övergripande riktningen med tydlig referens till FN:s klimatkonvention. Den första paragrafen speglar konventionens språk och ställer förväntningar på att alla parter bör vidta åtgärder inom markanvändningssektorn. Detta är den mer uttryckliga hänvisningen till markanvändningssektorn i avtalet.</p> <p><i>" 5.1 Parterna bör vidta åtgärder för att bevara och förbättra, i förekommande fall, sänkor och reservoarer av växthusgaser i enlighet med artikel 4, punkt 1 (d) i konventionen, inklusive skogar."</i></p>	<p>Sverige har en mycket stor kolsänka i sektorn markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF).</p> <p>Det sker betydande kolförrädsökningar/ökat nettoupptag (upptag minus avgång av koldioxid minus utsläpp av lustgas och metan) inom LULUCF-sektorn. Under perioden 1990–2018 har nettoupptaget i genomsnitt uppgått till knappt 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Det totala nettoupptaget inom hela sektorn var 42 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2018. Nettoupptaget motsvarar lite drygt 80 procent av de totala utsläppen från alla övriga sektorer i Sverige år 2018.</p> <p>Skogsmark utgör 63 procent av Sveriges areal. Inom denna marktyp har nettoupptaget ökat under perioden 1990 till och med 2018 från 36 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 43 miljoner ton. Att nettoinlagringen fortsatt är på en hög nivå beror på att tillväxten i levande träd och växter är större än avverkningen samt på kolinlagringen i mineraljord.</p> <p>EU:s gemensamma NDC omfattar LULUCF-sektorn och kolsänkor. EU:s LULUCF-förordning ställer höga krav på att i princip befintliga nettoupptag hos EU:s medlemsländer ska bibehållas. Det innebär för Sveriges del att LULUCF-sektorn årligen ska resultera i ett nettoupptag på 35-40 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2021-2030.</p>
Paragraf 2	<i>are encouraged</i>	<p>Det andra stycket i artikel 5 fokuserar på att minska skogsrelaterade utsläpp i utvecklingsländer. Det erkänner det befintliga REDD+ ramverket som i och med ett par slutliga metodbeslut vid COP21 är färdigförhandlat. Stycket nämner resultatbaserade betalningar som en möjlig modalitet</p>	<p>Sverige har varit en av de största skogliga biståndsgivarna. Det skogliga biståndet har dock minskat radikalt sedan 1980-talet som var den stora perioden i det rent skogliga biståndet, då 450 miljoner SEK årligen gick till detta. Under det senaste decenniet har skogen åter gjort en viss återkomst</p>

	<p>för att stödja REDD+. Stycket stöder även den Bolivianska ansatsen om att gemensamt verka för utsläppsbegränsning och klimatanpassning kopplat till skog (Joint Mitigation and Adaptation - JMA). Stycket avslutas med att betona vikten av samhällsnyttor utöver klimat kopplat till REDD+ och JMA, dvs. nyttor som t.ex. fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.</p> <p><i>" 5.2 Parterna uppmanas att vidta åtgärder för att genomföra och stödja, bland annat genom resultatbaserade betalningar, den befintliga ramen som anges i tillhörande vägledning och beslut som redan antagits under konventionen för: policystrategier och positiva incitament för verksamhet som rör minskade utsläpp från avskogning och utarmning av skog, och den roll som bevarande, hållbart skogsbruk och förbättring av kolinlagring i skogar i utvecklingsländer; och alternativa strategier, såsom gemensam ansats för både klimatbegränsning och anpassning för integrerad och hållbart skogsbruk, samtidigt som vikten av incitament, om lämpligt, för de nyttor förutom kol som är förknippade med sådana metoder."</i></p>	<p>i biståndet, men nu som en mindre och ofta diffus del i större program (t.ex. landsbygdsutveckling, fattigdomsbekämpning). Skogar och träd, inte enbart deras skydd utan också den potential som ligger i koldioxidlagring i växande skog (t.ex. REDD+), har också kommit tillbaka i samband med dagens fokus på klimatfrågan.</p>
--	--	---

Artikel 6 – Marknadsbaserade och icke-marknadsbaserade ansatser			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
6.1	Recognize	Parter kan genomföra frivilliga samarbeten vid implementeringen av sina NDC:er för att möjliggöra högre ambition och främja hållbar utveckling och miljöintegritet.	Se Regleringsbrev till Statens energimyndighet för budgetåret 2020 avseende anslag 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar enligt vilket anslagsposten får användas till insatser som utvecklar nya internationella samarbetsformer och resultatbaserad klimatfinansiering inom ramen för Parisavtalet under FN:s klimatkonvention, och särskilt dess artikel 6. Enligt Energimyndigheten skapas inga utsläppsminskningar inom ramen för nuvarande program. Ett nytt program för artikel 6-samarbeten behöver således utvecklas om utsläppsminskningar skapade genom artikel 6 ska användas mot Sveriges klimatmål och framtida EU-NDC:er.
6.2	Shall	Parterna ska stödja hållbar utveckling, säkra miljöintegritet, transparens och tillämpa robust bokföring i genomförandet av frivilliga samarbeten under artikel 6.2.	Regler behöver utvecklas för samtliga kriterier i artikel 6.2.
6.3	Shall	Användningen av internationellt överförda utsläppsminskningar (ITMO) mot NDC:er ska auktoriseras av deltagande parter och är frivillig.	Regler behöver utvecklas och en nationell institution för auktorisering behöver upprättas.
6.4	-	Inga krav.	-
6.5	Shall	Utsläppsminskningar skapade genom mekanismen i 6.4 ska inte användas för uppfyllandet av värdlandets NDC om de används av en annan part för att uppfylla dennes NDC.	Regler om undvikande av dubbelräkning behöver utvecklas.
6.6	-	Inga krav.	-
6.7	-	Inga krav.	-
6.8	Recognize	Parterna erkänner betydelsen av integrerade, holistiska och balanserade icke-marknadsbaserade angreppssätt... Dessa angreppssätt ska syfta till: a) Främja ambition gällande utsläppsminskningar och anpassning b) Öka offentlig och privat sektors deltagande i implementeringen av NDC:er; och c) Möjliggöra koordinering mellan olika verktyg och relevanta institutionella arrangemang.	Ett arbetsprogram för artikel 6.8 behöver utvecklas inom ramen för klimatförhandlingarna.

6.9	-	Inga krav.	-
DECISION 1/CP.21 – Adoption of the Paris Agreement			
Paragraf 36-40	-	Inga krav.	-

Bilaga C - Artikel 7-8 Anpassning

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Artikel 7 – Klimatanpassning			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet (COP 21)			
§ 1	-	Inget krav	
§ 2	-	Inget krav	
§ 3	-	Inget krav	
§ 4	<i>Recognize</i>	Parterna medvetna om det betydande anpassningsbehovet, att begränsning av utsläpp minskar anpassningsbehovet, att större anpassningsbehov ökar kostnader	Genomförs: Detta lyfts fram som en av grundpelarna för anpassning i Sverige genom Nationella strategin för klimatanpassning (Prop. 2017/18:163).
§ 5	<i>Acknowledge</i>	Anpassningsåtgärder ska vara genussensitiva, beakta utsatta grupper, samhällen och ekosystem, bygga på bästa tillgängliga kunskap, traditionell kunskap ska beaktas, klimatanpassning integreras i socioekonomiska och miljörelaterade åtgärder och politik.	<p>Genomförs delvis: Samtliga av områdena som räknas upp enligt §5 återspeglas inte fullständigt i det svenska klimatanpassningsarbetet.</p> <p>Genus: Jämställdhetsfrågor lyfts inte fram i Sveriges nationella klimatanpassningsstrategi. Jämställdhetsmyndigheten ingår inte heller som en del i klimatanpassningsförordningen 2018:1428. Det finns inte heller någon skrivelse i förordningen om att jämställdhets/genderfrågor ska integreras i framtagandet av handlingsplaner för klimatanpassning. Jämställdhetsfrågan kommer till större uttryck genom Sveriges utvecklingssamarbete/klimatbistånd (se DECISION 9.7/CP.24 nedan).</p> <p>Beakta utsatta grupper: Det finns ett flertal exempel på hur det svenska klimatanpassningsarbetet beaktar utsatta grupper: Riskhanteringsplaner för värmebölja som riktas mot sårbara samhällsgrupper så som äldre och barn, Sametinget ingår bland annat i det nationella myndighetsnätverket för klimatanpassning och driver i samverkan med andra myndigheter ett flertal klimatanpassningsprojekt. På internationell nivå finns tydliga strukturer för samiskt deltagande. För migranter, funktionshindrade och generellt utsatta människor pågår inte någon särskild insats i klimatanpassningsarbetet på</p>

			<p>nationell nivå och en särskild prioritering för att involvera dessa grupper omnämns inte i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning.</p> <p>Beakta utsatta samhällen: I Sveriges nationella klimatanpassningsstrategi utreds samhällets sårbarhet mot klimatförändringarna och ett flertal sektorer pekas ut som särskilt sårbara och därför angelägna att hantera/beakta ut klimatanpassningssynpunkt. Nedan nämns två konkreta exempel på beaktande av utsatta samhällen: Sametinget ingår bland annat i det nationella myndighetsnätverket för klimatanpassning och driver i samverkan med andra myndigheter ett flertal klimatanpassningsprojekt, bland annat för att utreda klimatförändringens påverkan på rennäringen och kulturarvet. På internationell nivå finns tydliga strukturer för samiskt deltagande. Ett annat exempel är Regional kustsamverkan som är ett nätverk mellan myndigheter, länsstyrelser och berörda kommuner för att utreda kustområdens sårbarhet inför havsnivåhöjning och föreslå åtgärder.</p> <p>Beakta utsatta ekosystem: Enligt nationella strategin för klimatanpassning lyfts biologiska och ekologiska effekter fram som ett särskilt angeläget område för klimatanpassning. Ekosystemtjänstbaserade/naturbaserade lösningar för klimatanpassning lyfts fram som ett viktigt arbetsområde. Enligt Sveriges klimatlag (2017:720) framgår också att regeringen ska bedriva ett klimatpolitiskt arbete som bidrar till att skydda ekosystemen mot skadliga effekter av klimatförändring. Flertalet parallella insatser (forskning, vägledning, bidrag mm.) pågår inom ramen för det nationella klimatanpassningsarbetet för att hantera klimatförändringens påverkan på utsatta ekosystem.</p> <p>Bygga på bästa tillgängliga kunskap: Enligt nationella strategins vägledande principer ska anpassningsåtgärder vara vetenskapligt underbyggda och bygga på en analys av risker och konsekvenser med utgångspunkt i senast tillgängliga kunskap från bland annat FN:s internationella klimatpanel (IPCC).</p> <p>Traditionell kunskap ska beaktas:</p>
--	--	--	---

			<p>Genom Handlingsplanen för jämställdhet: GAP (2020–2025)¹⁶⁰ uppmuntras parterna att integrera lokal och traditionell kunskap i skapandet av klimatpolicys. Sametinget ingår bland annat i det nationella myndighetsnätverket för klimatanpassning och driver i samverkan med andra myndigheter ett flertal klimatanpassningsprojekt, bland annat för att utreda klimatförändringens påverkan på rennäringen och kulturarvet. Inom ramen för dessa projekt är den lokala kunskapen central och vägledande. På internationell nivå finns också tydliga strukturer för samiskt deltagande. Samtidigt är beaktande av traditionell kunskap inget som omnämns i den nationella strategin för klimatanpassning.</p> <p>Integrering av klimatanpassning i socioekonomiska och miljörelaterade åtgärder och politik:</p> <p>Genom nationella strategin för klimatanpassning och förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete har Sverige tagit tydliga steg mot att integrera klimatanpassningsfrågan i olika sektors arbete (såväl socioekonomiska som miljömässiga). Genom att sektorsmyndigheterna själva har i uppdrag att ta fram myndighetsmål för klimatanpassning och föreslå åtgärder inom sitt ansvarsområde bidrar detta till att frågan genomsyrar policy, politik och åtgärder inom ett växande antal samhällssektorer i Sverige. Samtidigt är förordningen och strategin relativt nya och frågan om klimatanpassningsfrågans integrering är ett pågående arbete.</p>
§ 6	<i>Recognize</i>	Inser vikten av internationellt samarbete kring anpassningsinsatser och stöd till utvecklingsländer,	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed countries Fund (LDCF). Av</p>

¹⁶⁰ Viss forskning har genomförts kring genusaspekter av klimatanpassning, men denna har inte skapat någon större resonans i det svenska arbetet.

			<p>klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige sitter också med i Anpassningsfondens styrelse och har där en aktiv och pådrivande roll. Bistandsminister Peter Eriksson deltar även i Adaptation Commission och driver där en aktiv agenda för att stärka anpassningsfrågorna i relation till utvecklingsländernas insatser. Sverige sprider också kunskap genom internationella grupper kopplat till klimatförhandlingarna och skriver inlagor till UNFCC. Inför kommande högnivåmöte är Sverige med och planerar för en dialog om klimat och klimatanpassning på land och en om klimat och klimatanpassning i hav (Sverige deltar och författar inlagor).</p> <p>Samtidigt ska det understrykas att Sveriges stöd till utvecklingsländer inte styrs av Parisavtalets artiklar i sig utan regeringens egna strategier och mål för det svenska biståndsarbetet, men att anpassning är en integrerad del av detta arbete. I grunden baseras stödet på utvecklingsländernas egna behov och efterfrågan.</p> <p>Genomförandet av Förordning 2018:1428 Om myndigheters klimatanpassningsarbete lyfts också fram som en viktig del i arbetet med att forma myndighetsvisa mål, konkretisera och integrera klimatanpassningsarbetet inom myndigheternas organisation som hanterar bistånd och stöd till utvecklingsländer.</p>
§ 7	<i>Should</i>	<p>Parterna bör stärka samarbete för att förbättra klimatanpassningsåtgärder genom:</p> <p>a) att utbyta information, god praxis, erfarenheter och lärdomar, när så är lämpligt också i den mån dessa gäller vetenskap, planering, politik och genomförande som gäller anpassningsåtgärder,</p> <p>b) att förstärka institutionella arrangemang, inbegripet de arrangemangen enligt konventionen som tjänar detta avtal, för att stödja sammanställning av relevant information och kunskap och</p>	<p>a.) Genomförs:</p> <p>Sverige driver ett aktivt erfarenhets och informationsutbyte på flera olika sätt. Dels genom deltagande vid förhandlingarna inför/under COP (Side-events m.m.), genom författande av inlagor till EU/UNFCC, genom deltagande i EU WG6 för klimatanpassning, arbetsgrupp för anpassning (EGA) under WPIEI Climate Change, i EEA genom NFC och NRC:er där ett flertal myndigheter bidrar med expertkompetens, internationella engagemang enligt uppräknig i § 6. Bilateral och multilateral utvecklingsprojekt genom SIDA och sektorsmyndigheters arbete, Utbyte av klimatinformation genom Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI (finns bland annat exempelsamling på engelska).</p>

		<p>tillhandahållande av tekniskt stöd och vägledning till parter,</p> <p>c) att förstärka vetenskaplig kunskap om klimat, inbegripen forskning,</p> <p>systematisk klimatövervakning och system för tidig varning, på ett sätt som upplyser klimattjänster och stöder beslutsfattande,</p> <p>d) att bistå parter som är utvecklingsländer med att identifiera effektiva anpassningsförfaranden, anpassningsbehov, prioriteringsområden, stöd som getts och erhållits för anpassningsåtgärder och anpassningsinsatser, samt utmaningar och luckor, på ett sätt som är förenligt med och uppmuntrar till god praxis, och</p> <p>e) att förbättra anpassningsåtgärdernas effektivitet och varaktighet.</p>	<p>b.) Genomförs: Sverige arbetar aktivt med att stärka institutionella arrangemang som kopplar an till klimatkonventionen: exempelvis har Sverige sedan 2018 tagit fram en nationell strategi för klimatanpassning med en policycykel för uppföljning av det svenska klimatanpassningsarbetet, en förordning som styr myndigheternas klimatanpassningsarbete, lagändringar för att stärka kommunernas anpassningsarbete, förtydligande samordningsuppdrag för klimatanpassning hos berörda myndigheter, etablerat ett expertråd för klimatanpassning. Samtliga åtgärder syftar till att stärka policy för att främja det svenska klimatanpassningsarbetet. Andra exempel är det nya uppföljningssystemet för klimatanpassning (KLIRA) som SMHI håller på att utveckla, vilket avser förbättra det svenska insamling och rapporteringsarbetet i linje med klimatkonventionen.</p> <p>c.) Genomförs: SMHI:s uppdrag om tillhandahållande av relevant och aktuell klimatinformation/klimatanalys samt uppdraget genom nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning. Varningssystem för värmebölja finns i Sverige, även varningar för diverse väderföreteelser med koppling till klimat. MSB ansvarar också för flera tjänster för tidig varning. Dessa utvecklas inom ramen för nationell samverkan och nationell/lokal samverkan. Ett exempel är Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) som är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. Systemet består av meddelanden i radio och TV, och ibland utomhussignalen "Hesa Fredrik". Vidare tillhandahåller Naturvårdsverket genom fjällsäkerhetsrådet lavinprognoser. Klimatövervakning genom miljömålsuppföljningen samt SMHI:s prognosystem. Forskningsmedel för förstärkning av vetenskaplig kunskap genom SMHI, FORMAS, myndigheternas egna forskningsanslag m.m. För närvarande utvecklar SMHI också varningssystem för översvämning: https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/ny-hydraulisk-modell-for-oversvamningar-1.161733</p> <p>d.) Genomförs: Sverige bidrar till att stödja parter som är utvecklingsländer i anpassningsförfaranden genom diverse</p>
--	--	--	---

			<p>bilaterala/multilaterala anpassningsprojekt likt beskrivet i § 6 i denna artikel samt stödjer utvecklingsländer genom att författa inlagor till UNFCCC kring vikten av att beakta traditionell kunskap och urfolks rättigheter i klimatanpassningsarbete. Sverige Deltar också i bland annat Adapataton Commission och sitter med i Gröna klimatfondens styrelse. Stöd ges också till Gröna klimatfonden, till UNFCCC sekretariatet, Anpassningsfonden och genom Sveriges utvecklingsbistånd. Samtidigt ska det understrykas att Sveriges stöd till utvecklingsländer inte styrs av Parisavtalets artiklar i sig utan regeringens egna strategier och mål för det svenska biståndsarbetet, men att anpassning är en integrerad del av detta arbete. I grunden baseras stödet på utvecklingsländernas egna behov och efterfrågan. Det är alltså Sveriges partners i biståndsarbetet som själva identifierar de utmaningar man vill arbeta med och den svenska bilaterala strategin bedöms mot det behovet.</p> <p>e.) Genomförs: Sverige är en del av Klimatkonventionen och i flertalet undergrupper som behandlar klimatanpassning, i diverse Europeiska klimatanpassningsnätverk (EEA, EPA-IG, ENCA, BaltAdapt m.fl.), internationella engagemang enligt uppräknning i § 6, bilaterala och multilaterala utvecklingsprojekt genom SIDA och sektorsmyndigheters arbete, Utbyte av klimatinformation som rör effektivitet och varaktighet delas också genom Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI (finns bland annat exempelsamling på engelska). Den utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet som genomförs av Expertrådet för klimatanpassning inför revideringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning 2023 undersöker nuläget vad gäller Sveriges sårbarhet inför klimatförändringar. Tillsammans med SMHI:s pågående regeringsuppdrag (2020) om att lämna förslag på en uppföljningsstruktur (med effektindikatorer) för det svenska klimatanpassningsarbetet skapas också ytterligare underlag kring anpassningsåtgärders effektivitet och varaktighet att dela i de samverkansnätverk för klimatanpassning som nämnts ovan.</p>
§ 8	<i>Encourages</i>	Inget krav (avser ej parter)	-
§ 9	<i>Shall</i>	Varje part ska, när så är	a.) Genomförs: Sverige har sedan ett antal år tillbaka drivit en progressiv

		<p>lämpligt, inleda förfaranden för anpassningsplanering och genomföra anpassningsåtgärder, bl.a. utveckling eller förbättring av relevanta planer, politik och/eller bidrag, vilka kan omfatta:</p> <p>a) genomförande av åtgärder, åtaganden och/eller insatser som gäller anpassning,</p> <p>b) utformande och genomförande av nationella anpassningsplaner,</p> <p>c) bedömning av konsekvenser av och utsatthet för klimatförändringen i syfte att utforma nationellt fastställda prioriterade åtgärder, med hänsyn till utsatta folk, platser och ekosystem,</p> <p>d) övervakning, utvärdering och lärdomar av anpassningsrelaterade planer, politik, program och åtgärder, och</p> <p>e) förstärkning av återhämtningsförmågan hos socioekonomiska och ekologiska system, bl.a. genom diversifiering av ekonomin och hållbar förvaltning av naturresurser.</p>	<p>policyutveckling på klimatanpassningsområdet genom såväl nationella och internationella insatser. Statliga utredningar har tillsats (SOU 2017:42 Vem har ansvaret?), Klimat och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60), Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat (SMHI 2015), en nationell strategi för klimatanpassning (Prop. 2017/18:163) har antagits, Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete har utfärdats, flertalet regeringsuppdrag till diverse myndigheter för att stärka det nationella klimatanpassningsarbetet, ett Nationellt expertråd för klimatanpassning har tillställts m.m.</p> <p>b.) Ej genomfört: Sverige har inte presenterat en nationell anpassningsplan utan har istället tagit fram en nationell klimatanpassningsstrategi. Uppdraget att ta fram handlingsplaner har istället delegerats till nationella myndigheter samt länsstyrelserna som tar fram en handlingsplan för respektive myndighet. Arbetet har skett genom regeringsuppdrag till specifika sektorsmyndigheter samt genom Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete.</p> <p>c.) Genomförs: En bedömning av konsekvenser av och utsatthet för klimatförändringen har gjorts genom klimat- och sårbarhetsutredningen från 2007 (SOU 2007:60), SMHI:s rapport "Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat" (SMHI 2015) samt genom Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42 Vem har ansvaret?). Underlagen har legat till grund för de av regeringen särskilt prioriterade områdena för klimatanpassning som pekas ut i den Nationella strategin för klimatanpassning. Länsstyrelserna har också sedan 2009 haft ett uppdrag att på regional nivå samordna arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat, ta fram klimatanpassningsplaner för länet samt rapportera sitt klimatanpassningsarbete till regeringen. Ett flertal myndigheter har också fått i uppdrag från regeringen att ta fram handlingsplaner för klimatanpassning för sitt sektorsområde. Sedan Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete trätt i kraft (1 januari 2019) har detta antal ökat. Handlingsplanerna bidrar till att sårbarhet till ett förändrat klimat utvärderas inom en rad olika</p>
--	--	--	---

			<p>sektorsområden i det svenska samhället. I nuläget genomför det nyligen tillsatta expertrådet för klimatanpassning en utvärdering av klimatanpassningsarbetet i Sverige, vilket kommer ligga till grund för revideringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning som sker 2023.</p> <p>d.) Genomförs delvis: Genomförs delvis genom krav i Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete där berörda myndigheter följer upp och återrapporerar sitt klimatanpassningsarbete enligt den struktur som SMHI anvisar. Expertrådet för klimatanpassning har också i uppdrag att följa upp hela Sveriges klimatanpassningsarbete (pågående enkätstudie 2020) och ge underlag till regeringen inför revideringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning vart 5:e år. SMHI har ett pågående regeringsuppdrag om hur uppföljningen ska gå till vilket kommer att rapporteras till regeringen 31 december 2020. En enkätstudie till samtliga 290 kommuner för att undersöka deras klimatanpassningsarbete genomförs av SMHI 2020. Även kommunrankningen som Svensk Försäkring/IVL genomför bidrar till en övervakning och utvärdering av framstegen i klimatanpassningsåtgärder på lokal nivå. Samtidigt är det svårt att följa upp allt arbete som genomförs och idag missas bland annat en djuplodande analys av privata aktörers arbete i uppföljningen.</p> <p>e.) Genomförs delvis: Vad gäller ekonomisk diversifiering genomförs detta inte idag i någon större utsträckning, diversifiering av ekonomi¹⁶¹ har utretts i rapporter från Finansinspektionen^{162, 163} men utan att leda till åtgärder i nuläget. Men nytt regeringsuppdrag till FI kom i april 2020 att utreda och ta fram verktyg för att mäta finansmarknadens aktörers utsatthet för klimatrelaterad risk¹⁶⁴. Däremot erbjuder svenska</p>
--	--	--	---

¹⁶¹ <https://www.fi.se/contentassets/df3648b6cbf448ca822d3469eca4dea3/klimat-finansiell-stabilitet-mars2016-ny.pdf>

¹⁶² <https://www.fi.se/contentassets/df3648b6cbf448ca822d3469eca4dea3/.pdf>

¹⁶³

			<p>försäkringsbolag försäkring mot klimatrelaterad risk¹⁶⁵.</p> <p>Vad gäller hållbar förvaltning av naturresurser arbetar Naturvårdsverket och ett flertal andra myndigheter/länsstyrelser/kommuner och andra aktörer aktivt med flera insatser för att stärka arbetet med att genom en hållbar förvaltning av naturmiljön skapa resiliens mot negativa effekter av ett förändrat klimat: Bland annat genom den lokala naturvårdssatsningen (LONA), Våtmarkssatsningen, arbetet med Grön infrastruktur, Naturvårdsverkets kommande vägledning för naturbaserade lösningar, Miljömålsrådsåtgärden för ekosystemtjänster med mera. Även strandskyddet och reservatsbildning bidrar till en hållbar förvaltning av naturresurser. Skogsstyrelsen och jordbruksverket, SVA med flera har också tagit fram handlingsplaner för klimatanpassning som syftar till en hållbar förvaltning av naturresurser även i ett förändrat klimat.</p>
§ 10	<i>Should</i>	Regelbunden rapportering av nationellt anpassningsarbete genom en anpassningsrapport.	<p>Genomförs:</p> <p>Efterlevs i dagsläget genom sammanställningen och rapporteringen av den svenska Nationalrapporten och Biennial report (klimatfinansiering där anpassning ingår) som en del av uppfyllandet av EU: förordning nr 525/2013) samt Klimatrapporteringsförordningen (Förordning 2014:1434). SMHI har i uppdrag att samla in och sammanställa information om det svenska klimatanpassningsarbetet som därefter skickas till Naturvårdsverket som sammanställer detta med övrig klimatrapportering enligt Klimatrapporteringsförordningens föreskrifter (Förordning 2014:1434).</p>
§ 11	<i>Shall</i>	Anpassningsrapporten som refereras till i § 10 ska lämnas in och regelbundet uppdateras som en del av nationalrapporten.	<p>Genomförs delvis:</p> <p>Efterlevs i dagsläget genom sammanställningen och rapporteringen av den svenska nationalrapporten till UNFCCC. SMHI har i uppdrag att samla in och sammanställa information om det svenska klimatanpassningsarbetet som därefter skickas till Naturvårdsverket som sammanställer detta med övrig klimatrapportering. Arbetet sker som en del av Klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) som avser uppfyllandet av den klimatrapportering som krävs enligt Klimatkonventionen (artikel 12),</p>

¹⁶⁵ https://www.svenskforsakring.se/globalassets/rapporter/klimat/sf_rapport_klimatanpassning.pdf

			<p>Kyotoprotokollet, de beslut som har meddelats under klimatkonventionen eller Kyotoprotokollet, förordning (EU) nr 525/2013 samt de akter som Europeiska kommissionen antar inom ramen för den befogenhet som följer av förordning (EU) nr 525/2013.</p> <p>Formerna för rapportering av det svenska klimatanpassningsarbetet till EU har nyligen ersatts av EU:s styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999. Enligt genomförandeakten till styrningsförordning 2018/1999 är EU:s medlemsstater skyldiga att skicka in rapporter till Kommissionen vart annat år med information kring landets klimatanpassningsarbete och strategier i linje med de krav för rapportering som beslutats under UNFCCC och Parisavtalet. EU och dess medlemsstater ska också rapportera sitt klimatanpassningsarbete i linje med de krav som regelboken från Katowice (18/CMA.1) ställer upp genom en så kallad Biennial Transparency Report (BTR), senast den 31 december 2024. Med vilken detaljrikedom detta görs är emellertid frivilligt.</p>
§ 12	-	Inget krav	
§ 13	<i>Shall</i>	Kontinuerligt och förstärkt stöd ska ges till utvecklingsländer i deras genomförande av § 7,9,10 och 11 i artikel 7.	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige är ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden (där Sverige också ingår i styrelsen) samt Least Developed Countries Fund (LDCF) där Sverige bidrar med 500 miljoner SEK under 4 år. Sverige hörsammar också vikten av klimatanpassning genom sitt utvecklingsbistånd, där 49% av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas anpassningsåtgärder och 28% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning).</p>
§ 14	-	Inga krav.	-
Decision 1/CP.21 III. Decisions to give effect to the Agreement			
44	<i>Requests</i>	Begär att parter stärker regionala samarbeten kring anpassning där så är passande, och där de är nödvändigt upprättar regionala center och nätverk, särskilt i utvecklingsländer, med hänsyn till beslut 1/CP 16. Paragraf 30.	<p>Genomförs:</p> <p>Regionalt inom Sverige finns flera exempel på nätverk och samarbeten mellan län för att stärka klimatanpassningsarbetet. Några exempel är: Regional kustsamverkan, Göteborgsregionens klimatanpassningsnätverk, Life-CoastAdapt, Life-IP Rich Waters. Sverige ingår också i flera</p>

			Macroregionala samarbeten för klimatanpassning så som BaltAdapt, Arktiska rådet genom arbetsgruppen Arctic Monitoring and Assessment Program (AMAP), Anpassning inom Barentssamarbetet, adiverse EEA-samarbeten eller Adapt Northen Heritage. Sverige är också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden (samt Least Developed Countries Fund (LDCF)). Här genom dessa stöd bidrar Sverige till klimatanpassningsarbete i utvecklingsländer generellt.
118	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att arbeta i nära samarbete med intressenter som är icke-parter för att främja åtgärder som stärker utsläpps och anpassningsåtgärder.	Genomförande: Sverige arbetar aktivt med diverse intresseorganisationer, SIDAS strategiska partnerorganisationer, privat sektor (konsultbolag m.m.) för att stärka det svenska klimatarbetet inom ramen för såväl anpassning som katastrofriskreducering. Generellt erbjuder Sverige ett omfattande stöd/utvecklingssamarbete i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen.
132/125	<i>Invites</i>	Bjuder in parter och observatörer att innan den 3 februari 2016 skicka in information kring möjligheter som paragraf 125 refererar till: (125): identifiera konkreta möjligheter för att stärka resiliens, reducera sårbarheter och öka förståelse och implementering av anpassningsåtgärder.	Genomförande: Sverige skickar löpande in inlagor till EU (EU-submissions) där EU sedan tar fram en gemensam inläga för medlemsländerna till UNFCCC.
DECISION 3/CP.21 Report of the Adaptation Committee			
§ 6.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att beakta klimatrisker vid framtagande av nationella utvecklingsstrategier och policy som riktas mot att främja bättre försörjningsmöjligheter och ekonomisk diversifiering för att stärka klimatesiliens.	Genomförs delvis: Sveriges nationella strategi lyfter fram hur livsmedelsproduktion och säkerhet kan påverkas av klimatförändringarna och framhäver hur regeringens Livsmedelsstrategi bedöms påverkas av ett förändrat klimat. I Nationella strategin lyfts klimatförändringens påverkan på livsmedelsproduktion och handel fram som ett av regeringens särskilt angelägna områden för klimatanpassning i Sverige. Nationella strategin lyfter också fram hur Sveriges livsmedelsproduktion är starkt beroende av hur klimatförändringen påverkar produktion i andra länder. Frågan om försörjningsmöjligheter och påverkan av klimatförändringar i andra länder har bland annat utretts av SMHI/Expertrådet för klimatanpassning i rapporten "Konsekvenser för Sverige av

			<p>klimatförändringar i andra Länder¹⁶⁶ (PwC 2019). Flertalet myndigheter med sektorsansvar för svensk livsmedelsproduktion och försörjningsmöjligheter så som Livsmedelsverket och Jordbruksverket lyder under förordning 2018:1428 och har tagit fram handlingsplaner för klimatanpassning med strategier för anpassning inom sitt sektorsområde. Inom dem ryms ett antal klimatanpassningsåtgärder som riktas mot att främja bättre försörjningsmöjligheter. Att frågan om klimatanpassning nu ska beaktas vid miljöbedömning av planer och program (strategisk miljöbedömning) bidrar också till att denna fråga beaktas vid utvecklingsstrategier och policy för planering. Vad gäller ekonomisk diversifiering genomförs detta inte idag i någon större utsträckning, diversifiering av ekonomi med mera har utretts i rapporter från Finansinspektionen men utan att bedömning gjorts om aktuella åtgärder i nuläget. I april 2020 kom emellertid ett nytt regeringsuppdrag till Finansinspektionen om att utreda och ta fram verktyg för att mäta finansmarknadens aktörers utsatthet för klimatrelaterad risk.</p>
DECISION 4/CP.21 National adaptation plans			
§ 7.	<i>Invites</i>	Bjuder in utvecklade länder att bidra till Least Developed Countries Fund (LDCF) samt Special Climate Change Fund	<p>Genomförs: Sverige är det första landet i världen att ingå i ett 4 årigt avtal med Least Developed Countries Fund (LDCF) och därmed hörsammat denna uppmaning. I avtalet ingår att Sverige bidrar med 500 miljoner SEK under 4 år (125 Miljoner SEK per år). Utöver detta är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden (där Sverige också ingår i styrelsen). Sverige hörsammar vikten av klimatanpassning genom sitt utvecklingsbistånd, där 49% av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas anpassningsåtgärder och 28% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning).</p>
DECISION 5/CP.22 Review and report of the Adaptation Committee			
12.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att lämna inspel på Anpassningskommitténs framsteg, effektivitet och utförande innan COP 27.	<p>Ej genomfört: Sverige skickar in inlagor till EU (EU-submissions) där EU sedan tar fram en gemensam inläga för medlemsländerna till UNFCCC. Enligt</p>

¹⁶⁶ <https://www.pwc.se/sv/pdf-reports/hallbar-affarsutveckling/konsekvenser-for-sverige-av-klimatforandringar-i-andra-lander-ny.pdf>

			denna struktur väntas Sverige lämna inspel på Anpassningskommitténs framsteg, effektivitet och utförande innan COP 27.
5.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att tillgängliggöra tillräckliga resurser för en effektiv implementering av Anpassningskommitténs 3-åriga genomförandeplan.	Genomförs: Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket anpassningskommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden, där Sverige också ingår i styrelsen.
DECISION 6/CP.22 National adaptation plans			
10.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar utvecklade länder att bidra till Least Developed Countries Fund och till Special Climate Change Fund och andra fonder under Finansieringsmekanismen, och uppmärksamma vikten av att ta fram och implementera nationella anpassningsplaner.	Genomförs: Sverige är det första landet i världen att ingå i ett 4 årigt avtal med Least Developed Countries Fund (LDCF) och därmed hörsammat denna uppmaning. I avtalet ingår att Sverige bidrar med 500 miljoner SEK under 4 år (125 Miljoner SEK per år). Utöver detta är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden (där Sverige också ingår i styrelsen). Sverige hörsammar vikten av klimatanpassning genom sitt utvecklingsbistånd, där 49% av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas anpassningsåtgärder och 28% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning).
DECISION 9/CP.24 Report of the Adaptation Committee			
5.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att bygga vidare på resultatet av de regionala tekniska expertmöten som hölls 2018 när man planerar och implementerar anpassningsåtgärder och att fortsätta organisera sådana möten under 2019 i syfte att stärka det övergripande anpassningsarbetet.	Genomförs: Det finns flera exempel på hur EU initierar och driver regionala expertmöten där anpassningsfrågan ligger i fokus. EU:s regionala möten om anpassning är bland annat EU WG6 för klimatanpassning och EEA-nätverk kring anpassning där SMHI deltar och som diskuterar frågorna mer tekniskt. I dessa sammanhang diskuteras bland annat uppföljning, utvärdering och åtgärder samt EU:s uppdaterade strategi för klimatanpassning. Anpassningsfrågorna kommer också till uttryck i regionala samarbeten inom Nordiska ministerrådet och inom Östersjöstrategin (BaltAdapt m.m.). Vidare finns också EU-nätverk i samband med forskning (Horizon 2020/Horizon Europe) där bland annat satellitövervakning genom COPERNICUS genomförs.

6.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att stärka anpassningsplanering, vilket inkluderar att formulera och implementera nationella anpassningsplaner, som beaktar kopplingar till Agenda 2030 och möjliga positiva nyttor mellan anpassning och arbete med utsläppsminskning, samt genom att integrera anpassning i utvecklingsplanering.	Genomförs delvis: Sverige har inte tagit fram en nationell anpassningsplan utan en nationell strategi för klimatanpassning. Istället har arbetet med att ta fram klimatanpassningsplaner ålagts myndigheter genom förordning 2018:1428. I den Nationella strategin för klimatanpassning görs tydliga kopplingar till Agenda 2030, samt ett ställningstagande om att prioriteringar för arbetet med klimatanpassning bör vara att klimatanpassningsåtgärder inte ska bidra till att öka utsläpp av växthusgaser, och vice versa. I den rapporteringsmall som myndigheterna som omfattas av förordning 2018:1428 rapporterar sitt arbete till SMHI finns en struktur för att koppla anpassningsåtgärder till Agenda 2030. Genom nya ändringar i PBL ska samtliga kommuner återge sin syn på klimatrelaterad risk i översiktsplanen och föreslå åtgärder. Detta blir ett sätt att säkerställa att anpassning integreras i utvecklingsplanering. Ett annat är att klimataspekter (både anpassning och utsläppsminskning) nu ingår som en del av miljöbedömningar i kap 6. Miljöbalken, där hänsyn till ett förändrat klimat ska tas i såväl strategisk som specifik miljöbedömning.
7.	<i>Urges</i>	Uppmanar parter att integrera genderfrågor i alla delar av anpassningsplanering, vilket inkluderar anpassningsplaner och implementering av anpassningsåtgärder.	Genomförs delvis: Jämställdhetsfrågor lyfts inte fram i Sveriges nationella klimatanpassningsstrategi. Jämställdhetsmyndigheten ingår inte heller som en del i klimatanpassningsförordningen 2018:1428. Det finns inte heller någon skrivelse i förordningen om att jämställdhets/genderfrågor ska integreras i framtagandet av handlingsplaner. I Sveriges internationella arbete kommer jämställdhetsfrågorna till större uttryck i anpassningsplaneringen. Sverige är ledande vad gäller genderintegration i multilaterala klimatfonder, vilket också inkluderar jämställdhetspolicys och handlingsplaner som stödjer jämställdhetsåtgärder. Sedan 2014 har Sverige också en feministisk utrikespolitik, då jämställdhet mellan män och kvinnor är en förutsättning för uppfyllandet av Agenda 2030 och Parisavtalets målsättningar. Sida arbetar aktivt med att integrera ett genderperspektiv inom samtliga delar av sin organisation, där även Sveriges klimatfinansiering i det svenska biståndet. Den övergripande nivån av jämställdhetsintegration ligger på 87–88% och ytterligare arbete kan genomföras. Även fast det finns en liten ökning av jämställdhetsintegration i utvecklingsstöd med övergripande mål (cross-cutting), finns det utrymme för

			förbättring vad gäller klimatfinansiering som riktas mot anpassning (samt utsläppsminskning).
8.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att vidta en inkluderande och deltagande inställning i anpassningsarbetet för att ta till vara på berörda aktörers inspel, vilket inkluderar privat sektor, civilsamhälle, urfolk, lokalsamhällen, migranter, barn och unga, funktionshindrade och generellt utsatta människor.	<p>Genomförs delvis:</p> <p>I Sverige involveras civilsamhället främst genom de lagstadgade allmänna samrådsformer som sker inom ramen för plan- och programprocesser (främst reglerade genom miljöbalken och plan- och bygglagen) inom vilka delar planering som rör klimatanpassning ofta kommer till uttryck. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning driver också ett aktivt arbete för att informera civilsamhället, barn och unga kring vikten av att arbeta med klimatanpassning genom tillgängliggörande av information, läromaterial och underlag till bland annat skolundervisning på www.klimatanpassning.se. Sverige jobbar också nationellt med att inkludera barn och ungdomar i klimatfrågan genom Ungdomspolitiska rådets arbete. Sedan 2015 har Sverige också haft ungdomsrepresentanter i den svenska förhandlingsdelegationen vid FN:s klimatmöte. För migranter, funktionshindrade och generellt utsatta människor pågår inte någon särskild insats i klimatanpassningsarbetet på nationell nivå och en särskild prioritering för att involvera dessa grupper omnämns inte i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning.</p> <p>I Sveriges klimatanpassningsarbete involveras urfolk på flera nivåer genom Sveriges nationella Klimatanpassningsnätverk i projekt och genom konsultation. Sametinget ingår bland annat i det nationella myndighetsnätverket för klimatanpassning och driver i samverkan med andra myndigheter ett flertal klimatanpassningsprojekt. På internationell nivå finns tydliga strukturer för samiskt deltagande. Sametinget deltar i svenska delegationen vid förhandlingarna och inkluderas i framtagandet av svenska (och EU) positioner och instruktioner till möten under UNFCCC. Sverige är pådrivande inom EU för att urfolkscaucus, IIPFCC, International Indigenous Peoples Forum on Climate Change (urfolks samarbetsorgan under klimatkonventionen) positioner beaktas inom förhandlingarna.</p>
9.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att anta en iterativ inställning i anpassningsplanering, implementering och investering, med ett långsiktigt mål av transformativ förändring för att	<p>Genomförs: Uppfylls genom Nationella strategin för klimatanpassning som särskilt lyfter att anpassningsarbetet i Sverige ska präglas av flexibilitet i lösningar som implementeras och att bästa tillgängliga forskning ska tillämpas</p>

		säkerställa att anpassningen är flexibel, robust och inte blir maladaptiv samt att tillämpa den bästa tillgängliga forskningen i arbetet.	i arbetet. SMHI med flera myndigheter bistår i arbetet med att tillhandahålla uppdaterad klimatologisk information till stöd för informerade beslut i anpassningsarbetet.
10.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att beakta och främja olika arbetssätt i anpassningsarbetet, vilket inkluderar anpassning i lokalsamhällen, ekosystembaserad anpassning, försörjning och ekonomisk diversifiering och riskbaserade arbetssätt, samt för att säkerställa att sådana arbetssätt inte är exklusiva utan snarare kompletterar varandra i syfte att främja synergier och stärka resiliens.	<p>Genomförs:</p> <p>Det finns flera exempel på anpassningsåtgärder i Sverige som utgår ifrån lokal kunskap och förutsättningar. Exempelvis har Sametinget tillsammans med Länsstyrelserna inom renskötselområdet (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och Dalarna) och SMHI under 2018 tagit fram klimat- och sårbarhetsanalyser för fyra samebyar;¹⁶⁷, Sirges, Ran och Ohredahke¹⁶⁸.</p> <p>Naturvårdsverket tar för närvarande (2020) fram en ny vägledning för att stärka arbetet med naturbaserade/ekosystembaserade klimatanpassningslösningar. Boverket, Naturvårdsverket med flera myndigheter arbetar också aktivt med att främja arbetet med ekosystemtjänster (MMR-åtgärd) som viktiga inslag i klimatanpassningsarbetet. Det finns också ett flertal privata initiativ i Sverige där ekosystembaserad klimatanpassning är ett centralt inslag i stadsplaneringen. Exempelvis C/O City¹⁶⁹</p> <p>Branchorganisationen Svensk Försäkring driver ett aktivt arbete för att hantera klimatrelaterade risker och de flesta stora svenska försäkringsbolag erbjuder i dagsläget försäkringslösningar mot klimatrelaterade risker, vilket möjliggörs genom riskdiversifiering över ett brett spektrum av försäkrade risker. Svensk försäkring arbetar bland annat tillsammans med kommunala VA-bolag för att främja nya lösningar mot översvämning samt för att diversifiera och minska risker.</p> <p>Ett stort antal myndigheter i Sverige är representerade i Sveriges nationella myndighetsnätverk för klimatanpassning. Inom ramen för nätverket delas information om projekt, idkas samverkan mellan myndigheter i diverse projekt, vilket på det hela stärker möjligheterna till komplettering och synergier i anpassningsarbetet.</p>

¹⁶⁸ <https://www.sametinget.se/120669>

¹⁶⁹ <https://www.cocity.se/>

12.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att dela fallstudier med initiativ som fokuserar på ekosystem och anpassning för utsatta samhällen och grupper som förändringsförmedlare.	<p>Genomförs:</p> <p>Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska institut (SMHI) delar på kunskapsplattformen klimatanpassning.se en rad olika goda exempel/fallstudier på ekosystembaserad klimatanpassning för att hantera klimatrisker i lokalsamhällen samt hos grupper som är särskilt såbara för klimatrisker i Sverige, så som lantbrukare eller äldre. Många exempel finns också tillgängliga på engelska för att tillåta internationell spridning.</p> <p>Sverige deltar och representeras i en rad olika internationella klimatanpassningsforum inom såväl EU som ramarna för Klimatkonventionen (UNFCCC) där erfarenheter från olika nationella klimatanpassningsprojekt delas. Inför kommande högnivåmöte är Sverige med och planerar för en dialog om klimat och klimatanpassning på land och en om klimat och klimatanpassning i hav (Sverige deltar och författar inlagor). Sverige anordnade också ett side-event kring urfolk och klimatanpassning vid COP25 i Madrid för att delge svenska erfarenheter.</p>
14.	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att stärka kopplingar mellan övervakningssystem för Agenda 2030 och Sendairamverket för katastrofriskreducering på ett sätt som beaktar:</p> <p>a.) vikten av att utveckla övervakningssystem för anpassning som kopplas samman med landets övergripande mål för anpassning och som beaktar fördelar och nackdelar med kvalitativa och kvantitativa indikatorer där metoder tas fram.</p> <p>b.) Att även om en fullständig harmonisering av Agenda 2030, Sendairamverket för katastrofriskreducering och Parisavtalet inte är möjlig eller nödvändig, kan en viss mån av synergi vara fördelaktig.</p> <p>c.) Att stärkande av individuell och institutionell teknisk kapacitet för insamling och bearbetning av anpassningsdata är en pågående uppgift för många länder, och att en ökad kapacitet kan bidra till att länka datainsamlings- och rapporteringssystem för de tre</p>	<p>a.) Genomförs delvis: Genom Förordning 2018:1428 har samtliga myndigheter som berörs av denna uppdragits att återrapportera klimatanpassningsarbete inom sitt ansvarsområde på det sätt som SMHI föreskriver. Sveriges mål för klimatanpassning delges i nationella strategin och Förordning 2018:1428 blir ett verktyg för strategin och målsättningens uppfyllande. I återrapporteringen som myndigheterna gör i enlighet med Förordning 2018:1428 sammankopplades rapporteringen med de av regeringen särskilt utpekade prioriteringsområdena för klimatanpassning, miljö kvalitetsmålen och målsättningarna i Agenda 2030. SMHI arbetar för närvarande med ett regeringsuppdrag där man tar fram en ny rapporteringsstruktur/system. Det system som SMHI nu tar fram genom regeringsuppdraget kommer att innehålla både kvalitativa och kvantitativa indikatorer samt innefatta resonemang kring nyttan med olika typer av indikatorer.</p> <p>b.) Genomförs inte: Sverige har genomfört Agenda 2030, Parisavtalet och Sendairamverket på olika sätt. Agenda 2030 och Parisavtalet ligger som ett samordnat ansvar på regeringen (miljöministern). Sendairamverket är delegerat till MSB för nationell samordning. UD är kontaktpunkt för</p>

		<p>globala agendorna som refereras till i 14(b) ovan.</p> <p>d.) Att en förbättrad koordination resulterar i en reducerad rapporteringsbörda för länder och en ökad kostnadseffektivitet av i mätningar som skär mellan de tre globala agendorna.</p> <p>e.) Att subnationella övervaknings- och utvärderingsprogram bör länkade med övervaknings- och utvärderingssystem på nationell nivå för att få en total bild av anpassningsarbetet.</p>	<p>humanitära insatser kring katastrofriskreducering. Både implementering och övervakning sker därför på olika sätt. För att uppnå Agenda 2030:s mål bedriver Sverige ett ambitiöst arbete som leder till hållbar utveckling i hela samhället och bidrar till hållbar utveckling globalt. Agendan genomförs i brett partnerskap med samhällets aktörer. Ett systematiskt arbete bedrivs i Sverige för att uppnå Sendairamverkets sju globala mål. Några av Sveriges lagar berör katastrofriskreducering och bidrar därmed till landets arbete enligt Sendairamverkets fyra prioriteringar. Styrdokumentet för arbetet med Sendairamverket är Sveriges nationella säkerhetsstrategi. Strategin lanserades 2017 och har ett allriskperspektiv. Den påpekar kopplingar till bland annat Agenda 2030 som har en hög politisk profil i landet.</p> <p>För att få ökat politiskt stöd även för Sendairamverket och förstärka synergier mellan det arbete som genomförs för dessa två FN-ramverk, rekommenderas att Sendairamverket nämns vid nästa revidering av Sveriges nationella säkerhetsstrategi. Sverige bör i sitt internationella arbete eftersträva synergier i genomförandet av Agenda 2030, Addis-agendan, Parisavtalet och Sendairamverket för katastrofriskreducering. Tillsammans bildar dessa till en integrerad plattform för ett säkert och hållbart samhälle.</p> <p>c.) Genomförs inte: Regeringen/SMHI samlar sedan januari 2020 in klimatanpassningsdata från de myndigheter som lyder under förordning 2018:1428 och sedan 2009 från länsstyrelserna. Även Miljömålssystemet med miljömålsansvariga myndigheter samlar information om klimatförändringens inverkan på uppfyllanden av miljömålen. SMHI har också ett pågående regeringsuppdrag (2020) om att ta fram ett rapporteringssystem med indikatorer för det svenska klimatanpassningsarbetet. I detta regeringsuppdrag väger SMHI in möjligheterna att koppla samman arbetet med Agenda 2030 och Sendairamverket. Det råder emellertid oklarhet till vilken utsträckning detta kommer att ske.</p> <p>Vidare finns ett behov av att se över Sveriges (MSB:s) databaser för naturolyckor och stora olyckor. Tre MSB-studier pågår om behovet av data för att kunna tillgodose MSB:s och Sveriges framtida behov av olika typer av data.</p>
--	--	---	---

			<p>Samtidigt pågår det internationellt aktiviteter relaterat till datainsamling och användning av data som MSB och Sverige behöver förhålla sig till. Inom EU pågår också arbete med att utveckla medlemsländernas insamling och användning av data. Ambitionen är att länderna ska ha en nationell databas för katastrofdata. De befintliga svenska databaserna täcker idag inte behovet av data för rapporteringen enligt Sendairamverket och ger långt ifrån tillräckligt underlag för riskbedömningar och riskmodellering. Det finns mycket uppgifter som idag inte samlas in alls och det som samlas in finns inte samlat på ett ändamålsenligt sätt. Bristerna i befintlig svensk datatillgång i kombination med ökade förväntningar på att vi samlar in data och ökade möjligheter att använda data gör att det behöver göras en översyn av datainsamling och databaser i Sverige och utvecklingsbehovet av dessa. Ett första steg i detta är att kartlägga vad data kan användas till och vad som krävs i form av data och metodik för dessa användningsområden.</p> <p>d.) Genomförs delvis: Sverige anser att en förbättrad koordinering av rapporteringsinsatser för de olika ramverken/avtalen kan resultera i reducerade kostnader och minskat behov av resurser. Detta kan kräva en förenkling av insamling av statistik och rapportering på nationell nivå. Det innebär behov av förtydligande av rapporteringsansvar för frågor som är fördelade mellan flera olika aktörer. Rapporteringen för myndigheterna bör därför samordnas vad gäller myndigheternas uppdrag enligt klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) och Agenda 2030-rapportering. Arbetet bör kopplas till den nationella strategin för klimatanpassning och uppföljningen av arbetet. MSB rapporterar regelbundet enligt Sendairamverkets globala indikatorer. Dessa indikatorer är samma som de globala indikatorer för Agenda 2030's mål 1,5, 11 och 13 som delvis berör klimatanpassning samt säkra och hållbara städer. Internationella expertgrupper på FN-nivå har arbetat för en synkronisering av dessa indikatorer i syftet att skapa synergier bland diverse aktörer samt att underlätta rapportering till FN. SMHI har också ett pågående regeringsuppdrag om att ta fram ett rapporteringssystem med indikatorer för det svenska klimatanpassningsarbetet. I detta regeringsuppdrag väger SMHI in möjligheterna att koppla samman arbetet</p>
--	--	--	---

			<p>med Agenda 2030 och Sendairamverket. Det råder emellertid oklarhet till vilken utsträckning detta kommer att ske.</p> <p>e.) Under genomförande: Förordning 2018:1428 som styr rapporteringsarbetet från nationella och subnationella myndigheter (länsstyrelser) genomförs enligt samma ram och rapporteringssystem vilket skapar denna typ av länk. Systemet för lokal, regional och nationell uppföljning genom integreras genom det nationella klimatanpassningsuppföljningssystemet KLIRA. För detta system finns ännu inte någon heltäckande uppföljning/övervakning avseende kommunernas klimatanpassningsarbete, men detta beror inte på att kommunerna använder något annat system, utan på att man valt att inte rapportera överhuvudtaget. SMHI har under 2020 samlat in data från kommunernas klimatanpassningsarbete genom en enkätstudie.</p>
16.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att tillgängliggöra tillräckliga resurser för att Anpassningskommittén framgångsrika och tidsenliga implementering av sin arbetsplan för 2019–2021.	Genomförs: Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket anpassningskommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden, där Sverige också ingår i styrelsen.
Decision 1/CMA.1 II. Completion of the work programme under the Paris Agreement			
6.	<i>Invites</i>	Bjuder in COP att fortsätta granska arbetet som genomförs för att ta fram vägledning i relation till anpassningskommunikation, vilket inkluderar, som en komponent av NDC:erna som refereras till i Artikel 7, paragraf 10 och 11, i Parisavtalet.	Inget krav för parter.
Decision 3/CMA.1 Further guidance in relation to the mitigation section of decision 1/CP.21			
Paragraf 10.	<i>Recognizes</i>	Uppmärksammar att varje part med en NDC under artikel 4 i Parisavtalet som består av en inräkning av utsläppsminskningar som ett resultat/extranytta av anpassningsåtgärder och/eller planer för ekonomisk diversifiering som är förenliga med Artikel 7, paragraf 7 i Parisavtalet ska tillhandahålla	Genomförande: Se bilaga B – Artikel 4–6 utsläpps begränsningar.

		den information som hänvisas till i Annex 1, som är tillämplig på NDC:n när det resulterar i minskade utsläpp som en extranytta.	
Decision 3/CMA.1 – ANNEX 1. Information to facilitate clarity, transparency and understanding of nationally determined contributions, referred to in decision 1/CP.21, paragraph 28			
Paragraf 3.d	<i>(Recognizes)</i>	Utsläppsminskningar som uppstår som en extranytta från parterers anpassningsåtgärder och/eller ekonomiska diversifieringsplaner.	Genomförande: Se bilaga B –Artikel 4–6 utsläppsbegränsningar.
Paragraf 4.d	<i>(Recognizes)</i>	Varje part med en NDC under artikel 4 i Parisavtalet som består av anpassningsåtgärder och/eller ekonomiska diversifieringsplaner som resulterar i minskade utsläpp som extranytta som är förenliga med artikel 4, paragraf 7 i Parisavtalet ska tillhandahålla information ang: (ii) specifika projekt, åtgärder och aktiviteter som ska implementeras för att bidra till minskade utsläpp som en positiv bi-effekt, vilket kan innefatta nyckelsektorer så som energi, resurser, vattenresurser, kustnära resurser, bebyggelse och stadsplanering, jordbruk och skogsbruk, samt ekonomisk diversifiering som exempelvis berör industri, energiproduktion, gruvnäring, transport, kommunikation, bygg- och boendesektor, turism, jordbruk eller fiskerinäring.	Genomförande: Se bilaga B – Artikel 4–6 utsläppsbegränsningar.
Decision 9/CMA.1 Further guidance in relation to the adaptation communication, including, inter alia, as a component of nationally determined contributions, referred to in Article 7, paragraphs 10 and 11, of the Paris Agreement			
Paragraf 4.	<i>May, as appropriate</i>	Parter kan, på det sätt som anses passande, skicka in och uppdatera sin anpassningskommunikation som en komponent av/eller i samband med den rapportering kring påverkan och anpassning som uttrycks i Artikel 13, paragraf 8 i Parisavtalet.	Genomförs ej: Sverige skickar inte in någon särskild Adaptation Communication utan rapporterar likt många andra länder sitt klimatanpassningsarbete som en del av den s.k. Nationalrapporten (National Communication) samt Biennial Report till UNFCCC. Ingen annan särskild klimatanpassningsrapportering om det svenska anpassningsarbetet till UNFCCC sker i nuläget. Sverige ska med start 2021 rapportera sitt klimatanpassningsarbete vart annat år till EU enligt genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999). Vidare ska Sverige med start 2024 rapportera sitt klimatanpassningsarbete till UNFCCC

			genom en Biennial Transparency Report (BTR) som en del av beslut 18/CMA.1 (regelboken från Katowice).
Paragraf 6.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter som väljer att skicka in en anpassningskommunikation att göra så i god tid innan varje global översyn.	Genomförande: Sverige skickar inte in någon särskild Adaptation Communication utan rapporterar likt många andra länder sitt klimatanpassningsarbete som en del av den s.k. Nationalrapporten (National Communication) till UNFCCC. Ingen annan särskild klimatanpassningsrapportering om det svenska anpassningsarbetet till UNFCCC sker i nuläget. Nästa nationalrapport kommer skickas till UNFCCC 2021 vilket därmed är i god tid innan den globala översynen som startar 2023. Sverige ska med start 2021 rapportera sitt klimatanpassningsarbete vart annat år till EU enligt genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999). Vidare ska Sverige med start 2024 rapportera sitt klimatanpassningsarbete till UNFCCC genom en Biennial Transparency Report (BTR) som en del av beslut 18/CMA.1 (regelboken från Katowice).
Paragraf 7.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att, givet sin kapacitet, inkludera information kring de områden som omnämns inom paragraf (a-d) i annex 1 och att tillhandahålla ytterligare information om de områdens som omnämns inom paragraf (e-i) i annex 1.	Genomförs delvis: Anpassning ingår inte som en komponent av EU:s gemensamma NDC. Sverige skickar inte in någon särskild Adaptation Communication utan rapporterar likt många andra länder sitt klimatanpassningsarbete som en del av den s.k. Nationalrapporten (National Communication) till UNFCCC. Informationen som efterfrågas i paragraf a-d samt e-i förmedlas emellertid genom Sveriges senaste nationalrapport (2017) samt i Biennial Report (avseende stöd till utvecklingsländer gen bl.a GCF). Det vill säga information ang. nationella förhållanden, institutionella arrangemang, juridiska ramverk, sårbarheter, risker, påverkan, anpassningsprioriteringar, strategier, stöd till utvecklingsländer, anpassningsåtgärder, framsteg och resultat. Informationen är dock översiktlig. Sådan information kan med fördel inkluderas i kommande rapporteringskrav för Sverige enligt beslut 18/CMA.1 samt genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999).
Paragraf 8.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att i framtiden inkludera, på det sätt som anses passande, information i sin anpassningskommunikation som baseras på de områden som identifieras i annex 1.	Genomförs delvis: Mycket av den information som efterfrågas i paragraf a-d samt e-i i annex 1 (Decision 9/CMA.1 – Annex 1) förmedlas emellertid genom Sveriges senaste nationalrapport (2017) samt i Biennial Report (avseende stöd till

			utvecklingsländer genom bl.a. GCF). Det vill säga information ang. nationella förhållanden, institutionella arrangemang, juridiska ramverk, sårbarheter, risker, påverkan, anpassningsprioriteringar, strategier, stöd till utvecklingsländer, anpassningsåtgärder, framsteg och resultat m.m. Informationen är dock översiktlig. Till nästa nationalrapport kan Sverige därför med fördel föra ett djupare resonemang kring den information som efterfrågas enligt annex 1 (Decision 9/CMA.1 – Annex 1.). Ett sådant resonemang kan också förmedlas genom Sveriges Biennial Transparency report (18/CMA.1) från och med 2024 samt i tvåårsrapportern enligt genomförandeakten till styrningsförordning för Energiunionen (EU) 2018/1999).
Paragraf 10.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att tydligt identifiera den del av kommunikationen eller valt dokument, i linje med Artikel 7, paragraf 11, som innehåller anpassningskommunikationen, samt att numrera sina anpassningskommunikationer i följd.	Genomförs ej: Sverige skickar inte in någon särskild Adaptation Communication utan rapporterar likt många andra länder sitt klimatanpassningsarbete som en del av den s.k. Nationalrapporten (National Communication) till UNFCCC). En sådan identifiering kan genomföras i Sveriges Biennial Transparency report (18/CMA.1) från och med 2024.
Paragraf 11.	<i>Encourages</i>	Uppmanar parter som väljer att skicka in en anpassningskommunikation som en del av, eller i samband med NDC:n, att använda den guide som finns i detta beslut (Decision 9/CMA.1).	Genomförs ej: Anpassning ingår inte som en komponent av EU:s gemensamma NDC.
Paragraf 12	<i>Invites</i>	Bjuder in parter som avser att använda NDC:n konsekvent med Artikel 4. paragraf 7, och i linje med Artikel 7, paragraf 11 för att delge information om de områden som refereras till i paragraf (f) i annex 1.	Genomförs ej: Anpassning ingår inte som en komponent av EU:s gemensamma NDC.
Paragraf 17	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att skicka in sina synpunkter på applikationen till den guide som ingår i detta beslut via inlämningsportalen innan den 25 februari 2025.	Genomförande: Sverige/EU uppmanas att skicka in synpunkter på applikationen till den guide som ingår i detta beslut via inlämningsportalen innan den 25 februari 2025.
Paragraf 19.	<i>Urges</i>	Uppmanar utvecklade länder att tillhandahålla resurser på en frivillig basis, för att fortsätta mobilisera stöd till anpassningsarbete i utvecklingsländer.	Genomförs: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens

			<p>största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund (LDCF). Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning).</p>
<p>Decision 11/CMA.1 I. Ways to enhance the coherence of the work of adaptation related institutional arrangements</p>			
Paragraf 7.	<i>Urges</i>	<p>Uppmanar utvecklade länder som tillhandahåller resurser på en frivillig basis att tillgängliggöra tillräckligt med resurser för att möjliggöra en tidsenlig och lyckad implementering av det arbete som genomförs inom anpassningsrelaterade institutioner under konventionen.</p>	<p>Genomförs: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund (LDCF). Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige är också en del av sekretariatet och finansierar därigenom det arbete som genomförs av anpassningsrelaterade institutioner under konventionen.</p>
<p>Decision 11/CMA.1 III. Methodologies for assessing adaptation needs with a view to assisting developing countries without placing undue burden on them</p>			
Paragraf 16.	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att skicka in sina synpunkter och information kring utveckling/implementering av metoder för att utvärdera anpassningsbehov, vilket inkluderar behov för åtgärder, finansiering, kapacitetstillskapande samt tekniskt stöd.</p>	<p>Genomförande: Avser parter att skicka in synpunkter senast februari 2021, vilket innebär att denna paragraf inte genomförts ännu. EU skickar vanligtvis in inlagor relativt nära deadline för att de ska vara så relevanta som möjligt.</p>
<p>Decision 11/CMA.1. IV Methodologies for taking the necessary steps to facilitate the mobilization of support for adaptation in developing countries</p>			
22.	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att ytterligare stärka policyramverk, institutioner och nationella offentliga finansieringssystem med fokus på att förbättra tillgång till internationellt offentligt stöd, på det sätt som anses</p>	<p>Genomförande: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och</p>

		passande, samt att öka involveringen av den privata sektorn.	Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Vad gäller den privata sektorns involvering har inga exempel kunnat hittas inom ramen för detta uppdrag.
23	<i>Urges</i>	Uppmanar utvecklade länder att stödja utvecklingsländer, som bygger på de arbete som sker inom ramen för Anpassningskommitteen, Least Developed Countries Expert Group samt andra relevanta organ, på det sätt som anses passande, för att bygga och stärka möjliggörande miljöer, policyramverk, institutioner och nationella offentliga finansieringssystem i syfte att mobilisera stöd för anpassning, särskilt inom kapacitetsuppbyggnad, vilket inkluderar processen med att formulera och implementera nationella anpassningsplaner.	Genomförs: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund (LDCF). Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning).
24.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att fortsätta engagera sig i processer för anpassningsplanering och implementering av åtgärder, vilket inkluderar att formulera och implementera nationella anpassningsplaner.	Genomförs: Sverige fortsätter att engagera sig i processer för anpassningsplanering och åtgärder, vilket är en växande fråga nationellt. Nationella strategin för klimatanpassning och klimatanpassningsförordning 2018:1428 har föranlett ett stort antal klimatanpassningsåtgärder/uppdrag från nationell till lokal nivå. Sverige har emellertid inte tagit fram någon klimatanpassningsplan utan en strategi. Arbetet med att ta fram handlingsplaner har delegerats till nationella och regionala myndigheter som tar fram handlingsplaner för sitt sektorsområde.
26.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter till att, på det sätt som anses, försäkra sig om att steg tas för att identifiera och senare ta bort avvikande incitament som kan resultera i icke-resilienta investeringar och planeringsbeslut.	Genomförs delvis: Ändringsdirektivet till Miljöbedömningsförordningen utlöste en översikt av den svenska lagstiftningen som fr.om. 1 jan 2018 innefattar även klimataspekter i kap 6 miljöbalken om miljöbedömningar (Riksdagen, 2017; EUR-Lex, 2011). Naturvårdsverket har därefter tagit fram ny vägledning om hur klimataspekter ska beaktas i miljöbedömning. Genom att klimatförändringens påverkan ingår som den del av miljöbedömning för planer och program skapas också en komponent för att säkerställa att investeringar och beslut beaktar denna aspekt. Ett exempel kan vara större infrastrukturprojekt som Västlänken där

			<p>klimatets förändring analyseras och således säkerställer att rätt åtgärder genomförs för att skapa en resilient investering/placeringsbeslut. Nationella strategin för klimatanpassning ledde också till lagändringar i plan och bygglagen (PBL) där kommuner nu ska återge sin syn på klimatrelaterad risk i översiktsplanen och föreslå åtgärder har klimatanpassning och markens lämplighet för bebyggelse ur klimatsynpunkt har därmed blivit en växande fråga i svenska kommuner. Det finns också flera exempel på regionala strategier/riktlinjer (länsstyrelsen) för lägstanivå för anläggning av ny bebyggelse i förhållande vattendrag eller kust. Detta kan ses som ett verktyg för att minimera risken för framtida förflyttning av människor och samhällen till följd av klimatförändringar. En juridisk problematik som inte sällan uppstår är emellertid att äldre detaljplaner där bygglov givits när kunskap om platsens lämplighet för bebyggelse ur klimatsynpunkt var bristfällig. Ofta är det i denna situation svårt för kommunen att upphäva en detaljplan även om sådan möjlighet finns genom Plan och bygglagen (gällande plan kan upphävas på grund av förändrad kunskap). I dagsläget fortsätter bebyggelse och planer beviljas i områden där markens lämplighet ur klimatsynpunkt inte är lämplig.</p>
34	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter...att vidta vidare tekniska åtgärder, som bygger på existerande arbete från Anpassningskommitteen och LDCEG i samarbete med Standing Committee on Finance, samt att beakta pågående relevant arbete under och utanför Konventionen angående utveckling av metodologier för att se över lämpligheten och effektiviteten hos anpassningsåtgärder och stöd.</p>	<p>Genomförande: Avser utvecklingsländer enligt tolkning. Vad gäller Sveriges klimatbistånd baseras detta i grunden på utvecklingsländernas egna behov och efterfrågan. Det är alltså Sveriges partners i biståndsarbetet som själva identifierar de utmaningar man vill arbeta med.</p>
36.	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter...att innan den 20 april 2020 skicka in information till Anpassningskommitteen och LDCEG angående gap, utmaningar, möjligheter och val som kopplas till metoder för att se över lämpligheten och effektiviteten av anpassningsåtgärder; åtgärder och system för att övervaka och utvärdera effektivitet av</p>	<p>Genomförs: Ja, denna EU-submission skickades in¹⁷⁰.</p>

¹⁷⁰ <https://www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/202003301123---HR-03-30-2020%20EU%20Submission%20on%20adequacy%20and%20effectiveness%20of%20adaptation.pdf>

		anpassningsåtgärder; stöd genom alla instrument och kanaler, vilket inkluderar inhemska, internationella, offentliga och privata källor samt framsteg för implementering och uppfyllnad av anpassningsmål, strategier och planer.	
Decision 11/CMA.1. Types of information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement			
(j)	<i>Shall</i>	Utvecklade länder ska vart annat år (Biennially) kommunicera indikativt, kvantitativt och kvalitativ information som relaterar till Artikel 9, paragraf 1 och 3 i Parisavtalet (...)	Genomförande: Se bilaga D klimatfinansiering.
BESLUT FRÅN REGELBOKEN FRÅN KATOWICE COP24 (18/CMA.1 104–117)			
104.	<i>Should</i>	Varje part <i>bör</i> , i förekommande fall, tillhandahålla information relaterad till klimatförändringseffekter och anpassning enligt artikel 7 i Parisavtalet. Att tillhandahålla sådan information är inte obligatoriskt	<p>Genomförs delvis:</p> <p>I dagsläget rapporteras Sveriges klimatanpassningsarbete till UNFCCC genom en s.k. Nationalrapport¹⁷¹ (<i>National Communication</i>). Nationalrapporten summerar Sveriges framsteg för att uppnå sina obligationer under klimatkonventionen (artikel 12) och skickas in vart fjärde år. Arbetet sker som en del av Klimatrapporteringsförordningen (2014:1434) som avser uppfyllandet av den klimatrapportering som krävs enligt Klimatkonventionen (artikel 12), Kyotoprotokollet, de beslut som har meddelats under klimatkonventionen eller Kyotoprotokollet, förordning (EU) nr 525/2013 samt de akter som Europeiska kommissionen antar inom ramen för den befogenhet som följer av förordning (EU) nr 525/2013. Av Klimatrapporteringsförordning (2014:1434) framgår att Sverige ska skicka in en tvåårsrapport (biennial report) samt en nationalrapport (enligt artikel 18 i förordning (EU) nr 525/2013).</p> <p>I detta regeringsuppdrag har arbetsgruppen valt att inte genomföra någon detaljerad GAP-analys av regelboken från Katowice. Detta eftersom besluten ska förstås som exempel på vad som skulle kunna ingå i rapporteringen och inte är bindande för Sverige utan kan rapporteras på det sätt som anses passande för landet (<i>as appropriate</i>). Kraven för rapportering av klimatanpassningsarbete till EU som Sverige kommer att behöva skickas in fr o m 2021 i enlighet med Annex 1 i den</p>

¹⁷¹<https://www.regeringen.se/49c71f/contentassets/7473906155764a13b9b3e4b5538a4820/swedens-seventh-national-communication-on-climate-change.pdf>

			nya genomförandeakten till Energiunionens styrningsförordning (EU 2018/1999) bygger emellertid på anpassningsbesluten från ¹⁷² 1 (Katowiceregelboken). Analysen av som återfinns i denna rapport bygger på en jämförelse mellan Sveriges rapportering av det nationella klimatanpassningsarbetet från den senaste Nationalrapporten (2017 ⁽⁹⁸⁾) som Sverige skickat till UNFCCC och de krav som ställs upp genom besluten i 18/CMA.1 (§ 104–117). Nedan följer emellertid en enklare analys av Sveriges genomförande av besluten från Katowice (106–117) med avseende på rapportering utifrån Sveriges senaste (2017) Nationalrapport (national communication).
105.	<i>Could</i>	Genom att tillmötesgå tillhandahållandet av efterfrågad information nedan kan anpassningsarbetet hos utvecklingsländerna stödjas/underlättas. Inget krav för parter.	- inget krav
A. Nationella förutsättningar, institutionella arrangemang och juridiska ramverk			
106.	<i>Should</i>	Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses passande: (a) Nationella förutsättningar som kopplar an till klimatanpassningsfrågan (demografi, geografi, ekonomi, infrastruktur och anpassningskapacitet) (b) Information om policy och styrning, kartläggning av klimatförändringens påverkan, hur anpassning genomförs på sektorsnivå, beslutsfattande, planeringsunderlag (c) Juridiska/policyramverk/regelverk i relation till anpassning.	<p>a.) Genomförs: uppfylls genom nationalrapporten.</p> <p>b.) Genomförs delvis: Nationalrapporten delger information om policy och styrning men delger inte detaljerad information om hur anpassning genomförs för sektorsnivå, beslutsfattande eller planeringsunderlag.</p> <p>c.) Genomförs: uppfylls genom nationalrapporten.</p>
B. Påverkan, nationella risker och sårbarheter			
107.	<i>Should</i>	Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses passande: (a) Nuvarande och framtida prognoser för klimatförändring och risker;	<p>a.) Genomförs: uppfylls genom nationalrapporten</p> <p>b.) Genomförs: uppfylls genom nationalrapporten</p> <p>c.) Genomförs delvis: uppfylls delvis genom nationalrapporten.</p>

¹⁷² https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Fourth%20Biennial%20report_%20Sweden.pdf

		<p>(b) Observerad och potentiell påverkan från klimatförändringen samt sektoriell, ekonomisk, social och/eller miljömässig sårbarhet;</p> <p>(c) Tillvägagångssätt, metod och verktyg samt de osäkerheter och utmaningar som kopplas till pratagraf 107 (a) och (b) ovan.</p>	<p>Tillvägagångssätt, metod och verktyg samt osäkerheter och utmaningar som kopplas till paragraf 107 a och b ovan delges vad gäller klimatologisk modellering för nuvarande och framtida prognoser samt en redogörelse för hur olika sektorer bedöms påverkas. Vad gäller sektoriell ekonomisk, social och/eller miljömässig sårbarhet genomförs ingen detaljerad redogörelse för vilka tillvägagångssätt, metoder och verktyg samt de osäkerheter och utmaningar som använts för att nå fram till resultatet.</p>
C. Prioriteringar och barriärer inom anpassningsområdet			
108.	<i>Should</i>	<p>Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses passande:</p> <p>(a) Nationella prioriteringar och framsteg för att bemöta dem</p> <p>(b) Anpassningsutmaningar och luckor samt barriärer för anpassning</p>	<p>a.) Genomförs: uppfylls genom Nationalrapporten.</p> <p>b.) Genomförs delvis: Utmaningar i anpassningsarbetet lyfts fram inom olika samhällssektorer, men en tydlig redovisning av vilka barriärer för anpassning som Sverige står inför finns inte i Nationalrapporten.</p>
D. Anpassningsstrategier, planer, policy, mål och åtgärder för att integrera klimatanpassning i nationella policys och strategier			
109.	<i>Should</i>	<p>109. Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses lämpligt:</p> <p>(a) Implementering av anpassningsåtgärder i linje med de globala anpassningsmålen som beslutats i Artikel 7, paragraf 1, i Parisavtalet;</p> <p>(b) Mål för anpassning, åtgärder, åtaganden, framsteg, planer, (så som nationella anpassningsplaner eller regionala handlingsplaner), strategier, policys, prioriteringar (så som prioriterade sektorer, prioriterade regioner eller integrerade styrdokument för kust, vatten och jordbruk), program och åtgärder för att bygga resiliens;</p> <p>(c) På vilket sätt bästa tillgängliga kunskap, genderperspektiv och urfolks, traditionell- och lokal kunskap integreras i anpassningsarbetet;</p>	<p>a.) Genomförs: uppfylls genom nationalrapporten</p> <p>b.) Genomförs delvis: åtgärder, åtaganden, framsteg, presenteras genom nationalrapporten. Mål och planer för anpassningsarbetet redovisas inte, inte heller integrerade styrdokument för kust, vatten och jordbruk redovisas.</p> <p>c.) Genomförs ej: På vilket sätt bästa tillgängliga kunskap, genderperspektiv och urfolks, traditionell- och lokal kunskap integreras i anpassningsarbetet framgår inte av Nationalrapporten.</p> <p>d.) Genomförs delvis: Rapporten redovisar riskområden och sektorer där klimatanpassningsarbetet bedöms särskilt centralt framöver men specifika utvecklingsprioriteringar som</p>

		<p>(d) Utvecklingsprioriteringar som kopplar an till klimatanpassning och påverkan;</p> <p>(e) Samtliga anpassningsåtgärder och/eller ekonomiska diversifieringsplaner som leder till minskade utsläpp av klimatgaser;</p> <p>(f) Ansträngningar för att integrera klimatförändring i utvecklingsarbete, planer, policys och programmering, samt relaterat kapacitetsbyggande arbete;</p> <p>(g) Naturbaserade lösningar för klimatanpassning</p> <p>(h) Involvering av intressenter, vilket inkluderar planer, prioriteringar, åtgärder och program på regional, kommunal nivå samt privat sektor.</p>	<p>kopplar an till klimatanpassning och påverkan förmedlas inte.</p> <p>e.) Genomförs ej: rapporteras inte i nationalrapporten.</p> <p>f.) Genomförs ej: Ansträngningar för att integrera klimatförändring i utvecklingsarbete, planer, policys och programmering, samt relaterat kapacitetsbyggande arbete hanteras inte i nationalrapporten.</p> <p>g.) Genomförs: Nationalrapporten lämnar exempel på arbete med Naturbaserade lösningar för klimatanpassning från Augustenborg i Malmö, stadsträd i Stockholm samt våtmarksrestaurering längs Høje å i Skåne.</p> <p>h.) Genomförs: Nationalrapporten ger exempel på klimatanpassningsåtgärder där flera olika intressenter involverats och lyfter exempel från Vilhelmina där Skogsstyrelsen, forskare och lokalsamhälle tagit fram en plan för renskötsel i ett förändrat klimat.</p>
E. Framsteg med implementering av klimatanpassning			
110.	<i>Should</i>	<p>110. Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses lämpligt, kring framsteg på följande områden:</p> <p>(a) Implementering av de handlingar som identifierades i § 109 ovan.</p> <p>(b) Vilka steg som tagits för att formulera, implementera, publicera och uppdatera nationella och regionala program, strategier och åtgärder, policyramverk (så som nationella anpassningsplaner) och annan relevant information;</p> <p>(c) Implementering av anpassningsåtgärder som identifierats i nuvarande och tidigare anpassningskommunikation, vilket också inkluderar åtgärder</p>	<p>a.) Genomförs delvis: Det finns information angående implementering somliga av de handlingar som framgår av § 109 ovan men eftersom det saknas information kring vissa av områdena (B, C, D, E, F) fullföljs denna paragraf delvis.</p> <p>b.) Genomförs: Nationalrapporten ger exempel på steg som tagits för att få till stånd regionala och nationella handlingsplaner för klimatanpassning samt redogör för de regeringsuppdrag och statliga utredningar som genomförts för att stärka anpassningsarbetet i Sverige.</p> <p>c.) Genomförs delvis: Nationalrapporten ger exempel på konkreta klimatanpassningsåtgärder</p>

		<p>för att möta anpassningsbehov, som är tillämpligt;</p> <p>(d) Implementering av anpassningsåtgärder som identifierats i anpassningskomponenten i NDC:en, där så är tillämpligt;</p> <p>(d) Koordineringsåtgärder och förändringar i regleringar, policys och planering.</p>	<p>som genomförts för att minska den sårbarhet som identifierats under några av sektorsområdena för klimatanpassning som lyfts fram, men inte samtliga.</p> <p>d.) Genomförs ej: Det saknas en anpassningskomponent i EU:s NDC. Anpassning är inte en obligatorisk komponent i NDC:n.</p> <p>e.) Genomförs delvis: Finns en del exempel i nationalrapporten som visar på de framsteg inom klimatanpassningsområdet var gäller policy och koordinering mellan olika myndigheters sektorsområden. Just samordningsfrågan för klimatanpassningsområdet lyfts fram som central. Sedan den senaste Nationalrapporten skickades in till UNFCCC har en rad olika policyförändringar rullats ut som ett resultat av Klimatanpassningsutredningen och Sveriges Nationella strategi för klimatanpassning från 2018. Nästa Nationalrapport kan med fördel delge de förändringar som kommit till stånd sedan 2017.</p>
111.	May	Kravet omfattar enbart parter som är utvecklingsländer.	-
F. Övervakning och utvärdering av klimatanpassningsåtgärder och processer			
112.	Should	<p>För att stärka sitt anpassningsarbete och för att underlätta återrapportering, som anses lämpligt, bör varje part återrapportera framtagande eller användning av nationella system för att övervaka och utvärdera implementeringen av anpassningsåtgärder. Parterna bör rapportera tillvägagångssätt och system för övervakning och utvärdering, vilket inkluderar både de som finns på plats och de som är under utveckling.</p>	<p>Genomförs delvis: I Nationalrapporten delges viss information om den rapportering över klimatanpassningsarbete som länsstyrelserna årligen gör till regeringen. I Nationalrapporten återges i avsnitt 6.3.4 också en sammanfattande överblick om de policysteg vad gäller övervakning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet som genomförts fram till 2017. Eftersom Nationalrapporten skickades in år 2017 hade Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete inte kommit på plats, och resultatet av SMHI:s regeringsuppdrag att utveckla ett system för uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning har ännu inte redovisats (redovisas 31 december 2020) och har därmed inte kunnat inkluderas. Med den årliga rapporteringen av</p>

			<p>klimatepassningsarbete som myndigheterna som lyder under förordning 2018:1428 nu (första rapportering fr.o.m. 1 januari 2019) genomför till SMHI (som sedan rapporterar resultatet till regeringen), resultatet av SMHI:s regeringsuppdrag och det nyligen (2018) tillsatta Expertrådet för klimatepassningsuppdrag om att utvärdera Sveriges klimatepassningsarbete och lämna ett förslag på en reviderad Nationell strategi för klimatepassning till regeringen, kan nästa Nationalrapport med fördel återge en mer detaljerad bild av det svenska systemet för nationell övervakning och utvärdering av klimatepassningsarbetet, då detta för närvarande befinner sig i en utformningsfas.</p>
113.	<i>Should</i>	<p>Varje part bör tillhandahålla följande information, som anses lämplig, relaterad till övervakning och utvärdering:</p> <p>(a) Bedrifter, genomslag, resiliens, översikt, effektivitet och resultat</p> <p>(b) Tillvägagångsätt och system som använts, och dess resultat</p> <p>(c) Bedömning och indikatorer för:</p> <p>(i) Hur anpassning har ökat resiliens och reducerat påverkan</p> <p>(ii) När anpassning inte är tillräckligt för att undvika påverkan</p> <p>(iii) Hur effektiva implementerade åtgärder är</p> <p>(d) Implementering, särskilt vad gäller:</p> <p>(i) Transparens i planering och implementering</p> <p>(ii) Hur stödprogram möter specifika sårbarheter och anpassningsbehov</p> <p>(iii) Hur anpassningsåtgärder påverkar andra utvecklingsmål</p> <p>(iv) Goda exempel, erfarenheter och lärdomar från policy och</p>	<p>Genomförs delvis:</p> <p>I Nationalrapporten återges i avsnittet "6.3.4 Monitoring and evaluation framework" en sammanfattande överblick om de policysteg vad gäller övervakning och utvärdering av det svenska klimatepassningsarbetet som genomförts fram till 2017. Samtliga paragrafer (a,b,c,ci,cii,ciii,d,di,dii,diii,) med undantag för div (Nationalrapporten från 2017 delger ett antal goda klimatepassningsexempel från Sverige) innehåller en hög detaljeringsgrad och återges inte i Nationalrapporten på det sätt som regelboken efterfrågar. SMHI:s regeringsuppdrag att utveckla ett system för uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatepassning har ännu inte redovisats (redovisas 31 december 2020) och strukturen för den övervakning och uppföljning av klimatepassningsarbetet som sker i dagsläget enligt föreskrifterna i Förordning 2018:1428 har kommit på plats först efter det att den senaste Nationalrapporten (2017) lämnades till UNFCCC. Nästa Nationalrapport kan med fördel återge en mer detaljerad bild av det svenska systemet för nationell övervakning och utvärdering av klimatepassningsarbetet, då detta för närvarande befinner sig i en utformningsfas.</p>

		regeländringar, åtgärder och koordineringsmekanismer.	
114.	<i>Should</i>	<p>Varje part bör tillhandahålla information som relaterar till anpassningsåtgärdernas effektivitet och hållbarhet, på det sätt som anses lämpligt, vilket inkluderar:</p> <p>(a) Äganderätt, involvering av intressenter, anpassning mellan åtgärder och nationella och regionala policys samt replikerbarhet.</p> <p>(b) Resultatet från anpassningsåtgärder och resultatens hållbarhet.</p>	<p>a.) Genomförs delvis: Rapporteringen av Sveriges klimatanpassningsarbete i Nationalrapporten till UNFCCC innehåller inte en sådan detaljeringsgrad att äganderätt, involvering av intressenter, anpassning mellan åtgärder samt nationella och regionala policys replikerbarhet återges. Sverige lyfter emellertid i Nationalrapporten från 2017 hur involvering av olika intressenter i sina exempel på klimatanpassningsåtgärder varit en viktig del av att framånsikt arbeta med anpassning.</p> <p>b.) Genomförs: I Nationalrapportens kapitel om "Case studies on adaptation actions and their outcomes" (s.93) redogör Sverige för ett antal klimatanpassningsåtgärder och deras resultat.</p>
G. Information som relaterar till att undvika, minimera och bemöta skador och förluster som kopplas till klimatförändringens påverkan.			
115.	<i>May</i>	<p>Varje intresserad part kan, på det sätt som anses lämpligt, tillhandahålla information som relaterar till att öka förståelsen, handlingskraft och stöd, på en samarbetsvillig och faciliterande grund, att undvika, minimera och bemöta skador och förluster som kopplas till klimatförändringens påverkan, som beaktar beräknade förändringar av klimatrelaterad risk, sårbarhet, anpassningskapacitet och utsatthet, samt inkludera, på det sätt som anses lämpligt:</p> <p>(a) Observerad och potentiell påverkan från klimatförändringar, vilket inkluderar påverkan från externa väderföreteelser och långsamt framträdande effekter, som grundas i bästa tillgängliga forskning;</p> <p>(b) Aktiviteter som relaterar till att undvika, minimera och bemöta skador och förluster som kopplas till negativa effekter av klimatförändringar.</p>	<p>a.) Genomförs: Nationalrapporten redogör för hur Sverige bedöms påverkas av förväntade och observerade klimatförändringar och sammankopplar denna information med en bedömning för hur olika sektorer kan påverkas. Informationen avseende det klimatologiska kunskapsläget baseras på SMHI:s underlag och datorkörningar där klimatmodeller och information grundas i senaste tillgängliga data från IPCC och andra internationella klimatologiska observationsorgan och forskning.</p> <p>b.) Genomförs: Nationalrapportens kapitel om "Case studies on adaptation actions and their outcomes" (s.93) redogör Sverige för ett antal klimatanpassningsåtgärder och deras resultat. Rapporten redogör också för de policysteg</p>

		(c) Institutionella arrangemang för att främja implementeringen av aktivister som refereras till i paragraf 115(b) ovan.	<p>vad gäller övervakning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet som genomförts fram till 2017.</p> <p>c.) Genomförs: I Nationalrapporten från 2017 redogör Sverige för den policyutveckling som skett på klimatanpassningsområdet i Sverige sedan Klimat- och sårbarhetsutredningen från 2007. I rapporten återges en kortare beskrivning av nationella myndigheter och länsstyrelsernas arbete med att ta fram handlingsplaner för klimatanpassning för att främja ett ökat anpassningsarbete i Sverige.</p>
H. Samarbete, goda exempel, erfarenheter och lärdomar			
116.	<i>Should</i>	<p>Varje part bör tillhandahålla följande information, på det sätt som anses lämpligt, som relaterar till samarbete, goda exempel, erfarenheter och lärdomar:</p> <p>(a) Åtgärder för att dela information, goda exempel, erfarenheter och lärdomar, vilket inkluderar åtgärder som relaterar till:</p> <p>(i) Forskning, planering och policy som är relevant för anpassning;</p> <p>(ii) Policyinnovation och pilot-samt demonstrationsprojekt;</p> <p>(iii) Samarbeten för att dela information och stärka forskning, institutioner och anpassning;</p> <p>(v) Område, skala och typer av samarbeten och goda exempel;</p> <p>(vi) Förbättring av långsiktighet och effektivitet hos klimatanpassningslösningar;</p> <p>(vii) Stöd till utvecklingsländer i arbetet med att identifiera effektiva klimatanpassningsåtgärder, behov och prioriteringar, och utmaningar och luckor på ett sätt som ligger i linje med att uppmuntra till goda exempel;</p>	<p>a.) Genomförs delvis: I Nationalrapportens kapitel om "Case studies on adaptation actions and their outcomes" (s.93) redogör Sverige för ett antal klimatanpassningsåtgärder och deras resultat. Vid Sveriges nationella kunskapscentrum för klimatanpassning samlas också goda exempel på klimatanpassning i Sverige som varav många även finns tillgängliga på engelska på www.klimatanpassning.se. Flera exempel som kommuniceras genom denna webbplats relaterar till punkt i-vi i detta beslut. I Nationalrapporten delges 6 goda exempel från Sveriges sida. Det kan konstateras att informationen och detaljeringsgraden i beskrivningen av åtgärderna inte fullständigt tangerar eller kan uppfylla samtliga delar av punkt (i-vii) i detta beslut.</p> <p>b.) Genomförs delvis: I Nationalrapportens kapitel om "Case studies on adaptation actions and their outcomes" (s.93) redogör Sverige för ett antal klimatanpassningsåtgärder och deras resultat. Här finns bland annat ett exempel på utveckling av verktyg för att spåra och samla information</p>

		<p>(b) Stärkande av forskning och kunskapsutveckling som relaterar till:</p> <p>(i) Klimat, vilket inkluderar forskning och systematisk övervakning och tidiga varningssystem, för att stödja klimatstöd och beslutsfattande;</p> <p>(ii) Sårbarhet och anpassning</p> <p>(iii) Övervakning och utvärdering.</p>	<p>om renar som tagits fram som ett forskningssamarbete mellan skogsstyrelsen, forskare och Vilhemina Northern Herding Cooperative. Detaljeringsgraden av beskrivningen uppfyller emellertid inte samtliga av kraven i (b, i-iii) i detta beslut, utan handlar om en kort redogörelse som exemplifierar en klimatanpassningsåtgärd i Sverige.</p>
I. All övrig information som relaterar till klimatförändringens påverkan och anpassning under Artikel 7 i Parisavtalet.			
117.	May	Varje part kan tillhandahålla, på det sätt som anses lämpligt, all övrig information som relaterar till klimatförändringens påverkan och anpassning under Artikel 7.	Genomförs inte: Sverige rapporterar sitt klimatanpassningsarbete till UNFCCC i Nationalrapporten och Biennal report enligt den genomförandetakt som beslutats för klimatrapporteringsförordningen (Förordning 2014:1434) inom EU.
Decision 7/CP.25 National adaptation plans			
7.	Urges	Uppmanar utvecklade länder och bjuder in andra parter som bidrar med resurser på frivillig basis att mobilisera stöd för anpassningsaktiviteter i utvecklingsländer.	Genomförs: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed countries Fund (LDCF). Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas 50% mot anpassningsåtgärder och 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige sitter också med i Anpassningsfondens styrelse och har där en aktiv och pådrivande roll.

Artikel 8 – Förluster och skador av klimatförändringarna

Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet (COP21)			
§ 1	<i>Recognize</i>	Parterna är medvetna om vikten att förhindra, minimera och hantera förluster och skador som uppkommer av klimatiförändringar och vikten av hållbar utveckling för att minska denna risk.	Genomförs: Efterlevs genom Sveriges undertecknande av Parisavtalet där WIM ingår, genom Sveriges arbete med implementeringen av SENDAI-ramverket för katastrofriskreducering, Genom MSB:s arbete för att öka krisberedskap mot naturolyckor generellt (MSB), Nationella strategin för klimatanpassning (lyfts särskilt där), Finansieringsstöd från MSB för klimatanpassningsåtgärder (kolla upp), nya regleringar i PBL om att kommuner ska ge sin syn på klimatrelaterad risk i översiktsplanen och föreslå åtgärder, genom lagändringar i Miljöbalken kap 6 där hänsyn till klimat läggs in som en del av miljöbedömningen för specifik och strategisk miljöbedömning. Genom Förordning 2018:1428 genom vilken 32 nationella myndigheter och samtliga 21 länsstyrelser uppdras att ta fram myndighetsmål och handlingsplaner för sitt klimatanpassningsarbete. Inom Sendairamverket finns inte någon internationell utjämningsmekanism mellan länder, var och en ansvarar där för att genomföra sitt eget uppdrag. Samverkan kan dock ske, men det finns inte någon solidaritetsmekanism mellan länder att bidra med ersättning och skadekostnader.
§ 2	-	Inga krav.	
§ 3	<i>Should</i>	Parterna bör förstärka förståelse, åtgärder och stöd genom samarbete och stöd genom WIM.	Genomförs: Sverige deltar och bevakar förhandlingarna inom WIM som en del av EU och har utsett en nationell kontaktpunkt för skador och förluster i Sverige. Åtgärder som stödjer genomförandet är likt uppräknat enligt § 1 i denna artikel. Vad gäller stöd till utvecklingsländer genom WIM är det viktigt att understryka att WIM inte är någon finansieringsmekanism inom Parisavtalet. Det finns i klimatförhandlingarna en obalans mellan utvecklingsländernas efterfrågan på skadeståndsstöd till följd av klimatiförändringens negativa effekter medan utvecklade länder inte har någon skadeståndsskyldighet enligt skrivningarna i Parisavtalet. Sverige är ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och

			<p>den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden (där Sverige också ingår i styrelsen) och Least Developed Countries Fund (LDCF) där Sverige åtagit sig finansiering med 400 miljoner kr under en 4 års period. Utvecklingsstöd för att hantera negativa effekter av klimatförändringarna är också en omfattande del av Sveriges klimatfinansiering för att stödja utvecklingsländer i sitt genomförande av Parisavtalet. Den finansiering som tillhandahålls sker helt på parternas egna behov och efterfrågan och Sverige säger inte åt någon part att arbeta med ett visst utvecklingsområde. Det ska understrykas att Sverige inte tar på sig något skadeståndsansvar och att den finansiering som sker inte genomförs inom ramarna för WIM utan inom Parisavtalets finansieringsmekanismer så som Anpassningsfonden eller Gröna klimatfonden (GCF).</p>
§ 4	-	<p>Enligt § 3 kan samarbete och stödåtgärder formars kring följande områden: system för tidig varning, krishanteringsberedskap, långsamt framskridande effekter, händelser som innebär oåterkalleliga skador, övergripande riskbedömning och riskhantering, riskspridning och försäkring, icke-ekonomiska förluster, klimatomfattig motståndskraft hos samhällen, försörjningsmöjligheter, ekosystem.</p>	<p>a.) Genomförs:</p> <p>Det finns flera exempel på tidiga varningssystem som införts på regional nivå i Sverige för att hantera effekter av ett förändrat klimat, bland annat för kommande värmeböljor och höga temperaturer som SMHI utför. Från ett allriskperspektiv underhåller även MSB flera tjänster för tidig varning. Dessa utvecklas inom ramen för nationell samverkan och nationell/lokal samverkan. Ett exempel är Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) som är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. Systemet består av meddelanden i radio och TV, och ibland utomhussignalen "Hesa Fredrik". VMA används 1) vid olyckor och allvarliga händelser, till exempel gasutsläpp eller en stor brand, 2) vid svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner, till exempel nedfall av radioaktiva ämnen eller problem med att nå 11 och 3) vid krishantering inför och i samband med extraordinära händelser, till exempel förestående dammbrott eller sabotage mot dricksvattenförsörjningen. Efter att ett VMA har sänts ut, kan allmänheten söka vidare information på till exempel webbplatsen Krisinformation.se.</p>

		<p>informationsnumret 113 13 eller på kommunernas webbplatser. Det sker också samverkan kring tidig varning och andra förebyggande frågor inom t.ex. EU-direktiv. Exempelvis inom ramarna för Torneålvssamarbetet och arbetet med Översvämningdirektivet.</p> <p>b.) Genomförs delvis: Sverige har gränsöverskridande beredskap med våra grannländer inom området skydd mot olyckor och samhällets krisberedskap. Berörda myndigheter har samverkan inom Östersjösamarbetet, inom EU och inom EU:s civilskyddsmekanism (EUCPM). Förmågan att hjälpa varandra över gränserna vid allvarliga incidenter är av stor betydelse. Det s.k. Haga-samarbetet är därför viktigare än på länge för att gemensamt kunna förebygga och hantera händelser. De nordiska ministrarna som ansvarar för samhällsskydd och beredskap har beslutat om utvecklingsmål för Hagasamarbetet 2019–2021. Den nya och förändrade hotbilden har visat att arbetet med samhällsskydd och beredskap inte kan betraktas enbart i ett nationellt perspektiv, utan också kräver gränsöverskridande samarbete. Vidare har klimatförändringarna bidragit till mer extrema naturhändelser, även i Norden. De nordiska räddningstjänsterna måste samarbeta kring beredskap och i det förebyggande arbetet mot större naturhändelser. De nordiska formerna för samarbete kring vegetationsbränder samt CBRN, kan visa vägen i EU/EES-samarbetet, men också i de globala diskussionerna. I dagsläget diskuteras varken Sendairamverket eller Agenda 2030 inom ramen för det nordiska samarbetet.</p> <p>Barents Rescue, en internationell krishanteringsövning genomförs vart tredje år inom ramen för Barentsavtalet. Syftet är att stärka fred, stabilitet och framåtskridande genom att förbättra möjligheterna till samarbete över regionens gränser.</p> <p>c.) Genomförs: Det är svårt att göra en gränsdragning av vad som är olycka och vad som är kris. Det handlar om skala och aggregering av händelseförlopp, t.ex. vattenbristsituationen 2018.</p>
--	--	--

			<p>Exempel på Sveriges genomförande är den svenska miljöövervakningen och uppföljningen av miljömålets indikatorer där långsamtgående effekter av klimatförändringen så som vegetationsutbredning undersöks. Andra exempel är hur havsnivåhöjningen påverkar de svenska kusterna i mycket olika grad. Flera myndigheter har i samverkan tagit fram rapporter och karttjänster för att stödja kommuner och länsstyrelser i arbetet med stigande havsnivåer. Exempel på detta är SGI/SGU:s arbete med kartläggning av kusterosion, MSB:s kartläggning av havsnivåhöjning och översvämningsrisk (Översvämningsdirektivet) och projektet Regional kustsamverkan (Skåne & Halland).</p> <p>d.) Genomförs delvis:</p> <p>När det gäller oåterkallelig förlust och skada så kan detta uppstå, vid en händelse, som effekt av respons till en händelse eller vid förebyggande av en händelse. Vid alla dessa tre scenarier sker en prioritering av liv/hälsa framför miljö/ekonomiska förluster. Med denna prioritering innebär det att miljö/ekonomiska förluster kan komma att skadas. Vid större planerade åtgärder sker i många fall en prövning (miljöbalken) av den planerade åtgärden eller av ingreppet som skett under en händelse. Det sker dock inte någon prövning av de händelser som inträffar som kan orsaka skador eller förluster.</p> <p>Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) för handlingsplaner för räddningstjänst är exempelvis undantagna från 6 kap Miljöbalken (MB). Det finns också exempel på forskningsprojekt som svenska myndigheter står bakom som tangerar området om oåterkalleliga effekter. Ett exempel är forskningsprojektet CAMEL som undersöker förutsättningar för planerad reträtt av samhällen och bebyggelse till följd av havsnivåhöjning som inte kan förhindras. Även Naturvårdsverkets arbete med klimat- och sårbarhetsanalyser för sin statliga egendom tangerar frågan om oåterkalleliga effekter på naturmiljöer till följd av klimatförändringar.</p>
--	--	--	--

			<p>e.) Genomförs:</p> <p>Den april 2020 överlämnade MSB årets nationella risk- och förmågebedömning (NRFB) till regeringen. NRFB är ett strategiskt underlag för att inrikta och utveckla krisberedskapen och civilt försvar. I rapporten ges en övergripande och en områdesvis bild av de sårbarheter, hot och risker i samhället som kan anses vara särskilt allvarliga, hur samhällets krisberedskap och planeringen för civilt försvar utvecklas samt MSB:s förslag på vidare åtgärder för ökad beredskap. NRFB ska användas som underlag för inriktning av för FN-länderna nationell strategi enligt Sendairamverket.</p> <p>Samtliga statliga myndigheter, kommuner och regioner ska enligt lagar och förordningar göra en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). En risk- och sårbarhetsanalys är ett första steg i en kedja för att reducera risker, minska sårbarheter och förbättra vår förmåga att förebygga, motstå och hantera kriser och extraordinära händelser.</p> <p>RSA bidrar till 1) beslutsunderlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga, 2) underlag för kommunikation om samhällets risker till allmänheten och anställda, och 3) underlag för samhällsplanering.</p> <p>De bidrar även till samlade regionala lägesbilder och en nationell bild av samhällets förmåga i den årliga Nationella risk- och förmågebedömningen (NRFB). Den ligger bland annat till grund för den strategiska inriktningen på krisberedskap och civilt försvar, hur medel i anslag 2:4 Krisberedskap ska användas samt inriktning för övning och utbildning.</p> <p>Arbete sker också genom SOU:er, så som Klimat- och sårbarhetsutredningen, Kontrollstation 2015 (SMHI) Klimatanpassningsutredningen, genom lagstiftning: Miljöbalken (bl.a. kap 6. Miljöbedömningar), Sevesolagstiftning eller plan- och bygglagen (PBL). Klimat- och sårbarhetsbedömningar genomförs inom ramen för de handlingsplaner som nu tas fram av de 53 myndigheter som omfattas av förordning 2018:1428. Vägledning</p>
--	--	--	---

		<p>från SMHI om hur genomförande av klimat- och sårbarhetsanalyser bör genomföras har också tagits fram. En övergripande analys av risker kopplade till klimatförändringen gjordes också genom Nationella strategin för klimatanpassning och för närvarande pågår bland annat regeringsuppdrag om kartläggning av ras, skred, erosion och översvämning som är klimatrelaterad.</p> <p>f.) Genomförs delvis:</p> <p>Det pågår också utveckling inom katastrofriskmodellering där möjliga konsekvenser av framtida händelser beräknas. Inom försäkringsbranschen har detta använts länge men metoderna sprids alltmer till andra områden. Bland annat har metodik för katastrofriskmodellering gjorts allmänt tillgänglig via den webbaserade plattformen Oasis.</p> <p>Svenska försäkringsbolag erbjuder försäkring till privatpersoner och mindre/medelstora företag för att täcka klimatrelaterad risk, vilket är relativt unikt i en europeisk kontext. I dagsläget kan försäkring exempelvis tecknas för översvämning eller skogsbrand/stormfällning. Finansinspektionen har i en rapport från 2016 undersökt Sveriges utsatthet mot klimatförändringar och drar i denna rapport slutsatsen att det är centralt att finansiella aktörer vidhåller en tillräcklig finansiell kapacitet för att kunna hantera den typ av extern chock som en naturkatastrof innebär. Regeringen har gett finansinspektionen i uppdrag att 2020 främja finansiella aktörers kartläggning av den klimatrelaterade risk de kan utsättas för.</p> <p>Sverige har också genomfört projektet <i>Minskade klimatrisker i framtidens bebyggelse och boende</i>. I projektet har försäkringsdata använts i katastrofriskmodellering av skyfall i ett samarbete mellan bland annat Karlstads universitet och Länsförsäkringar.</p> <p>Sverige har i dagsläget inte någon nationell fond för riskutjämning för naturhändelser. Det är den enskilde som själv står skadan vid en</p>
--	--	--

			<p>händelse. MSB har nyligen uppdaterat "Ansvar vid naturolycka" utifrån gällande lagstiftning. Den enskildes ansvar lyfts också fram i den nationella strategin för klimatanpassning.</p> <p>g.) Genomförande oklart: RU biologisk mångfald</p> <p>h.) Genomförs: Beslutet höras genom implementeringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning, Förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete, genom en rad olika regeringsuppdrag med fokus på klimatanpassning så som det pågående uppdraget att kartlägga områden utsatta för översvämning, ras, skred, erosion som är klimatrelaterad. Boverkets uppdrag om klimatanpassning av den byggda miljön har föranlett en rad olika insatser för att skapa klimatmässig motståndskraft, och SMHI:s uppdrag att sprida information och stödja Sveriges klimatanpassningsarbete genom Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning bidrar till att sprida kunskap och främja insatser. Vidare har flertalet länsstyrelser och nationella myndigheter som SVA, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Livsmedelsverket gjort flertalet insatser för att stärka Sveriges resiliens vad gäller försörjningsmöjligheter i ett förändrat klimat. Detta genom implementeringen av sina handlingsplaner för klimatanpassning. Det finns också flera exempel som lyfts fram och kommuniceras genom Sveriges klimatanpassningssida (nationellt kunskapscentrum vid SMHI) klimatanpassning.se där information också delas på engelska. SMHI har också tagit fram en rapport över hur Sverige påverkas av klimaförändringar i andra länder. Naturvårdsverket, Hav m.fl. arbetar också aktivt med att främja klimatanpassningsåtgärder som utgår ifrån välmående ekosystems naturliga förmåga att hantera negativa klimateffekter. Detta sker genom flertalet insatser så som kommande vägledning för naturbaserade lösningar, arbetet med att främja ekosystemtjänster i kommunal planering, vägledning och</p>
--	--	--	--

			<p>stöd för grön infrastruktur, Sveriges deltagande i Konventionen för biologisk mångfald (CBD) och flera andra grupper. Avslutningsvis bidrar Sverige till att främja klimatmässig resiliens och motståndskraft på en global nivå. Detta genom att Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed Countries Fund (LDCF).</p>
§ 5	-	Inga krav	
<p>DECISION 3/CP.22 Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</p>			
5.	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att skicka in sin syn och inspel till möjliga aktiviteter under varje strategiska arbetsprogram inom ramarna för den Exekutiva Kommitténs fem-åriga rullande genomförandeplan senast den 28:e februari 2017.</p>	<p>Genomförs: Genomförs i dagsläget genom Sverige skickar in inlagor till EU (EU-submissions) där EU sedan ger en gemensam inlaga för medlemsländerna till UNFCCC.</p>
9.	<i>Encourages</i>	<p>Uppmuntrar parter att ta hänsyn till extrema och långsamma händelser, icke-ekonomiska förluster, förflyttning, migration och mänsklig mobilitet, övergripande riskhantering i relevanta planer och åtgärder, samt att uppmana bilaterala och multilaterala organ att stödja den typen av arbete.</p>	<p>Genomförs: Sverige har ett starkt genomförande vad gäller dialog med andra länder, mellan givare och mottagare för att ta hänsyn till extrema och långsamma händelser, icke-ekonomiska förluster, förflyttning, migration och mänsklig mobilitet, övergripande riskhantering i relevanta planer och åtgärder. Sverige arbetar aktivt med klimat och säkerhetsfrågor inom ramen för sitt utvecklingssamarbete, där kopplingar till migration och konflikt i relativ till klimatförändringar görs. Sverige driver ett intensivt konceptuellt arbete inom säkerhetsrådet, och upprättade under sitt ordförandeskap en sekretariatsfunktion som arbetar just med kopplingen mellan klimat och säkerhet. Detta sker emellertid utanför förhandlingsprocessen inom ramen för Parisavtalet som har samma huvudsyfte: det vill säga att stärka länders förmåga att hantera</p>

			<p>och lyfta klimatförändringar som en viktig del i utvecklingssamarbetet.</p> <p>På nationell nivå höras beslutet genom ändringar i Plan- och bygglagen där kommuner nu ska hänsyn tas till klimatrelaterad risk i översiktsplan och klimataspekter (utsläppsminskning och anpassning) ska hanteras i 6. kap. miljöbalken. Myndigheter som omfattas av förordning 2018:1428 ska ta fram handlingsplaner för klimatanpassning inom sitt sektorsområde. Omlokalisering till följd av klimatförändringar i Sverige är inte en omfattande fråga i dagsläget men svenska myndigheter finansierar bland annat forskningsprojektet CAMEL som undersöker förutsättningar för planerad reträtt av samhällen och bebyggelse till följd av havsnivåhöjning som inte kan förhindras. Andra exempel på lagstiftningar som bidrar till katastrofriskreducering och främjar övergripande riskhantering är bl.a. Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO och Sevesolagstiftning).</p>
11.	<i>Encourages</i>	Upprepning av uppmuntringen att parter ska tillgängliggöra relevanta resurser för att den Exekutiva Kommitténs arbete ska kunna genomföras.	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket Exekutiva kommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden och Least Developed Countries Fund (LDCF).</p>
<p>Decision 2/CP.21 Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</p>			
8.	<i>Urges</i>	Uppmanar parter att tillgängliggöra tillräckligt med resurser för en tidsenlig och lyckad implementering av den Exekutiva Komiteens initiala två-åriga arbetsplanen.	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket Exekutiva kommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som</p>

			Anpassningsfonden och Least Developed Countries Fund (LDCF).
DECISION 4/CP.22 Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts			
d)	<i>Invites interested parties</i>	Bjuder in intresserade parter att tillsätta en kontaktpunkt för skador och förluster genom sin respektive nationella fokalpunkt för UNFCCC med fokus på att stärka implementering av arbetssätt för att hantera skador och förluster från klimattförändringar på nationell nivå.	Genomfört: Sverige har tillsatt en kontaktpunkt för skador och förluster. Mattias Frumerie sedan 1 oktober 2019.
DECISION 5/CP.23 Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts			
10.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att senast den 15 februari 2018 delge sin syn på aktiviteterna under den strategiska arbetsgruppen till den Exekutiva Kommitténs fem-åriga rullande genomförandeplan.	Genomförs: Genomförs i dagsläget genom Sverige skickar in inlagor till EU (EU-submissions) där EU sedan ger en gemensam inlaga för medlemsländerna till UNFCCC.
12.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att skicka in sin syn och inspel till möjliga delar som ska inkluderas i referensvillkoren för översynen av Warsawmekanismen som refereras till i beslut 4/CP.22, paragraf 2(d), som beaktar utfallet av implementeringen av arbetet från den exekutiva Kommittén, innan juni 2019.	Genomförs: Genomförs i dagsläget genom Sverige skickar in inlagor till EU (EU-submissions) där EU sedan ger en gemensam inlaga för medlemsländerna till UNFCCC.
13.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att aktivt engagera sig i arbetet och att nyttja och sprida de produkter som WIM och den Exekutiva Kommittén tillhandahåller genom att: a.) Tillsätta en kontaktpunkt för skador och förluster, b.) Delta vid möten med den exekutiva kommittén som observatörer, c.) inkorporera och fortsätta att inkorporera extrema och långsamma händelser, icke-ekonomiska förluster, förflyttning, migration och mänsklig mobilitet, övergripande riskhantering i relevanta planer och åtgärder, samt att uppmana bilaterala och multilaterala organ att stödja den typen av arbete.	a.) Genomförs: Sverige har tillsatt en kontaktpunkt för skador och förluster. Mattias Frumerie sedan 1 oktober 2019. Kontaktpunkten har emellertid inte blivit kontaktad i en enda fråga sedan tillträde. b.) Genomförs inte: Sverige deltar inte som observatörer vid möten med den Exekutiva Kommittén. UD gör bedömningen att det är oklart varför Sverige ska delta på möten med den Exekutiva Kommittén under WIM som observatör när Sverige inte deltar i liknande arbetsgrupper inom ramen för Parisavtalet. Det är också oklart varför samtliga 197 parter ska sända en observatör till dessa möten. c.) Genomförs: Sverige har ett starkt genomförande vad gäller dialog med andra länder, mellan givare och mottagare för att ta hänsyn till extrema och långsamma händelser, icke-ekonomiska förluster, förflyttning,

			<p>migration och mänsklig mobilitet, övergripande riskhantering i relevanta planer och åtgärder. Sverige arbetar aktivt med klimat och säkerhetsfrågor inom ramen för sitt utvecklingssamarbete, där kopplingar till migration och konflikt i relativ till klimatförändringar görs. Sverige driver ett intensivt konceptuellt arbete inom säkerhetsrådet, och upprättade under sitt ordförandeskap en sekretariatsfunktion som arbetar just med kopplingen mellan klimat och säkerhet. Detta sker emellertid utanför förhandlingsprocessen inom ramen för Parisavtalet som har samma huvudsyfte: det vill säga att stärka länders förmåga att hantera och lyfta klimatförändringar som en viktig del i utvecklingssamarbetet.</p> <p>På nationell nivå hör sammas beslutet genom ändringar i Plan- och bygglagen (2010:900) där kommuner nu ska hänsyn tas till klimatrelaterad risk i översiktsplan och klimataspekter (utsläppsminskning och anpassning) ska hanteras i 6. kap. miljöbalken (1998:808). Myndigheter som omfattas av förordning 2018:1428 ska ta fram handlingsplaner för klimatanpassning. Omlokalisering till följd av klimatförändringar i Sverige är inte en omfattande fråga i dagsläget men svenska myndigheter finansierar bland annat forskningsprojektet CAMEL som undersöker förutsättningar för planerad reträtt av samhällen och bebyggelse till följd av havsnivåhöjning som inte kan förhindras. Andra exempel på lagstiftningar som bidrar till katastrofriskreducering och främjar övergripande riskhantering är bl.a. Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO och Sevesolagstiftning.</p>
21.	<i>Reiterates its encouragement</i>	Upprepar uppmuntringen att parter ska tillgängliggöra relevanta resurser för att den Exekutiva Kommitténs arbete ska kunna genomföras.	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket Exekutiva kommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF)</p>

			och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden och Least Developed Countries Fund (LDCF).
DECISION 10/CP.24 Report of the Executive Committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts			
3.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att beakta rekommendationerna i annexet när relevant arbete genomförs.	Se annex till DECISION 10/CP.24 nedan för genomförande.
6.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att tillgängliggöra tillräckliga resurser för att möjliggöra ett effektivt genomförande av den rullande femåriga arbetsplanen som tagits fram av den Exekutiva Kommittén.	Genomförs: Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket Exekutiva kommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden och Least Developed Countries Fund (LDCF).
10.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att: a.) Se över möjligheten att ta fram policys, planer och strategier för att facilitera koordinerade handlingar och övervakning av framsteg för att undvika, minimera och bemöta skador och förluster. b.) Att beakta framtida klimatrisker när nationella planer och strategier som riktas mot att undvika, minska eller bemöta skador och förluster tas fram.	a.) Genomförs: SMHI arbetar för närvarande med att ta fram nya system för uppföljning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet. I detta arbete ska indikatorer för klimatanpassningsarbetet som sker i det svenska samhället tas fram. Med hjälp av indikatorerna ska Sveriges sårbarhet inför klimatrisker kunna mätas samt hur framstegen för att minska denna utvecklas. Detta arbete ska redovisas enligt SMHI:s regeringsuppdrag den 31 december 2020. Arbetet med att samla in information från myndigheters klimatanpassningsarbete är redan ingång genom förordning 2018:1428 där myndigheter som lyder under förordningen rapporterar sitt arbete till SMHI genom rapporteringsportalen KLIRA. Detta är ett första steg i arbetet med att övervaka framsteg på området. Databasen samlar och publicerar också vilka klimatanpassningsåtgärder som är under genomförande på olika myndigheter, vilket i sin tur bereder väg för koordinerade handlingar och samarbeten mellan rapporterande parter. b.) Genomförs: Nationella strategin för klimatanpassning och de handlingsplaner som myndigheter som omfattas av förordning 2018:142 grundar sina planer och

			<p>strategier i modellering av ett framtida klimat. Som stöd till länsstyrelserna i Sverige har SMHI tagit fram länsvisa analyser för framtida klimatförändringar i syfte att tillgängliggöra relevanta kunskapsunderlag som kan inkorporeras i planer och strategier. Vägledning har tagits fram för att hantera klimataspekter i miljöbedömningar kap 6. Miljöbalken – vilka styr framtagandet av planer och program i Sverige.</p>
Annex till DECISION 10/CP.24.			
2. (f)	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att facilitera utvecklingsländernas arbete i implementeringen av paragraf 2.(g) nedan.</p>	<p>Genomförs:</p> <p>Sverige har ett starkt genomförande vad gäller dialog med andra länder, mellan givare och mottagare i arbetet med att undvika, minimera och bemöta negativa effekter av klimatförändringen i en bredare kontext av mänsklig rörlighet, som beaktar mänskliga rättigheter och andra internationella regleringar och standarder. Sverige arbetar exempelvis aktivt med klimat och säkerhetsfrågor inom ramen för sitt utvecklingssamarbete, där kopplingar till migration och konflikt i relation till klimatförändringar görs. Sverige driver ett intensivt konceptuellt arbete inom säkerhetsrådet, och upprättade under sitt ordförandeskap en sekretariatsfunktion som arbetar just med kopplingen mellan klimat och säkerhet. Detta sker emellertid utanför förhandlingsprocessen inom ramen för Parisavtalet som har samma huvudsyfte: det vill säga att stärka länders förmåga att hantera och lyfta klimatförändringar som en viktig del i utvecklingssamarbetet.</p> <p>Sverige erbjuder också ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingssamarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller Least Developed countries Fund (inom vilken Sverige bidrar med 400 miljoner SEK under 4 år). Av klimatfinansieringen i det svenska</p>

			<p>biståndet riktas ca 50% mot anpassningsåtgärder och ca 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige sitter också med i Anpassningsfondens styrelse och har där en aktiv och pådrivande roll. Bistandsminister Peter Eriksson deltar även i Adaptation Commission och driver där en aktiv agenda för att stärka anpassningsfrågorna i relation till utvecklingsländernas insatser.</p>
2. (g)	<i>Invites</i>	<p>Bjuder in parter att:</p> <p>(i). Se över möjligheten att formulera lagar, policys, strategier, på det sätt som anses lämpligt, som reflekterar vikten av integrerade arbetssätt för att undvika, minimera och bemöta negativa effekter av klimatförändringen i en bredare kontext av mänsklig rörlighet, som beaktar mänskliga rättigheter och andra internationella regleringar och standarder.</p> <p>(ii) att främja forskning, datainsamling, riskanalys och informationsdelning för att bättre kartlägga, förstå och styra mänsklig mobilitet i relation till negativa effekter av klimatförändringen på ett sätt som innefattar delaktighet av påverkade samhällen och samhällen i risk att påverkas.</p> <p>(iii) stärka förberedelser, vilket inkluderar tidiga system för varning, beredskapsplanering, evakueringsplanering och resiliensbyggande strategier och planer och bygga innovativa arbetssätt så som prognosbaserad finansiering för att undvika, minimera och bemöta förflyttning på grund av klimatförändringar.</p> <p>iv) att integrera klimatförändringar som relaterar till utmaningar och möjligheter vad gäller mänsklig rörlighet i planeringsprocesser, på det sätt som anses passande, genom att nyttja tillgängliga verktyg, vägledning och goda exempel samt att kommunicera dem.</p>	<p>i) Genomförs delvis:</p> <p>Frågan om tvångsförflyttning och rörlighet av människor till följd av klimatförändringar är inte en fråga som fått stort uttryck i det svenska klimatanpassningsarbetet. Åtminstone inte i den kontext att människor faktiskt behövt lämna sina hem till följd av klimatförändringen. I takt med att klimatförändringen fortlöper kommer denna fråga allt mer att aktualiseras i Sverige. Det finns flera exempel på regionala strategier/riktlinjer (länsstyrelsen) för lägstnivå för anläggning av ny bebyggelse i förhållande vattendrag eller kust. Detta kan ses som ett verktyg för att minimera risken för framtida förflyttning av människor och samhällen till följd av klimatförändringar. En juridisk problematik som inte sällan uppstår är emellertid att äldre detaljplaner där bygglov givits när kunskap om platsens lämplighet för bebyggelse ur klimatsynpunkt var bristfällig. Ofta är det i denna situation svårt för kommunen att upphäva en detaljplan även om sådan möjlighet finns genom Plan och bygglagen (gällande detaljplan kan upphävas på grund av förändrad kunskap). Samtidigt är det svårt för kommunen att i ett sådant ärende avslå gällande bygglov. Länsstyrelsen har också svårt att styra över kommunens beslut på grund av det kommunala planmonopolet. Detta riskerar/gör att det skapas situationer där bebyggelse fortfarande beviljas på platser som kan komma att bli obeboeliga i ett framtida klimat, och därigenom på sikt riskerar att skapa interna klimatflyktingar. Något sådant fall har ännu inte skådats i Sverige men europeiska exempel finns bland</p>

		<p>v) att hålla i åtanke de guidande principer för internt fördrivna/förflyttade människor i arbetet med att implementera integrerade arbetssätt för att undvika, minska och bemöta förflyttning som en negativ effekt av klimatförändringen.</p> <p>vi) att facilitera ordningsamma, säkra, reglerade och ansvarsfull migration och rörlighet hos människor, på det sätt som är förenligt med nationella lagar och regler, i kontexten av klimatförändringar, genom att beakta behoven hos migranter och tvångsförflyttade människor, samhällen och genom att främja möjligheter för reguljära migrationsvägar, vilket inkluderar arbetsmigration i linje med internationella arbetsstandarder.</p>	<p>annat i Fairbourne¹⁷³Wales^[66]. Till följd av lagändringar i plan och bygglagen (§3.5 PBL) om att kommuner nu ska återge sin syn på klimatrelaterad risk i översiktsplanen och föreslå åtgärder har klimatanpassning och markens lämplighet för bebyggelse ur klimatsynpunkt blivit en växande fråga i svenska kommuner. Vidare har nya tillägg i miljöbalkens 6 kap. om att beakta effekterna av ett förändrat klimat i miljöbedömningar skapat en väg för att säkerställa att klimatanpassning beaktas vid framtagande av planer och program samt för verksamheter (strategisk och specifik miljöbedömning). Vidare är samernas levnadsvanor och renskötseln en fråga som diskuteras aktivt i Sverige. Ett förändrat klimat innebär en kraftig omställning och utmaning för renskötseln/betet med mildare och nederbördsrika vintrar. I nuläget pågår både forskning och konkreta pilotprojekt för att hantera negativa effekter av klimatförändringen i relation till rennäring och samebyar, där bland annat klimat och sårbarhetsanalyser genomförts för ett antal pilotbyar. Sametinget ingår också i det nationella myndighetsnätverket för klimatanpassning och driver i samverkan med andra myndigheter ett flertal klimatanpassningsprojekt. På internationell nivå finns tydliga strukturer för samiskt deltagande. Sametingets delaktighet i klimatanpassningsfrågorna är central för att i samverkan med andra myndigheter arbeta fram de strategier som krävs för att rennäringen och livsvanorna i fjällvärlden inte ska påverkas negativt. Detta kan ses som exempel på att hantera risken för att tvångsförflyttning/negativ påverkan av folkgrupper till följd av klimatförändringar.</p> <p>ii) Genomförs delvis: Eftersom frågan om tvångsförflyttning och mänsklig mobilitet till följd av klimatförändringar inte är en central fråga i det svenska klimatanpassningsarbetet har forskning/informationsinsamling inte skett strategiskt. Det finns emellertid ett antal exempel på projekt som</p>
--	--	--	--

¹⁷³ <https://www.theguardian.com/environment/2019/may/18/this-is-a-wake-up-call-the-villagers-who-could-be-britains-first-climate-refugees>

		<p>tangerar frågan: Forskningsprojektet CAMEL (SGI) som undersöker förutsättningar för planerad reträtt av samhällen och bebyggelse till följd av havsnivåhöjning som inte kan förhindras; Forskningsprojektet hållbar och etisk anpassning till stigande medelhavsnivåer - SEA-RIMS som undersöker vilka etiska, och sociala aspekter som aktualiseras och prioriteras vid havsnivåhöjning (KTH/SGI). Pilotprojekt om att ta fram klimat och sårbarhetsanalyser för ett antal samebyar som nämnts i tidigare paragrafer är ett tredje exempel. SMHI:s pågående regeringsuppdrag om att ta fram en struktur för uppföljningen av det svenska klimatanpassningsarbetet kan också bidra till att kartlägga, förstå och styra mänsklig mobilitet i relation till negativa effekter av klimatförändringen genom att mäta Sveriges/sektorers sårbarhet.</p> <p>iii) Genomförs delvis:</p> <p>Varningssystem för värmebölja och höga temperaturer finns i Sverige, även varningar för diverse väderföreteelser med koppling till klimat via SMHI. Naturvårdsverket tar fram lavinprognoser. Klimatövervakning genom miljömålsuppföljningen samt SMHI:s prognosystem. För närvarande utvecklar SMHI också varningssystem för översvämning¹⁷⁴: Från ett allriskperspektiv underhåller även MSB flera tjänster för tidig varning. Dessa utvecklas inom ramen för nationell samverkan och nationell/lokal samverkan. Ett exempel är Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) som är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. Systemet består av meddelanden i radio och TV, och ibland utomhussignalen "Hesa Fredrik". Det sker också samverkan kring tidig varning och andra förebyggande frågor inom t.ex. EU-direktiv. Exempelvis inom ramarna för Torneälvsamarbetet och arbetet med Översvämningdirektivet. Beredskapsplaner sker bland annat genom ändringar i Plan- och bygglagen (2010:900) där kommuner nu ska hänsyn tas till</p>
--	--	--

¹⁷⁴ <https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/ny-hydraulisk-modell-for-oversvamningar-1.161733>

		<p> klimatrelaterad risk i översiktsplan och klimataspekter (utsläppsminskning och anpassning) ska hanteras i 6. kap. miljöbalken (1998:808). Myndigheter som omfattas av förordning 2018:1428 ska ta fram handlingsplaner för klimatanpassning. Andra exempel på lagstiftningar som främjar övergripande riskhantering är Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO och Sevesolagstiftning). </p> <p> iv) Genomförs delvis. Mänsklig rörlighet i planeringsprocesser kopplat till klimatförändringar är ingen utbredd fråga inom svensk planering. Likt beskrivet i i) av denna paragraf finns det riktlinjer, lagstiftning, projekt och underlag (ex. regionalt fastställda mininivåer för byggande nära vatten, krav om klimatanalys i översiktsplan, vattenlagstiftning, hantering av klimataspekter i 6. Kap miljöbalken, plan och bygglagen m.m.) som indirekt kopplar an till mänsklig rörlighet och bidrar till att minska denna risk. Denna fråga kan emellertid komma att få större genomslag i en svensk kontext i framtiden och fortfarande sker bebyggelse i stor utsträckning i områden som är utsatta för klimatrelaterad risk. Delar av denna policyutveckling och goda exempel bland annat från klimatanpassningsprojekt i Samebyar kommunicerades i den senaste Nationalrapporten till UNFCCC. </p> <p> V. Genomförs delvis: Se resonemang iv. ovan. </p> <p> vi) Genomförs delvis: Migration och tvångsförflyttning till följd av klimatförändringar är likt föregående paragrafer beskrivet inte någon central fråga i Sveriges klimatanpassningsarbete. Det saknas tydliga exempel på policy hur denna fråga hanteras. Det börjar emellertid likt föregående paragrafer beskrivit komma projekt som </p>
--	--	--

			tangerar frågan: CAMEL; SEARIMS; Klimat- och sårbarhetsanalyser för samebyar m.m.
Decision 2/CMA.2 Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts and its 2019 review			
13.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att inrätta en kontaktpunkt för skador och förluster genom sin respektive nationella fokalpunkt.	Genomförs: Sverige har tillsatt en kontaktpunkt för skador och förluster. Mattias Frumerie sedan 1 oktober 2019.
14.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att främja en sammanhållen arbetsgång i insatser för att undvika, minimera och bemöta skador och förluster när relevanta nationella planer, ramverk och strategier tas fram, samt att skapa en möjliggörande miljö, vilket inkluderar att beakta framtida klimatrisk, reducera utsatthet och sårbarhet, öka resiliens och koordination av handlingar samt mäta framsteg.	Genomförs: För att stärka samhällets krisberedskap samverkar myndigheter och andra aktörer inom sex forum, så kallade samverkansområden. Arbetet i samverkansområdena syftar till att myndigheterna ska samordna sig och utifrån en samlad förmågebild komma fram till och vidta lämpliga åtgärder för stärkt samhällsskydd och beredskap. Utgångspunkten för detta är mål för samhällets säkerhet, mål för krisberedskapen och mål för civilt försvar. En sammanhållen arbetsgång ges också genom SMHI:s samordning av arbetet enligt förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete.
28.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar (..) och parter att facilitera och främja forskning, dela goda exempel för att undvika, minimera och bemöta skador och förluster, vilket inkluderar långsiktig riskutvärdering och riskkommunikation.	Genomförs: MSB inriktar, kvalitetssäkrar, utlyser och kommunicerar forskning samt stödjer utveckling och tillämpning av forskningsresultat inom området samhällsskydd och beredskap. Ett flertal andra myndigheter så som SMHI, Naturvårdsverket, SGI, SGU m.fl. driver också ett aktivt arbete för att utlysa, utveckla och kommunicera forskning som kopplar att till arbetet med att undvika, minimera och bemöta skador och förluster till följd av klimatförändringar.
31.	<i>Urges</i>	Vädjar till parter som är utvecklade länder att skala upp handling och stöd, på det sätt som anses passande, vilket inkluderar finans, teknologi och kapacitetsuppbyggnad, till utvecklingsländer som är särskilt utsatta för negativa effekter av klimatförändringen, som stöd i deras arbete med att undvika, minimera och bemöta negativa effekter som kopplas till klimatförändringen.	Genomförs: Sverige erbjuder ett omfattande stöd i relation till policy, finansiering och teknologi för att stödja accelerationen av klimatarbete i världen. Klimatperspektivet ska integreras i allt svenskt utvecklingsarbete och Sverige bidrar i snitt med cirka 6 miljarder SEK årligen för att stödja klimatåtgärder i utvecklingsländer. Sett till per capita är Sverige ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden eller

			Least Developed countries Fund (inom vilken Sverige bidrar med 400 miljoner SEK under 4 år). Av klimatfinansieringen i det svenska biståndet riktas ca 50% mot anpassningsåtgärder och ca 25% mot insatser som är "cross cutting" (det vill säga hanterar både utsläppsminskande åtgärder och anpassning). Sverige sitter också med i Anpassningsfondens styrelse och har där en aktiv och pådrivande roll.
35.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter att nyttja de tillgängliga stöd som är relevant för att undvika, minimera och bemöta påverkan från exempelvis extremväder, långsamt framåtskridande händelser, icke-ekonomiska förluster och mänsklig mobilitet samt för övergripande riskhantering från en bred variation av källor, både offentliga och privata, nationella, bilaterala eller multilaterala, inom och utanför Klimatkonventionen och Parisavtalet, vilket inkluderar de verksamma entiteterna i den Finansiella Mekanismen, på det sätt som anses lämpligt och är överensstämmande med deras mandat.	Genomförs: För bebyggda områden där risken för naturolyckor är särskilt stor har staten anvisat medel för förebyggande åtgärder. MSB fördelar bidraget till landets kommuner.
47.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parter att tillgängliggöra tillräckliga resurser för att möjliggöra ett effektivt genomförande av den rullande femåriga arbetsplanen som tagits fram av den Exekutiva Kommittén.	Genomförs: Sverige är en del av- och därigenom finansierar sekretariatets arbete, vilket Exekutiva kommittén är en del av. Sett till per capita är Sverige också ett av världens största givare till den Gröna klimatfonden (GCF) och den Globala miljöfonden (GEF) – tillsammans med andra multilaterala klimatfonder så som Anpassningsfonden och Least Developed Countries Fund (LDCF).

Bilaga D - Artikel 2.1.C och 9 Klimatfinansiering

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Artikel 2 – Övergripande mål			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet (COP 21)			
1.c	<i>Aims to</i>	<p>Detta avtal syftar till att genom ett förstärkt genomförande av konventionen, inbegripet dess mål, stärka de globala åtgärderna mot hotet från klimatförändringen i samband med en hållbar utveckling och insatser för att utrota fattigdom, bl.a. genom att ...göra finansiella flöden förenliga med en väg mot låga växthusgasutsläpp och en klimatmässigt motståndskraftig utveckling.</p>	<p>Genomförs: Det finns ett ledarskap när det gäller bidrag med offentliga medel. Sverige är där ledande oavsett om man räknar (per utsläppsmängd, per capita eller per relativ BNP).</p> <p>Genomförs inte: Flöden av svenska finansiella resurser till verksamheter, också i utvecklingsländer, som är direkt strid med Parisavtalets syfte fortgår och svenska staten saknar kunskap om vilka dessa finansiella flöden är och dessas storlek.</p> <p>Genomförs delvis: Regeringsuppdrag finns till Finansinspektionen att uppmuntra och stödja privata aktörer på finansmarknaden att kartlägga finansiella flödens förenlighet med Parisavtalet.</p> <p>Genomförs delvis: Regeringskansliet diskuterar att ge ekonomiskt stöd till OECD för metodutveckling av analys kring nationella finansiella flödens förenlighet med Parisavtalet.</p>

Artikel 9 – Klimatfinansiering			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet (COP 21)			
1.	<i>Shall</i>	De utvecklade länder som är parter i avtalet ska tillhandahålla finansiella resurser för att bistå parter som är utvecklingsländer både i fråga om utsläpps begränsningar och anpassning som en fortsättning på deras befintliga förpliktelser enligt konventionen.	Genomförs: Sveriges bidrar till Gröna klimatfonden (GCF), Anpassningsfonden (AF) och De minst utvecklade ländernas fond (LDCF). Bidraget till GCF uppgår till 8 miljarder kronor för perioden 2020-2023. Bidragen till AF och LDCF uppgår totalt till 1 040 miljoner kronor för perioden 2019-2022, fördelat på 520 miljoner kronor per fond. Det gör Sverige till världens största givare per capita till klimatfonderna.
2.	-	Inga krav	-
3.	<i>Should</i>	Som en del av en global insats bör de utvecklade länder som är parter i avtalet fortsätta att ta ledningen för att mobilisera klimatfinansiering från flera olika slags källor, instrument och kanaler, och ska då beakta de offentliga medlens viktiga roll, genom en rad olika åtgärder såsom bl.a. stöd till landsstyrda strategier och genom att ta hänsyn till behoven och prioriteringarna hos de parter som är utvecklingsländer. Sådan mobilisering av klimatfinansiering bör visa framsteg i förhållande till tidigare insatser.	Genomförs: Det finns ett ledarskap när det gäller offentliga medel. Sverige är där ledande oavsett hur man räknar (per utsläppsmängd, per capita eller per relativ BNP). Genomförs delvis: Arbete pågår sedan 2016 för att klimatanpassa allt bistånd och att det ska anpassas till mottagarländernas nationella klimatstrategier. Genomförs delvis: Exportfinansieringen är under anpassning för att bli i linje med Parisavtalet. Ej genomfört: Initiativet för att kartlägga de privata aktörernas finansiella flödens förenlighet med Parisavtalet är ett första steg för att mobilisera andra klimatfinansieringskällor än de offentliga.
4.	<i>Should</i>	Tillhandahållandet av utökade finansiella resurser bör syfta till att uppnå en balans mellan anpassning och utsläpps begränsningar, med beaktande av de landsstyrda strategier samt prioriteringar och behov hos parter som är utvecklingsländer, i synnerhet de som är särskilt utsatta för klimatförändringens skadliga effekter och som har betydande kapacitetsbegränsningar, såsom t.ex. de minst utvecklade länderna och små östater under utveckling, och med beaktande av behovet av offentliga och	Genomförs delvis: Biståndsmedlens mottagare och typer av stöd följs upp och redovisas offentligt. Förbättringsarbete pågår.

		bidragsbaserade resurser för anpassning.	
5.	<i>Shall</i>	De utvecklade länder som är parter i avtalet ska vartannat år meddela riktgivande kvantitativa och kvalitativa uppgifter som hänför sig till punkt 1 och 3 i denna artikel, i tillämpliga fall, bl.a., tillgängliga uppgifter om planerade nivåer av offentliga finansiella medel som ska tillhandahållas parter som är utvecklingsländer. Andra parter som tillhandahåller resurser uppmanas att vartannat år meddela sådan information på frivillig basis.	Genomförs: Redovisning av biståndsmedel sker vartannat år i Sveriges National Communication on Climate Change och löpande på openaid.se/ . Ej genomfört: Finansiella flödens förenlighet med Parisavtalet kopplat till de privata aktörerna i Sverige och Sveriges övriga statsutgifters förenlighet med Parisavtalet redovisas inte.
6.	<i>Shall</i>	Den globala översyn som avses i artikel 14 ska ta hänsyn till den relevanta information som de utvecklade länder som är parter i avtalet och/eller avtalsorganen tillhandahåller om insatser som hänför sig till klimatfinansiering.	Genomförs: Sverige möjliggör detta genom att utförligt redovisa sitt klimatbistånd.
7.	<i>Shall</i>	De utvecklade länder som är parter i avtalet ska vartannat år tillhandahålla transparenta och sammanhängande uppgifter om stöd som getts parter som är utvecklingsländer och som mobiliserats genom offentliga interventioner i enlighet med de former, förfaranden och riktlinjer som partskonferensen, i dess funktion som partsmöte för detta avtal, antar vid dess första möte, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 13.13. Andra parter uppmanas att göra detta.	Genomförs: Motsvarande information är i stora delar redan tillgänglig. Kravet på redovisning blir skarp först i rapporteringen av Sveriges första Biennial Transparency Report som redovisas årskiftet 23/24.
8.	-	Inga krav.	
9.	-	Inga krav.	
DECISION 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement - III. Decisions to give effect to the Agreement			
Finance			
52.	<i>Decides</i>	Finansiella resurser för utsläppsminskningar och anpassning till utvecklingsländer ska påskynda att syftet med Parisavtalet såsom det definieras i Artikel 2 uppnås.	Genomförs: Sveriges bidrag till internationella klimatåtgärder i form av offentliga medel överträffar uppsatta mål. Genomförs inte: Flöden av svenska finansiella resurser till verksamheter, också i utvecklingsländer, som är direkt strid med Parisavtalets syfte fortgår och svenska staten saknar kunskap om vilka dessa finansiella flöden är och dessas storlek.

53.	<i>Decides</i>	Utvecklade länder avser fortsätta den kollektiva mobiliseringen bortom 2025 genom meningsfulla utsläppsminskings- och anpassningsåtgärder. Före 2025 ska ett nytt kvantifierat mål sättas utöver 100 miljarder USD där hänsyn tas till utvecklingsländers prioriteringar.	Genomförs inte: Förhandlingarna om vad detta innebär är inte klara.
54.	<i>Recognizes</i>	Det är viktigt att pengar till åtgärder via till exempel GCF är tillräckliga och förutsägbara.	Genomförs: Sveriges bidrag till GCF är på plats och säkrade i god tid innan deadline.
55.	-	Inga krav.	-
56.	<i>Decides</i>	Detaljerad information om finansiella bidrag från de utvecklade länderna ska redovisas vartannat år.	Genomförs: Motsvarande information är redan tillgänglig.
57.	-	Inga krav.	-
58.	-	Inga krav.	-
59.	-	Inga krav.	-
60.	-	Inga krav.	-
61.	-	Inga krav.	-
62.	-	Inga krav.	-
63.	-	Inga krav.	-
64.	-	Inga krav.	-
DECISION 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement - III. Decisions to give effect to the Agreement			
Transparency of action and support			
86.	-	Inga krav.	-
87.	-	Inga krav.	-
88.	-	Inga krav.	-
94. (d)	-	Inga krav.	-
94. (e)	-	Inga krav.	-
95.	-	Inga krav.	-
DECISION 13/CP.22 Initiation of a process to identify the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement			
1.	-	Inga krav.	-
2.	-	Inga krav.	-
3.	-	Inga krav.	-
4.	-	Inga krav.	-
5.	-	Inga krav.	-
6.	-	Inga krav.	-
DECISION 12/CP.23 Process to identify the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement			
1.	Shall	Finansiellt stöd ska rapporteras.	Huvudsakligen genomfört: Omfattande rapportering sker kontinuerligt och i tvåårsformat. Rapporteringen bryts ned i de

		Kopplar till senare beslut COP COP 24 – Decision 18/CMA.1/Annex.	huvudsakliga kategorier som specificeras.
5.	-	Inga krav	-
6.	-	Inga krav	-
DECISION 14/CP.24 Linkages between the Technology Mechanism and the Financial Mechanism of the Convention			
1.	<i>Decides</i>	I november 2020 ska förhandlingar inledas om mer pengar till utsläppsminskningar och transparens kring genomförande, där 100 miljarder dollar årligen är startpunkten.	Kommer inte genomföras: På grund av Covid-19 har förhandlingarna förskjutits framåt i tiden.
2.	<i>Agrees to consider</i>	Hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning ska vägas in i förhandlingarna om mer pengar.	Kommer inte genomföras: På grund av Covid-19 har förhandlingarna förskjutits framåt i tiden.
DECISION 18/CP.24 CMA.1/Annex			
V. Information on financial,.../C. Information on financial support provided and mobilized under Article 9 of the Paris Agreement/			
1.	<i>Shall</i>	Specificering av innehåll och format för rapportering i nationella tvåårsutvärderingen om bilateralt och regionalt finansiellt stöd gällande utsläppsminskande, anpassnings eller tvärgående åtgärder.	Huvudsakligen genomfört: Omfattande rapportering sker kontinuerligt och i tvåårsformat. Rapporteringen bryts ned i de huvudsakliga kategorier som specificeras. Fler detaljer kan alltid ges om fördelningen mellan medel till anpassning och utsläppsminskningar samt andra kvalificerade.
2.	<i>Shall</i>	Specificering av innehåll och format för rapportering i nationella tvåårsutvärderingen om multilateralt finansiellt stöd gällande utsläppsminskande, anpassnings eller tvärgående åtgärder.	Huvudsakligen genomfört: Omfattande rapportering sker kontinuerligt och i tvåårsformat. Rapporteringen bryts ned i de huvudsakliga kategorier som specificeras. Fler detaljer kan alltid ges om fördelningen mellan medel till anpassning och utsläppsminskningar samt andra kvalificerade.
3.	<i>Shall</i>	Specificering av innehåll och format för rapportering i nationella tvåårsutvärderingen om finansiellt stöd genom offentlig intervention gällande utsläppsminskande, anpassnings eller tvärgående åtgärder.	Huvudsakligen genomfört: Omfattande rapportering sker kontinuerligt och i tvåårsformat. Rapporteringen bryts ned i de huvudsakliga kategorier som specificeras. Fler detaljer kan alltid ges om fördelningen mellan medel till anpassning och utsläppsminskningar samt andra kvalificerade.
VII. Technical expert review			
B. Information to be reviewed			
c.	-	Inga krav.	-
Decision 19/CP.24 CMA.1 Matters relating to Article 14 of the Paris Agreement and paragraphs 99–101 of decision 1/CP.21			
II. Sources of input			

	<i>Shall</i>	Källorna för den globala översynen tar hänsyn till kollektiv information om: (d) Finansiella flöden, inklusive de i Parisavtalets artikel 2.1c, och 9.4 och 9.6, artikel 10.6, artikel 11.3, och artikel 13. Detta ska inkludera information från den senaste tvåårsutvärderingen och genomgången av finansiella flöden från Standing Committee on Finance;	Ej genomfört: Underlag om privata finansiella flöden saknas. Genomfört: Redovisning sker av bistånd (artikel 9) , stöd till tekniköverföring (artikel 10) stöd till kapacitetsuppbyggnad (artikel 11) och ökad transparens (artikel 13).
Decision 6/CP.25 Revision of the UNFCCC reporting guidelines on national communications for Parties included in Annex I to the Convention			
VIII. Financial, technological and capacity-building support			
48-59	<i>Huvudsakligen Shall</i>	En förtydligad specifikation av innehåll och rapporteringsformat kring olika former av stöd.	Genomförs delvis: Redovisning sker av bistånd (artikel 9), stöd till tekniköverföring (artikel 10) stöd till kapacitetsuppbyggnad (artikel 11) och ökad transparens (artikel 13). Arbete pågår för att utveckla detaljgraden och formatet till redovisningen årskiftet 23/24.

Bilaga E - Artikel 10

Teknikutveckling och tekniköverföring

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
DECISION 1/CP.21, ANNEX: Paris Agreement – Preamble			
	-	Parter till Parisavtalet, med full hänsyn till de minst utvecklade ländernas specifika behov och speciella situationer när det gäller finansiering och överföring av teknik,	Inledning till Parisavtalet
DECISION 1/CP.21, ANNEX: Paris Agreement – Article 10			
Art 10.1	-	Parterna delar en långsiktig vision om vikten av att fullt ut genomföra teknikutveckling och tekniköverföring för att förbättra motståndskraften mot klimatförändringar och för att minska växthusgasutsläppen.	Portalparagraf med vision för området teknikutveckling och tekniköverföring.
Art 10.2	Shall	Parterna som beaktar teknikens betydelse för genomförandet av begränsnings- och anpassningsåtgärder enligt detta avtal och som erkänner befintliga ansträngningar i fråga om införande och spridning av teknik, ska förstärka sitt samarbete i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring.	Delvis uppfyllt, Sverige ger stöd till ett flertal multilaterala och bilaterala samarbeten som rapporteras som stöd till tekniköverföring i rapporteringen till UNFCCC och EU. Sverige har däremot inte på ett systematiskt sätt förstärkt samarbeten i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring med anledning av Parisavtalet.
Art 10.3	Shall	Den teknikmekanism som inrättats enligt konventionen ska bidra till genomförandet av detta avtal.	Delvis uppfyllt, Sverige stödjer Climate Technology Centre and Network (CTCN) som tillsammans med Technology Executive Committee utgör teknikmekanism under klimatkonventionen och Parisavtalet.
Art 10.4	-	Härmed inrättas ett ramverk för teknik för att tillhandahålla övergripande vägledning för teknikmekanismens arbete med att främja och stödja förbättrade åtgärder avseende teknikutveckling och tekniköverföring i syfte att	Se vidare DECISION 15/CMA.1 - Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement, som ger vägledning till teknikmekanismen under Parisavtalet.

		stödja genomförandet av detta avtal, som ett led i att uppnå den långsiktiga vision som avses i punkt 1 i denna artikel.	
Art 10.5	-	Det är av avgörande betydelse för effektiva, långsiktiga globala åtgärder mot klimatförändringar och för främjande av ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling att innovationer påskyndas, uppmuntras och möjliggörs. Dessa insatser ska, när så är lämpligt, stödjas bl.a. genom teknikmekanismen och finansiella medel från konventionens finansieringsmekanism för att åstadkomma samarbetsinriktade angreppssätt till forskning och utveckling och för att underlätta tillgång till teknik för parter som är utvecklingsländer, i synnerhet i ett tidigt skede av den tekniska livscykeln.	Delvis uppfyllt, Sverige stödjer teknikmekanismen samt ett flertal bilaterala och multilaterala samarbeten som involverar att innovationer påskyndas, uppmuntras och möjliggörs (t ex Mission Innovation).
Art 10.6	Shall	Stöd, inbegripet finansiellt stöd, ska tillhandahållas parter som är utvecklingsländer för genomförandet av denna artikel, bl.a. för att stärka samarbete avseende utveckling och överföring av teknik under olika stadier av den tekniska livscykeln i syfte att uppnå en balans mellan stöd till utsläppsbegränsningar och anpassning. Den globala översyn som avses i artikel 14 ska beakta tillgänglig information om insatser som hänför sig till stöd för utveckling och överföring av teknik som ges till parter som är utvecklingsländer.	Delvis uppfyllt, Sverige ger stöd till ett flertal multilaterala och bilaterala samarbeten som rapporteras som stöd till tekniköverföring i rapporteringen till UNFCCC och EU.
DECISION 1/CP.21, ANNEX: Paris Agreement – Article 13			
Art 13.9	<i>Should</i>	De utvecklade länder som är parter i avtalet ska och andra parter som tillhandahåller stöd bör tillhandahålla uppgifter om finansiellt stöd och stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad som	Delvis uppfyllt, Sverige rapporterar stöd till tekniköverföring till UNFCCC och EU i enlighet med befintliga riktlinjer. Rapporteringen kan behöva utvecklas under Parisavtalet i enlighet med framtida beslutade riktlinjer.

		getts till de parter som är utvecklingsländer i enlighet med artiklarna 9, 10 och 11.	
DECISION 1/CP.21, ANNEX: Paris Agreement – Article 4			
Art 4.5	<i>Shall</i>	Stöd ska ges till parter som är utvecklingsländer för genomförande av denna artikel i enlighet med artiklarna 9, 10 och 11, då man är medveten om att förbättrat stöd för parter som är utvecklingsländer möjliggör en högre ambition i deras åtgärder.	Delvis uppfyllt, Sverige stödjer teknikmekanismen samt ett flertal bilaterala och multilaterala samarbeten som bidrar till tekniköverföring.
DECISION 1/CP.21, ANNEX: Paris Agreement – Article 3			
Art 3	<i>Shall</i>	Såsom nationellt fastställda bidrag till de globala åtgärderna mot klimatförändringen ska alla parter vidta och meddela ambitiösa insatser enligt artiklarna 4, 7, 9, 10, 11 och 13 i syfte att uppnå den i artikel 2 angivna målsättningen för detta avtal. Parternas samlade insatser kommer att visa framsteg över tid, samtidigt som behovet av att stödja de parter som är utvecklingsländer erkänns för ett effektivt genomförande av detta avtal.	Delvis uppfyllt, Sverige och EU stödjer teknikmekanismen samt ett flertal andra bilaterala och multilaterala samarbeten som bidrar till tekniköverföring.
Decision 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement			
Intro/preamble		COP, erkänner det brådskande behovet av att förbättra tillhandahållandet av finansiering, teknik och kapacitetsuppbyggande stöd från parterna i utvecklade länder, på ett förutsägbart sätt, för att möjliggöra förbättrade åtgärder före 2020 av utvecklingsländernas parter,	Inledning till Decision 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement
39		Begär att SBSTA ska genomföra ett arbetsprogram inom ramen för icke-marknadsmetoder för hållbar utveckling som avses i artikel 6, punkt 8, i avtalet, med målet att överväga hur man kan förbättra kopplingar och skapa synergi mellan bland annat begränsning, anpassning, finansiering, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad och hur man underlättar implementering och samordning av icke-marknadsmetoder;	Inget beslut om arbetsprogram för art 6.
66-67		Beslutar att stärka teknikmekanismen och efterfrågar SBSTA att utveckla	Teknikramverket med vägledning till teknikmekanismen under Parisavtalet antog med DECISION

		teknikramverket under art 10.4 som ska vägleda teknikmekanismen under Parisavtalet.	15/CMA.1 - Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement.
69 – 70		Beslutar att genomföra en återkommande utvärdering av effektiviteten och lämpligheten i stöd till teknikmekanismen för att stödja implementeringen av Parisavtalet i frågor om teknikutveckling och tekniköverföring. Efterfrågar SBSTA att utveckla riktlinjer för denna utvärdering med hänsyn också till den återkommande utvärderingen av CTCN och globala översynen.	Riktlinjer för den återkommande utvärderingen antogs med DECISION 16/CMA.1 Scope of and modalities for the periodic assessment referred to in paragraph 69 of decision 1/CP.21. Första utvärderingen ska påbörjas 2021.
109		Inom ramen för technical examination process on mitigation, inkludera den senaste vetenskapen, begära att TEC och CTCN bidrar till dessa processer samt att uppmuntra parterna att utnyttja CTCN för att få hjälp för att utveckla ekonomiskt, miljömässigt och socialt genomförbart projektförslag inom de potentiella områden med hög begränsning som identifierats i denna process;	TEC och CTCN bidrar till TEM och rapporterar om det till COP varje år. Antalet frågor om tekniskt stöd till CTCN har ökat från utvecklingsländer.
111		Begär att UNFCCC sekretariatet organiserar processen för TEM och sprider dess resultat, i konsultation med TEC.	UNFCCC sekretariatet organiserar denna process.
114		Förbättra tillhandahållandet av brådskande och adekvat stöd för finansiering, teknik och kapacitetsuppbyggnad från parterna i utvecklade länder för att förbättra ambitionsnivån för parter före 2020, och uppmanar i detta avseende starkt parterna i utvecklade länder att uppskatta sin nivå för ekonomiskt stöd, med en konkret färdplan för att uppnå målet att gemensamt tillhandahålla 100 miljarder USD årligen fram till 2020 för att mildra och anpassa, samtidigt som anpassningsfinansieringen avsevärt ökar från nuvarande nivåer och ytterligare ger lämplig teknik och kapacitetsuppbyggande stöd.	
DECISION 15/CMA.1 - Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement			
		Ramverket innehåller vägledning till teknikmekanismen (TEC och CTCN) under Parisavtalet i enlighet med art 10.4 i Parisavtalet. Syftet med ramverket är att teknikmekanismen ska stödja	Delvis uppfyllt, Sverige stödjer CTCN som är en del av teknikmekanismen under Parisavtalet, och därigenom bidrar vi till genomförandet av art 10 och teknikramverket.

		implementering av art 10 i Parisavtalet och den långsiktiga visionen i art 10.1.	
6	<i>Shall</i>	Beslutet om ramverket hänvisar till principer om stöd, inklusive finansiellt stöd som ska ges till utvecklingsländer för att förstärka sitt samarbete i fråga om teknikutveckling och tekniköverföring i olika stadier av teknikutvecklingscykel och beslutar att teknikramverket ska förstärka sådant stöd.	Ej uppfyllt, teknikmekanismen har inte tillhandahållit förstärkt stöd till utvecklingsländer.
7	<i>Shall</i>	Resultatet av den återkommande utvärderingen av teknikmekanismen ska beaktas när teknikramverket uppdateras.	Ej uppfyllt, resultatet av den första utvärderingen av teknikmekanismen väntas 2022 och kan därefter beaktas för eventuella uppdateringar av teknikramverket.
DECISION 16/CMA.1			
Scope of and modalities for the periodic assessment referred to in paragraph 69 of decision 1/CP.21			
1-7		CMA antar scope of and modalities for the periodic assessment of the effectiveness and adequacy of the support provided to the Technology Mechanism in supporting the implementation of the Paris Agreement on matters relating to technology development and transfer, in accordance with decision 1/CP.21. Den första utvärderingen ska påbörjas november 2021 och avslutas november 2022. Resultatet av utvärderingen ska utgöra input till den globala översynen samt vägleda förbättrad effektivitet och stöd från teknikmekanismen att stödja implementeringen av Parisavtalet. UNFCCC sekretariatet ska genomföra utvärderingen i mån av tillgängliga resurser.	Ej uppfyllt, den första utvärderingen ska påbörjas november 2021 och avslutas november 2022. UNFCCC sekretariatet ska genomföra utvärderingen.
DECISION 18/CMA.1 Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement			
126		Information, in textual format, on support for technology development and transfer provided under Article 10 of the Paris Agreement, including, to the extent possible, qualitative and/or quantitative information on: (a) Strategies employed to support technology development and transfer, including case studies; (b) Support provided at different stages of the technology cycle; (c) Support for the development and enhancement of endogenous	Delvis uppfyllt, befintlig rapportering om tekniköverföring till UNFCCC innehåller inte samtliga punkter a-f. Rapporteringen kan förbättras under Parisavtalet.

		<p>capacities and technologies of developing country Parties;</p> <p>(d) Efforts to encourage private sector activities related to technology development and transfer and how such efforts support developing country Parties;</p> <p>(e) Efforts to accelerate, encourage and enable innovation, including research, development and deployment efforts, and collaborative approaches to research and development;</p> <p>(f) Knowledge generated.</p>	
127		<p>Quantitative and/or qualitative information in a common tabular format on measures or activities related to support for technology development and transfer implemented or planned since their previous report, including, to the extent possible and as relevant:</p> <p>(a) Title;</p> <p>(b) Recipient entity;</p> <p>(c) Description and objectives;</p> <p>(d) Type of support (mitigation, adaptation or cross-cutting);</p> <p>(e) Sector;</p> <p>(f) Type of technology;</p> <p>(g) Status of measure or activity;</p> <p>(h) Whether the activity was undertaken by the public and/or private sector.</p>	<p>Uppfyllt, befintlig rapportering innehåller denna information genom kvalitativa beskrivningar av exempel på insatser.</p>

Bilaga F - Artikel 11-29

Tvärgående artiklar

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Artikel 11 – Kapacitetsuppbyggnad			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
2.	<i>Should</i>	Beskriver hur kapacitetsutveckling <i>should</i> präglas av principer om biståndseffektivitet som t.ex. lokalt ägarskap. Beskriver också hur kapacitetsbyggande <i>should</i> guidas av erhållna erfarenheter från andra kapacitetsbyggande insatser (inkluderat de under klimatkonventionen) och vara en iterativ process som präglas av bl.a. deltagande och gender-aspekter.	Uppfylls genom Sidas interna styrning och riktlinjer för finansiering av insatser genom projektbedömningskommittéer. Se dock rapportens avsnitt om tvärgående artiklar inklusive artikel 11 för resonemang om förbättringspotential.
3.	<i>Should</i>	samarbeta för att stärka kapaciteten i utvecklingsländer för att implementera Parisavtalet.	Uppfylls genom flertalet Sida- och EU-finansierade projekt. Se dock rapportens avsnitt om tvärgående artiklar inklusive artikel 11 för resonemang om förbättringspotential.
3.	<i>Should</i>	utvecklade Parties <i>should</i> förbättra/stärka sina kapacitetsbyggande insatser i utvecklingsländer.	Uppfylls kontinuerligt. Se dock rapportens avsnitt om tvärgående artiklar inklusive artikel 11 för resonemang om förbättringspotential och 3/CMA.2 och 8/CP.25.
4.	<i>Shall</i>	alla Parties som arbetar med kapacitetsbyggande i utvecklingsländer med syfte att stärka implementeringen av Parisavtalet, vilket inkluderar bilaterala, regionala och multilaterala tillvägagångssätt, <i>shall</i> regelbundet kommunicera dessa insatser.	Uppfylls.
5.	<i>Shall</i>	Beskriver hur kapacitetsbyggande insatser ska förbättras genom lämpliga institutionella arrangemang.	Ej relevant (ej krav för länder). Se dock 3/CMA.2 och 8/CP.25.
Decision 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement			
82.	<i>Calls upon</i>	säkerställa att utbildning och allmänhetens kännedom, som Artikel 6 i klimatkonventionen och 12 i Parisavtalet hanterar, på ett adekvat sätt beaktas i sitt bidrag till kapacitetsuppbyggnad.	Berörs av "Uppdrag att utreda och redogöra för möjligheter och förutsättningar för Sveriges genomförande av Parisavtalets artikel 12". Ärendenummer på Naturvårdsverket: NV-02394-20.
84.	<i>Decides</i>	Att etablera ett Capacity-building Initiative for Transparency (CBIT), med syfte att bygga institutionell och	Ej relevant.

		teknisk kapacitet i utvecklingsländer för ökad transparens i enlighet med artikel 13 i Parisavtalet.	
85.	<i>Decides</i>	Att CBIT har som mål att (a) stärka nationella institutioners kapacitet gällande transparens, (b) att bistå med verktyg, utbildningar och stöd för att möta villkoren i artikel 13, och (c) att bidra till förbättrad transparens över tid.	Ej relevant.
Decision 16/CP.22 Third comprehensive review of the implementation of the framework for capacity-building in developing countries under the Convention			
7.	<i>Invites</i>	samarbeta för att stärka kapaciteten i utvecklingsländer för att implementera klimatkonventionen och Parisavtalet.	Uppfylls. Flertalet Sida- och EU-finansierade projekt. Se dock rapportens avsnitt om tvärgående artiklar inklusive artikel 11 för resonemang om förbättringspotential.
7.	<i>Invites</i>	utvecklade Parties att höja/stärka sina kapacitetsbyggande insatser i utvecklingsländer.	Uppfylls kontinuerligt. Se dock rapportens avsnitt om tvärgående artiklar inklusive artikel 11 för resonemang om förbättringspotential och 3/CMA.2 och 8/CP.25.
Decision 18/CMA.1 Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement			
E. 128.	<i>Shall</i>	Information om kapacitetsbyggande insatser under artikel 11 som ska lämnas in i textform ska, till den grad det är möjligt, innehålla kvantitativ och/eller kvalitativ information om: <ul style="list-style-type: none"> (a) Strategier för att ge kapacitetsutvecklingsstöd, inklusive fallstudier; (b) Hur kapacitetsutvecklingsstödet svarar mot befintliga och uppkommande behov, prioriteringar och gap som identifierats av det mottagande landet inom utsläppsminskningar, anpassning, teknikutveckling, och tekniköverföring; (c) Polycys som stöttar kapacitetsutveckling; (d) Involvering av stakeholders; (e) Hur kapacitetsutvecklingsstöd som getts till utvecklingsländer verkar för lärande, erfarenhetsdelning och att dela goda exempel. 	Uppfylls.
E. 129.	<i>Shall</i>	Information om kapacitetsbyggande insatser under artikel 11 ska innehålla kvantitativ och/eller kvalitativ information i ett vanligt tabellformat om åtgärder eller aktiviteter som har	Uppfylls.

		<p>implementerats eller planeras sedan föregående rapportering, i den grad det är möjligt:</p> <p>(a) Titel;</p> <p>(b) Mottagare;</p> <p>(c) Beskrivning och mål:</p> <p>(d) Typ av stöd (utsläppsminskning, anpassning, eller tvärgående);</p> <p>(e) Åtgärdens eller aktivitetens status.</p>	
Decision 3/CMA.2 Initial institutional arrangements for capacity-building under the Paris Agreement			
3.	<i>Decides</i>	Att Pariskommittén för kapacitetsuppbyggnad ska tjäna Parisavtalet.	Ej relevant. Dock kopplingar till rekommendationer som relaterar till 8/CP.25 (se nedan). Relaterar till Parisavtalet artikel 11.5.
Decision 9/CP.25 Review of the Paris Committee on Capacity-building			
18.	<i>Invites</i>	Parties att bistå med stöd och resurser till Pariskommittén för kapacitetsuppbyggnad för att implementera kommitténs arbetsplan och mål (i enlighet med 1/CP.21, paragraf 71).	Saknas delvis.
Decision 8/CP.25 Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building for 2019			
2.	<i>Invites, as appropriate,</i>	<p>Parties att beakta rekommendationerna i Pariskommittén för kapacitetsuppbyggnads technical progress report för 2019 och att vidta nödvändiga åtgärder i enlighet med deras mandat.</p> <p>Rekommendationer i 2019 års rapport från Pariskommittén för kapacitetsuppbyggnad (FCCC/SBI/2019/13):</p> <ul style="list-style-type: none"> Parties, som har möjlighet, att stötta utvecklingsländer i att utvärdera kapacitetsgap och behov gällande implementering av nuvarande NDC och utveckling av 2020 års uppdaterade NDC. Parties att ytterligare stärka koherens och koordinering av kapacitetsbyggande insatser inom och utanför klimatkonventionen. Parties att stärka stakeholder engagement genom att etablera partnerskap och andra lokala, nationella och regionala samarbetsformer för att hitta såväl effektiva 	Saknas. Sverige följer idag inte upp rekommendationerna från PCCB.

		<p>som kontextkänsliga sätt att implementera sina NDCer.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parties att bygga kapacitet hos nationella institutioner för att integrera gender i hela NDC-processen (planering till implementering). • Parties att bygga kapacitet hos nationella institutioner att tillämpa genderanalys och gender budgeting. • Parties att bygga kapacitet hos nationella institutioner att säkerställa ett meningsfullt deltagande bland kvinnor i planerings- och beslutsprocesser. • Parties att etablera partnerskap, kommunikationskanaler, och koordineringsmekanismer mellan gender- och klimat-stakeholders för att stärka koherens och koordinering, t.ex. genom att stärka kapaciteten hos nationella gender- och klimatfokalpunkter. • Parties att integrera tvärgående perspektiv (mänskliga rättigheter, gender, rättvisa, urfolks kunskap, klimatutbildning) i kapacitetsbyggande insatser i ländernas nya eller uppdaterade NDCer. • Parties att integrera den mänskliga rätten till deltagande i planeringen och implementeringen av NDCer och klimatåtgärder. 	
--	--	--	--

Artikel 13 – Transparent rapportering och uppföljning			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
13.1	-	I syfte att skapa ömsesidigt förtroende och främja ett effektivt genomförande inrättas härmed ett stärkt transparensramverk för åtgärder och stöd som genom inbyggd flexibilitet tar hänsyn till parternas olika kapacitet och bygger på kollektiva erfarenheter.	<i>Ej relevant.</i>
13.2	<i>Shall</i>	Transparensramverket ska erbjuda de parter som är utvecklingsländer, och som mot bakgrund av sin förmåga har behov därav, flexibilitet vid genomförandet av bestämmelserna i denna artikel. De former, förfaranden och riktlinjer som anges i punkt 13 i denna artikel ska återspegla denna flexibilitet. Kopplar till § B.3.c i beslut 18/CMA.1.	Hänvisar till artikel 13 i Parisavtalet.
13.3	<i>Shall</i>	Transparensramverket ska bygga på och förbättra transparensarrangemangen enligt konventionen, där de särskilda förhållandena i de minst utvecklade länderna och små östater under utveckling erkänns, och genomförs på ett stödjande, icke-inkräktande, icke-bestrafande sätt med respekt för nationell suveränitet, och undvika att ålägga parterna orimliga bördor. Kopplar till § B.3.a i beslut 18/CMA.1.	<i>Ej relevant.</i>
13.4	<i>Shall</i>	Transparensarrangemangen enligt konventionen, såsom nationalrapporter, tvåårsrapporter, uppdaterade tvåårsrapporter, internationella utvärderingar och granskningar samt internationella konsultationer och analyser ska ingå i de erfarenheter som tas till vara vid utveckling av former, förfaranden och riktlinjer enligt punkt 13 i denna artikel.	Hänvisar till artikel 13 i Parisavtalet.
13.5	-	Syftet med ramverket för transparens gällande åtgärder är att ge en klar bild av klimatåtgärderna i ljuset av målet för konventionen enligt dess artikel 2, genom att klargöra och följa upp parternas framsteg när det gäller att uppnå sina individuella nationellt fastställda bidrag enligt artikel 4 och deras anpassningsåtgärder enligt artikel 7, bl.a. god praxis, prioriteringar, behov	Hänvisar till artikel 2, 4, 7 och 14 i Parisavtalet.

		och luckor, som underlag för den globala översynen enligt artikel 14. Kopplar till § A.1 i beslut 18/CMA.1.	
13.6	-	Syftet med ramverket för transparens av stöd är att ge en klar uppfattning om stöd som tillhandahållits och tagits emot av relevanta enskilda parter inom ramen för åtgärder mot klimatförändringen enligt artiklarna 4, 7, 9, 10 och 11, och att så långt som möjligt ge en full översikt över det sammanlagda finansiella stöd som tillhandahållits, som underlag för den globala översynen enligt artikel 14. Kopplar till § A.2 i beslut 18/CMA.1.	Hänvisar till artikel 4, 7, 9, 10, 11 och 14 i Parisavtalet.
13.7	<i>Shall</i>	Varje part ska regelbundet tillhandahålla följande uppgifter: a) en nationell inventeringsrapport om antropogena utsläpp från källor och upptag i sänkor av växthusgaser, vilken upprättats genom användning av metodik enligt god praxis som godkänts av den mellanstatliga panelen om klimatförändring (IPCC) och som partskonferensen i dess funktion som partsmöte för detta avtal har enats om, och Kopplar till § E.10.a i beslut 18/CMA.1. b) uppgifter som är nödvändiga för att följa upp de framsteg som varje part gör i fråga om genomförandet och uppnåendet av dess nationellt fastställda bidrag enligt artikel 4. Kopplar till § E.10.b i beslut 18/CMA.1.	Hänvisar till artikel 4 i Parisavtalet.
13.8	<i>Should</i>	Varje part bör också tillhandahålla uppgifter som rör konsekvenser av och anpassning till klimatförändringen enligt artikel 7, när så är lämpligt. Kopplar till § E.10.c i beslut 18/CMA.1.	Hänvisar till artikel 7 i Parisavtalet.
13.9	<i>Shall</i>	De utvecklade länder som är parter i avtalet ska och andra parter som tillhandahåller stöd bör tillhandahålla uppgifter om finansiellt stöd och stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad som getts till de parter som är utvecklingsländer i enlighet med artiklarna 9, 10 och 11. Kopplar till § E.10.d i beslut 18/CMA.1.	Hänvisar till artikel 9, 10, 11 i Parisavtalet.
13.10	<i>Should</i>	Parter som är utvecklingsländer bör tillhandahålla uppgifter om finansiellt stöd och stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad som behövs och som erhållits i enlighet med artiklarna 9, 10 och 11.	Hänvisar till artikel 9, 10, 11 i Parisavtalet. Artikeln rör enbart utvecklingsländer.

		Kopplar till § E.10.e i beslut 18/CMA.1.	
13.11	<i>Shall</i>	<p>De uppgifter som varje part lämnar enligt punkterna 7 och 9 i denna artikel ska granskas tekniskt av experter i enlighet med beslut 1/CP.21. För de parter som är utvecklingsländer och som mot bakgrund av sin förmåga ska granskningsprocessen inbegripa hjälp att identifiera kapacitetsuppbyggnadsbehov. Varje part ska också delta i en faciliterande multilateral granskning av framsteg med avseende på insatser enligt artikel 9 och genomförande respektive uppnående av dess nationellt fastställda bidrag.</p> <p>Kopplar till avsnitt VII i beslut 18/CMA.1.</p>	Hänvisar till artikel 9 Parisavtalet.
13.12	<i>Shall</i>	<p>Den granskning genomförd av en teknisk expertgrupp enligt denna punkt ska bestå av en granskning av det stöd som parten har tillhandahållit, när det är relevant, och av genomförandet och uppnåendet av dess nationellt fastställda bidrag. Granskningen ska också identifiera områden där parten behöver förbättra sin verksamhet och omfatta en granskning av hur uppgifterna stämmer överens med de former, förfaranden och riktlinjer som avses i punkt 13 i denna artikel, med beaktande av den flexibilitet som getts parten enligt punkt 2 i denna artikel. Granskningen ska fästa särskild uppmärksamhet vid respektive nationella förmåga och förhållanden hos parter som är utvecklingsländer.</p> <p>Kopplar till avsnitt VII i beslut 18/CMA.1.</p>	<i>Ej relevant.</i>
13.13	<i>Shall</i>	<p>Partskonferensen i dess funktion som partsmöte för detta avtal ska vid sitt första möte, genom att bygga på erfarenheterna från transparensrelaterade arrangemang enligt konventionen och genom att utveckla bestämmelserna i denna artikel, anta gemensamma former, förfaranden och riktlinjer, när så är lämpligt, för transparens avseende åtgärder och stöd.</p> <p>Kopplar till beslut 18/CMA.1.</p>	<i>Ej relevant.</i>
13.14	<i>Shall</i>	<p>Utvecklingsländer ska ges stöd för att genomföra denna artikel.</p> <p>Kopplar till § 7 i beslut 18/CMA.1.</p>	<i>Ej relevant.</i>
13.15	<i>Shall</i>	<p>Stöd ska också ges på kontinuerlig basis för uppbyggnad av kapacitet</p>	<i>Ej relevant.</i>

		som hänför sig till transparens hos parter som är utvecklingsländer. Kopplar till § 7 i beslut 18/CMA.1.	
Parisbeslutet 1/CP.21 – Transparency of action and support, § 84 - 98			
84.			Kapacitetsuppbyggnad, se bilaga F Artikel 11.
85.			Kapacitetsuppbyggnad, se bilaga F Artikel 11.
86.			Klimatfinansiering, se bilaga D.
87.			Klimatfinansiering, se bilaga D.
88.			Klimatfinansiering, se bilaga D.
89.	<i>Shall</i>	Beslutar att, i enlighet med Artikel 13, paragraf 2, av avtalet, skall (<i>shall</i>) utvecklingsländer ges flexibilitet i implementeringen av bestämmelserna av denna Artikel, inklusive för omfattning, frekvens och detaljnivå i rapporteringen, och i omfattningen av granskningen, samt att granskningens omfattning skulle kunna erbjuda att <i>in-country</i> granskningar blir valfria, sådana flexibiliteter skall (<i>shall</i>) reflekteras i utvecklandet av modaliteter, procedurer och riktlinjer som refereras till i paragraf 91 nedan.	Hänvisar till artikel 13.2 i Parisavtalet.
90.	<i>Shall/may</i>	Beslutar också att alla Parter, förutom de minst utvecklade länderna och små önationer, skall (<i>shall</i>) inkomma med informationen som hänvisas till i Artikel 13, paragraf 7, 8, 9 och 10, av Avtalet, <i>as appropriate</i> , minst vartannat år, och att de minst utvecklade länderna och små önationerna kan (<i>may</i>) inkomma med denna information efter eget behag.	Hänvisar till artikel 13.7-13.10 i Parisavtalet.
91.	–	Begär att Ad Hoc Arbetsgruppen för Parisavtalet utvecklar rekommendationer för modaliteter, procedurer och riktlinjer i enlighet med Artikel 13, paragraf 13, av Avtalet, och definierar året för deras första och efterföljande granskning och uppdateringen, <i>as appropriate</i> , vid regelbundna intervaller, för beaktande av COP, under sin tjugofjärde session, med syftet att vidarebefordra dessa till CMA för vidare beaktande och godkännande under dess första session.	Hänvisar till artikel 13.13 i Parisavtalet.
92.	–	Begär vidare att Ad Hoc Arbetsgruppen för Parisavtalet, i utvecklandet av de rekommendationer för modaliteter, procedurer och riktlinjer som refereras till i paragraf 91 ovan, tar hänsyn till, exempelvis: a) Vikten av att facilitera förbättrad rapportering och transparens över tid;	<i>Ej relevant.</i>

		<p>b) Behovet av att erbjuda flexibilitet till de utvecklingslandsparter som behöver det med hänsyn till sin kapacitet;</p> <p>c) Behovet av att främja transparens, noggrannhet, fullständighet, konsistens och jämförbarhet;</p> <p>d) Behovet av att undvika duplicering samt onödigt börda på Parter och sekretariatet;</p> <p>e) Behovet av att säkerställa att Parter upprätthåller åtminstone rapporterings-frekvens och -kvalitet i enlighet med deras respektive skyldigheter under Konventionen.</p> <p>f) Behovet av att säkerställa att dubbelräkning undviks.</p> <p>g) Behovet av att säkerställa miljöintegritet.</p>	
93.	–	Begär vidare att Ad Hoc Arbetsgruppen för Parisavtalet, i utvecklandet av modaliteter, procedurer och riktlinjer som refereras till i paragraf 91 ovan, drar nytta av erfarenheterna från och tar med i beaktan andra pågående relevanta processer under Konventionen.	<i>Ej relevant.</i>
94.	–	<p>Begär att Ad Hoc Arbetsgruppen för Parisavtalet, i utvecklandet av de modaliteter, procedurer och riktlinjer som refereras till i paragraf 91 ovan, tar hänsyn till, exempelvis:</p> <p>a) De sorters flexibiliteter tillgängliga för de utvecklingslandsparter som behöver detta baserat på sin kapacitet;</p> <p>b) Konsistensen mellan den metodik som kommuniceras i NDC:n och metodiken för rapportering av framsteg gjorda i uppfyllelsen av en individuell Parts NDC;</p> <p>f) Information om den sociala och ekonomiska inverkan av <i>response measures</i>.</p>	<p>(c) <i>Klimatanpassning, se bilaga C.</i></p> <p>(d) <i>Klimatfinansiering, se bilaga D.</i></p> <p>(e) <i>Klimatfinansiering, se bilaga D.</i></p>
95.			<i>Klimatfinansiering, se bilaga D.</i>
96.	–	Begär vidare att Ad Hoc Arbetsgruppen för Parisavtalet rapporterar om framstegen i arbetet med modaliteter, procedurer och riktlinjer som refereras till i paragraf 91 ovan till framtida COP-sessioner, och att detta arbete färdigställs senast under 2018;	<i>Ej relevant.</i>
97. <i>Shall</i>	<i>Shall</i>	Beslutar att de modaliteter, procedurer och riktlinjer utvecklade under paragraf 91 ovan skall (<i>shall</i>) tillämpas vid ikraftträdandet av Parisavtalet;	<i>Ej relevant.</i>
98.	<i>Shall</i>	Beslutar även att modaliteterna, proceduren och riktlinjerna för detta transparensramverk skall bygga på och så småningom ersätta MRV-systemet etablerat av beslut 1/CP.16,	Hänvisar till beslut 1/CP.16 § 40–47 och 60–64, samt beslut 2/CP.17 §12–62.

		paragraferna 40–47 och 60–64, samt beslut 2/CP.17, paragraferna 12–62, omedelbart efter inkommande av de sista tvåårsrapporterna (<i>biennial reports</i>) och tvååriga uppdateringsrapporterna (<i>biennial update reports</i>).	
DECISION 18/CMA.1 -			
<i>Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support</i>			
3.	<i>Shall</i>	Första rapportering senast 31 december 2024 (BTR/transparensrapporten). Paragraf 5: <i>Invites Parties</i> Nominera tekniska experter till UNFCCC roster of experts.	Kommer att uppfyllas av Sverige, senast 2024. Ersätter nuvarande tvåårsrapport (BR).
Annex - INTRODUKTION			
<i>Syfte</i>			
A.1	-	Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
A.2	-	Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
<i>Vägledande principer</i>			
B.3	-	Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
<i>Flexibilitet</i>			
C.4	<i>Shall</i>	Ge flexibilitet för utvecklingsländer som är i behov av sådan.	Kravet rör enbart utvecklingsländer.
C.5		Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
C.6		Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
<i>Stödjande av förbättrad rapportering och transparens över tid</i>			
D.7	<i>Should, To the extent possible,</i>	Kvalitetssystem a) Områden som tekniska expertgranskarna identifierat för förbättring b) Hur vi adresserar eller avser adressera paragraf 7a ovan c) flexibilitet till utvecklingsländer d) kapacitetsuppbyggnadsbehov	Kommer att uppfyllas av Sverige i samband med rapportering av BTR (se krav 3 ovan)
D.8		Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
D.9	<i>Shall</i>	Stöd till utvecklingsländer	Uppfyllt. Detta gör vi genom tekniskt stöd via NV:s kapacitetsuppbyggnadsprogram samt genom klimatbistånd från Sida.
<i>Format för rapporteringen</i>			
E.10	<i>Shall</i>	a) Rapportera inventeringsrapport med antropogena utsläpp och upptag av växthusgaser (NIR)	Uppfyllt.
	<i>Shall</i>	b) Tillhandahålla information för att följa utvecklingen av implementeringen av NDC:n under artikel 4 i enlighet med <i>uppföljning av NDC</i> .	Se avsnitt om uppföljning av NDC nedan.
	<i>Should</i>	c) Tillhandahålla information om klimatanpassning enligt Parisavtalet	<i>Klimatanpassning, se bilaga C.</i>

		artikel 7 i enlighet med klimatanpassning	
	<i>Shall</i>	d) Tillhandahålla information inom Parisavtalet artikel 13.9 i enlighet med finansiering m.m	<i>Klimatfinansiering, se bilaga D.</i>
E.11		Inga krav.	<i>Ej relevant.</i>
E.12	<i>May</i>	NIR kan rapporteras som en fristående rapport, eller som en del av Biennial Transparency Report.	<i>Ej relevant.</i>
E.13	<i>Shall</i>	Om adaptation communication ingår som del av BTR / Transparensrapporten Shall det framgå vilken del som är adaptation communication.	<i>Klimatanpassning, se bilaga C.</i>
E.14	<i>May</i>	Vid rapportering av klimatanpassningsrelaterad information under artikel 7 är det tillåtet att fokusera på uppdateringar av tidigare rapporteringar av klimatanpassningsrelaterad information.	<i>Klimatanpassning, se bilaga C.</i>
E.15	<i>Shall</i>	BTR/Transparensrapport ska skickas in via en online portal som tillhandahålls av UNFCCC.	Kommer att uppfyllas av Sverige i samband med rapporteringen av BTR.
E.16	<i>Shall</i>	BTR/Transparensrapporten ska skickas in i ett av de officiella FN-språken.	Kommer att uppfyllas av Sverige i samband med rapporteringen av BTR.
II. UTSLÄPPSINVENTERING			
<i>Definitioner</i>			
A.17	<i>Shall</i>	Använda principer och definitioner från IPCC metodriktlinjer.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
Nationella förutsättningar och institutionella arrangemang			
B.18	<i>Should</i>	Upprätthålla ett nationellt system.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
B.19	<i>Shall</i>	Rapportera följande funktioner avseende inventeringsplanering, förberedelse och management: a) Nationell fokalpunkt; b) process för inventering, inklusive fördelning av roller och ansvar m m; c) arkivering av all information gällande tidsserier m m.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
<i>Metoder</i>			
C.20	<i>Shall</i>	Använda IPCC:s metodriktlinjer från 2006 och <i>shall</i> använda senare versioner då COP bestämt om dessa.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.21	<i>Shall</i>	Använda metoder enligt angivet i C.20.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.

C.22	<i>May</i>	Använda nationellt passande metoder om dessa bättre återspeglar nationella förutsättningarna.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.23	<i>May / Should</i>	Använda tier 1 approach om bättre metod ej är möjlig. <i>Should</i> prioritera förbättringar inom dessa områden.	Gäller enbart för utvecklingsländer.
C.24	<i>Encouraged</i>	Använda landspecifika och regionalt anpassade emissionsfaktorer och aktivitetsdata där sådana är tillgängliga, eller föreslå planer för att ta fram sådana.	Gäller enbart för utvecklingsländer.
C.25	<i>Shall</i>	Identifiera nyckelkategorier för startår och det sista året för vilket data rapporteras, inklusive och exklusive LULUCF, enligt metoder i metodriktlinjer angivna i C.20 ovan.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.26	<i>Should</i>	Använda samma metod och konsistent tillvägagångssätt för underliggande data för varje rapporterat år, för att säkra en konsistent tidsserie.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.27	<i>Should</i>	Använda alternativa data, extrapolering, interpolering etc i enlighet med IPCC metodriktlinjer.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.28	<i>Shall</i>	Genomföra omräkning i enlighet med metodriktlinjer angivna i C.20 ovan.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.29	<i>Shall</i>	Kvantitativt estimeras och kvalitativt diskuteras osäkerheter i beräknade utsläpp och upptag för alla utsläppskategorier och sänkor, inklusive inventeringens total, som minst för det första och sista året för vilket data rapporteras. <i>Shall</i> estimeras trenden för osäkerheter.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.30	<i>Should</i>	Indikera källor och sänkor vilka inte inkluderas i inventeringen, men för vilka IPCC:s metodriktlinjer (angivna i C.20 ovan) har metoder.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.31	<i>Shall</i>	Använda <i>notation keys</i> där numeriska värden ej finns. [Riktlinjerna anger sedan dessa].	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.32	<i>May</i>	Använda <i>notation key</i> NE (not estimated) där estimat skulle vara signifikant. [Riktlinjerna anger här krav för signifikanta utsläpp].	Gäller f a för utvecklingsländer, men vi gör det i vissa fall redan nu.
C.33	<i>Shall</i>	Fortsätta rapporteringen av utsläpp eller upptag om dessa har estimerats för en kategori och om de fortsätter att förekomma.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.34	<i>Shall</i>	Konstruera en QA/QC-plan enligt IPCC metodriktlinjer angivna i C.20.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.

C.35	<i>Shall</i>	Implementera och tillhandahålla information om generell QA/QC för inventeringen. <i>Should</i> bruka kategorispecifika QC procedurer enligt IPCC metodriktlinjer angivna i C.20. <i>Should</i> vägledas av en enkel peer review vid planeringen av QA-procedur.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.36	<i>Should</i>	Jämföra nationella estimat gällande CO ₂ -utsläpp från bränsleförbränning med dem som nås genom användande av reference approach enligt IPCC metodriktlinjer angivna i C.20.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.37	<i>Shall</i>	Använda GWP 100 från IPCC 5AR, eller GWP 100 från senare AR då CMA kommit överens om dem. <i>May</i> Även använda andra jämförelsevärden och rapportera dessa. <i>Shall</i> Ange vilka omräkningsvärden som använts och vilken IPCC AR som dessa hämtats från, om kompletterande omräkningsvärden använts.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.38	<i>Shall</i>	Tillhandahålla en NIR.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.39	<i>Shall</i>	Rapportera vilka metoder som använts, inklusive resonemang bakom val av metod.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.40	<i>Shall</i> <i>To the extent possible</i>	Tillhandahålla information om kategorier och gaser, metoder, emissionsfaktorer och aktivitetsdata på den mest disaggregerade nivån.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.41	<i>Shall</i>	Beskriva nyckelkategorier, inklusive tillvägagångssätt för att identifiera dem, samt information gällande dissaggregeringen.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.42	<i>Shall</i>	Rapportera procentsatser för individuella och kumulativa bidrag från nyckelkategorier.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.43	<i>Shall</i>	Rapportera omräkningar för det startår vilket refereras till i para 57 och 58 nedan samt för hela inventeringens tidsserie som följer på startåret, tillsammans med förklarande information och rättfärdigande av omräkningar, samt indikera relevanta förändringar och dess inverkan på utsläppstrender, i enlighet med para 26-28 ovan.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.44	<i>Shall</i>	Rapportera resultatet från en osäkerhetsanalys samt vald metod för denna, <i>as applicable</i> , underliggande antaganden, och trender, som minst för startår och det senaste året i inventeringen.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.45	<i>Shall</i>	Rapportera information om anledningar till brister avseende	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom

		fullständighet, inklusive information om metodvisa gap, i enlighet med para 30-33 ovan.	fortsättning med nuvarande system.
C.46	<i>Shall</i>	Rapportera QA/QC-plan samt information om QA/QC-procedurer som implementerats eller som avses implementeras framöver, i enlighet med para 34-36 ovan.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
<i>Sektorer och gaser</i>			
C.47	<i>Shall</i>	Rapportera estimerade utsläpp och upptag för alla kategorier och gaser som beaktas i inventeringen.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.48	<i>Shall</i>	Rapportera sju växthusgaser (CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC:s, PFC:s, SF ₆ och NF ₃).	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system. <i>Vi rapporterar det vi ska men kanske även kommer rapportera mer.</i>
C.49	<i>Shall</i>	Rapportera faktiska utsläpp av respektive gas, för den part som rapporterar utsläpp av HFC:s, PFC:s, SF ₆ och NF ₃ , med disaggregerade data per kemikalie (t ex HFC-134a) och kategori, i massa och som CO ₂ -eq.	Ej uppfyllt. Krävs utvecklingsprojekt för kommande år.
C.50	<i>Shall</i>	Rapportera följande sektorer: energi, industriprocesser och produktanvändning, jordbruk, LULUCF, samt avfall, enligt IPCC metodriktlinjer.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.51	<i>Should</i>	Tillhandahålla information om <i>precursor gases</i> : CO, NO _x och NMVOC, samt SO _x .	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.52	<i>May</i>	Rapportera indirekt CO ₂ från atmosfärisk oxidering av CH ₄ , CO och NMVOC. <i>Shall</i> rapportera nationell total med och utan indirekt CO ₂ om indirekt CO ₂ rapporteras. <i>Should</i> rapportera som <i>memo item</i> indirekta utsläpp av N ₂ O från källor utöver de som ingår i LULUCF. Sådana estimat skall ej ingå i nationella totalen. <i>May</i> tillhandahålla information om andra substanser som har inverkan på klimatet.	Ej uppfyllt. NV bör ta ställning till huruvida indirekta N ₂ O-utsläpp från övriga sektorer ska inkluderas i Sveriges inventering eller ej. För att uppgiften ska kunna inkluderas krävs utvecklingsarbete inom ramen för inventeringen.
C.53	<i>Should</i>	rapportera internationell bunkring från flyg och sjöfart som två separata delar vilka ej inkluderas i nationella totalen. Making every effort att följa metoder enligt IPCC metodriktlinjer vilka hänvisas till i para 220.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.54	<i>Should.</i>	Tydligt indikera hur användning av råmaterial och bränsle för annat än energianvändning har rapporterats i inventeringen.	Delvis uppfyllt. Sverige försöker följa detta (förbättringsarbete pågår inom ramen för inventeringen).

C.55	<i>Shall</i>	Rapportera information om tillvägagångssätt som använts och hur det är konsistent med IPCC metodriktlinjer, om parten i inventeringen adresserat utsläpp och upptag från naturliga störningar och brukad mark.	Kommer ses över, finns med i LULUCF-förordningen.
C.56	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om utsläpp och upptag från avverkade träprodukter estimerade med <i>production approach</i> , om parten använt annan IPCC-metod.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
<i>Tidsserie</i>			
C.57	<i>Shall</i>	Rapportera en konsistent tidsserie med start vid 1990.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
C.58	<i>Shall</i>	Rapportera med mest två års eftersläpning för tidsseriens sista inventeringsår.	Uppfyllt. Krav kan efterlevas genom fortsättning med nuvarande system.
III. UPPFÖLJNING AV NDC			
<i>Nationella förutsättningar och institutionella arrangemang</i>			
A.59	<i>Shall</i>	Beskriva nationella omständigheter relevanta för NDC:n under artikel 4, inklusive: a) Statsskick (<i>Government structure</i>) b) Befolkning, demografi (<i>Population profile</i>) c) Geografi (<i>Geographical profile</i>) d) Ekonomi (<i>Economic profile</i>) e) Klimatförhållande (<i>Climate profile</i>) f) Sektorsinformation (<i>Sector details</i>); energi, byggnader och tätortsstruktur, industri, transporter, avfall, jordbruk, skogsbruk.	Delvis uppfyllt. Finns en bas i nationalrapporten att utveckla från.
A.60	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om hur de nationella omständigheterna påverkar utsläpp och upptag av växthusgaser över tid.	Delvis uppfyllt. Finns en bas i nationalrapporten att utveckla från.
A.61	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om de existerande institutionella arrangemangen som finns på plats för att följa utvecklingen av implementeringen och uppfyllandet av NDC:n, inklusive de som används för att, om relevant, följa Art 6-krediter (<i>ITMO:s</i>) samt förändringar i institutionella arrangemang sedan den senaste transparensrapporten.	Delvis uppfyllt. Energimyndigheten kommer behöva utveckla det som rör ITMOS.
A.61	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om gällande institutionella arrangemang avseende uppföljning av framsteg i arbetet för att nå målet i partens NDC. If applicable rapportera förändringar jämfört med senaste rapporteringen.	Uppfyllt.

A.62	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om rättsliga arrangemang, institutionella arrangemang, administrativa arrangemang och procedurarrangemang för inhemsk implementering, övervakning, rapportering och arkivering av information samt involvera intressenter för implementering och uppfyllande av mål i NDC under Art 4.	Uppfyllt.
A.63	<i>May</i>	I rapportering av information relaterad till paragraf 59–62, hänvisa till tidigare rapporterad information.	Uppfyllt.
<i>Beskrivning av partens NDC under Art 4</i>			
B.64	<i>Shall</i>	Tillhandahålla en beskrivning av sin NDC, den NDC emot vilken uppföljning av framsteg ska ske under artikel 4. Om tillämpligt ska informationen utöver följande inkludera uppdateringar av tidigare rapporterad information: a) Redogörelse för och beskrivning av mål; b) Målperiod samt huruvida målet avser ett år eller flera år; c) Referenspunkt, startår eller dylikt; d) Tidsram för implementering; e) Omfång, inklusive om relevant, sektorer, kategorier, aktiviteter, kolsänkor, <i>pools</i> och gaser; f) Intentioner att använda samarbetsformer som involverar ITMOs; g) Uppdateringar eller förtydligande av tidigare rapporterad information.	Uppfyllt. Liknar nuvarande rapportering i tvåårsrapporten. <i>EU bör beskriva hela konstruktionen, men vi beskriver vårt bidrag.</i>
<i>Information nödvändig för uppföljning av framsteg i implementering och uppfyllelse av NDC:n, under art 4</i>			
C.65	<i>Shall</i>	Identifiera indikator/indikatorer som valts ut för att följa upp arbetet mot NDC:ns mål. Indikatorer ska vara relevanta för NDC:n och kan vara antingen kvantitativa eller kvalitativa.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.66	-	Inget krav.	-
C.67	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om referenspunkt, basår eller startpunkt för valda indikatorer, och <i>Shall</i> Uppdatera denna information i enlighet med eventuella omräkningar av VHG-inventeringen, <i>as appropriate</i> .	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.68	<i>Shall</i>	Tillhandahålla den mest aktuella informationen för respektive indikator (enl C.65).	Uppfyllt. Omhändertags genom inventeringen.
C.69	<i>Shall</i>	Jämföra den mest aktuella informationen med informationen som rapporterats enligt C.67.	Delvis uppfyllt. Gör Sverige redan för ESR, kommer även behöva göra det för LULUCF.
C.70	<i>Shall</i>	Tillhandahålla sammanställning av måluppfyllnad för sin NDC.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.

C.71	<i>Shall</i>	Redovisa vald metod för bokföring. May Tillhandahålla information om bokföring för sin första NDC. Kopplar till beslut 4/CMA.1, bilaga 2.	Kommer vara samma information för alla MS. Text koordineras på EU nivå så alla MS använder samma formulering.
C.72.	<i>Shall</i>	För sin andra NDC samt sina efterkommande NDC:er tillhandahålla information som hänvisas till under avsnitt III.B (beskrivning av NDC) och III.C (information för uppföljning av NDC).	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.73	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information som behövs för förståelse av partens NDC.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.74	<i>Shall</i>	Tillhandahålla beskrivning av metoder och/eller bokföringsmetodik relevanta för a) mål b) konstruktion av baslinjer och c) framställning av indikatorer.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.75	<i>Shall</i>	Informationen i C.74 ska, as <i>applicable</i> , täcka a) nyckelparametrar, antaganden, definitioner, huvudsakliga datakällor och modeller b) IPCC metodriktlinjer c) beräkningsgrund d) aktivitetsspecifika antaganden o dyl. konsistenta med IPCC:s riktlinjer e) metoder som använts för att uppskatta nyttor för utsläppsbegränsning av anpassningsåtgärder (co-benefits) f) metoder relaterade till samarbetsformer vilka involverar användande av ITMO:s för uppfyllande av NDC g) metoder som använts för att följa upp framsteg/konsekvenser av styrmedel och åtgärder h) Andra metodologier som är relevanta för partens NDC i) Alla villkor och antaganden som är relevanta för att kunna nå målet som satts i partens NDC.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.76	<i>Shall</i>	a) Beskriva hur varje indikator som tagits upp under C.65 är relevant för partens NDC. b) Förklara hur metoden som används för enskilda rapporteringsår är konsistent med metoden som användes då partens NDC kommunicerades.	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.
C.77	<i>Shall</i>	Tillhandahålla den information som hänvisas till i para 65-76 ovan, i en strukturerad sammanställning (<i>structured summary</i>) för att följa framstegen i arbetet med	Denna rapportering bör ske på EU-nivå.

		<p>implementering och uppfyllnad av partens NDC under Art 4, inklusive:</p> <p>a) för varje vald indikator:</p> <p>i) information om referenspunkt, nivå, baseline, basår eller startpunkt hänvisad till i para 67 ovan;</p> <p>ii) information från tidigare års rapportering under NDC-implementeringsperioden, så som identifierats i para 68 ovan;</p> <p>iii) Den senaste informationen som identifierats i para 68 ovan.</p> <p>b) <i>Where applicable</i> Information om växthusgasutsläpp och upptag, konsistent med omfånget av NDC:n under Art 4;</p> <p>c) Bidrag från LULUCF för varje år under målperioden eller för måläret, om det inte ingår i inventeringens totala nettoutsläpp;</p> <p>d) <i>Shall</i> Tillhandahålla följande information i den strukturerade sammanställningen konsistent med relevanta beslut antagna av CMA gällande Art 6, om parten deltar i internationella samarbetsformer som omfattar nyttjande av ITMOs:</p> <p>i) Årlig nivå på antropogena utsläpp och upptag vilka täcks av NDC:n på årlig basis men vilka rapporteras vartannat år;</p> <p>ii) En utsläppsbalans vilken reflekterar nivån på antropogena utsläpp och upptag vilka omfattas av NDC:n, justerade på basis av användande av internationella samarbetsformer</p> <p>iii) Ytterligare information konsistent med relevanta beslut antagna av CMA gällande rapportering under Art 6;</p> <p>iv) Information om hur varje internationell samarbetsform främjar hållbar utveckling och säkrar miljöintegritet och transparens, inklusive styrning, och tillämpar robust bokföring för att säkerställa exv. undvikande av dubbelräkning, och överensstämmande med beslut antagna av CMA om artikel 6.</p>	
C.78	<i>Shall</i>	<p>Tillhandahålla information nödvändig för att följa framsteg avseende implementering av åtgärder vilka adresserar sociala och ekonomiska följder av response measures, inklusive:</p> <p>a) sektorer och aktiviteter vilka associeras med response measures;</p> <p>b) sociala och ekonomiska följder av response measures;</p> <p>c) utmaningar och barriärer som adresserar konsekvenserna;</p> <p>d) Aktiviteter vilka adresserar konsekvenserna.</p>	<p>Ej uppfyllt. För att uppfylla kravet behöver bl a Naturvårdsverket inventera vilka sektorer och aktiviteter som är aktuella med avseende på att de, utöver att bidra till anpassningsarbetet eller ekonomisk diversifiering, bidrar till minskade växthusgasutsläpp (mitigation).</p>

C.79	<i>Shall</i>	Rapportera informationen både i form av text och tabeller.	Uppfyllt.
<i>Styrmedel och åtgärder, inklusive sådana med mitigation co-benefits från anpassningsåtgärder och ekonomiska diversifieringsplaner, relaterade till NDC:n under Art 4</i>			
D.80	<i>Shall</i>	Tillhandahålla information om styrmedel och åtgärder eller andra aktiviteter som verkar för att uppnå mål i partens NDC. Informationen ska presenteras i form av både text och tabeller.	Uppfyllt. Redovisas idag i tvåårsrapporten vartannat år samt i Nationalrapporten vart fjärde år.
D.81	<i>Shall</i>	Så långt det är möjligt ska informationen rapporteras sektorsvis (energi, transport, industriprocesser och produktanvändning etc.).	Uppfyllt. Redovisas idag i tvåårsrapporten vartannat år samt i Nationalrapporten vart fjärde år.
D.82	<i>Shall</i>	Så långt det är möjligt tillhandahålla följande information för styrmedel, åtgärder eller andra aktiviteter: a) titel b) beskrivning c) syfte d) typ av åtgärd (föreskrivande, ekonomiskt styrmedel eller annat) e) status (planerat, beslutat eller implementerat) f) vilken/vilka sektorer som är aktuella g) vilka växthusgaser som är aktuella h) första år för implementering i) ansvarig för implementering.	Uppfyllt. Redovisas idag i tvåårsrapporten vartannat år samt i Nationalrapporten vart fjärde år.
D.83	<i>May</i>	Även tillhandahålla följande information för var och en av åtgärderna som rapporterats: a) kostnad b) icke-VHG mitigationfördel c) <i>As appropriate</i> Hur åtgärderna inom D.80 samverkar.	Kan redovisas idag i Nationalrapporten vart fjärde år. Informationen är i Nationalrapporten frivillig på samma sätt som i denna paragraf.
D.84	Ej shall/shoul-krav el dyl.	Rapportering av ovan paragrafer (80, 82, 83) inkluderar information om co-benefits och ekonomiska diversifieringsplaner.	Än så länge är ej paragrafen tillämplig för Sverige.
D.85	<i>Shall, to the extent possible</i>	Tillhandahålla estimat avseende hur stora utsläppsminskningar som respektive åtgärd inom D.82 bidrar med.	Uppfyllt. Redovisas idag i tvåårsrapporten vartannat år samt i Nationalrapporten vart fjärde år.
D.86	<i>Shall</i>	Beskriva metoderna som använts för att uppskatta utsläppsminskningarna beskrivna inom D.85. Informationen kan presenteras i en bilaga.	Delvis uppfyllt. Möjligen utgör denna paragraf något högre krav än vad vi haft hittills då vi eventuellt behöver bilägga metoder och antaganden och inte enbart hänvisa till en källa.

D.87	<i>Should</i>	Identifiera åtgärder som ej längre är aktuella, jämfört med senaste tvåårsrapporten.	Ej uppfyllt. Det är idag frivilligt att i Nationalrapporten redovisa vilka styrmedel som har avslutats och vilka de ersatts med. Denna paragraf innebär därmed ett nytt krav.
D.88	<i>Should</i>	Identifiera styrmedel och åtgärder eller andra aktiviteter som påverkar utsläpp av växthusgaser från internationell transport.	Ej uppfyllt. Redovisas inte till UNFCCC idag.
D.89	<i>Should</i>	Så långt det är möjligt tillhandahålla information om styrmedel och åtgärder eller andra aktiviteter som påverkar långsiktiga trender avseende utsläpp och upptag av växthusgaser.	Ej uppfyllt. Redovisas inte till UNFCCC idag.
D.90	<i>Encouraged</i>	Så långt det är möjligt tillhandahålla information om utvärdering av ekonomisk och social inverkan av response measures.	Delvis uppfyllt. Denna paragraf är något annorlunda än vad vi idag redovisar. Eftersom paragrafen endast är "to the extent possible" utgör den dock inget nytt krav som Sverige kommer få svårt att leva upp till.
<i>Summering av utsläpp och upptag av växthusgaser</i>			
E.91	<i>Shall</i>	Tillhandahålla en sammanfattning av utsläpp och upptag av växthusgaser i tabellformat baserat på senaste NIR.	Uppfyllt. Motsvarar den summering som ingår i tvåårsrapporten.
<i>Scenario för utsläpp och upptag av växthusgaser</i>			
F.92	<i>Shall</i>	Rapportera scenarier enligt paragraf 93–101.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.93		Inget krav.	<i>Ej relevant.</i>
F.94	<i>Shall</i>	Rapportera ett scenario med åtgärder, <i>May</i> Rapportera ett scenario med additionella åtgärder och ett utan åtgärder.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.95	<i>Shall</i>	Scenarier skall börja från det senaste året i en parts NIR och sträcka sig åtminstone 15 år bortom det nästkommande år som slutar med 0 eller 5.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.96	<i>Should</i>	Beskriva metoderna som använts vid framtagande av scenarier. <i>Should</i> inkludera följande information: a) Modeller och tillvägagångsätt, parametrar och nyckelantaganden, använda för beräkningar av scenarier; b) Förändringar i metod från partens senaste transparensrapport; c) Antaganden om styrmedel och åtgärder inkluderade i scenariot "med åtgärder" och "med additionella åtgärder" om inkluderat;	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.

		d) Känslighetsanalys för något av scenarierna, tillsammans med en översiktlig förklaring av metodologier och parametrar som använts.	
F.97	<i>Shall</i>	Tillhandahålla scenario avseende nyckelindikatorer för att följa arbetet mot partens NDC.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.98	<i>Shall</i>	Inkludera scenarier per sektor och växthusgas, samt för nationell total, konsistent med NIR.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.99	<i>Shall</i>	Presentera scenarier relativt faktiska inventeringsdata för historiska år.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.100	<i>Shall</i>	Scenarier ska tillhandahållas med, respektive utan, LULUCF.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.101	<i>Shall</i>	Scenarier ska presenteras i grafiska figurer och tabellformat.	Uppfyllt. Motsvarar det Sverige redan rapporterar.
F.102.	-	Inget krav.	-
<i>Övrig information</i>			
G.103.	<i>May</i>	Tillhandahålla övrig relevant information gällande uppföljning av partens NDC.	Bör rapporteras på EU nivå.
IV. KLIMATANPASSNING			
104 - 117			<i>Se bilaga C. Klimatanpassning.</i>
V. Information on financial, technology development and transfer and capacity-building support provided and mobilized under Articles 9–11 of the Paris Agreement			
<i>Finansiering m.m</i>			
118.	<i>Shall</i>	Rapportera information inom Art 13.9, enligt dessa riktlinjer.	
<i>Nationella förutsättningar och institutionella arrangemang</i>			
A.119.		Information gällande nationella förutsättningar och institutionella arrangemang relevanta för rapportering avseende <i>provision and mobilization of support</i> , inklusive: a) beskrivning av system och processer genom vilka tillhandahållet och mobiliserat stöd med offentliga medel (public interventions) identifierats, följts och rapporterats; b) beskrivning av utmaningar och begränsningar; c) information om erfarenheter och begränsningar; d) ansträngningar för att förbättra jämförbarhet och noggrannhet i den information som rapporterats avseende tillhandahållet och mobiliserats stöd från offentliga medel.	
A.120.	<i>If available</i>	Nationella omständigheter och institutionella arrangemang för tillhandahållandet av teknikutveckling och överföring samt stöd för kapacitetsuppbyggnad.	

<i>Underliggande antaganden, definitioner och metodologier</i>			
B.121		Beskrivning av underliggande antaganden, metodologier och definitioner, <i>as applicable</i> , vilka nyttjats för att identifiera och/eller rapportera, inklusive:	
B.122		Beskrivning av underliggande antaganden, definitioner	
123 - 125		Information om finansiellt stöd vilket tillhandahållits eller mobiliserats enl Art 9	<i>Se bilaga D. Klimatfinansiering.</i>
126 - 127		Information om stöd för teknikutveckling och -överföring under Art 10	<i>Se bilaga 10. Tekniköverföring.</i>
128 - 129		Information om stöd för kapacitetsuppbyggnad tillhandahållet under Art 11	<i>Kapacitetsuppbyggnad, se bilaga F Artikel 11.</i>
VI. Information on financial, technology development and transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9–11 of the Paris Agreement			
130 - 145			<i>Enbart relevant för utvecklingsländer att rapportera.</i>
VII. TEKNISK EXPERTGRANSKING			
I.153	-	Inga krav.	-
I.154	-	Inga krav.	-
I.155	-	Inga krav.	-
I.156	<i>Shall</i>	Den transparensrapport som ej granskas genom <i>in-country</i> eller förenklad granskning granskas genom centraliserad eller <i>desk review</i> .	Granskningsformerna <i>centralized</i> och <i>desk review</i> förekommer under nuvarande system (NIR, nationalrapporten respektive tvåårsrapporten).
I.157	-	Inga krav.	-
I.158	<i>Shall</i>	En part ska granskas <i>in-country</i> : a) vid första transparensrapporten; b) minst två gånger under en tioårsperiod, av vilka en ska vara den transparensrapport som innehåller information om partens prestation av dess NDC under Art 4; c) Om tekniska expertgranskare så rekommenderat vid granskningen av partens senaste transparensrapport; d) Om parten efterfrågar sådan granskning av transparensrapporten.	Oftare än under nuvarande system.
I.159	-	Inga krav.	-
I.160	<i>Should</i>	<i>Desk review</i> ska ej genomföras oftare än vart femte år, för den första transparensrapport som rapporterats efter det att parten kommunicerat eller uppdaterat sin NDC under Art 4, eller för en transparensrapport som innehåller information gällande partens uppfyllelse av sin NDC.	

I.161	<i>Shall</i>	Förenklad granskning gäller för den NIR som rapporteras ett år då en transparensrapport inte ska rapporteras.	Samma krav som nu.
I.162		För <i>in-country, centralized</i> och <i>desk review</i> .	Samma krav som nu.
	<i>Should</i>	c) Anstränga sig så långt det är möjligt för att tillhandahålla efterfrågad information inom två veckor från att den efterfrågats;	
	<i>Shall</i>	f) Inom en månad från det att de tekniska expertgranskarnas <i>draft technical expert review report</i> mottagits tillhandahålla kommentarer.	
I.163	<i>May</i>	Inom fyra veckor tillhandahålla kommentarer på den <i>draft initial assessment</i> som sekretariatet översänder då förenklad granskning genomförs.	Samma krav som nu.
E.164	<i>May</i>	Bestämma om konfidentiell information.	Samma krav som nu.
F.165	<i>Shall</i>	Samarbeta med tekniska expertgranskare och sekretariatet, samt anstränga sig så långt det är möjligt för att besvara alla frågor och tillhandahålla förtydligande information och kommentarer till granskarna i tid.	Samma krav som nu.
F166-F171	-	Inga krav.	-
I.172	<i>Shall</i>	Nominera tekniska experter till UNFCCC:s roster of experts.	Samma krav som nu.
F166-F188	-	Inga krav.	-
MULTILATERAL ÖVERSYN			
C.192	<i>May</i>	Skicka in frågor till den part som genomgår multilateral översyn.	Samma krav som nu.
C.193–199		Formalia kring processen för den multilaterala översynen.	
DECISION 4/CMA.1, bilaga 2			
Rapportering enligt denna bilaga sker på EU-nivå (för EU:s NDC).			

Artikel 14 – Global översyn			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
DECISION 18/CMA.1			
I. Modalities			
<i>Overarching elements</i>			
1.		Inga krav.	
2.		Inga krav.	
3.		a) Inga krav. b) Inga krav c) Inga krav	
4.		Inga krav.	
5.		Inga krav.	
6		a) Inga krav b) Inga krav i) Inga krav ii) Inga krav c) Inga krav	
7.		Inga krav	
8.		Inga krav.	
9.		Inga krav.	
10.		Inga krav.	
11.		Inga krav.	
12.	Invites	Utvecklade länder att mobilisera stöd för kapacitetsuppbyggnad så att <i>least developed countries, small island developing States and other developing countries</i> kan delta i GST.	
13.		Inga krav.	
14.		Inga krav.	
15.		Inga krav.	
16.		Inga krav.	
17.	Invites	<i>Parties</i> att presentera sina NDCer, <i>informed by the outcome of GST</i> , vid ett speciellt event som arrangeras av sekretariatet.	
18.		Inga krav.	
Information collection and preparation			
19.		Inga krav.	
20.		Inga krav.	
21.		Inga krav.	
22.		Inga krav.	
23.		Inga krav. a) Inga krav.	

		b) Inga krav. c) Inga krav. d) Inga krav.	
24.		Inga krav.	
25.		Inga krav.	
Technical assessment			
26.		Inga krav.	
27.		Inga krav.	
28.		Inga krav.	
29.		Inga krav.	
30.		Inga krav.	
31.		Inga krav.	
32.		Inga krav.	
Consideration of outputs			
33.		Inga krav.	
34.		Inga krav. a) Inga krav. b) Inga krav. c) Inga krav.	
II. Sources of output			
35.		Inga krav.	
36.		Inga krav. a) Inga krav. b) Inga krav. c) Inga krav. d) Inga krav. e) Inga krav. f) Inga krav. g) Inga krav. h) Inga krav.	
37.		Inga krav. a) Inga krav. b) Inga krav. c) Inga krav. d) Inga krav. e) Inga krav. f) Inga krav. g) Inga krav. h) Inga krav. i) Inga krav.	
38.		Inga krav.	

Artikel 15-29 – Juridik och formalia			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Artikel 15-19	-	Inga krav	
Artikel 20.1	-	Inga krav.	
Artikel 20.2	Shall	När både en organisation som EU och en eller flera av dess medlemsstater är part till detta avtal ska de bestämma om deras respektive ansvar för skyldigheterna i detta avtal.	Enligt prop. 2016/17:16 uppfylls detta genom EU:s gemensamma NDC samt ett avtal som anger respektive medlemsstats utsläppsnivå.
Artikel 20.3	-	Inga krav.	
Artikel 21-29	-	Inga krav.	

Bilaga G - Tvärgående ämnesområden

Sammanställning av krav och beslut och vilket genomförande som är beslutat.

Jämställdhet			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
Decision 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement			
	<i>Acknowledging</i>	När parter vidtar åtgärder bör de respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter, rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan generationerna.	<p>Sveriges åtaganden nationellt: Kravet uppfylls delvis.</p> <p>På politisk nivå är detta viktigt. Den svenska delegationen för klimatförhandlingar är jämställd, Sverige arbetar aktivt med Gender Action Plan och har en fokuspunkt för jämställdhet. Många kommuner i Sverige har en jämställdhetsstrategi som ska appliceras på deras arbete. Naturvårdsverket har viss könsstatistik kopplad till klimat, STEM har viss könsstatistik kopplad till energisektorn.</p> <p>Det finns dock inte statistik på om jämställdhet integreras i klimatåtgärder i Sverige och det kan därför variera.</p> <p>Sveriges åtaganden i andra länder: Kravet uppfylls till stor del.</p> <p>Sverige bedriver en feministisk utrikespolitik vilket innebär att Sverige i sina internationella relationer anlägger ett jämställdhetsperspektiv som ska verka för alla kvinnor och flickors rättigheter och representation. Sidans statistik visar att 87% av alla klimatåtgärder som getts bidrag har integrerat jämställdhet, den högsta siffran bland alla OECD länder.</p>
Paris Agreement			
	<i>Acknowledging</i>	När parter vidtar åtgärder bör de respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter, rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors	Samma svar som ovan.

		ställning och jämställdheten mellan generationerna.	
Artikel 7.5	<i>Should</i>	Anpassningsåtgärder som drivs av länderna bör vara genussensitiva, bygga på deltagande, vara transparent, inkludera samhällen, utsatta grupper och urfolk.	<p>Kravet uppfylls delvis.</p> <p>Den nationella klimatanpassningsstrategin innehåller bla 10 principer som ska vägleda det svenska arbetet. Den första av dessa föreskriver att arbetet ska bedrivas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt i ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Denna tredje hållbarhetspelare omfattar vanligen de aspekter som nämns i Article 7.5, dvs genusperspektiv, demokrati, sårbara grupper & samhällen samt urfolk. Genomförandet av dessa principer varierar dock.</p> <p>Sveriges åtaganden i andra länder: Kravet uppfylls till stor del.</p> <p>Sidas statistik visar att 87% av alla klimatåtgärder som getts bidrag har integrerat jämställdhet, den högsta siffran bland alla OECD länder.</p>
Artikel 11. 2	<i>Should</i>	Kapacitetsuppbyggnad bör drivas av länderna och integreras på nationell, subnationell och lokal nivå. Kapacitetsuppbyggnad bör utgöra en effektiv, återkommande process som är deltagande, sektorsövergripande och genussensitiv.	<p>Sveriges åtaganden i andra länder: Kravet uppfylls till stor del.</p> <p>Sidas statistik visar att 87% av alla bidragsåtgärder har integrerat jämställdhet i klimatåtgärder, den högsta siffran bland alla OECD länder men att arbetet kan förbättras ännu mer.</p>
CMA.1			
Decision 15/CMA.1			
Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement			
<i>II. Principer</i>			
3.	<i>Should</i>	Teknikmekanismen bör (b) Utformas och implementeras på ett sätt som underlättar deltagande av relevanta intressenter och tar hänsyn till jämställdhet.	<p>Inte ett direkt krav på parter, däremot har Sverige inflytande genom styrelsen.</p> <p>Teknikramverket ger vägledning till teknikmekanismen (TEC och CTCN) under Parisavtalet. Sverige stödjer CTCN ekonomiskt och har en representant i styrelsen. CTCN verkar för att gender ska integreras i verksamheten och stödet till utvecklingsländer. CTCN har även en Gender Policy and Action Plan som antogs 2019.</p>
<i>A. Innovation</i>			
6.	<i>Should</i>	Åtgärder/aktiviteter inom temat "innovation" bör genomföras på ett sätt som säkerställer jämställdhetsintegrering/ tar hänsyn till jämställdhetsperspektiv.	<p>Inte ett direkt krav på parter.</p> <p>Teknikmekanismen har ännu inte utvecklat arbetet när det gäller innovation, men jämställdhetsperspektivet bör integreras i samband med att sådana insatser genomförs under Parisavtalet.</p>
<i>C. En miljö som möjliggör och främjar kapacitetsuppbyggnad</i>			

16.	<i>Promote</i>	Åtgärder och aktiviteter inom arbetsområdet inkluderar att: (c) Underlätta för länder att främja teknik som tar hänsyn till jämställdhetsperspektiv inom utsläppsminskning- och anpassningsåtgärder.	Inte ett direkt krav på parter. CTCN verkar för att gender ska integreras i verksamheten och stödet till utvecklingsländer. Gender integrering finns med i CTCN:s arbetsprogram för 2019–2021.
<i>D. Samarbete och engagemang från intressenter</i>			
18.	<i>Shall</i>	Teknikmekanismen ska vara öppen och inkluderande samt jämställdhetsintegrerad när intressenter erbjuds att delta. Samarbete med och engagemang från intressenter bör ske i olika stadier av teknikcykeln.	Inte ett direkt krav på parter. CTCN samarbetar med organisationer kring jämställdhet, bland annat UNFCCC Women and Gender Constituency. 2019 deltog CTCN i organisering Gender Just Climate Solutions Award. För tredje året i rad var CTCN med i juryn för priset där runt 100 organisationer deltog. Samarbetet har resulterat i ett mentorprogram för organisationerna. CTCN har även en gender hub på hemsidan med ett flertal publikationer om verktyg och fallstudier om gender och klimat. Under 2019 har CTCN samarbetat med bland annat nätverksmedlemmen The Energy and Resources Institute (TERI) om att utveckla fallstudier om kvinnors roll i energisektorn i Indien och Nepal, och rapporten "Women in Energy: Breaking Stereotypes and Inspiring Change" presenterades på ett webinarium 2019. Andra publikationer 2019 om gender och teknik inkluderar Gender-Just Climate Solutions Publication och the Gender resource guide.
<i>E. Stöd</i>			
22.	<i>Should</i>	Förutom ekonomiskt stöd, betyder stöd alla aspekter av stöd för genomförandet av artikel 10 i Parisavtalet. Stödet bör ges för alla viktiga teman i teknikramen, med hänsyn till jämställdhetsperspektiv och nationella aspekter.	Inte ett direkt krav på parter. CTCN ska implementera vägledningen från parterna under Parisavtalet. Gender ska enligt CTCN Gender Policy and Action Plan integreras i verksamheten och stödet till utvecklingsländer.
Decision 17/CMA.1 Ways of enhancing the implementation of education, training, public awareness, public participation and public access to information so as to enhance actions under the Paris Agreement			
	<i>Reaffirming</i>	Bekräftar nyckelrollen som ett brett spektrum av intressenter har för att bidra till handlingskraft. Som intressenter nämns nationella regeringar, regioner eller motsvarande, städer, utbildnings- och kulturinstitutioner, museer, den privata sektorn,	Inget krav. Påpekar att alla grupper i samhället är av betydelse i arbetet.

		mellanstatliga organisationer, icke-statliga organisationer, internationella organisationer, beslutsfattare, forskare, media, lärare, ungdomar, kvinnor och urfolk.	
5.	<i>Encourages</i>	Parterna uppmanas att främja en systematisk integrering av jämställdhetsperspektiv, utbildning, allmänhetens medvetenhet och deltagande, tillgång till information och samarbete i alla utsläppsminskings- och anpassningsaktiviteter som genomförs enligt konventionen och Parisavtalet. Vilket inkluderar processerna för att utforma/genomföra nationellt fastställda bidrag, nationella anpassningsplaner, de långsiktiga klimatstrategierna och klimatpolitiken.	Uppfyller kravet till viss del. Det är svårt att på nationell nivå se om kravet i samband med EU:s NDC skulle kunna förbättras då det är ett gemensamt arbete inom EU. Jämställdhetsintegrering ska ingå i EU:s NDC och ICTU:n (tekniskt tillhörande dokument) men EU:s NDC är inte inlämnad än. Jämställdhetsperspektiv finns i den långsiktiga strategin. Regeringsuppdraget om Artikel 12 har ett ytterligare fokus på dessa krav (Naturvårdsverkets ärendenummer för uppdraget: NV-02394-20)
Decision 4/CMA.1			
Further guidance in relation to the mitigation section of decision 1/CP.21			
Annex I. Information to facilitate clarity, transparency and understanding of nationally determined contributions, referred to in decision 1/CP.21, paragraph 28			
<i>4. Planeringsprocesser</i>			
	<i>Submit</i>	(a) Lämna information om planeringsprocesser och genomförandeplaner inför nationellt fastställda bidrag, inklusive: (i) Nationella institutionella arrangemang, allmänhetens deltagande och engagemang med lokala samhällen och urfolk, på ett genusmedvetet sätt.	Görs gemensamt inom EU.
Decision 9/CMA.1.			
Further guidance in relation to the adaptation communication, including, inter alia, as a component of nationally determined contributions, referred to in Article 7, paragraphs 10 and 11, of the Paris Agreement			
Annex. Elements of an adaptation communication.			
Anpassningskommunikation kan innehålla information om följande element:			
h)	<i>May include</i>	Information om jämställdhetsintegrerade anpassningsåtgärder och traditionell kunskap, kunskap om urfolk och lokal kunskap relaterade till anpassning, när relevant.	Pågående aktivitet. Oklart hur detta hanteras.
Finans			
Decision 12/CMA.1. Annex			

Identification of the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement			
Bilaga. Typer av information som ska tillhandahållas av parterna i enlighet med artikel 9, punkt 5, i Parisavtalet. Finansiella hjälpmedel.			
	<i>Should</i>	Vartannat år ska parterna i utvecklade länder lämna kvantitativ och kvalitativ information relaterad till artikel 9, punkterna 1 och 3, inklusive, planerade nivåer av offentliga finansiella resurser till parterna i utvecklingsländerna. Andra parter som tillhandahåller resurser uppmuntras att kommunicera information på frivillig basis. Informationen bör innehålla: (c) Information om politik och prioriteringar, regioner, mottagarländer, stödmottagare, målgrupper, sektorer och hänsyn till jämställdhet (gender responsiveness)	Rapporteringen enligt art 9 har inte kommit igång än. Sverige rapporterar både till EU och FN: EU varje år, FN vartannat år.
Urfolk			
Decision 2/CP.23 The operationalization of the Local Communities and Indigenous Peoples Platform			
	<i>Also recalling</i>	att parterna när de vidtar åtgärder för att motverka klimatförändringen bör respektera, främja och beakta sina respektiveskyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter och jämställdhet.	Inget krav. Genom paragrafen från Parisavtalet lyfts hänsyn till jämställdhet i arbetet med plattformen för urfolk.
Klimatanpassning			
Decision 9/CP.24 Report of the Adaptation Committee			
7.	<i>Urges</i>	uppmanar parter och andra berörda att integrera jämställdhetsaspekter i alla processer för anpassningsplaner med hjälp av tillgänglig vägledning, inklusive i nationella anpassningsplaner och i genomförandet av anpassningsåtgärder.	Uppfyller inte kravet. Jämställdhetsaspekter är inte integrerat i alla processer för anpassningsplaner och i deras genomförande i Sverige.
Decision 1/CP.16 (2011) The Cancun Agreements: Outcome of the work of the Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention			
<i>Appendix IV:</i>			
130.	<i>Should be enhanced / taking into account.</i>	COP beslutar att kapacitetssupplyngsbyggnadsstöd till parter i utvecklingsländer bör förbättras genom att stärka den nationella kapaciteten på	Kravet uppfylls till stor del genom kontroller för jämställdhetsaspekter av de projekt som Sverige stödjer.

		subnationella, nationella eller regionala nivåer, med genusaspekter i beaktning när lämpligt, för att bidra till ett fullständigt, effektivt och hållbart genomförande av konventionen.	
3.	<i>Encourage</i>	Parterna uppmanas att nominera seniora experter till Technology Executive Committee, för att uppnå en lämplig balans av teknisk, juridisk, politisk, social och ekonomisk expertis för utveckling och överföring av teknik inom anpassning och begränsning, med hänsyn till att uppnå balans mellan könen i enlighet med beslut 36/CP.7.	Kravet uppfylls. Representanter i TEC och CTCN nomineras till COP och väljs för två år i taget.
COP-beslut som är kopplade till handlingsplanen för jämställdhet			
<p>Decision 3/CP.25: "Det förbättrade arbetsprogrammet Lima och handlingsplanen för jämställdhet" hänvisar till följande tidigare jämställdhetsbeslut: 36/CP.7, 1/CP.16, 23/CP.18, 18/CP.20, 1/CP.21, 21/CP.22, 3/CP.23, Parisavtalet och Katowice climate package. Det förbättrade arbetsprogrammet (3/CP.25) gäller nu men det finns börkrav i de tidigare besluten som fortfarande är relevanta. Krav från tidigare beslut som inte överlappar helt med nya krav finns därför med nedan.</p>			
<p>Decision 23/CP.18 (2012) Promoting gender balance and improving the participation of women in UNFCCC negotiations and in the representation of Parties in bodies established pursuant to the Convention or the Kyoto Protocol</p>			
7.	<i>Invites</i>	uppmanar också parterna att sträva efter jämställdhet i sina delegationer	Kravet uppfylls. Sverige har en jämställd delegation sedan 2016. Dock var inte delegationen år 2019 helt 50/50, likt tidigare, då var det 22 kvinnor och 17 män.
Decision 18/CP.20 (2014) Lima work programme on gender			
Första Lima Work Programme: OBS. Kopplar till gammalt arbetsprogram men vissa delar kan fortfarande vara relevanta.			
1.	<i>Additional effort</i>	Beslutar att förbättra genomförandet av beslut 36 / CP.7, 1 / CP.16 och 23 / CP.18 genom att uppmana parterna att främja genusbalansen, genusmedvetenhet vid utveckling och genomföra klimatpolitiken och att uppnå jämställd klimatpolitik i all relevanta verksamhet enligt konventionen;	Det övergripande kravet uppfylls. Vi tar hänsyn till jämställdhet i vårt förhandlingsarbete och i genomförandet av klimatpolitiken. Vi har inte en hel överblick av allt vi gör i Sverige men utifrån de uppgifter vi har vi konstatera att vi har kommit långt.
2.	<i>Efforts need to be made</i>	parterna måste göra ytterligare ansträngningar för att förbättra programmet Kvinnors deltagande i deras delegationer och i alla organ som inrättats under Konvention, enligt bestämmelserna i beslut 36 / CP.7 och 23 / CP.18;	Uppfyller kravet till viss del. Sverige har en jämställd delegation. a) Deltagarna från RK ska alla ha gått en kurs i jämställdhetsintegrering i regeringskansliet, samt erbjudits en frivillig kurs om feministisk utrikespolitik. b) En kvinnlig förhandlare från RK (Isabel) anmäldes även till UNFCC:s

			förhandlingsutbildning 2019, men denna ställdes tyvärr in av UNFCCC. Detta bidrar Sverige till via vårt stöd till IIED, som bland annat utbildar kvinnliga delegater från LDC:er.
Vidare beslutar att inrätta ett tvåårigt arbetsprogram för att främja genusbalans och uppnå genusmedveten klimatpolitik, utvecklad för syftet med vägledning för ett effektivt deltagande av kvinnor i de organ som inrättats under Konvention, vars delar ingår i punkterna 4 till 7 nedan;			
15.	<i>Invites</i>	Bjuder in parter och observatörsorganisationer att lämna information om framsteg som gjorts när det gäller att uppnå målen om genusbalans och genusmedveten klimatpolitik;	Kravet är uppfyllt genom inlagor tillsammans med EU.
18	<i>Invites</i>	uppmanar parter och relevanta organisationer att tillhandahålla medel för genomförande av genusrelaterade aktiviteter inom det tvååriga arbetsprogrammet;	Sverige uppfyller kravet.
Decision 21/CP.22 (2016) Gender and climate change			
OBS. kopplar till gammalt handlingsprogram men vissa delar kan fortfarande relevanta.			
4.	<i>Urges</i>	parterna uppmanas att öka sina ansträngningar för att främja genomförandet av beslut 36 / CP.7, 1 / CP.16, 23 / CP.18 och 18 / CP.20.	Sverige uppfyller kravet.
7.	<i>Invites</i>	parterna uppmanas att fortsätta stödja: (a) Utbildning och medvetenhet för delegater i frågor som rör jämställdhet och klimatförändringar. (b) Att bygga upp sina kvinnliga delegaters möjligheter att delta i UNFCCC-möten genom utbildning om bland annat förhandlingsfärdigheter, utarbetande av juridiska dokument och strategisk kommunikation.	Uppfyller delvis kravet. Sverige har en jämställd delegation. Alla deltagare från NV och STEM går ej utbildning/kompetensutveckling/förhandlingsteknik. Deltagarna från RK ska alla ha gått en kurs i jämställdhetsintegrering i regeringskansliet, samt erbjudits en frivillig kurs om feministisk utrikespolitik. En kvinnlig förhandlare från RK (Isabel) anmäldes även till UNFCCC:s förhandlingsutbildning 2019, men denna ställdes tyvärr in av UNFCCC. Detta bidrar Sverige till via vårt stöd till IIED, som bland annat utbildar kvinnliga delegater från LDC:er.
8.	<i>Invites</i>	Parter och relevanta organisationer uppmanas att fortsätta att bistå den verksamhet som avses i punkt 7 ovan, med fokus på utbildning och kapacitetsuppbyggnad för	Kravet uppfylls genom bidrag.

		delegater från parter som är särskilt sårbara för de negativa effekterna av klimatförändringar.	
10.	<i>Invites</i>	uppmanar parter att öka kvinnors representation och aktiva deltagande i de organ som inrättats enligt konventionen;	Kravet uppfylls. Vi har haft en stor representation av kvinnor inom delegationen samt på viktiga poster inom EU. Dock var inte delegationen år 2019 helt 50/50, likt tidigare, då var det 22 kvinnor och 17 män.
16.	<i>Encourage</i>	uppmanar parter och sekretariatet att ta hänsyn till ett genusperspektiv vid organisationen av de tekniska expertmötena om begränsning och anpassning, i enlighet med beslut 1 / CP.21, punkterna 111 och 129;	Kravet uppfylls.
17.	<i>Invites</i>	uppmanar parterna att integrera ett genusperspektiv för att förbättra utvecklingen och överföringen av klimatteknik.	Kravet uppfylls genom deltagande i teknikramverket.
21.	<i>Requests</i>	uppmanar den finansiella mekanismen och dess operativa enheter att i sina respektive årliga rapporter till parternas konferens ge information om integrering av genusaspekter/hänsyn inom alla delar av deras arbete.	Ej ett krav för parter. Uppmaningen är riktad till den finansiella mekanismen men det kan konstateras att Sverige i fondernas styrelser liksom i vägledning till FM återkommande förespråkar ett jämställdhetsperspektiv.
22.	<i>Invites</i>	uppmanar parterna att utse och ge stöd till en nationell fokuspunkt för jämställdhet inom klimatförhandlingar, genomförande och övervakning;	Sverige har en fokuspunkt och uppfyller kravet.
24.	<i>Encourage</i>	parterna uppmanas att integrera både lokal och traditionell kunskap i skapandet av klimatrelaterad policy samt att värdesätta deltagandet av kvinnor från gräsrotsrörelser i jämställdhetsintegrerade klimatåtgärder på alla nivåer;	Kravet uppfylls delvis. Nationellt: Urfolksperspektiv integreras där det verkar relevant för enskilda projekt men det finns svagheter. Internationellt: Sida har ett systematiskt angreppssätt.
26.	<i>Invites</i>	Parter uppmanas att dela information om sitt arbete med att integrera jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet och sitt arbete enligt konventionen, Kyoto-protokollet och Parisavtalet.	Kravet uppfylls genom EU:s inlagor och genom deltagande i workshops inom ramen för GAP.
27.	<i>Requests</i>	(relaterer till nr. 33) begär att SBI (Subsidiary Body of	För information. Inget krav för parter.

		Implementation) ska utarbeta en jämställdhetsplan (Gender Action Plan) för att stödja genomförandet av jämställdhetsrelaterade beslut och mandat under UNFCCC-processen.	
33.	<i>Invites</i>	Uppmanar parter att delta i utformningen och genomförandet av jämställdhetsrelaterade aktiviteter inom arbetsprogrammet.	Sverige uppfyller kravet på en övergripande nivå. Sverige har en fokuspunkt, deltar i förhandlingar och bidrar till EU:s inlagor.
Decision 3/CP.23 (2017) Establishment of a gender action plan			
OBS! Verkställande av gamla Gender Action Plan, vissa delar kan fortfarande vara relevanta.			
	<i>Recalling</i>	Hänvisar till beslut 21 / CP.22, punkt 27: utveckla en jämställdhetsplan för att stödja genomförandet av jämställdhetsrelaterade beslut och mandat under UNFCCC-processen.	Gjordes gemensamt av parter.
Hänvisar också till om att parterna, när de vidtar åtgärder för att ta itu med klimatförändringar, respektera, främja och överväga sina respektive skyldigheter för mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män,			
1.	<i>Adopts</i>	antar handlingsplanen för jämställdhet, som finns i bilagan, under Lima-arbetsprogrammet för jämställdhet.	Inget krav.
2.	<i>Invites</i>	uppmanar parter och andra intressenter att delta och engagera sig i genomförandet av jämställdhetsplanen i syfte att gå vidare till målet att integrera ett genusperspektiv i alla delar av klimatåtgärderna;	Sverige uppfyller kravet genom att delta i förhandlingar och i genomförandet av handlingsplanen.
8.	<i>Invites</i>	uppmanar parter att genomföra jämställdhetsrelaterade aktiviteter inom handlingsplanen för jämställdhet, inklusive att förbättra kapaciteten för sekretariatets fokuspunkt för jämställdhet;	Sverige uppfyller kravet genom sitt deltagande.
Decision 3/CP.25 Enhanced Lima work programme on gender and its gender action plan			
Förbättrat Lima-arbetsprogram för jämställdhet och dess handlingsplan för jämställdhet Hänvisning till beslut 36 / CP.7, 1 / CP.16, 23 / CP.18, 18 / CP.20, 1 / CP.21, 21 / CP.22 och 3 / CP.23, Parisavtalet och Katowice klimatpaketet.			
	<i>Taking into account.</i>	Hänsyn ska tas till rättvis omställning av arbetskraften och skapandet av anständigt arbete och kvalitetsjobb i enlighet med nationellt definierade utvecklingsprioriteringar,	Sverige uppfyller kravet. Sverige jobbar mycket med jämställdhet i arbetskraften på flera olika sätt. Det finns flera exempel både nationellt och internationellt. Nationellt ska till exempel arbetsförmedlingen redovisa resultat av åtgärder för att uppnå målen för

			jämställdhet. Internationellt har Sverige ställt sig bakom initiativ om rättvis omställning på COP24 och FN:s climate summit. EU-kommissionen har även föreslagit en mekanism för rättvis omställning som Sverige ställer sig bakom.
1-3, 6-9, 15		Inga krav	
4	<i>Encourages.</i>	Uppmuntrar parterna att öka sina ansträngningar för genomförandet av de beslut som anges i ingressen.	Inget direkt krav.
5	<i>Adopts</i>	Antar det förbättrade femåriga Lima-arbetsprogrammet och dess handlingsplan.	Inget krav.
10.	<i>Decides</i>	Beslutar att genomföra en översyn av genomförandet av det förbättrade Lima-arbetsprogrammet och handlingsplanen för jämställdhet vid den 61: a sessionen av SBI (2024). Översynen ska identifiera framsteg och framtida arbete som ska genomföras. Man ska också genomföra en halvtidsöversyn över utvecklingen av aktiviteterna i handlingsplanen för jämställdhet vid den 56:e sessionen av SBI (juni 2022);	Kravet infaller 2022 och 2024 och är inget direkt krav på parter, men viktiga hållningspunkter som parterna förhåller sig till i genomförandet av handlingsplanen.
11.	<i>Encourage</i>	Uppmuntrar parterna att utse och ge stöd till en nationell fokuspunkt för jämställdhet för förhandlingarna, genomförandet och övervakningen.	Sverige lever upp till kravet och har en fokuspunkt.
12.	<i>Requests</i>	Begär att alla konstituerade organ fortsätter att inkludera information i sina regelbundna rapporter om framstegen med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina processer;	Inget krav på parter men viktigt att veta för jämställdhetsintegreringen i UNFCCC:s gemensamma arbete.
13	<i>Invites</i>	Uppmanar parter att lämna information om ansträngningar och åtgärder som vidtagits för att genomföra det förbättrade Lima-arbetsprogrammet och handlingsplan för jämställdhet i den nationella rapporteringen i UNFCCC-processen.	Kravet uppfylls. Jämställdhet omnämns i Sveriges NECP (National Energy and Climate plan) 2019. I den LTS som Sverige skickade in till EU under Governance-förordningen 2019 omnämns jämställdhet, och Sveriges LTS till UNFCCC som ska skickas in kommer innehålla jämställdhetsaspekter.
14.	<i>Invites</i>	Relevanta offentliga och privata aktörer uppmanas	Inget direkt krav för parter. Sverige lever upp till kravet internationellt.

		att öka jämställdhetsintegreringen inom klimatfinansiering i syfte att stärka kvinnors kapacitet/möjlighet/ställning (capacity).	<p>Delvis nationellt. Nationellt har olika myndigheter olika tillvägagångssätt/system och jämställdhetsintegreringen är inte helt koordinerad.</p> <p>Sidas arbete med jämställdhet är relevant, deras systematiska integrering av jämställdhetsperspektiv.</p> <p>Sverige bedriver en feministisk utrikespolitik vilket innebär att Sverige i sina internationella relationer anlägger ett jämställdhetsperspektiv som ska verka för alla kvinnor och flickors rättigheter, representation och resurser. Den feministiska utrikespolitiken finns konkretiserad i en handlingsplan, vilken inkluderar bland annat konkreta mål för arbetet med jämställdhet. Sverige driver sedan många år aktivt att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta EU-processer.</p>
16.	<i>Invites</i>	uppmannar parter att ge stöd till parter i utvecklingsländer för att arbeta med jämställdhetsrelaterade åtgärder enligt konventionen och Parisavtalet, inklusive i samband med UNFCCC: s handlingsplan för jämställdhet	<p>Kravet uppfylls.</p> <p>Sverige bidrar med finansiellt stöd till UNFCCC trust funds för deltagande från utvecklingsländer, och under 2019 för arbetet med Gender Action Plan</p> <p>Vi ger specifika stöd för kvinnliga delegater (2018 via WDF och 2019 via unfccc), stöd till LDC:s förhandlingsdelegation (via IIED) samt stöd till urfolksplattformen under 2019 (via UNFCCC)</p> <p>2017 4MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppens samordning, 1 MSEK High ambition Coalition (för deltagande från utvecklingslände)</p> <p>2018 5MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppen, 350 000 SEK till Woman Delegates Fund (WDF)</p> <p>2019 2 MSEK trust fund, 1 MSEK till kvinnors deltagande / gender action plan, 2,5 MSEK för deltagande på COP25, 1 MSEK till utvecklingsländer 250 000 till SEK LCIPP</p> <p>2020 Ännu inte allt klart, men än så länge är 2 MSEK utbetalat till LDC-gruppen via IIED.</p>
17.	<i>Encourage</i>	Parter och relevanta organisationer uppmannas	Sverige uppfyller kravet och ämnar fortsätta med det.

		att delta i genomförandet av aktiviteterna i handlingsplanen för jämställdhet när relevant.	Den nya handlingsplanen beslutades i december 2019 och de flesta aktiviteter har inte kommit igång än. Sverige har deltagit på workshops enligt handlingsplan. Fokalpunkten har som uppgift att följa handlingsplanen.
<i>Annex: Handlingsplanen för Jämställdhet</i>			
2.	<i>Encourage</i>	Parterna, sekretariatet, UNFCCC och berörda organisationer uppmanas att vidta aktiviteterna i handlingsplanen för jämställdhet när relevant.	Sverige uppfyller kravet och ämnar fortsätta med det.
<i>Prioritetsområde A. Kapacitetsuppbyggnad, kunskapshantering och kommunikation</i>			
A1	<i>Build capacity</i>	Ledande: Parter, organisationer. Stödjande: Nationell fokalpunk. När: Pågående till 2025. Aktivitet: Kapacitetsuppbyggnad med jämställdhetsintegrering till regeringar och andra intressenter med att formulera, övervaka, genomföra och granska nationell klimatpolitik, planer, strategier och åtgärder, nationellt fastställda bidrag, nationella anpassningsplaner och nationell kommunikation.	Sverige uppfyller kravet till stor del och fortsätter att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering.
A.2.1	<i>Discuss, clarify</i>	Ledande: Sekretariatet. Stödjande: Nationella fokalpunkter, organisationer, parter. När: SB 52 (2021), workshop på plats. Aktivitet: Diskutera och förtydliga rollen och arbetet för nationella fokalpunkter, bidra med kapacitetshöjande möjligheter, verktyg och resurser, dela erfarenhet och bästa praxis, ha workshops, kunskapsutbyte, peer-to-peer lärande, mentorskap och coaching.	Detta görs gemensamt på workshop.
A.2.2.	<i>Provide</i>	Ledande: Organisationer Stödjande: Nationella fokalpunkter. När: Pågående till COP 30 (2025).	Pågående aktivitet

		Aktivitet: Tillhandahålla verktyg och resurser för kapacitetsuppbyggnad.	
A3.	<i>Enhance</i>	<p>Ledande: Relevanta organisationer Stödjande: Parter När: pågående till COP 30 (2025)</p> <p>Aktivitet: Kapacitetsuppbyggnad ska ges till regeringar och andra aktörer för att samla in, analysera och använda genus specifika data och genusanalys i arbetet med klimatförändringar, när det är lämpligt.</p>	Pågående aktivitet.
A4.	<i>Strengthen</i>	<p>Ledande: Parter, organisationer och forskningsinstitut Stödjande: Ej relevant När: SB 54 (2021)</p> <p>Aktivitet 1: Stärka bevisbasen (data) och öka förståelsen för hur klimatförändringar påverkar män och kvinnor olika samt kvinnors ledande roll i omställningen och även kvinnors möjligheter. Genom inlämningar om: - Olika exempel från olika nivåer på klimatförändringars olika effekter på kvinnor och män. - Kvinnors roll som ledare för förändring/omställning. - Möjligheter för kvinnor. Aktivitet 2: Inget börkrav. Aktivitet 3: Invite. Bjuda in bland annat parter och IPCC till ett specialevenemang där IPCC presenterar sin 6e rapport.</p>	Detta är en kommande aktivitet 2021 där EU kan göra en inlägga och Sverige kan ge inspel.
A5.	<i>Promote</i>	<p>Ledande: Parter, relevanta organisationer, sekretariatet. Stödjande: Ej relevant. När: pågående till COP 30 (2025)</p> <p>Aktivitet: Främja användningen av sociala medier, webbresurser och innovativa kommunikationsverktyg för att effektivt kommunicera</p>	UNFCCC gör detta delvis genom genderportalen. Sverige arbetar just nu med artikel 12 och en genomförandeplan för den där jämställdhetsaspekter ingår.

		information till allmänheten och nå ut till kvinnor om genomförandet av programmet och handlingsplanen för jämställdhet.	
<i>Prioritetsområde B: jämställdhet, deltagande och kvinnors ledarskap</i>			
B1.	<i>Promote</i>	<p>Ledande: Parter, organisationer. Stödjande: Sekretariatet. När: Pågående till COP30 (2024)</p> <p>Aktivitet: Främja initiativ för kapacitetsuppbyggnad inom ledarskap, förhandlingar och deltagande av kvinnliga delegater, så som genom webbseminarier och utbildning i sessioner för att öka kvinnors deltagande i UNFCCC-processen.</p>	<p>Pågående aktivitet.</p> <p>Se svar nedan om bidrag till Gender Action Plan, WDF.</p> <p>Ett nordiskt jämställdhetsprojekt har påbörjats 2020–2021 för att höja kunskapen om och integrera jämställdhet i klimatarbetet i de nordiska länderna med GAP som grund. Projektet finansieras av det Nordiska Ministerrådet och länderna representeras av de nationella fokuspunkterna för jämställdhet inom UNFCCC.</p>
B2	<i>Promote</i>	<p>Ledande: Parter Stödjande: relevanta organisationer, sekretariatet. När: Pågående till COP30 (2024)</p> <p>Aktivitet: Främja resebidrag för att uppnå ett mer jämlikt deltagande av kvinnor inom alla nationella delegationer vid UNFCCC möten. Utöka resurser för att stödja deltagande av urfolk och gräsrotsorganisationer från utvecklingsländer, minst utvecklade länder och mindre ö-stater samt uppmuntra parter och relevanta organisationer att sprida information om resefinansiering.</p>	<p>Uppfyller kravet.</p> <p>Bidrar med finansiellt stöd till UNFCCC trust funds för deltagande från utvecklingsländer.</p> <p>Sverige ger specifika stöd för kvinnliga delegater (2018 via WDF och 2019 via unfccc), stöd till LDC:s förhandlingsdelegation (via IIED) samt stöd till urfolksplattformen under 2019 (via UNFCCC)</p> <p>2017 4MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppens samordning, 1 MSEK High ambition Coalition (för deltagande från utvecklingslände)</p> <p>2018 5MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppen, 350 000 SEK till Woman Delegates Fund (WDF)</p> <p>2019 2 MSEK trust fund, 1 MSEK till kvinnors deltagande / gender action plan, 2,5 MSEK för deltagande på COP25, 1 MSEK till utvecklingsländer 250 000 till SEK LCIPP</p> <p>2020</p>

			Ännu inte allt klart, men än så länge är 2 MSEK utbetalat till LDC-gruppen via IIED
B3		Inga krav för parter	
<i>Prioritetsområde C: Samstämmighet</i>			
C1-C3		Inga krav för parter.	
<i>Prioritetsområde D: jämställdhetsintegrerad implementering och metoder för genomförande.</i>			
D1	<i>Submit</i>	Ledande: Parter, sekretariatet, relevanta organisationer Stödjande: När: 31 juli 2022 genom en inläga. Aktivitet: Inläga. Dela erfarenhet och stödja kapacitetsutveckling om jämställdhetsbudgetering. T.ex. jämställdhetsbudgetering i den nationella budgeteringen.	Detta är inom Gender forumet. Sverige kan delta i denna aktivitet framöver. Genom det nordiska gender projektet kan vi eventuellt presentera och dela med oss av våra erfarenheter, till exempel kopplat till jämställdhetsbudgetering.
D1.2		Expertgruppsmöte 2022.	Aktuellt framöver.
D2	<i>Raise awareness</i>	Ledande: Sekretariatet, parter Stödjande: Klimatanpassningsfonden, den Gobala Miljöfonden (GEF), den gröna klimatfonden (GCF), den privata sektorn, filantropiska finansiella institutioner och andra relevanta organisationer. När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Öka medvetenheten om tillgängliga ekonomiska och tekniska stöd som främjar jämställdhetsintegrering inom klimatpolitik, strategier och åtgärder, i tillämpliga fall, inklusive en god praxis som kan underlätta tillgången till klimatfinansiering för gräsrots, kvinnoorganisationer, urfolk och lokala samhällen.	Aktuellt framöver.
D3	<i>Promote</i>	Ledande: Parter, relevanta organisationer, UNFCCC organ. Stödjande: Sekretariatet När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Öka spridning/tillgång till jämställdhetsfrämjande lösningar för att hantera klimatförändringar, inklusive att stärka, skydda och bevara lokal, inhemsk och	Aktuellt framöver.

		traditionell kunskap och praxis i olika sektorer samt främja kvinnors och flickors deltagande och ledarskap i vetenskap, teknik, forskning och utveckling.	
D.4	<i>Support</i>	Ledande: Parter, relevanta organisationer. Stödjande: Sekretariatet När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Stödja insamling av information och expertis om jämställdhet och klimatförändringar inom sektorer och områden. Identifiera experter inom jämställdhet och klimatförändringar, förbättra kunskapsplattformar om jämställdhet och klimatförändringar.	Aktuellt framöver.
	<i>Engage</i>	Ledande: Parter, relevanta organisationer När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Engagera kvinnogrupper och nationella kvinno- och jämställdhetsinstitutioner med att utveckla, genomföra klimatpolitik, planer, strategier och åtgärder på alla nivåer	Aktuellt framöver.
D5.2	<i>Exchange information</i>	Parter och relevanta organisationer kan utbyta erfarenheter på en regional nivå, pågående till COP30 (2024).	Aktuellt framöver.
D5.3	<i>Open call for submissions</i>	Parter och relevanta organisationer bjuds in till att skicka in inlagor för att dela med sig av erfarenheter, pågående till COP30 (2024).	Aktuellt framöver.
D6	<i>Exchange information, call for submission</i>	Ledande: Parter och relevanta organisationer. När: 31 mars 2020. Aktivitet: Utbyta information om lärdomar mellan parter som har integrerat jämställdhet i nationell klimatpolitik, planer, strategier och åtgärder, i tillämpliga fall (t.ex. information om resultat, effekter och utmaningar), och om de åtgärder som parterna vidtar för att integrera jämställdhet i alla områden, när det är lämpligt.	Sverige förespråkade en inlaga. EU bestämde att inte göra detta då det inte fanns tillräckligt att tillföra sedan förra inlämningen.
D6.2	-	En workshop om D6 ska utföras på SB52 i Bonn (mötet är uppskjutet till	Aktuellt framöver.

		2021) vilken hålls av sekretariatet.	
D6.3	-	Sekretariatet skriver en informell rapport om workshopen inför SB53.	Aktuellt framöver.
D6.4	-	Workshops, dialoger och utbildning ska utföras av relevanta organisationer med stöd av nationella fokalpunkter på en regional och nationell nivå.	Aktuellt framöver.
D7	<i>Enhance</i>	Ledande: Relevanta organisationer, parter När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Förbättra tillgängligheten av könsdata för analys och uppmärksamma bidragande faktorer, för att bättre kunna informera klimatpolitik, planer, strategier och åtgärder, när det är lämpligt.	Aktuellt framöver.
E1	-	Inget krav på parter.	
E2	-	Ledande: Sekretariatet. Stödjande: Detta är ett <u>indirekt krav</u> där parter rapporterade jämställdhets/genusdata och rapportering av jämställdhetsintegrering kommer att övervakas och rapporteras av sekretariatet. När: COP28 (2022) och COP30 (2024) Aktivitet: Övervaka och rapportera genomförandet av jämställd klimatpolitik, planer, strategier och åtgärder, i tillämpliga fall, rapporterade av parterna i regelbundna rapporter och kommunikationer under UNFCCC-processen.	Aktuellt framöver.
Kapacitetsutveckling			
Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building. 51 session, 2019. D. Building capacity to integrate gender into climate action			
61.	<i>Invites</i>	PCCB rekommenderar att COP: a) uppmanar parterna att bygga upp nationella institutioners kapacitet att: (i) Integrera jämställdhetsaspekter i alla stadier av planering och genomförande av NDC; (ii) Tillämpa genusanalys och genusbudgetering; (iii) Säkerställa en jämställd struktur och ett meningsfullt deltagande av kvinnor i	PCCB rekommenderar att COP uppmanar parter till ett antal aktiviteter, dessa aktiviteter är pågående. Sverige tillämpar PCCB:s rekommendationer genom sitt internationella arbete. PCCB kommer med nya rekommendationer varje COP och det är viktigt att följa dessa framöver.

		<p>planerings- och beslutsprocesser.</p> <p>(b) Uppmuntra parterna att upprätta partnerskap, kommunikationskanaler och samordningsmekanismer mellan genus- och klimataktörer för att stärka samordning, till exempel genom att nominera och bygga upp kapaciteten för nationella fokuspunkter för jämställdhet.</p> <p>(c) Uppmuntra PCCB att öka medvetenheten om vikten av att integrera jämställdhetsaspekter i klimatkapacitetsuppbyggnad genom sin portal, Facebook-sida och arbetsplanaktiviteter;</p> <p>(d) Be PCCB att använda och utöka sina nätverk med relevanta intressenter för att:</p> <p>(i) Se till att PCCB-aktiviteter tar hänsyn till jämställdhet;</p> <p>(ii) Öka synligheten för relevant befintligt arbete med att integrera jämställdhet i klimatkapacitetsuppbyggnad och att bygga kapacitet för jämställdhet och klimatförändringar, bland annat genom att förbättra tillgängligheten och inkluderingen av information om detta, till exempel genom kapacitetsuppbyggnadsportalen och PCCB Facebook-sida och genom att länka dessa till UNFCCCs webbsidor för jämställdhet och till externa portaler.</p>	
64.	<i>Recommends</i>	PCCB rekommenderar att COP:	
(a)	<i>Encourage</i>	<p>uppmuntrar parterna att integrera kapacitetsuppbyggnad för tvärgående frågor så som mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor, rättvis omställning och urfolks kunskap, kompetensutveckling och klimatutbildning, i sina nya eller uppdaterade NDC:er;</p>	<p>Pågående krav.</p> <p>Internationellt: På ett övergripande plan uppfyller Sverige redan rekommendationen då de kapacitetsbyggande insatser som Sida finansierar integrerar jämställdhet i åtgärderna.</p> <p>Nationellt: Det är ett pågående arbete att uppdatera EU:s NDC.</p>

Urfolk			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
Decision 1/CP.21 Adoption of the Paris Agreement			
	<i>Acknowledging</i>	När parter vidtar åtgärder bör de respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter, rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan generationerna.	Delvis uppfyllt. När det finns konflikter är det inte helt tydligt hur det hanteras praktiskt och utifrån Sveriges klimatpolitiska prioriteringar.
	<i>Agreeing</i>	upprätthålla och förespråka regionalt och internationellt samarbete för ambitiösare klimatåtgärder från alla parter och andra intressenter så som civilsamhället, privata sektorn, finansinstitut, städer och regionala och lokala myndigheter, lokala samhällen och urfolk.	Kravet uppfylls. När det gäller att involvera urfolk i klimatrelaterat arbete inom EU:s institutioner och andra mellanstatliga samarbeten tex Arktiska rådet, Barentssamarbetet och Nordiska rådet finns det ett flertal exempel.
Beslut, V. Non-Party Stakeholders, para 135			
	<i>Recognizes</i>	Det finns ett behov av att öka kunskap samt att sprida teknik, bästa praxis och insatser från lokala samhällen och urfolk kopplade till klimatförändringar. Det behövs en plattform för ett holistiskt utbyte av erfarenheter för utsläppsminskningar och anpassning på ett integrerat sätt;	Inte ett direkt krav på parter. Tekniköverföring ska främja "endogenous" teknik, mer information finns på CTCN:s hemsida, https://www.ctc-n.org/technology-sectors/endogenous-technologies .
The Paris Agreement			
Article 5	<i>Encouraged</i>	Uppmuntrar länder att bevara kolsänkor, inklusive skogar, och, om det är möjligt, att stärka dem. Parter uppmuntras att genomföra och finansiera ett frivilligt system för att förhindra avskogning i utvecklingsländerna inklusive alternativa ansatser (tillvägagångssätt som kombinerar anpassningsåtgärder med utsläppsbegränsning), och	Kravet uppfylls till stor del internationellt genom kontroller för vad Sverige ger bidrag till. Detta är ett exempel där respekt för samiska rättigheter och markanvändning tex renskötsel skulle kunna få positiva klimatföljder.

		betonar vikten av andra positiva sideoffekter (non-carbon benefits) av sådana initiativ.	
Article 7. 5)	<i>Acknowledge/Should</i>	Parternas anpassningsåtgärder ska drivas av länderna på ett genusmedvetet sätt. Åtgärderna ska bygga på deltagande och vara transparenta. Man ska ta hänsyn till utsatta grupper, samhällen, ekosystem, och bästa tillgängliga vetenskap. När lämpligt, ska traditionell kunskap, kunskap hos urfolk och lokala kunskapssystem beaktas.	Kravet uppfylls till viss del. Se svar nedan till Nr.8 under "Decision 9/CP.24".
Decision 2/CP.23			
Local communities and indigenous peoples platform			
	<i>Recalling</i>	FN:s deklARATION om urfolk rättigheter, beslut 1 / CP.21 och Parisavtalet.	Inget krav.
	<i>Acknowledging</i>	att parterna när de vidtar åtgärder för att bekämpa klimatförändringar ska respektera, främja och ta hänsyn till sina skyldigheter gentemot urfolk och lokala samhällen,	Betonar samma krav som i Parisavtalet.
	<i>Emphasizing, recognize</i>	Betonar lokala samhällens och urfolks roll för att uppnå de mål som anges i konventionen, Parisavtalet och 2030-agendan för hållbar utveckling och erkänna deras utsatthet för klimatförändringar,	Betonar vikten av att urfolk och lokalbefolkningar involveras i klimatarbetet.
	<i>Reaffirming</i>	Det finns ett behov av att förbättra lokala samhällens och urbefolkningars kunskap, tillgänglig teknologi, praxis och åtgärder för att hantera utmaningar som uppstår av klimatförändringar. Plattformen ger ett erfarenhetsutbyte och spridning av bästa praxis för att arbeta holistiskt med utsläppsminskningar och anpassning,	Detta är inte ett krav men är ett behov. Sverige erkänner framförallt behovet i sina nationella åtaganden och arbetar med frågan. I uttalanden från regeringen framhålls urfolks betydelse och roll i klimatfrågor. Det finns politiska ambitioner, men kräver också omsättning i praktiken.
Decision 2/CP.24			
Local Communities and Indigenous Peoples Platform			
13.	<i>Invites</i>	Uppmanar parterna att till engagemang på plattformen från lokala samhällen för att öka deras deltagande i "Facilitative Working Group" och i arbetet	Kravet uppfylls. FWG har redan etablerats med lika representation av stater och urfolk. I arbetsgruppen ingår en urfolksrepresentant från Arktis som utsetts av företrädare för samer och inuiter gemensamt.
16.	<i>Invites</i>	Uppmanar parter, lokala samhällen och urfolk att uppmärksamma plattformen	Kravet uppfylls.

		på lokal, nationell och regional nivå. Detta för att förbättra engagemang/inkludering av urfolk och lokala samhällen, för erfarenhetsutbyte, spridning av bästa praxis och för att på ett holistiskt sätt arbeta med utsläppsminskningar och anpassning;	Vid senaste COP antogs ett arbetsprogram för plattformen med en rad aktiviteter som ska genomföras på nationell internationell och regional nivå och där olika aktörer pekats ut som huvudansvariga för olika aktiviteter (se länk nedan). Genomförandet av aktiviteterna kommer att påbörjas under året. Sametinget bevakar arbetet under plattformen och FWG för Sveriges räkning under förhandlingsmöten och arbete däremellan.
CMA.1			
Decision 15/CMA.1			
Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement			
<i>II. Principer</i>			
3.	<i>Should</i>	Teknikmekanismen bör (b) Utformas och implementeras på ett sätt som underlättar deltagande av relevanta intressenter och tar hänsyn till den inhemska kapaciteten och endogena tekniken (endogen teknik är bl.a. lokal teknik/kunskap och behöver inte vara kopplat till urfolk men kan vara det).	Inte ett direkt krav på parter utan på CTCN. Teknikramverket ger vägledning till teknikmekanismen (TEC och CTCN) under Parisavtalet. Sverige stödjer CTCN ekonomiskt och har en representant i styrelsen.
<i>C. En miljö som möjliggör och främjar kapacitetsuppbyggnad</i>			
16.	<i>Catalysing</i>	Accelerera utveckling och förbättringen av endogen kapacitet för klimatrelaterad teknik och utnyttja inhemska kunskap;	Inte ett direkt krav på parter utan på CTCN. Teknikramverket ger vägledning till teknikmekanismen (TEC och CTCN) under Parisavtalet. Sverige stödjer CTCN ekonomiskt och har en representant i styrelsen.
E. Stöd			
22.	<i>Should</i>	Förutom ekonomiskt stöd, betyder stöd alla aspekter av stöd för genomförandet av artikel 10 i Parisavtalet. Stödet bör ges för alla viktiga teman i teknikramen, med hänsyn till endogena och inhemska aspekter.	Inte ett direkt krav på parter utan på CTCN. CTCN ska implementera vägledningen från parterna under Parisavtalet och tar hänsyn till endogena och inhemska aspekter i sitt arbete.
Deltagande och utbildning (artikel 12)			
Decision 17/CMA.1			
Ways of enhancing the implementation of education, training, public awareness, public participation and public access to information so as to enhance actions under the Paris Agreement			

	<i>Reaffirming</i>	Ett brett spektrum av intressenter är viktiga i arbetet. Nationella regeringar, regioner/ motsvarande, städer, utbildnings- och kulturinstitutioner, museer, den privata sektorn, mellanstatliga organisationer, icke-statliga organisationer, internationella organisationer, beslutsfattare, forskare, media, lärare, ungdomar, kvinnor och urfolk .	Inget krav. Påpekar vikten av att urfolk involveras och bidrar.
Decision 4/CMA.1			
Further guidance in relation to the mitigation section of decision 1/CP.21			
4. Planeringsprocesser	<i>Submit</i>	(a) Lämna information om planeringsprocesser och genomförandeplaner inför nationellt fastställda bidrag, inklusive: (i) Nationella institutionella arrangemang, allmänhetens deltagande och engagemang med lokala samhällen och urfolk, på ett genusmedvetet sätt.	Pågående aktivitet.
Decision 9/CMA.1			
Further guidance in relation to the adaptation communication, including, inter alia, as a component of nationally determined contributions, referred to in Article 7, paragraphs 10 and 11, of the Paris Agreement. Annex. Elements of an adaptation communication			
h)	<i>May include</i>	Anpassningskommunikation kan inkludera information om Jämställdhetsintegrerade anpassningsåtgärder och traditionell kunskap, kunskap om urfolk och lokal kunskap relaterade till anpassning, när relevant.	Pågående aktivitet. Oklart exakt hur detta hanteras, i de projekt där Sametinget är involverat kommuniceras det även utåt.
Kapacitetsuppbyggnad			
Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building. 51 session, 2019. PCCB skriver rekommendationer till COP och parterna varje år. Denna rapport är avgränsad till att beskriva rekommendationen från det senaste året (2019). Det som parterna uppmantras att göra under kommande år blir högst relevant framöver.			
64.	<i>Recommends</i>	PCCB rekommenderar att COP:	Inget krav.
(a)	<i>Encourage</i>	uppmuntrar parterna att integrera kapacitetsuppbyggnad för tvärgående frågor så som mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor, rättvis omställning och urfolk kunskap, inklusive kompetensutveckling och klimatutbildning, i sina nya eller uppdaterade NDC;	Kravet om urfolk uppfylls genom Sidas kontrollsystem.
(b)	<i>Urge</i>	uppmåna parterna att integrera mänskliga rättigheter till jämlikt deltagande i planeringen och genomförandet av NDC:er och klimatåtgärder, förbättra myndigheternas förmåga att	Kravet om urfolk uppfylls genom Sidas kontrollsystem.

		mer effektivt engagera och stärka alla berörda intressenter, inklusive civilsamhällets aktörer, urfolk och lokala samhällen.	
Klimatanpassning			
Decision 9/CP.24			
Report of the Adaptation Committee			
8.	<i>Encourages</i>	Uppmuntrar parterna att tillämpa ett deltagande förhållningsätt/arbetsätt för planering av klimatanpassningsåtgärder och ta till sig input från intressenter, inklusive från den privata sektorn, det civila samhället, urbefolkningen, lokala samhällen, migranter, barn och ungdomar, personer med funktionshinder och människor i utsatta situationer i allmänhet;	<p>Kravet uppfylls delvis.</p> <p>Sametingets arbete med klimatanpassning är utifrån Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Sametinget är med i klimatanpassningsnätverket och medverkar i myndighetssamarbetet om klimatanpassning i Sverige. De involveras i ett antal klimatanpassningsprojekt med SMHI, Naturvårdsverket och Energimyndigheten. Det finns en myndighetssamverkan dock verkar denna inte systematisk och därmed finns det luckor.</p> <p>I en årlig uppföljning av de myndigheter som berörs av Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete efterfrågas i vilken grad respektive myndighet involverar intressenter utanför myndigheten i klimatanpassningsarbetet. Ur redovisningen för 2020, den första i ordningen, hämtas följande text:</p> <p>Det är dock osäkert huruvida "civila samhället, urbefolkningen, lokala samhällen, migranter, barn och ungdomar, personer med funktionshinder och människor i utsatta situationer i allmänhet" involveras med riktade åtgärder.</p>
Jämställdhet			
Decision 21/CP.22			
Gender and climate change			
OBS. kopplar till gammalt handlingsprogram men vissa delar kan fortfarande relevanta.			
24.	<i>Encourage</i>	parterna uppmuntras att integrera både lokal och traditionell kunskap i skapandet av klimatrelaterad policy samt att värdesätta deltagandet av kvinnor från gräsrotsrörelser	<p>Kravet uppfylls delvis.</p> <p>Nationellt: Urfolkperspektiv integreras där det verkar relevant för enskilda projekt.</p> <p>Internationellt: Sida har ett systematiskt angreppssätt.</p>

		jämställdhetsintegrerade klimatåtgärder på alla nivåer;	
Decision 3/CP.25			
Enhanced Lima work programme on gender and its gender action plan			
Förbättrat Lima-arbetsprogram för jämställdhet och dess handlingsplan för jämställdhet Hänvisning till beslut 36 / CP.7, 1 / CP.16, 23 / CP.18, 18 / CP.20, 1 / CP.21, 21 / CP.22 och 3 / CP.23, Parisavtalet och Katowice klimatpaket.			
	<i>Acknowledging</i>	beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter, rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan generationerna.	Inget krav. Genom paragrafen från Parisavtalet lyfts urfolk som en grupp att ta hänsyn till i arbetet med handlingsplanen för jämställdhet.
<i>Prioritetsområde B: jämställdhet, deltagande och kvinnors ledarskap</i>			
B	<i>Promote</i>	Ledande: Parter Stödjande: relevanta organisationer, sekretariatet. När: Pågående till COP30 (2024) Aktivitet: Främja resebidrag för att uppnå ett mer jämlikt deltagande av kvinnor inom alla nationella delegationer vid UNFCCC möten. Utöka resurser för att stödja deltagande av urfolk och gräsrotsorganisationer från utvecklingsländer, minst utvecklade länder och mindre ö-stater samt uppmuntra parter och relevanta organisationer att sprida information om resefinansiering.	Bidrar med finansiellt stöd till UNFCCC trust funds för deltagande från utvecklingsländer. Sverige ger även specifika stöd för kvinnliga delegater (2018 via WDF och 2019 via unfccc), stöd till LDC:s förhandlingsdelegation (via IIED) samt stöd till urfolksplattformen under 2019 (via UNFCCC) 2017 4MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppens samordning, 1 MSEK High ambition Coalition (för deltagande från utvecklingslande) 2018 5MSEK till trust fund, 1 MSEK till LDC-gruppen, 350 000 SEK till Woman Delegates Fund (WDF) 2019 2 MSEK trust fund, 1 MSEK till kvinnors deltagande / gender action plan, 2,5 MSEK för deltagande på COP25, 1 MSEK till utvecklingsländer 250 000 till SEK LCIPP

			2020 Ännu inte allt klart, men än så länge är 2 MSEK utbetalat till LDC-gruppen via IIED
<i>Prioritetsområde D: jämställdhetsintegrerad implementering och metoder för genomförande.</i>			
D1.2		Expertgruppsmöte 2022.	
D2	<i>Raise awareness</i>	Ledande: Sekretariatet, parter Stödjande: Klimatanpassningsfonden, den Gobala Miljöfonden (GEF), den gröna klimatfonden (GCF), den privata sektorn, filantropiska finansiella institutioner och andra relevanta organisationer. När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Öka medvetenheten om tillgängliga ekonomiska och tekniska stöd som främjar jämställdhetsintegrering inom klimatpolitik, strategier och åtgärder, i tillämpliga fall, inklusive en god praxis som kan underlätta tillgången till klimatfinansiering för gräsrots, kvinnoorganisationer, urfolk och lokala samhällen.	Pågående aktivitet.
D3	<i>Promote</i>	Ledande: Parter, relevanta organisationer, UNFCCC organ. Stödjande: Sekretariatet När: Pågående till COP 30 (2024) Aktivitet: Öka spridning/tillgång till jämställdhetsfrämjande tekniska lösningar för att hantera klimatförändringar, inklusive att stärka, skydda och bevara lokal, inhemsk och traditionell kunskap och praxis i olika sektorer samt främja kvinnors och flickors deltagande och ledarskap i vetenskap, teknik, forskning och utveckling.	Pågående aktivitet.
<p>The initial two-year workplan of the LCIPP (Local communities and indigenous people's platform) for the period 2020-2021. <i>Handlingsplanen har aktiviteter för åren 2020-2021 vilken främst riktar sig till Facilitative Working Group (FWG) som består av medlemmar som representerar parterna. Nedan aktiviteter är specifikt riktat till parterna:</i></p>			
2	<i>Participate</i>	Urfolk, parter och lokala samhällen ska delta på regionala sammankomster med fokus på hot mot och effekter på specifika ekosystem från klimatförändringar.	Pågående aktivitet.

10	<i>Call for submissions</i>	Uppmanar parter, urfolk, lokala samhällen och andra att årligen rapportera i inlagor, om genomförandet av bästa praxis för urfolk och lokala samhällenas deltagande i nationell klimatpolitik. Inläga och samtal under sessionerna.	Pågående aktivitet.
----	-----------------------------	--	---------------------

Mänskliga rättigheter			
Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Parisavtalet			
	<i>Acknowledging</i>	När parter vidtar åtgärder bör de respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter , rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan generationerna.	Sverige lever upp till det övergripande kravet genom att tillämpa grundläggande principer om mänskliga rättigheter.
Deltagande och utbildning			
Decision 17/CMA.1 Ways of enhancing the implementation of education, training, public awareness, public participation and public access to information so as to enhance actions under the Paris Agreement			
	<i>Reaffirming</i>	Ett brett spektrum av intressenter är viktiga i arbetet. Nationella regeringar, regioner/ motsvarande, städer, utbildnings- och kulturinstitutioner, museer, den privata sektorn, mellanstatliga organisationer, icke-statliga organisationer, internationella organisationer, beslutsfattare, forskare, media, lärare, ungdomar, kvinnor och urfolk .	Inget krav. Påpekar vikten av att olika intressenter bidrar.
Kapacitetsuppbyggnad			
Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building. 51 session, 2019. PCCB skriver rekommendationer till COP och parterna varje år. Denna rapport är avgränsad till att beskriva rekommendationen från det senaste året (2019). Det som parterna uppmanas att göra under kommande år blir högst relevant framöver.			
64.	<i>Recommends</i>	PCCB rekommenderar att COP:	

(a)	<i>Encourage</i>	uppmuntrar parterna att integrera kapacitetsuppbyggnad för tvärgående frågor så som mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor, rättvis omställning och urfolk kunskap, inklusive kompetensutveckling och klimatutbildning, i sina nya eller uppdaterade NDC;	Kravet om mänskliga rättigheter uppfylls genom Sidans kontrollsystem.
(b)	<i>Urge</i>	uppmäskar parterna att integrera mänskliga rättigheter till jämlikt deltagande i planeringen och genomförandet av NDC:er och klimatåtgärder, förbättra myndigheternas förmåga att mer effektivt engagera och stärka alla berörda intressenter, inklusive civilsamhällets aktörer, urfolk och lokala samhällen.	Kravet om mänskliga rättigheter uppfylls genom Sidans kontrollsystem.
The implementation of the Gender Action Plan (Decision 3/CP.25)			
	<i>Acknowledging</i>	När parter vidtar åtgärder bör de respektera, främja och beakta sina respektive skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter , rätten till hälsa, urfolkens rättigheter, lokala samhällen, migranter, barn, personer med funktionsnedsättning och personer i utsatta situationer och rätten till utveckling samt jämställdheten mellan kvinnor och män, stärkandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan generationerna.	Kravet uppfylls. Genom paragrafen från Parisavtalet lyfts att parter ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter i arbetet med handlingsplanen för jämställdhet.
Urfolk			
Decision 2/CP.23			
The operationalization of the Local Communities and Indigenous Peoples Platform			
	<i>Also recalling</i>	att parterna när de vidtar åtgärder för att motverka klimatförändringen bör respektera, främja och beakta sina respektiveskyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter och jämställdhet.	Genom paragrafen från Parisavtalet lyfts hänsyn till mänskliga rättigheter i arbetet med plattformen för urfolk.
Skador och förluster			
Decision 10/CP.24. Annex. Recommendations from the report of the Executive Committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts on integrated approaches to averting, minimizing and addressing displacement related to the adverse impacts of climate change			
(f)	<i>Invite</i>	parter ska underlätta för utvecklingsländer vid genomförandet av punkt 2(g) nedan, när lämpligt.	Se krav nedan.
(g)		Bjud in parter att:	Se krav nedan.

(i)	<i>Invite</i>	När lämpligt, skapa lagar, policy och strategier, som återspeglar vikten av integrerade tillvägagångssätt för att förhindra, minimera och ta itu med förflyttningar och andra negativa effekter från klimatförändringar. Dessutom ska man, i relation till mänsklig mobilitet, ta hänsyn till deras respektive mänskliga rättigheter, och när det är lämpligt även ta hänsyn till relevanta internationella standarder och juridiska överväganden;	Sverige tillämpar mänskliga rättigheter som ett kriterium i sina bidrag till utvecklingsländer. Se även kapitel om skador och förluster.
-----	---------------	--	--

Kommande krav om de tvärgående ämnena

Analyseras ej eftersom kraven inte är helt fastställda

Krav/Beslut	Nivå	Beskrivning	Beslutat genomförande i Sverige
Decision 18/CMA.1			
Annex. Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement			
IV. Information related to climate change impacts and adaptation under Article 7 of the Paris Agreement			
Strategier för anpassning, policys, planer och aktiviteter för att integrera anpassning i nationella styrmedel och åtgärder.			
Genomförandetakten nedan är nyligen beslutad men är fortfarande öppen för överklagan och träder i kraft 2021 inom EU, och 2024 inom FN. För mer information, se kapitel om klimatanpassning.			
D109.	<i>Should, As appropriate</i>	Tillhandahålla följande information:	Blir troligen aktuell 2021. Delvis genomförd, men rapporteringen behöver bli mer detaljerad. <i>Se analys i kapitel om klimatanpassning.</i>
		Implementering av anpassningsåtgärder i enlighet med det globala målet för anpassning, så som beskrivet i Parisavtalet Art 7.1;	Ej aktuell än.
		Hur bästa tillgängliga vetenskap, genusperspektiv, samt urbefolkningens, traditionella och lokala kunskap integreras i anpassning;	Ej aktuell än.
b)		Anpassningsåtgärder och/eller <i>economic diversification plans</i> med mitigation co-benefits ;	Ej aktuell än.
e)		Intressentinvolvering inklusive regionala, kommun och inom näringsliv.	Ej aktuell än.

<p>Artikel 6. (Fortfarande under förhandling). Hänsyn till mänskliga rättigheter i förhållande till artikel 6 blir aktuellt framöver inom området för hållbar utveckling. Hållbar utveckling omnämns i 6.2, 6.3, 6.4 a), 6.8, 6.9. Samt i beslut 1/CP.21. Följande två omnämningar av hållbar utveckling kan bli aktuella krav för parter framöver.</p>			
6.2	<i>Shall, promote</i>	När parter använder den frivilliga mekanismen som genom krediter bidrar till NDC:n, ska de också förespråka hållbar utveckling samt säkra miljöintegritet och transparens.	Ej aktuell än.
6.4 a)	<i>Established, promote</i>	Mekanismen upprättas härmed. Den ska användas på frivilliga basis och bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och stödja hållbar utveckling. Den ska övervakas av det organ som utsetts i detta avtal och ska sträva efter att främja utsläppsminskning och hållbar utveckling;	Ej aktuell än.

Bilaga H – Parisavtalet och dess underliggande beslut

Sammanställning och länkar till Parisavtalet och dess underliggande beslut.

COP 21: Paris 2015

<https://unfccc.int/process-and-meetings/conferences/past-conferences/paris-climate-change-conference-november-2015/cop-21/cop-21-decisions>

Decision	Title	Link
1/CP.21	<i>Adoption of the Paris Agreement</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf
2/CP.21	<i>Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts.</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a02.pdf
3/CP.21	<i>Report of the Adaptation Committee</i>	"
4/CP.21	<i>National adaptation plans</i>	"
5/CP.21	<i>1 Long-term climate finance</i>	"
6/CP.21	<i>Report of the Standing Committee on Finance</i>	"
7/CP.21	<i>Report of the Green Climate Fund to the Conference of the Parties and guidance to the Green Climate Fund .</i>	"
8/CP.21	<i>Report of the Global Environment Facility to the Conference of the Parties and guidance to the Global Environment Facility</i>	"
9/CP.21	<i>Methodologies for the reporting of financial information by Parties included in Annex I to the Convention</i>	"
10/CP.21	<i>The 2013–2015 review</i>	"
11/CP.21	<i>Forum and work programme on the impact of the implementation of response measures</i>	"
12/CP.21	<i>Enhancing climate technology development and transfer through the Technology Mechanism.</i>	"
13/CP.21	<i>Linkages between the Technology Mechanism and the Financial Mechanism of the Convention</i>	"
14/CP.21	<i>Capacity-building under the Convention</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a03.pdf
15/CP.21	<i>Terms of reference for the intermediate review of the Doha work programme on Article 6 of the Convention</i>	"
16/CP.21	<i>Alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests</i>	"
17/CP.21	<i>Further guidance on ensuring transparency, consistency, comprehensiveness and effectiveness when informing on how all the safeguards referred to</i>	"

	<i>in decision 1/CP.16, appendix I, are being addressed and respected</i>	
18/CP.21	<i>Methodological issues related to non-carbon benefits resulting from the implementation of the activities referred to in decision 1/CP.16, paragraph 70</i>	"
19/CP.21	<i>Extension of the mandate of the Least Developed Countries Expert Group.</i>	"
20/CP.21	<i>Technical review in 2016 of greenhouse gas inventories from Parties included in Annex I to the Convention</i>	"
21/CP.21	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"
22/CP.21	<i>1 Programme budget for the biennium 2016–2017 .</i>	"
23/CP.21	<i>Dates and venues of future sessions.</i>	"
1/CMP.11	<i>Report of the Adaptation Fund Board.</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2015/cmp11/eng/O8a01.pdf
2/CMP.11	<i>Clarification of the text in section G (Article 3, paragraph 7 ter) of the Doha Amendment to the Kyoto Protocol</i>	"
3/CMP.11	<i>Implications of the implementation of decisions 2/CMP.7 to 4/CMP.7 and 1/CMP.8 on the previous decisions on methodological issues related to the Kyoto Protocol, including those relating to Articles 5, 7 and 8 of the Kyoto Protocol, part I: implications related to accounting and reporting and other related issues</i>	"
4/CMP.11	<i>Implications of the implementation of decisions 2/CMP.7 to 4/CMP.7 and 1/CMP.8 on the previous decisions on methodological issues related to the Kyoto Protocol, including those relating to Articles 5, 7 and 8 of the Kyoto Protocol, part II: implications related to review and adjustments and other related issues</i>	"
5/CMP.11	<i>Training programme for members of expert review teams participating in annual reviews under Article 8 of the Kyoto Protocol</i>	"
6/CMP.11	<i>Guidance relating to the clean development mechanism.</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2015/cmp11/eng/O8a02.pdf
7/CMP.11	<i>Guidance on the implementation of Article 6 of the Kyoto Protocol</i>	"
8/CMP.11	<i>Methodology for the collection of international transaction log fees in the biennium 2016–2017</i>	"
9/CMP.11	<i>Capacity-building under the Kyoto Protocol</i>	"
10/CMP.11	<i>Technical review in 2016 of greenhouse gas inventories and initial reports for the second commitment period from Parties included in Annex I to the Convention that are also Parties to the Kyoto Protocol.</i>	"
11/CMP.11	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"
12/CMP.11	<i>Programme budget for the biennium 2016–2017</i>	"

COP 22: Marrakech 2016

<https://unfccc.int/process-and-meetings/conferences/past-conferences/marrakech-climate-change-conference-november-2016/decisions>

Decision	Title	Link
1/CMA.1	<i>Matters relating to the implementation of the Paris Agreement</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2016/cma1/eng/03a01.pdf
2/CMA.1	<i>Rules of procedure of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement</i>	"
1/CMP.12	<i>Third Review of the Adaptation Fund</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2016/cmp12/eng/08a01.pdf
2/CMP.12	<i>Report of the Adaptation Fund Board</i>	"
3/CMP.12	<i>Guidance relating to the clean development mechanism</i>	"
4/CMP.12	<i>Guidance on the implementation of Article 6 of the Kyoto Protocol</i>	"
5/CMP.12	<i>Review of the joint implementation guidelines .</i>	"
6/CMP.12	<i>Third comprehensive review of the implementation of the framework for capacity-building in developing countries under the Kyoto Protocol</i>	"
7/CMP.12	<i>Financial and budgetary matters</i>	"
8/CMP.12	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"
1/CP.22	<i>Preparations for the entry into force of the Paris Agreement and the first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement.</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2016/cop22/eng/10a01.pdf
2/CP.22	<i>Paris Committee on Capacity-building</i>	"
3/CP.22	<i>Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</i>	"
4/CP.22	<i>Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</i>	"
5/CP.22	<i>Review and report of the Adaptation Committee</i>	"
6/CP.22	<i>National adaptation plans</i>	"
7/CP.22	<i>Long-term climate finance</i>	"
8/CP.22	<i>Report of the Standing Committee on Finance</i>	"
9/CP.22	<i>Terms of reference for the review of the functions of the Standing Committee on Finance</i>	"
10/CP.22	<i>Report of the Green Climate Fund to the Conference of the Parties and guidance to the Green Climate Fund</i>	"

11/CP.22	<i>Report of the Global Environment Facility to the Conference of the Parties and guidance to the Global Environment Facility</i>	”
12/CP.22	<i>Sixth review of the Financial Mechanism</i>	”
13/CP.22	<i>Initiation of a process to identify the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement</i>	”
14/CP.22	<i>Linkages between the Technology Mechanism and the Financial Mechanism of the Convention</i>	https://unfccc.int/resource/docs/2016/cop22/eng/10a02.pdf
15/CP.22	<i>Enhancing climate technology development and transfer through the Technology Mechanism</i>	”
16/CP.22	<i>Third comprehensive review of the implementation of the framework for capacity-building in developing countries under the Convention</i>	”
17/CP.22	<i>Improving the effectiveness of the Doha work programme on Article 6 of the Convention</i>	”
18/CP.22	<i>Outcome of the first round of the international assessment and review process (2014–2015)</i>	”
19/CP.22	<i>Implementation of the global observing system for climate</i>	”
20/CP.22	<i>Work of the Consultative Group of Experts on National Communications from Parties not included in Annex I to the Convention</i>	”
21/CP.22	<i>Gender and climate change</i>	”
22/CP.22	<i>Financial and budgetary matters</i>	”
23/CP.22	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	”
24/CP.22	<i>Dates and venues of future sessions</i>	”
25/CP.22	<i>Rules of procedure of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement</i>	”

COP 23: Bonn 2017

<https://unfccc.int/decisions?f%5B0%5D=conference%3A4100&search2=>

Decision	Title	Link
1/CMP.13	<i>Report of the Adaptation Fund Board.</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2017/cmp13/eng/07a01.pdf
2/CMP.13	<i>Third review of the Adaptation Fund Guidance relating to the clean development mechanism</i>	"
3/CMP.13	<i>Fourth review of the implementation of the framework for capacity-building in countries with economies in transition under the Kyoto Protocol</i>	"
4/CMP.13	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"
5/CMP.13	<i>Programme budget for the biennium 2018–2019</i>	"
6/CMP.13	<i>Budget for the international transaction log and a methodology for the collection of its fees for the biennium 2018–2019 .</i>	"
7/CMP.13		
1/CP.23	<i>Fiji momentum for implementation</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2017/cop23/eng/11a01.pdf
2/CP.23	<i>Local communities and indigenous peoples platform</i>	"
3/CP.23	<i>Establishment of a gender action plan .</i>	"
4/CP.23	<i>Koronivia joint work on agriculture</i>	"
5/CP.23	<i>Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</i>	"
6/CP.23	<i>Long-term climate finance</i>	"
7/CP.23	<i>Report of the Standing Committee on Finance</i>	"
8/CP.23	<i>Review of the functions of the Standing Committee on Finance</i>	"
9/CP.23	<i>Report of the Green Climate Fund to the Conference of the Parties and guidance to the Green Climate Fund</i>	"
10/CP.23	<i>Report of the Global Environment Facility to the Conference of the Parties and guidance to the Global Environment Facility.</i>	"
11/CP.23	<i>Sixth review of the Financial Mechanism</i>	"
12/CP.23	<i>Process to identify the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement</i>	"
13/CP.23	<i>Assessment of the technical examination processes on mitigation and adaptation</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2017/cop23/eng/11a02.pdf
14/CP.23	<i>Review of the effective implementation of the Climate Technology Centre and Network</i>	"
15/CP.23	<i>Enhancing climate technology development and transfer through the Technology Mechanism</i>	"

16/CP.23	Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building for 2017	”
17/CP.23	Fourth review of the implementation of the framework for capacity-building in countries with economies in transition	”
18/CP.23	Scope of the next periodic review of the long-term global goal under the Convention and of overall progress towards achieving it	”
19/CP.23	Training programme for review experts for the technical review of biennial reports and national communications of Parties included in Annex I to the Convention	”
20/CP.23	Administrative, financial and institutional matters	”
21/CP.23	Programme budget for the biennium 2018–2019	”
22/CP.23	Dates and venues of future sessions.	”

COP 24: Katowice 2018

https://unfccc.int/decisions_katowice

Decision	Title	Link
1/CP.24	<i>Preparations for the implementation of the Paris Agreement and the first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/10a1.pdf
2/CP.24	<i>Local Communities and Indigenous Peoples Platform</i>	"
3/CP.24	<i>Long-term climate finance</i>	"
4/CP.24	<i>Report of the Standing Committee on Finance</i>	"
5/CP.24	<i>Report of the Green Climate Fund to the Conference of the Parties and guidance to the Green Climate Fund</i>	"
6/CP.24	<i>Report of the Global Environment Facility to the Conference of the Parties and guidance to the Global Environment Facility</i>	"
7/CP.24	<i>Modalities, work programme and functions under the Convention of the forum on the impact of the implementation of response measures</i>	"
8/CP.24	<i>National adaptation plans</i>	"
9/CP.24	<i>Report of the Adaptation Committee</i>	"
10/CP.24	<i>Report of the Executive Committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts</i>	"
11/CP.24	<i>Review of the terms of reference of the Consultative Group of Experts on National Communications from Parties not included in Annex I to the Convention</i>	"
12/CP.24	<i>Review of the Climate Technology Centre and Network Enhancing climate technology development and transfer through the Technology Mechanism</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/10a2e.pdf
13/CP.24	<i>Linkages between the Technology Mechanism and the Financial Mechanism of the Convention</i>	"
14/CP.24	<i>Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building</i>	"
15/CP.24	<i>Least developed countries work programme</i>	"
16/CP.24	<i>Dates and venues of future sessions</i>	"
17/CP.24	<i>Administrative, financial and institutional matters.</i>	"
3/CMA.1	<i>Matters relating to the implementation of the Paris Agreement</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2018_03a01E.pdf
4/CMA.1	<i>Further guidance in relation to the mitigation section of decision 1/CP.21</i>	"
5/CMA.1	<i>Modalities and procedures for the operation and use of a public registry referred to in Article 4, paragraph 12, of the Paris Agreement</i>	"

6/CMA.1	<i>Common time frames for nationally determined contributions referred to in Article 4, paragraph 10, of the Paris Agreement</i>	”
7/CMA.1	<i>Modalities, work programme and functions under the Paris Agreement of the forum on the impact of the implementation of response measures</i>	”
8/CMA.1	<i>Matters relating to Article 6 of the Paris Agreement and paragraphs 36–40 of decision 1/CP.21</i>	”
9/CMA.1	<i>Further guidance in relation to the adaptation communication, including, inter alia, as a component of nationally determined contributions, referred to in Article 7, paragraphs 10 and 11, of the Paris Agreement</i>	”
10/CMA.1	<i>Modalities and procedures for the operation and use of a public registry referred to in Article 7, paragraph 12, of the Paris Agreement</i>	”
11/CMA.1	<i>Matters referred to in paragraphs 41, 42 and 45 of decision 1/CP.21</i>	”
12/CMA.1	<i>Identification of the information to be provided by Parties in accordance with Article 9, paragraph 5, of the Paris Agreement</i>	”
13/CMA.1	<i>Matters relating to the Adaptation Fund</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/CMA2018_03a02E.pdf
14/CMA.1	<i>Setting a new collective quantified goal on finance in accordance with decision 1/CP.21, paragraph 53</i>	”
15/CMA.1	<i>Technology framework under Article 10, paragraph 4, of the Paris Agreement</i>	”
16/CMA.1	<i>Scope of and modalities for the periodic assessment referred to in paragraph 69 of decision 1/CP.21</i>	”
17/CMA.1	<i>Ways of enhancing the implementation of education, training, public awareness, public participation and public access to information so as to enhance actions under the Paris Agreement</i>	”
18/CMA.1	<i>Modalities, procedures and guidelines for the transparency framework for action and support referred to in Article 13 of the Paris Agreement.</i>	”
19/CMA.1	<i>Matters relating to Article 14 of the Paris Agreement and paragraphs 99–101 of decision 1/CP.21</i>	”
20/CMA.1	<i>Modalities and procedures for the effective operation of the committee to facilitate implementation and promote compliance referred to in Article 15, paragraph 2, of the Paris Agreement</i>	”
1/CMP.14	<i>Matters relating to the Adaptation Fund</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/08a1e.pdf
2/CMP.14	<i>Report of the Adaptation Fund Board</i>	”
3/CMP.14	<i>Modalities, work programme and functions under the Kyoto Protocol of the forum on the impact of the implementation of response measures</i>	”

4/CMP.14 *Guidance relating to the clean development mechanism* ”

5/CMP.14 *Administrative, financial and institutional matters* ”

COP 25: Madrid 2019

https://unfccc.int/decisions_katowice

Decision	Title	Link
1/CP.25	<i>Chile Madrid Time for Action</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cp2019_13a01E.pdf
2/CP.25	<i>Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts and its 2019 review</i>	"
3/CP.25	<i>Enhanced Lima work programme on gender and its gender action plan</i>	"
4/CP.25	<i>Workplan of the forum on the impact of the implementation of response measures and its Katowice Committee of Experts on the Impacts of the Implementation of Response Measures</i>	"
5/CP.25	<i>Scope of the second periodic review of the long-term global goal under the Convention and of overall progress towards achieving it</i>	"
6/CP.25	<i>Revision of the UNFCCC reporting guidelines on national communications for Parties included in Annex I to the Convention</i>	"
7/CP.25	<i>National adaptation plans</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cp2019_13_a02E.pdf
8/CP.25	<i>Annual technical progress report of the Paris Committee on Capacity-building for 2019</i>	"
9/CP.25	<i>Review of the Paris Committee on Capacity-building.</i>	"
10/CP.25	<i>Fourth comprehensive review of the implementation of the framework for capacity-building in developing countries under the Convention</i>	"
11/CP.25	<i>Matters relating to the Standing Committee on Finance</i>	"
12/CP.25	<i>Report of the Green Climate Fund to the Conference of the Parties and guidance to the Green Climate Fund.</i>	"
13/CP.25	<i>Report of the Global Environment Facility to the Conference of the Parties and guidance to the Global Environment Facility</i>	"
14/CP.25	<i>Enhancing climate technology development and transfer through the Technology Mechanism</i>	"
15/CP.25	<i>Terms of reference for the review of the Doha work programme on Article 6 of the Convention</i>	"
16/CP.25	<i>Dates and venues of future sessions.</i>	"
17/CP.25	<i>Programme budget for the biennium 2020–2021</i>	"
18/CP.25	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"
1/CMA.2	<i>Chile Madrid Time for Action</i>	https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2019_06a01E.pdf

	<i>Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts and its 2019 review</i>	"
2/CMA.2	<i>Initial institutional arrangements for capacity-building under the Paris Agreement.</i>	"
3/CMA.2	<i>Workplan of the forum on the impact of the implementation of response measures and its Katowice Committee of Experts on the Impacts of the Implementation of Response Measures.</i>	"
4/CMA.2	<i>Matters relating to the Standing Committee on Finance..</i>	"
5/CMA.2	<i>Guidance to the Green Climate Fund</i>	"
6/CMA.2	<i>Guidance to the Global Environment Facility</i>	"
7/CMA.2	<i>Enhancing climate technology development and transfer to support implementation of the Paris Agreement</i>	"
8/CMA.2	<i>Matters relating to Article 6 of the Paris Agreement</i>	"
9/CMA.2		
		https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cmp2019_08a01E.pdf
1/CMP.15	<i>Chile Madrid Time for Action</i>	"
2/CMP.15	<i>Guidance relating to the clean development mechanism</i>	"
3/CMP.15	<i>Report of the Adaptation Fund Board</i>	"
4/CMP.15	<i>Workplan of the forum on the impact of the implementation of response measures and its Katowice Committee of Experts on the Impacts of the Implementation of Response Measures</i>	"
5/CMP.15	<i>Budget for the international transaction log and a methodology for the collection of its fees for the biennium 2020–2021</i>	"
6/CMP.15	<i>Programme budget for the biennium 2020–2021</i>	"
7/CMP.15	<i>Administrative, financial and institutional matters</i>	"